FAMILJEN POLANIECKI

AF **HENRYK SIENKIEWICZ**

öfversättning af O. H. D.

ANDRA SVENSKA UPPLAGAN

STOCKHOLM ALBERT BONNIERS FÖRLAG

STOCKHOLM ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1906

Förord till den elektroniska utgåvan

Henryk Sienkiewicz' berättelse om *Rodzina Połanieckich* (1894) översattes till svenska av O.H. Dumrath som *Familjen Polaniecki* (1901). Ett exemplar av andra upplagan från 1906 digitaliserades i augusti 2017.

FÖRSTA DELEN.

FÖRSTA KAPITLET.

Klockan kunde vara omkring ett på natten, då Polaniecki anlände till den lilla orten Krzemien. Han hade förut två gånger varit där i sin barndom tillsammans med sin mor och stannat flera månader. Han sökte för den skull också samla sina minnen; men under natten tycktes allting i det bedrägliga månljuset för hans blickar ikläda sig andra former. Öfver ängarna och de rörbeväxta insjöarna sväfvade mycket lågt hvita töcken, som förvandlade landskapet till en ofantlig sjö. O, hvilken härlig julinatt, helt och hållet dränkt i silfverljus! Tidtals afbröts tystnaden af de af daggen berusade vaktlarnas gälla slag; och därnere vid insjöarna, som beskuggades af almarnas småskog, hördes insekternas surrande liksom under jorden. Polaniecki intogs af detta lugna behag. Hans ungdom hade till största delen förflutit i utlandet och varit ägnad åt en sträng lärotids arbete. Sedan hade i Warschau handel och industri helt och hållet tagit honom i anspråk; och nu framstod, då han nalkades den lugna lilla orten, plötsligt hans barndom för honom på samma gång som hans sedan fem år tillbaka aflidna moders bleka anlete.Vid denna sena timme sofvo alla i orten. Taken, som glänste i månskenet, aftecknade sig med pärlemorskiftningar mot den dunkla himlen. Inbäddade i sina trädgårdar, framskymtade stugorna endast oredigt mellan grenarnas bladverk. Hundarna skällde sömnigt på gårdarna och tycktes besvara grodornas kväkande, vaktlarnas skri, getingarnas surrande och alla dessa hemlighetsfulla ljud under en sommarnatt, som naturens djupa tystnad gjorde ändå mera klingande och rörande.

Vagnen skred endast med svårighet framåt i sanden på vägen. Därefter kom den in i en lindallés mörka skugga. Strimmor af hvitt ljus, som silade sig genom bladverket, föllo på marken. Vid ändan af allén visade sig ett stort hus, i hvilket ännu några fönster voro upplysta.

Polaniecki befann sig snart nedanför en förstugutrappa. En tjänare kom emot honom, åtföljd af två gårdshundar, ett par stora, mycket fromma vaktelhundar med hvitt och silkeslent hår. I stället för att morra åt den nattliga gästen nosade de på honom och viftade vänligt på svansen. Men tjänaren hade redan tagit Polanieckis kappsäck och införde honom själf i en stor matsal, där en framdukad kvällsmåltid väntade honom.

Innan Polaniecki satte sig till bords, började han vandra fram och tillbaka i salen för att räta på sina styfnade ben;

men knarrandet af hans stöflar på det bonade golfvet, gjorde honom nervös. Han satte sig, vecklade upp sin servet och skulle just börja äta, då dörren öppnades. På tröskeln visade sig en skuggbild, full af behag; det var tydligen dottern till Krzemiens ägare, Marie Plawicka, om hvilken Polaniecki ofta hört talas. Han reste sig, hälsade och sade sitt namn. Den unga flickan räckte honom handen.

»Ett telegram underrättade oss om er ankomst,» sade hon. »Pappa mår inte riktigt väl; han har för den skull ålagt mig att ta emot er.Han skall bli mycket glad att få tala vid er i morgon.»

»Jag anhåller ödmjukast om er förlåtelse, min fröken, för att jag uppträder så här sent; men det är verkligen inte mitt fel; tåget ankom inte förrän efter midnatt.»

»Å, vi väntade er inte tidigare! ... Pappa har sagt, att det inte är första gången, som ni befinner er hos oss.»

»Det äger sin riktighet; jag har förut en gång länge vistats här med min mor. Ni var då ännu inte född, min fröken!»

»Ja, jag vet det. Ni är släkt med min far, eller hur?»

»Inte egentligen släkt! Min mor var kusin till herr Plawickis första hustru.»

»Ja, men ser ni, min far sätter stort värde på familjesläktskap, äfven på långt håll!»

Med dessa ord lagade den unga flickan sig till att bjuda sin gäst en kopp te. Hon tog tekannan på samovaren och dref med sin andra fria hand undan den ånga, som i blåaktiga spiraler omslöt den. Polaniecki gaf nyfiket akt på henne.

Fröken Plawicka var liten till växten, men smärt och välskapad, hade vackert brunt hår, en särdeles fin, litet solbränd hy, blå ögon och tjusande läppar. Polaniecki fann henne visserligen icke vacker, men tyckte henne vara så mycket mera intagande. Han anade dessutom, att under hennes blygsamma yttre dolde sig egenskaper och dygder, som äro utmärkande för i friska luften, under arbete på fälten och landtliga sysselsättningar uppfostrade flickor. Hade man icke för öfrigt sagt honom, att omsorgen om Krzemiens förvaltning helt och hållet hvilade på den unga Marie! Om man sagt sant, skulle hon vara en af de af bestyr och omsorger mest betungade varelser i världen. Hon föreföll honom emellertidovanligt lugn och glad i förhållande till det dryga arbete, som borde tynga ned henne. Hon var endast till ytterlighet sömnig; detta kunde man se af hennes halft slutna ögonlock och höra på tonen i hennes stämma, på samma gång det förrådde sig i alla hennes rörelser. Också blef samtalet därefter, utan att räkna, att en besvärad känsla på ett pinsamt sätt berörde de båda samtalande. De sågo hvarandra för första gången; den unga flickan måste ensam taga mot främlingen, och denne kom till på köpet icke som släkting eller ens som gäst, utan hade tillkännagifva sitt besök såsom fordringsägare.

Denna affär gick långt tillbaka. Polanieckis mor hade fordom lånat Plawicki tjugutusen rubel mot inteckning i hans egendom. Det var denna fordran, som hennes son nu kom för att utkräfva, först och främst därför, att han sedan flera år icke fått några räntor, men därnäst också därför att han, som stod i spetsen för ett kommanditbolag, hvilket idkade handel och inlåtit sig på nya företag, ville inbetala sin andel af det kapital, som tecknats af hans bolagsman och af honom. Han hade för den skull föresatt sig att vara omedgörlig. Måhända var han icke detta af naturen; men han tyckte om att upphöja omedgörligheten till grundsats och gjorde den på detta sätt till en ren fråga för sin egenkärlek.

Äfven nu, fast han hade sina blickar fästa på den älskvärda flickan, som tydligen var alldeles uttröttad, upprepade han för sig själf, trots det hemliga deltagande hon väckte hos honom: »Allt det där är godt och väl, men jag måste ha mina pengar.»

»Man har sagt mig, min fröken, att ni sysselsätter er med allting härstädes,» återtog han efter en stund. »Har landtbruket verkligen så stora behag i era ögon?»»Jag tycker mycket om Krzemien,» svarade hon okonstladt.

»Jag tyckte också mycket om det, då jag som barn kom hit; men nu skulle jag inte ha lust att förvalta det. Villkoren för lifvet på landet ha blifvit så hårda!»

»Ja, det är sant! Vi måste också göra allt, som står i mänsklig makt.»

»Det vill säga, att ni ensam gör allt, som står i er makt!»

»Jag söker hjälpa min far, hvars hälsa är vacklande.»

»Jag erkänner, att jag inte stort förstår mig på landtbruk, men efter hvad jag själf kunnat iakttaga, och att döma af hvad jag öfver allt hört upprepas, finner jag ändå, att den stora jordegendomen inte mera har någon framtid.»

»Vi hoppas på försynen.»

»Förträffligt! Men lita i alla fall inte för mycket på den för att betala era fordringsägare!»

Fröken Plawickas ansikte täcktes af en liflig rodnad. En besvärande tystnad rådde några ögonblick i salen.

Men Polaniecki tyckte, att, efter som han börjat, kunde han också fortsätta, och tillade:

»Ni blir väl inte ledsen på mig därför, att jag meddelar er det egentliga syftet med mitt besök?»

I stället för svar gaf den unga flickan honom en blick, i hvilken han tydligt kunde läsa: Ni har nyss kommit, det är sent, och jag är färdig att sjunka till golfvet af trötthet och sömn; den enklaste känsla af höflighet borde väl ändå förbjuda er att nu inlåta er på ett dylikt ämne!

Efter ett ögonblicks tystnad, svarade hon högt.

»Ja, jag vet hvad som for hit er ... Men vore det inte bäst att vänta tills i morgon för att ha en förklaring med pappa?»»Det skall bli som ni önskar; och förlåt, att jag besvärat er!»

»Nej, det är jag, som får be er om förlåtelse. Hvar och en har rätt att utkräfva, hvad han har att fordra. För öfrigt är jag van vid dylikt ... Det är emellertid lördag i dag ... Man har om lördagarna så mycket göra på landet! ... Och då det är fråga om dylika affärer, kan ni väl förstå, att jag helst håller mig afsides, eller hur? Det är sant att jag ofta underhandlar med de judiska procentarna och gör upp med dem; men för den här gången skulle jag emellertid föredraga, att ni vände er till min far.»

»I morgon då!» svarade den unge mannen och bugade sig.

»Får jag bjuda er ännu en kopp te?» frågade fröken Plawicka.

»Nej, tack! Tillåt mig önska er godnatt!»

Han reste sig, och denna gången räckte han henne först handen. Den unga flickan lade ett ögonblick sin hand i hans, men drog den därpå genast tillbaka och återtog sin förbehållsamma uppsyn.

En viss köld följde på det första mottagandets hjärtlighet.

»Nåväl då, godnatt! Betjänten skall föra er till er kammare,» återtog den unga flickan.

Polaniecki var allena. I grunden var han missnöjd med sig själf, men sökte för den skull också så mycket mera öfvertyga sig om att han handlat följdriktigt och med urskillning. Han hade ju i själfva verket kommit för att återfordra sina penningar, men alldeles icke för att säga artigheter. Hvad brydde han sig om fröken Plawicka? Så mycket bättre, om hon toge honom för en ohyfsad person! I allmänhet skyndar man sig desto mer att tillfredsställa en fordringsägare, ju omedgörligare han visar sig.

Men den blygsel han inom sig erfor varstarkare än alla hans argument. Samvetets röst sade honom, att här icke var fråga om mer eller mindre artiga former, utan om en känsla af humanitet, af medlidande med en stackars uttröttad flicka. Dessutom insåg han fullkomligt, att hans brutala förfarande alldeles icke motsvarade hans hjärtas syften eller hans naturliga instinkter, utan helt enkelt härrörde från en föresats eller, hvad som var ändå värre, från ett visst naturligt behof att uppträda.

Tjänaren hade fört honom till hans rum. Han lät honom genast aflägsna sig och förblef ensam med sina tankar. Det var samma rum, som han fordom bebott, då han som barn kom till Krzemien. Hans minnen bestormade honom åter i mängd. Fönstren vette åt trädgården. Framför honom utbredde sig, liksom förr, en vidsträckt insjö, i

hvilken månen tyst speglade sig. Vattnet var så lugnt som en silfverspegel. Den gamla asken beskuggade, liksom förr, dess stränder, men något åskslag hade förmodligen splittrat dess krona, ty numera reste sig endast dess nakna stam. Denna fridfulla natur ingöt emellertid i hans själ ett outsägligt lugn.

Efter de långa år, som han tillbragt midt i en stor stads feberaktiga verksamhet, bortryckt af affärslifvets hvirfvel och under ständig spänning af sina intellektuella gåfvor och fysiska krafter, kände Polaniecki djupt detta milda inflytande. Hela hans väsen genomträngdes af ett djupt lugn. Han sökte visserligen tänka på sina intressen, på framgången af sina företag, på möjlig vinst och förlust, på det sätt, hvarpå hans kompanjon Bigiel skulle förvalta firman under hans frånvaro, men han lyckades icke fasthålla sina tankar vid något. I hvarje ögonblick framställde sig fröken Plawickas bild för hans ögon ...

Man hade mycket talat om henne för honom. En af hennes väninnor, som bodde i Warschau,hade om henne berättat tusen tjusande småsaker. Han påminde sig hvad hon sagt, och oupphörligt återkom den unga flickans lugna och intagande bild. Han återsåg hennes vackra, behagfulla händer med de smala, en smula solbrända fingrarna, hennes mörkblå ögon, det lilla svarta födelsemärket ofvanför munnen. Han hörde hennes röst, och allt medan han upprepade, att han icke skulle låta förmå sig till att bevilja uppskof eller medgifvanden af något slag, förbannade han det olyckliga öde, som förde honom till Krzemien i den förhatliga egenskapen af fordringsägare. »Varan är god,» sade han för sig själf på sitt krämarspråk, »men jag har inte kommit hit för att köpa den!»

Han vände sig länge i sängen utan att kunna somna. Tupparna började slutligen gala, fönsterrutorna ljusnade redan för gryningen, och under sina slutna ögonlock såg han fortfarande fröken Plawickas rena panna och hennes lilla svarta födelsemärke och hennes fina händer, då hon slog i te åt honom. Då han ändtligen somnade, drömde han, att han höll den unga flickans händer i sina och sakta drog henne intill sig.

*

ANDRA KAPITLET.

Den lilla betjäntgossen, som fört Polaniecki till hans rum, väckte honom följande morgon. Den unge mannen gjorde honom några frågor. Plägade man icke samlas i matsalen för att därstädes intaga den första frukosten?

»Nej,» svarade betjänten. »Fröken stiger tidigt upp, men patron sofver ofta till klockan tolf.»

»Fröken är således redan uppe?» hade om henne berättat tusen tjusande småsaker. Han påminde sig hvad hon sagt, och oupphörligt återkom den unga flickans lugna och intagande bild. Han återsåg hennes vackra, behagfulla händer med de smala, en smula solbrända fingrarna, hennes mörkblå ögon, det lilla svarta födelsemärket ofvanför munnen. Han hörde hennes röst, och allt medan han upprepade, att han icke skulle låta förmå sig till att bevilja uppskof eller medgifvanden af något slag, förbannade han det olyckliga öde, som förde honom till Krzemien i den förhatliga egenskapen af fordringsägare. »Varan är god,» sade han för sig själf på sitt krämarspråk, »men jag har inte kommit hit för att köpa den!»

Han vände sig länge i sängen utan att kunna somna. Tupparna började slutligen gala, fönsterrutorna ljusnade redan för gryningen, och under sina slutna ögonlock såg han fortfarande fröken Plawickas rena panna och hennes lilla svarta födelsemärke och hennes fina händer, då hon slog i te åt honom. Då han ändtligen somnade, drömde han, att han höll den unga flickans händer i sina och sakta drog henne intill sig.

*

ANDRA KAPITLET.

Den lilla betjäntgossen, som fört Polaniecki till hans rum, väckte honom följande morgon. Den unge mannen

gjorde honom några frågor. Plägade man icke samlas i matsalen för att därstädes intaga den första frukosten?

»Nej,» svarade betjänten. »Fröken stiger tidigt upp, men patron sofver ofta till klockan tolf.»

»Fröken är således redan uppe?»»Fröken är i kyrkan ...»

»Ja visst, jag glömde, att det är söndag i dag. Plägar inte patron följa fröken i kyrkan?»

»Nej, patron går vanligen i högmässan, medan fröken föredrager morgonmässan.»

»Och hur tillbringar man den öfriga dagen?»

»Hvar och en på sitt håll. Herr Gatowski kommer ibland till middagen.»

Polaniecki erinrade sig denne Gatowski. Det var en stor butter och obehaglig pojke, som han känt i skolan och med hvilken han ofta slagits.

»Kommer han alla söndagar?» frågade han.

»Ja, och ibland under veckan med, isynnerhet om kvällarna.»

»En friare!» tänkte Polaniecki.

Gossen gick, men återkom strax därefter. Han tillkännagaf för Polaniecki, att herr Plawicki var färdig att taga mot honom. Därpå förde han honom genom en lång korridor till dörren af ett rum, som låg i andra ändan af huset.

Polaniecki igenkände först icke den person, som stod framför honom. Han erinrade sig, att han förr sett Plawicki i dennes bästa och kraftigaste ålder; nu återfann han honom såsom gubbe med ett ansikte så skrynkligt som ett stekt äpple. De små färgade, vaxade och uppstrukna spetsiga mustascherna sökte förgäfves återgifva ett sken af ungdom åt detta ansikte. Endast dessa triumferande mustascher och återstoderna af ett, tyvärr, alltför svart hår, omsorgsfullt benadt åt hvardera sidan om pannan, voro de enda tydliga tecknen till anspråk, som ännu icke blifvit nedlagda.

Plawicki sträckte redan båda armarna mot honom.

»Stas! Hur mår du, käre gosse! Låt mig omfamna dig!»

Därpå tog han den unge mannens hufvud mellan båda händerna och tryckte det mot sittbröst, som tungt och andtäppt höjde sig under hans vidlyftiga, fruktansvärdt stärkta, hvita väst.

Omfamningen blef långvarig; Polaniecki tyckte till och med att den förlängdes utöfver alla gränser. Slutligen tog den gamle sprätten ett par steg tillbaka.

»Låt mig nu betrakta dig! Minsann ... är du inte ett lifs lefvande porträtt af Anna ... af min stackars kära Anna!»

Här tycktes herr Plawicki vara på väg att kväfvas af sina snyftningar. Med fingerspetsen torkade han sina ögonlock, mellan hvilka man ändå förgäfves skulle spanat efter en tår. Därpå återtog han med ett uttryck af ännu djupare öfvertygelse:

»Ja, helt och hållet en afbild af min kära, kära Anna ... Din mor var, kom väl ihåg det, alltid den bästa, den gudomligaste af släktingar.»

Polaniecki hörde, öfverraskad och förvirrad, på.

»Hur mår ni, bäste onkel?» stammade han slutligen. Denna förtroliga benämning syntes bäst öfverensstämma med mötets patetiska ton.

»Hur jag mår? Ack! Jag skall nog inte lefva länge; därför känner jag mig också så rörd öfver att återse dig under mitt anspråkslösa tak!»

På nytt gjorde han min af att kasta sig i den unge mannens armar. Denne kände sig i hög grad besvärad. Hans ansikte erhöll också ett tvunget uttryck. Visserligen hade hans mor varit släkt med och väninna till ägarens af Krzemien första hustru, men intet närmare band hade förenat dem. Också föreföll honom detta högtidliga

mottagande, liksom den ton, han måste anslå, både löjligt och pinsamt. »Den gamla apan erbjuder mig sin välsignelse i stället för mina pengar,» tänkte han. Vreden började koka i honom. Detta skulle åtminstone hjälpa honom till att utan vidare krus omtala sitt ärende.

Men Plawicki lät honom icke tala.

»Sätt dig, min gosse,» sade han och pekade på en stol, »gör dig hemmastadd!»Polaniecki efterkom hans inbjudning. Sedan han väl satt sig, började han:

»Min käre onkel, det är visserligen mycket angenämt för mig att få besöka er ... Men som ni vet, kommer jag egentligen för att ordna vissa redan gamla frågor om räntor ... Min salig mor ...»

Längre kom han icke; Plawicki afbröt honom, i det han lade handen på hans knä:

»A propos, har du frukosterat?»

»Ja, tack,» svarade den stackars Stas, halft förbryllad.

»Det är så, ser du, att Marie går tidigt i kyrkan. Det var sant! Ännu en annan sak! Du förlåter mig väl, eller hur, därför att jag icke afstått mitt rum åt dig ... Men på gamla dagar håller man på gamla vanor. Det är här, som jag inredt mitt bo ... Har du det åtminstone bekvämt? Har du sofvit godt?»

»Jag har sofvit som ett murmeldjur ... Också steg jag först ganska sent upp.»

»Jag hoppas, att du skall tillbringa en eller ett par veckor hos oss?»

Polaniecki hoppade till på sin stol.

»Ni tyckes glömma, att jag har angelägna affärer, en bolagsman, som är lämnad åt sig själf under min frånvaro ... Ni torde för den skull ursäkta min brådska och min önskan att redan i dag få den fråga, som fört mig hit, afgjord.»

Plawicki gjorde genast invändningar med en röst, som uttryckte ett hjärtligt och värdigt allvar.

»Nej, min vän ... Familjekänslorna, ser du, böra alltid gå före affärerna. Därför vill jag också i dag ta mot dig under mitt tak såsom släkting. I morgon kan du återtaga din roll af fordringsägare, om du vill! ... Penningfrågorna uppskjuta vi till i morgon! Låt mig i dag hedra min kära Annas son, den förträfflige Stas, som slutligen erinrat sig, att han ännu har en gammal onkel här i världen.Seså! Det är inte mer än billigt att du gör detta lilla medgifvande åt en gubbe!»

Polaniecki rynkade ögonbrynen. Detta språk förrådde något teatraliskt och krystadt, som väckte misstro hos hans öppna sinne ... men efter ett ögonblicks tystnad svarade han:

»Öfverenskommet! Låt oss uppskjuta penningaffärerna till i morgon!»

»Se det kan man kalla ett vänligt ord! Din mor har ingifvit dig det. Gud välsigne dig, min gosse. Säg mig, röker du kanske en pipa?»

»Nej tack, en cigarrett är nog.»

»Du gör orätt, tro min gamla erfarenhet. Jag har emellertid cigarretter i reserv åt mina vänner.»

Samtalet afbröts af bullret från en vagn, som rullade öfver gårdens grofva stenläggning.

»Kors! Se där är Marie, som återkommer från mässan!» utropade Plawicki. »Jag trodde inte, att det var så sent.»

Stas lutade sig ut genom fönstret och betraktade den unga flickan. Hon steg ur den lätta med två ponnier förspända korgvagnen. Hon var klädd i en rosafärgad klänning och bar en enkel halmhatt på hufvudet.

»Ni ha redan gjort hvarandras bekantskap, förmodar jag?» frågade herrn till Krzemien.

»Ja, jag hade den äran och det nöjet i går afton.»

»Det kära barnet! Jag lefver endast för henne; behöfver jag ens säga dig det?»

Dörren öppnades i detsamma på glänt, och från tröskeln hördes en frisk röst fråga:

»Får man stiga in?»

»Kom, min stumpa, kom ... Jag pratar med vännen Stas.»

Marie inträdde med snabba steg, med hatten i sina band hängande öfver hennes arm. Hon omfamnade sin far och räckte handen åt den unge mannen. Full af intagande behag i sin enklarosafärgade perkalklänning, hade hon hos sig något af söndagens strålande högtidlighet på samma gång som af den vackra sommarmorgonens friskhet. Hennes bruna hår, som råkat något litet i oordning, hennes kinder, som lifvades af en lätt rodnad, hennes på en gång milda och öppna blick, allt andades ungdom och hälsa. Polaniecki fann henne gladare, oändligt mycket gladare och mera intagande än hon synts honom föregående afton.

»Högmässan försenas i dag,» sade hon till sin far. »Kyrkoherden måste begifva sig till kvarnen för att ge gamla Hedvig, som ligger på sitt yttersta, sista smörjeisen. Du har ännu en hel timme på dig.»

»Nå, det faller sig bra. Ni ska göra närmare bekantskap, medan vi vänta. Han är en lefvande afbild af sin mor! Jag säger intet mer, Marie ... Men du såg henne aldrig, den stackars kära Anna! Det var sant, en annan sak — i morgon ska vi endast ha att göra med en fordringsägare ... men i dag är han vår släkting och gäst!»

»Så mycket bättre,» inföll den unga flickan ... »då ska vi tillbringa en angenäm och glad söndag!»

Polaniecki bugade sig.

»Ni vakade så länge i går,» sade han, »och ändå är ni i dag så tidigt uppe!»

Hon åhörde honom småleende.

»Å, ser ni, kocken och jag voro i morgonmässan endast för att få tid att så mycket bättre sörja för er middag.»

»Så när hade jag glömt ett uppdrag till er,» fortsatte den unge mannen. »Fru Emilia Chwastowska har bedt mig hälsa till er.»

»Den goda Emilia! Vi ha inte sett hvarandra på ett helt år! ... Men vi skrifva regelbundet till hvarandra. Jag vet, att hon rest till Reichenhall för sin lilla flickas skull.»

»Ja, hon reste för tre dagar se’n.»»Hur mår lilla Litka?»

»Hon är bra stor för sina tolf år ... lider af blodbrist i högsta grad ... Hennes hälsa lämnar mycket öfrigt att önska.»

»Träffar ni ofta Emilia?»

»Ja, ganska ofta. Det är det enda hus, hvari jag umgås i Warschau.»

»Säg mig, min gosse,» inföll plötsligt Plawicki, i det han tog ett par handskar på bordet och stoppade dem mellan slagen på sin röck, »hvad har du egentligen för dig?»

»Jag är hvad man plägar kalla en affärsman. Jag leder en agenturfirma tillsammans med min bolagsman Bigiel. Jag spekulerar i spannmål, socker, stundom också i trävaror ... litet af hvarje, med ett ord.»

»Jag trodde, att du egentligen var ingenjör?»

»Tekniker, om ni behagar, för att använda det rätta ordet. Men som våra fabriker inte ville begagna sig af min tjänst, slog jag mig på handeln. Jag har för öfrigt genomgått min lärotid i Belgien och har redan se’n flera år tillbaka varit bolagsman tillsammans med den äldre Bigiel, ehuru hans namn ensamt representerar firman. Mitt egentliga yrke är färgeriet, efter som ni vill veta det.»

»Hur sa’ du?»

»Fär-ge-ri-et.»

Hr Plawicki antog en lämplig uppsyn, på en gång allvarlig och undergifven.

»Ja visst, jag vet,» återtog han, »tiderna äro svåra. Man bör inte blygas för något ... Jag förebrår dig visst inte din sysselsättning ... Och bara du aktar våra gamla och hederliga familjetraditioner, har arbetet, jag upprepar det, aldrig vanhedrat någon.»

Polaniecki, som åsynen af Marie försatt i godt lynne och som dessutom hade roligt åt sin »onkels» *grandezza,* svarade med ett leende, som visade en dubbel rad friska och hvita tänder:»Nå, då går ju allt förträffligt i den bästa af alla världar!»

Den unga flickan skrattade också.

»Emilia, som håller mycket af er — det vet jag — skref härom dagen, att ni sköter era affärer ypperligt.»

»Min Gud! Min förtjänst är inte stor. Det är endast judarna, som kunna göra oss förargelse, och för öfrigt: afhåller man sig blott från all slags trosbekännelse eller alla yttringar af antisemitism och gör helt enkelt sin plikt, skall man alltid lyckas att få det att gå ihop! ... Ni vet kanske, att fru Emilia förstår sig ungefär lika bra på affärer som hennes kära Litka!»

»Ja, hon har aldrig varit praktisk! Utan sin svåger, herr Theophil Chwastowski, som ni nog känner, skulle hon inte ha ett öre kvar. Lyckligtvis är herr Theophil en man, som hon rättar sig efter och som mycket älskar Litka.»

»Hvem skulle inte älska det söta barnet? Jag för min del dyrkar det. Ett så ovanligt mildt och älskligt barn!»

Marié kastade en uppmärksam blick på den unge mannens ansikte.

»En smula glop ...» tänkte hon, »men i grunden ett godt hjärta!»

Plawicki anmärkte nu, att tiden var inne att begifva sig till kyrkan. Man skulle kunnat tro, att det var fråga om en skilsmässa på flera månader, med sådan högtidlighet tog han afsked af sin dotter. Så snart Marie lyckats komma ur sin fars armar, gaf hon därpå sin gäst ett hjärtligt handslag. Den senare kände sig redan till hälften besegrad.

»Vacker som en dröm och särdeles intagande!» sade han, i det han steg upp i vagnen.

De åkte slutligen den klara soliga förmiddagen. Vid slutet af den allé, som Polaniecki föregående afton passerat, lyste den gula sandenpå en väg, där de gamla almarna med sina knotiga stammar stodo på vissa afstånd från hvarandra som skyltvakter.

Potatisfält kantade på ena sidan vägen, medan så långt man kunde se på den andra en oändlig sträcka rågåkrar utbredde sig. Axen, som lutade under sin tyngd, tycktes hvila i den lugna, af ljus mättade luften. Skator och härfåglar flögo mellan träden. Långt bort i fjärran skymtade på gångstigar, dolda i säden, som gick dem upp till skuldran, landtflickor, som, prydda i sina röda schaletter, liknade stora vallmoblommor.

»Vacker råg det här!» anmärkte Polaniecki för att säga något.

»Inte så illa ... Människan gör hvad hon kan och litar för resten på Gud. Du är ännu ung; låt mig för den skull ge dig ett råd: gör hvad som beror på dig, men upphör aldrig att räkna på försynen. Den vet bättre än vi hvad hvar och en af oss behöfver. Ja, skördarna skola bli goda i år. Hör på, käre, alla här upprepa, att vi äro ruinerade ... men döm själf vår ställning. Krzemien, med underlydande har en ägovidd af 7,500 hektar. På dem äro vi skyldiga 60,000 rubel till Fastighetsbanken. Det är allt. Ack, jag glömde ... 100,000 rubel eller så där omkring olika skulder och förbindelser. Vi kunna således säga 160,000 rubel. Räkna nu efter: 3,000 rubel för hvarje trettionde hektar, motsvarar ett kapital på 777,000 rubel. Lägg härtill inteckningarna, och vi komma till en summa af 910,000 rubel.»

»Hvad för slag,» utbrast Polaniecki häpen, »lägger ni skulderna till era tillgångar?»

»Om Krzemien inte vore värdt något, skulle man inte lånat mig ett enda öre, eller hur? Det är sålunda inte mer än billigt att lägga lånebeloppet till egendomens öfverskottsvärde.»

»Han är antingen en gammal lufver eller en dåre,» tänkte Polaniecki; »med honom kan maninte tala allvarsamt ...» Och han inskränkte sig till att tyst åhöra de vackra förslag, som hans onkel framställde för honom.

»Jag tänker sälja Magierowka, en af mina arrendegårdar, i lotter. Jag är också beredd att göra mig af med de båda kvarnarna. Jag har också outtömliga märgellager i Suchocin. Vet du kanske hvad denna märgelfyndighet är värd på en höft? Två millioner rubel, lågt räknadt.»

»Har ni köpare?»

»En viss Schaun från Berlin har varit här. Han afreste emellertid utan att göra upp om köp; men jag skulle vilja våga mitt hufvud på att han återkommer.»

»A, om han återkommer, skall sannerligen inte jag bli den som hindrar honom!»

»Kors! Vet du hvad jag kom att tänka på? Du är ju spekulant? Nå väl, det här vore en guldgrufva för dig ... sök att få några bolagsmän ...»

»Tusan! Två millioner! ... Det är ingen liten kaka!»

»Skaffa mig en köpare ... jag ger dig tio procent i kommissionsarfvode.»

»Nå, men hvad tänker fröken Marie om allt detta?»

»Marie? Hon har ett hjärta af guld! ... För öfrigt tror också hon på försynens mellankomst.»

»Ja, jag vet det; hon lät mig förstå den saken i går.»

De närmade sig byn ... Kyrkan höjde sig på toppen af en kulle, omgifven af gamla lindar.

Bondkärror, schäser, några mera eleganta vagnar höllo nedanför kullen, längs vägen.

Plawicki korsade sig andäktigt.

»Det här är vår kära kyrka,» sade han. »Du har väl inte glömt den? Alla de mina sofva där sin sista sömn ... Jag skall snart sluta mig till dem. Jag beder ingenstädes med större andakt än här.»»Här är mycket folk; församlingsborna äro talrika,» anmärkte Polaniecki.

»Ja, där är Gatowskis schäs, familjen Zarimskis kalesch, Jamisz' faetong. De senare minnes du nog? Hon är en öfverlägsen kvinna, han är en pseudo-storhet, berömd agronom, direktör i Fastighetsbanken. En stackare, oss emellan sagdt, som aldrig kunnat och som aldrig skall förstå sin hustru.»

I detta ögonblick läto klockorna från tornet höra sin klang.

»Man har varseblifvit vår vagn,» sade Plawicki, »och ringer nu för sista gången. Mässan skall börja. Efter dess slut skola vi gå och bedja vid min första hustrus graf ... din tant i heligt och värdigt minne ... Herre, gif henne den eviga hvilan.»

Den hedersmannen borttorkade åter en inbillad tår med spetsen af sitt behandskade finger, medan Polaniecki, som därmed ville byta om samtalsämne, sade:

»Den där fru Jamisz ansågs fordom för en skönhet. Har hon bevarat sina behag?»

Slottsherrns på Krzemien skrynkliga ansikte uppklarnade. Han slickade med tungspetsen sina vaxade och färgade mustascher och lade därpå med en förtrolig åtbörd flata handen på den unge mannens knä.

»Ack, käre, ännu är hon väl värd en synd!» mumlade han.

Vagnen stannade i detsamma. De stego ur och gingo omkring kyrkan samt inträdde i densamma genom sakristian för att icke behöfva tränga sig genom hopen, som skockade sig längs stora gången under kyrkans skepp. Plawicki ställde sina steg till herrskapsbänken till vänster om koret. Herr och fru Jamisz intogo därstädes redan sina vanliga platser. Mannen var en gubbe med intelligent, men nedslaget och af sjukdom härjadt ansikte; hustrun, som ypperligt bar sina år, närmare sextiotalet, bevarade med sitt utseende alla ungdomensillusioner: ljus klänning, halmhatt; man skulle kunnat taga henne för en syster till Marie Plawicka. Den ifver, med hvilken herren till Krzemien hälsade på henne, det älskvärda småleende, hvarmed hon besvarade hans hälsning, angaf

alldeles tillräckligt, att ett nära band förenade dem. Anblicken af Polaniecki tycktes lifligt intressera fru Jamisz. Hon satte lornjetten för ögonen och höll den länge riktad på sin gamle tillbedjares okände gäst. Bakom dem slutade en af adelsmännen i grannskapet en jakthistoria. Mässan hade ännu icke börjat, och han begagnade sig häraf, ty han upprepade flera gånger helt högt: »Mina hundar ha ben, ta' mig tusan, ha de inte ena helvetes ben!» Därpå hörde Polaniecki honom hviska osmakliga antydningar i sin grannes öra. Han talade om Plawickis och fru Jamizs' förhållande.

Äntligen visade sig prästen. Högmässan i bykyrkan återkallade i den unge mannens minne hans barndomsår. Han hade fordom bedit där vid sin moders sida. Han förvånade sig nu öfver huru oberördt lifvet på landet i själfva verket visade sig vara i sina yttre företeelser. Ingenting förändrades i detsamma, om icke människan. Somliga gingo till hvila på kyrkogården, i den eviga sömnens ro, andra föddes till sitt jordiska öde, men människans tillvaro iklädde sig alltid samma former, så att han nästan kunde tro, att allt hvad han fordom sett på detta ställe, endast daterade sig från gårdagen. Det var samma landtliga kyrka, samma skepp, uppfylldt af bönder; samma grå rockar, samma röda halsdukar; samma doft af nyskuret hö, som strötts ut öfver trappstenarna utanför porten, blandad med hopens varma andedräkt; samma pil, som utanför slokade sina böjliga grenar och nådde ända till ett af bågfönstrens kors.

Polaniecki skröt visserligen med, att han aldrig spillde sin tid på att söka tyda tillvarons gåtor ... Han var i grund och botten en af dessa slafviskaandar, som knappt uppdykt ur oändlighetens vågor och ständigt kringkastades på dem. Också tänkte han vid detta tillfälle, att en fruktansvärd afgrund fanns mellan den lidelse eller »den glädje att lefva», som innebodde hos hvarje människa, och dödens oundvikliga öde. Han tänkte också, att alla föregifna filosofiska system förgingo som skuggor och att mässan var det enda varaktiga, som ensamt lofvade oss evigheten.

Efter mässans slut var Plawicki en af de första, som lämnade kyrkan. Han hade ännu två plikter att uppfylla. Först skulle han förrätta sin bön på sina båda hustrurs grafvar; därefter skulle han bjuda fru Jamisz armen, alldenstund han hade för vana att föra henne till hennes vagn. Tiden var knapp, och han skulle för ingenting i världen velat afstå från uppfyllandet af dessa åligganden. Polaniecki följde honom. De befunno sig snart vid grafstenarna, som voro infattade i korets grundmur. Plawicki knäböjde och tycktes bedja med andakt. Då han åter reste sig, runnö denna gång verkliga tårar utför hans kinder.

»Ack!» suckade han och stack sin arm under sin nevös. »Jag har förlorat dem båda ... och jag måste ändå fortsätta att lefva!»

Men i samma ögonblick visade sig fru Jamisz i kyrkporten, åtföljd af sin make, den unge Gatowski och de båda jägarna, som med sådan kristlig barmhärtighet talat om henne i kyrkan. Vid hennes åsyn glömde Plawicki genast sin sorg och hviskade i den unge mannens öra:

»Lägg väl märke till hennes ben, då hon stiger upp i vagnen! ...»

De slöto sig till gruppen och hälsningarna började. Plawicki presenterade sin gäst med leende uppsyn, på förhand viss om den verkan han skulle göra.

»En af mina kusiner, min nådiga, som enkom kommit från Warschau för att omfamna mig ...och sätta mig i förlägenhet på samma gång,» underströk han med ett illmarigt leende.

»Vi tillåta honom endast fullgöra den första delen af hans ärende ... eller också må han akta sig ... ty då får han med oss att göra! ... Men hur mår den kära Marie?»

»Marie var i morgonmässan. Hon räknar på er och har gifvit mig i uppdrag att inbjuda er till supé.»

»Jag skall med nöje komma; med villkor likväl, att min migrän inte spelar mig ett af sina vanliga spratt och att min herre och man samtycker att följa mig.»

»Hör ni, granne?» frågade Plawicki.

»Alltid till er tjänst!» svarade den gamle Jamisz med slocknad röst.

»Vi återse hvarandra således!»

»Ja, farväl, tusen kyssar till Marie!»

Därpå vände sig den vackra frun till Polaniecki och räckte honom sin fina, handskbeklädda hand.

»Mycket glad öfver att ha återsett en gammal bekant!»

Onkel Plawicki hade redan krökt armen med en efter omständigheterna lämpad åtbörd och ett passande leende. De gingo till vagnarna, följda af mannen. Polaniecki stannade efter tillsammans med Gatowski. Denne senare granskade honom under lugg utan att säga något. Det var för öfrigt en vacker ung karl, visserligen något fetlagd, men reslig och stark till växten; ljusa mustascher beskuggade hans läppar ...

»Jag återfinner precis den gamla människan,» tänkte Polaniecki.

Och hela hans varelse intogs af ett doft agg till denna illa slickade björn.

Plawicki återkom emellertid med strålande ansikte.

»Nå?» Såg du?» utbrast han och slog sinnevö på axeln ... »Sådant ben! Eller hur! Ett så'nt ben!»

Därpå vände han sig till Gatowski:

»Min tjocke Gato, du skall följa oss i din schäs ... Jag kan inte bjuda dig någon plats.»

»Jag skall följa er,» svarade Gato, »därför att jag för med mig en hund, som jag tänker ge fröken Marie.»

Plawicki och hans gäst begåfvo sig nu åter på väg till Krzemien.

»Är den där tjocke unge mannen inte er kusin?» frågade Polaniecki.

»Å, bara så här på landet ... Han har fallit bra lågt, den stackars gossen! Han odlar sin jordtorfva, har rymlig måge och tomma fickor.»

»Då äro hans fickor inte som hans hjärta?»

»Bah!» inföll Plawicki föraktligt; »så mycket sämre för honom, om han hyser några tomma drömmar. En snäll pojke för öfrigt, det medger jag gärna, men alldeles för enfaldig, utan bildning och uppfostran, utan sätt och förmögenhet. Marie tycker rätt mycket om honom emellertid, eller riktigare sagt, hon fördrar honom.»

»Jaså! Ja, det är ändå alltid något.»

»Ja, ser du, jag måste förklara för dig min och min dotters förhållande till hvarandra. Hon stannar på landet, därför att hon tror, att hon offrar sig för min bekvämlighet. Jag åter stannar för att offra mig för hennes tycken. Följden är, att vi ha dödande tråkigt. Ingen se vi hos oss, ingen ungdom finnes i närheten. Fru Jamisz är mycket äldre än Marié. Du inser nu sådant lif vi föra. Hvad skall man emellertid göra? Den mänskliga tillvaron är, då allt kommer omkring, endast en rad uppoffringar. Man måste noga låta sig genomträngas af den principen och ständigt bära den inristad i sitt hjärta och sin hjärna.»

Plawicki tystnade. Hästarna saktade sitt lopp i vägens tjocka sand. På nytt flögo skator ochhärfåglar från björk till björk och ledsagade de resande; framför dem rullade Gatowskis schäs, skramlande som gammalt järn och upprörande hvirflar af damm.

Snart befunno sig allesammans åter i Plawickis stora matsal. Marie var värdinna vid bordet. Den unga hunden, som var en skänk af Gatowski, begagnade sig af sin företrädesrätt som nykommen gäst och sprang från den ena till den andra, viftande med svansen och läggande sina tassar på de närvarands knän, tydligen mycket glad.

»En *setter,* och af ren ras till på köpet,» försäkrade Gatowski; »kloka djur, sin husbonde blindt tillgifna ... men man måste dressera honom ...»

»Jag tackar er så mycket,» upprepade den unga flickan; »han är verkligen präktig!» Och hon strök handen öfver

djurets svarta och glänsande hår, medan detta fäste sina lifliga ögon på henne.

»Alldeles för förtrolig!» anmärkte den gamle Plawicki med ett grin, sedan han åter ordnat serveten på sina knän.

Gatowski fortfor emellertid att berömma sin hunds förtjänster.

»Han skall ha bättre väderkorn än en vanlig *gordon* ... ni skall få se.»

Vid dessa ord vände sig Polaniecki till Marie.

»Jagar ni, min fröken?» frågade han.

»Nej, visst inte. Det är ett nöje, som aldrig frestat mig ... än ni själf?»

»Endast tillfälligtvis. Ni vet ju dessutom, att jag bor i staden.»

»Men säg, Stas,» inföll Plawicki ... »är du mycket med i sällskapslifvet?»

»Nästan intet alls ... Fru Emilia, min bolagsman Bigiel, Waskowski, min forne lärare på lyceum, som på gamla dagar blifvit vurmig ... Det är allt ...»

»Det är inte bra, min gosse. En ung manbör lägga sig vinn om att få fast fot i sällskapsvärlden; jag menar, om har medel och rätt därtill. För en Polaniecki stå för öfrigt alla dörrar öppna. Det är samma historia, som jag hade med Marie. Då hon fyllt sina aderton år, förde jag henne till Warschau. För tusan, det skedde ingalunda utan stora penninguppoffringar. Nåväl! Hon tillbragte hela dagar hos sin väninna Emilia med att sluka alla böcker, som föllo henne i handen. Hon är och förblir ett vildskott; ni kan gärna ge hvarandra handen.»

»Låt oss då ge hvarandra handen, min fröken!» inföll Polaniecki muntert.

»Det kan jag inte, på samvete sagdt,» svarade den unga flickan med ett leende. »Sakerna förhöllo sig inte alldeles så som pappa framställer dem. Vi läste visserligen mycket, Emilia och jag, det är sant; men jag deltog också i sällskapslifvet, och jag tror, att jag dansade tillräckligt för hela mitt lif.»

»Man bör aldrig svära på något!»

»Jag svär inte heller på något, jag känner bara, att jag fått nog af sällskapsvärlden och dansen, det är allt! ... Nå, tar Emilia emot mycket i Warschau?»

»Nästan ingen, min gamle Waskowski, en advokat vid namn Maszko, Bukacki och mig.»

»Hon har väl knappt tid att sysselsätta sig med sällskapslifvet, då hon natt och dag måste vaka öfver Litka!»

»Ack, ja! Den stackars kära Litka!» utropade Polaniecki helt rörd. »Om åtminstone kuren i Reichenhall kunde medföra den så lifligt önskade förbättringen!»

Hans glada ansikte fördystrades af en skugga af sorgsenhet. Marie gaf honom en blick full af välvilja.

»Han måste verkligen vara mycket god!» tänkte hon.Under tiden upprepade Plawicki, liksom om han talat för sig själf:

»Maszko! Maszko! Vänta litet ... Också en af där fjärilarna, som fladdrade kring Marie. Ja, alldeles! Han fann inte behag för hennes ögon! Med hvilken isande köld bemötte hon honom inte!»

Vid dessa ord reste man sig från bordet för att gå in i salongen, där kaffet serverades. Plawicki roade sig på Gatos bekostnad, hvilket var ett säkert tecken till att han befann sig vid godt lynne. Den unge björnen fördrog med tålamod hans skämt, af kärlek till Marie ... Men hans buttra uppsyn talade för honom i hans läppars ställe. »Å, om det inte vore för hennes skull, hur gärna skulle jag inke knäcka benen på den där gamle pratmakaren!» sade han inom sig.

Medan Plawicki började lägga patience, satte den unga flickan sig till pianot. Hennes spel erbjöd i själfva verket ingenting ovanligt, men hennes klara och lugna panna aftecknade sig i mycket rena linjer öfver notställaren. Timmarna förflöto. Solen började redan gå ned.

Man skulle kunnat säga, att Plawickis goda lynne sjönk med solen. Flera gånger såg han på klockan.

»Jamisz komma inte,» suckade han slutligen.

»De komma nog,» sade Marie, som sökte trösta honom.

Han såg detta oaktadt i hvartenda ögonblick på klockan och upprepade allt otåligare:

»Nej, nej! Jag säger dig, att de inte skola komma.»

Efter en timmes förlopp kände hans oro icke längre några gränser.

»En olycka har händt,» förklarade han med graflik röst.

Polaniecki, som stod bredvid Marie, hörde henne halfhögt mumla:»Det har inte händt dem något alls. Men nu är pappa vid dåligt lynne för hela aftonen!»

Den unga flickans i sanning bekymrade ansiktsuttryck väckte Polanieckes uppmärksamhet.

»Hvarför inte sända någon för att höra efter hur det står till?» frågade han; »jag vill minnas, att Jamisz’ egendom inte ligger alltför långt härifrån.»

»Vill du, att jag skall skicka någon, pappa?» frågade den unga flickan.

»Du är alltför god,» svarade Plawicki bittert ... »Jag skall gå själf.»

Han gaf befallning om att spänna för, tycktes därpå tänka efter några ögonblick och sade:

»Gato, kom med mig; du kan måhända vara mig till nytta!»

Den unge mannen blef minst en aln lång i synen; flera gånger trädde han fingrarna genom sina rödgula hårlockar och svarade med sin buttra stämma:

»Man har dragit upp båten ur sjön; trädgårdsmästaren har inte kunnat få den loss. Jag skulle förra söndagen åter sätta den i sjön, men som det hällregnade den dagen, tillät fröken Marie mig inte att gå ut.»

»Gå då och skynda dig! Jag väntar här.»

Gatowski aflägsnade sig vid dessa ord som en hund, som fått stryk. Plawicki åter talade för sig själf, utan att bekymra sig om vare sig sin dotter eller deras gäst.

»Jag slår vad om, att det är hennes fördömda migrän; Gatowski skall hämta doktorn, om det behöfves. Den där stackaren, landtrådet, är alldeles ur stånd att tänka på något ...»

Därpå gaf han fritt lopp åt sitt dåliga lynne och vände sig plötsligt till sin nevö:

»Har man någonsin sett ett sådant dumhufvud ...»

»Hvem talar ni om, onkel?»

»Om hvem, för tusan, om inte om Jamisz?»»Pappa, pappa!» invände Marie mildt.

Men han lät henne icke tala ut.

»Det där känner jag till!» puttrade han bittert, »du tål inte den stackars fru Jamisz. Hon har det stora felet att hedra mig med bevis på sin sympati. Det misshagar dig. Fördjupa dig, bäst du gitter, i läsningen af det ädla landtrådets agronomiska betraktelser, res en staty åt honom, men var så god och låt mig fritt få välja mina vänner!»

Polaniecki fick nu tillfälle att uppskatta hela mildheten i den unga flickans karaktär. Långt ifrån att vredgas på sin far, kom hon till honom och lutade sin panna intill hans brända och färgade mustascher.

»Blif inte ond, stygga pappa,» sade hon. »Man spänner redan för.»

Plawicki blidkades något. Han älskade sin dotter med verklig och djup kärlek ...

»Jag vet nog, att du har ett godt litet hjärta,» sade han, i det han kysste henne på pannan ... »men hvad tusan kan den där drummeln Gato göra?»

Gato visade sig snart, alldeles andtruten och genomsvettig.

»Båten är fylld af vatten,» sade han; »jag kunde inte få ut den i sjön.»

»Tag din hatt och se'n i väg!» utropade Plawicki; »jag hör vagnen!»

Ett ögonblick därefter befunno sig Polaniecki och Marie ensamma med hvarandra.

Först kände de sig en smula besvärade; i sin egenskap af värdinna sökte den unga flickan ett samtalsämne.

»Min far,» sade hon, »har alltid lefvat i en elegantare och mera bildad krets än den, med hvilken vi här måste nöja oss. Det är också anledningen till hans beundran för fru Jamisz. Detta hindrar emellertid inte, att äfven landtrådet är en man med hufvud och hjärta.»»Jag såg honom nyss i kyrkan. Han tycktes dyster och nedslagen.»

»Hans hälsa lämnar mycket öfrigt att önska, och dessutom är han öfverhopad af en mängd göromål af alla slag.»

»Alldeles som ni, min fröken?»

»Ack nej! Herr Jamisz är traktens förnämste landthushållare. Han skrifver mycket. De bästa uppsatserna i våra landtbrukstidskrifter äro undertecknade med hans namn. Han är ett verkligt ljus och har en så hög och fast karaktär! Jag bestrider visst inte fru Jamisz utmärkta egenskaper; jag finner henne endast litet för tillgjord ... Det är allt.»

»En före detta *professional beauty*.»

»Ja. Och dessutom bidrager den här tvungna vistelsen på landet måhända till att fördärfva henne. Vi rosta därstädes allesammans mer eller mindre. Jag föreställer mig, att vi måste förefalla bra mycket efter vår tid för stadsboarna!»

»Nej, visst inte, det bestrider jag! I alla händelser gäller den anmärkningen inte om er!»

»Det kommer nog med tiden,» svarade den unga flickan saktmodigt.

»Tiden kan också förändra villkoren för tillvaron.»

»Å, bra litet hos oss; om den händelsevis förändrar dem, så sker detta nästan alltid för att göra dem ändå svårare.»

»Men har inte emellertid hvarje ung flickas lif en dörr öppen till framtiden?»

»Jag önskar för min del endast en sak: att kunna hjälpa pappa att bringa ordning i Krzemiens affärer.»

»Er far och Krzemien; det är således de båda målen för er tillvaro?»

»Ja, jag tillstår det ... Men, ack! Jag är dem till bra ringa nytta; jag förstår mig så litet på affärer!»Samtalet tynade af några ögonblick. Marie föreslog den unge mannen att visa honom de gamla träden i hennes trädgårds skuggiga alléer. Anbudet antogs. De stodo snart åter vid sjöns stränder. Polaniecki hade förr varit medlem af flera segel- och roddklubbar; han kunde för den skull åter utan svårighet få båten i vattnet, medan den stackars Gatowskis alla ansträngningar misslyckats. Man kunde emellertid icke begagna densamma, ty bottenplankorna föllo i bitar.

»Där ser ni ett sorgligt prof på min oförmåga att sköta gods och hushåll,» sade Marie med ett leende. »Allt går sönder och jag vet sannerligen inte, hvad jag skulle kunna anföra till min ursäkt, ty parken och sjön innefattas i min inflytelsesfär. Jag skall emellertid låta länsa båten och se till, att man sätter den i stånd.»

De fortsatte sin promenad. Aftonen var hänförande. Sjön, som icke krusades af minsta fläkt, glänste som en spegel af guld. På andra stranden aftecknade sig den orörliga älskogen, medan de närmaste träden böjde sina skarpa konturer mot himlens purpurfärgade bakgrund. På gården smällde storkarna med näbbarna i sina bon.

»Krzemien behagar mig mycket,» anmärkte den unge mannen tankfullt.

»Ja, är det inte så?» inföll Marie gladt.

»Jo, och jag förstår mycket väl, att starka band fästa er vid dessa ställen. Öfverallt dit människan kommer med sitt arbete, där lämnar hon också något af sitt hjärta. Ja, här kan man upplefva mycket ljufva stunder. Hvilket välbehag erfar man inte till exempel nu! I staden finnas dagar, då man gripes af missmod, isynnerhet då man, såsom jag, är försänkt i siffror öfver öronen. Min bolagsman har hustru och barn, han. Jag är ensam. Också tänker jag ofta: arbete, plikt! Hvad tjänar det till? Antag, att det leder oss till rikedom, men se'n? Dagen därpå skallalltid vara lika tom som dagen förut. Alltid samma visa! Ser ni, min fröken, då man som jag ägnar sig åt ett visst slags lif, då man alltid marscherar med jämna steg och exempelvis föresatt sig att samla mycket pengar, kommer man därhän att öfvertyga sig om, att detta är ett mål. Men stundom tycker jag, att det där orginalet Waskowski har rätt: att vi allihop, hvilkas namn sluta på *icz* eller *ski,* aldrig skola lyckas att absolut och uteslutande helga vår själ åt ett materiellt arbete. Professorn påstår, att vi alla inom oss bevara det ännu alltför friska minnet af en föregående tillvaro, och att slaverna i allmänhet äro bestämda till en uppgift af mera upphöjd natur. Han är filosof, mystiker, litet vurmig, om ni så vill. Jag förkastar hans påståenden och vinnlägger mig om att, liksom förut, förtjäna pengar. Men i dag till exempel, då jag promenerar tillsammans med er i dessa vackra alléer, är jag färdig att erkänna, att det är han, som har rätt, och jag, som har orätt.»

De gingo tysta några ögonblick. Aftonsolen blef allt djupare purpurfärgad, deras ansikten syntes liksom öfvergjutna af ett rödt ljus. De kände sig lyckliga och lugna hos hvarandra under den plötsligt uppstående och tillväxande sympati de erforo.

Polaniecki lät isynnerhet hänföra sig af omgifningens behag. Han återtog:

»Nu ser jag, huru riktigt fru Emilia beskrifvit er, då hon försäkrade mig, att en timme tillsammans med er medförde större förtrolighet än hela månaders oafbrutet umgänge med andra kvinnor. Jag har nu erfarit detta. Jag tycker redan, att jag känt er sedan långt tillbaka. Och jag tror, att endast personer, hos hvilka en fullkomlig godhet är den öfvervägande egenskapen, förmå väcka en dylik känsla.»

»Den kära Emilia!» afbröt honom den ungaflickan, som tydligen besvärades af dessa artigheter ... »Om den där resan till Reichenhall inte kommit emellan, skulle jag bedt henne tillbringa den vackra årstiden hos oss.»

»Och jag skulle varit färdig att följa henne, äfven utan någon inbjudning.»

»Jag bjuder er å pappas vägnar en gång för alla.»

»Uttala inte ett sådant ord på slump, jag skulle kunna missbruka det. Jag finner mig så väl här! För hvarje gång jag hemsökes af mina dystra timmar, skulle jag komma och ta min tillflykt till er!»

Polaniecki hade fullkomligt klart för sig, att dessa ord måste befästa det band af sympati, som var på väg att uppstå mellan dem. Hans afsikter voro uppriktiga. Han betraktade henne, medan han talade; det föreföll honom, som om detta unga och milda ansikte, hvilket belystes af den nedgående solens glans, var liksom förklaradt af själens glädje och inre frid. Hon hade också lyft upp sina ögon mot honom, och han läste i dem den tysta frågan: »Tänker ni verkligen hvad ni säger?»

»Pappa dröjer länge!» sade den unga flickan.

Solen hade gått ned. I skymningens rosiga halfskugga flögo läderlapparna tyst omkring; från sjön hördes ett växande sorl af grodornas rytmiska kväkande.

»Låt oss gå in!» fortsatte den unga flickan.

Han räckte henne handen, och hon lade sin hand i hans, liksom tecken till förbund. Därpå höjde hon armen och pekade på en stjärna, som långsamt gick upp öfver de orörliga trädtopparna, och mumlade med af rörelse allvarlig stämma:

»Se där är aftonstjärnan!»

Stjärnan höjde sig på den redan mörka himlen, liksom en stor diamant. Plötsligt började hundarna skälla; en

vagns rullande hördes pågården, och herr Plawicki, som återkommit, inträdde i salongen, där man just tändt lamporna.

De båda unga personerna skyndade att söka upp honom.

»Nåväl?» frågade Marie och förde sin panna till sin fars läppar.

»Jag hade onödigtvis satt mig myror i hufvudet,» svarade den gamle mannen muntert. »Ett oförmodadt besök, från hvilket våra grannar inte kunde befria sig. Landtrådet gnäller som vanligt och har föresatt sig att i morgon resa in till Warschau för att rådfråga sin läkare ... Hans fru lofvade besöka oss ...»

»Nå, då är ju allting bra?»

»Ja ... Och ni, ungdomar, hvad har ni gjort under min frånvaro?»

»Vi ha lyssnat till grodornas kväkande och betraktat stjärnorna,» svarade Polaniecki ... »Jag visste sannerligen inte, att man kan finna ett sådant nöje däri.»

»Min käre vän, Gud vet alltid hvad han gör. Grodornas kväkande har sin orsak, hvarför det är till. Jag finner mig i det ... ehuru det ofta hindrar mig att somna om nätterna ... Se så, min flicka lilla, bjud oss nu på en kopp te!»

Samovaren var uppställd i rummet bredvid. Pappa Plawicki var vid ett utmärkt lynne och berättade hvad som händt under hans besök. De unga personerna åhörde honom under tystnad och växlade då och då en lång blick. Då tiden slutligen var inne, att man skulle åtskiljas, tryckte Marie hjärtligt sin gästs hand.

Då hon kommit upp på sitt rum och befann sig ensam, erfor hon en sällsam mattighet. Hvad den dagen tröttat henne! ... Å, men en så mild och behaglig mattighet! ... Nära att insomna, tänkte hon icke på, att med morgondagen randades en ny veckas arbete för henne; i hennes öronåterljöd ännu Polanieckis kraftfulla och allvarsamma röst.

Men denne tände under tiden sin sista cigarrett och sade för sig själf:

»Hon är mild, tjusande, älskvärd, hvar skulle jag kunna finna hennes like?»

*

TREDJE KAPITLET.

Morgondagen randades emellertid grå och mulen och fröken Plawicka vaknade med sin själ full af samvetskval. Hon tyckte, att hon låtit föra sig alldeles för långt och att Polaniecki med rätta kunde anklaga henne för behagsjuka. Den tanken var alldeles tillräcklig till att bringa henne till att rodna. Ty, då allt komme omkring, var ju Polaniecki intet annat än hennes fars fordringsägare! Hon hade glömt detta kvällen förut, men nu återkom denna outhärdliga tanke oupphörligt. »Han skall tro, att jag sökte beveka honom,» upprepade hon för sig själf, medan blodet steg upp i hennes kinder och färgade dem högröda. Hennes öppna och redbara natur, hennes stolthet uppreste sig. Hon kunde icke medgifva, att man misstänkte henne för att hysa baktankar och anställa beräkningar. Om Polaniecki åtminstone haft någon utsikt att återfå sina pengar! Men kassan var tom på Krzemien, det visste hon blott alltför väl. Äfven om den ifrågasatta försäljningen af en af utgårdarna skulle rikta den med några tusen rubel, visste hon, att hennes far, som ansattes af en hop ändå mera befallande förbindelser, lika fullt skulle besvika den unge mannens fordringar. Och känslan af hennes vanmakt gjorde henne förtviflad. Hennes far lät henne gärna ersätta honom i det återljöd ännu Polanieckis kraftfulla och allvarsamma röst.

Men denne tände under tiden sin sista cigarrett och sade för sig själf:

»Hon är mild, tjusande, älskvärd, hvar skulle jag kunna finna hennes like?»

*

TREDJE KAPITLET.

Morgondagen randades emellertid grå och mulen och fröken Plawicka vaknade med sin själ full af samvetskval. Hon tyckte, att hon låtit föra sig alldeles för långt och att Polaniecki med rätta kunde anklaga henne för behagsjuka. Den tanken var alldeles tillräcklig till att bringa henne till att rodna. Ty, då allt komme omkring, var ju Polaniecki intet annat än hennes fars fordringsägare! Hon hade glömt detta kvällen förut, men nu återkom denna outhärdliga tanke oupphörligt. »Han skall tro, att jag sökte beveka honom,» upprepade hon för sig själf, medan blodet steg upp i hennes kinder och färgade dem högröda. Hennes öppna och redbara natur, hennes stolthet uppreste sig. Hon kunde icke medgifva, att man misstänkte henne för att hysa baktankar och anställa beräkningar. Om Polaniecki åtminstone haft någon utsikt att återfå sina pengar! Men kassan var tom på Krzemien, det visste hon blott alltför väl. Äfven om den ifrågasatta försäljningen af en af utgårdarna skulle rikta den med några tusen rubel, visste hon, att hennes far, som ansattes af en hop ändå mera befallande förbindelser, lika fullt skulle besvika den unge mannens fordringar. Och känslan af hennes vanmakt gjorde henne förtviflad. Hennes far lät henne gärna ersätta honom i detdagliga lifvets tusentals bestyr, men så snart det var fråga om räntor eller penningaffärer, fattade han själf sina beslut, oftast utan att ens göra henne den äran att rådfråga henne. Hvilken ömklig roll skulle han icke spela! Lofva allt och ingenting hålla! Alltid samma taktik att räkna på framtiden under ständiga illusioner och fåfänga förhoppningar!

Marié tänkte först gå sin far i förväg, söka en öppen förklaring med Polaniecki och för honom yppa verkliga förhållandet. Därpå tyckte hon, att en dylik förklaring i grunden icke skulle tjäna till annat än att anropa denne främlings öfverseende, åkalla hans medlidande. Detta var att förödmjuka sig för honom! Nej, hennes plikt var numera en annan. Den bjöd henne, att, så snart hon åter sammanträffade med deras gäst, genom likgiltighet och köld utplåna de intryck, som föregående dag framkallats af hennes oförståndiga förtrolighet. Ja, hon måste rifva sönder detta fina nät af sympati, som aftonen förut knutits emellan dem; hon måste återgifva den unge mannen hela hans handlingsfrihet.

Då Marie fick veta, att den främmande gått ut redan tidigt och ställt sina steg till stora landsvägen, beslöt hon gå honom till mötes. Hon behöfde icke gå långt. Sedan Polaniecki slutat sin promenad, hade han slagit sig ned nedanför förstugubron, kring hvilken vildt vin klängde, och klappade de båda gårdshundarna, som togo så vänligt emot honom den natt han ankom. Plötsligt varseblef han mellan de nedhängande vinrankorna Maries skuggbild. Han vände sig genast med strålande ansikte till henne:

»God morgon, fröken. Ni har öfverraskat mig i samtal med era båda cerberussar ... Ni mår bra i dag?»

»Jag tackar, mycket bra!»

Hon räckte honom handen, men på ett likgiltigtoch kallt sätt. Han såg på henne. Hon kunde i hans blickar läsa hela den förtjusning och det nöje, hennes närvaro skänkte honom.

»Ni skall göra er rond som ägarinna, förmodar jag?» fortsatte den unge mannen. »Tillåter ni, att jag gör er sällskap? Jag måste återvända i dag och på nytt spänna mig i seldonen; men för den skull skall också en timme, som tillbragts i ert sällskap, vara mig så mycket kärare. Gud må veta, att jag gärna skulle vilja förlänga min vistelse härstädes; men jag känner i alla fall hädanefter vägen till Krzemien!»

»Vi skola alltid vara glada att få mottaga er, då ni har en ledig stund att skänka oss!»

Nu först märkte Polaniecki den förbehållsamhet, som den unga flickans hållning, ansikte och sätt uttryckte.

»Hvad fattas er, min fröken?» frågade han och såg Marie i ögonen.

Hon blef helt förvirrad.

»Mig fattas ingenting, jag försäkrar!» svarade hon till slut.

»Jo visst!» återtog han med eftertryck, »och det vet ni lika bra som jag. Ni är er inte lik. Jag återfinner er sådan ni

var den första aftonen vid slutet af vårt samtal, men då hade jag sårat er. Jag hade på ett alltför kärft och direkt sätt talat med er om affärer. I går gaf ni mig er förlåtelse; jag trodde mig ha godtgjort mitt fel. Jag kände mig så lycklig! Och denna morgon är allt åter på samma punkt som förut ... Hvarför? Skulle ni inte vilja förklara anledningen till denna onåd?»

Hans blick bönföll fortfarande den unga flickan; han spanade i hennes ansikte efter återkomsten af ett af dessa leenden, som dagen förut tjusat honom. Hur det än plågade henne, hade hon emellertid beslutit att följa den väg, hon utstakat för sig; för det första, därför att hennesegenkärlek skulle hindrat henne från att återtaga sina ord, och därnäst, emedan hon, för att förklara sin förändring, skulle nödgats inlåta sig på bekännelser, som hon icke kunde göra.

»Jag försäkrar er,» svarade hon, »att ni måste ha bedragit er i går eller att ni misstar er i dag. Jag är mig alltid lik, och det är för mig mycket angenämt att tänka, att ni vill föra med er ett godt minne från oss!»

Orden voro förbindliga till formen, men huru mycket skilde sig icke den person, som uttalade dem, från den unga flicka, som Polaniecki så förtroligt språkat med föregående dag! Förargelsen och vreden kommo hans kinder att rodna.

»Om ni ovillkorligen vill, att jag skall ge mig utseende af att sätta tro till den fulla uppriktigheten af allt hvad ni nyss sagt mig, så går jag in därpå!» sade han slutligen. »Men jag kan inte afhålla mig från den tanken, att på landet måndagarna på ett högst sällsamt sätt skilja sig från söndagarna!»

Detta språk sårade Marie. Det föreföll henne, som om Polaniecki redan tillvällade sig vissa rättigheter, på grund af den sympati, hon haft den svagheten att föregående dag visa honom.

»Hvad skall jag göra?» svarade hon, mera sorgsen än förargad. »Jag kan ju ändå inte tvinga er att tro mig.»

Med dessa ord aflägsnade hon sig under förevändning, att hon ännu icke omfamnat sin far. Då Polaniecki blef ensam, körde han häftigt bort hundarna, som återkommit till honom. Ett verkligt raseri kokade inom honom.

Under tiden begaf sig Marie till sin fars rum. Hon fann honom sittande framför skrifbordet, insvept i sin blommiga persiska nattrock. Vid ljudet af hennes steg vände han sig om, men tycktes därpå åter genast fördjupa sig i läsningen af sina bref och anteckningar.»Pappa,» sade den unga flickan, »jag kommer för att tala med dig om herr Polaniecki. Skall han ...?»

Utan att lyfta ögonen afbröt han henne:

»Jag skall handtera din herr Polaniecki som mjukt vax mellan mina fingrar!»

»Jag tviflar på, att det skall gå så lätt för sig, som du tror,» svarade hon, besluten att hålla honom stången. »Och för öfrigt skulle jag helst önska, att han finge betaldt före våra andra fordringsägare.»

Denna gång lyfte Plawicki upp hufvudet och såg sin dotter i ögonen.

»Hvad för slag?» sade han slutligen. »Vill du kanske påtvinga mig ditt förmynderskap?»

»Nej, det är helt enkelt fråga om vår heder.»

»Och du tycker, att jag behöfver höra din mening i detta afseende?»

»Det är inte min afsikt ... jag bara ...»

»Och hvarifrån kommer denna patetiska stämning?» frågade han utan att låta henne tala ut. »Hvad fattas dig?»

»Jag ville endast be dig, bönfalla, att ...»

»Och jag, jag bönfaller också, att du ville låta mig handla, som jag finner för godt! Du har småningom aflägsnat mig från förvaltningen af Krzemien; jag har gifvit vika, ty under de få år jag ännu har kvar att lefva skulle jag för ingenting i världen vilja komma i strid med mitt enda barn. Men låt mig åtminstone få ha i fred denna vrå af vår boning, denna enda kammare, och tillåt mig att därstädes efter mitt behag ordna de affärer, som jag anser ännu

tillkomma mig!»

»Men, kära pappa, jag kom endast för att be dig ...»

»Att flytta till utgården kanske, är det inte så? ... Hvilket rum skall jag bebo där? ...»

Och Plawicki, som nyss förut talat om »patetiska stämningar», reste sig högtidligt, draperad ivecken af sin nattrock, och stödde sig med handen mot stolsryggen, liksom för att låta sitt onaturliga barn förstå, att han var nära att duka under för sin starka sinnesrörelse.

Hvad henne, det stackars barnet, angick, så kommo tårarna i hennes ögon. Orörlig och tyst kämpade hon några ögonblick mot de snyftningar, som voro nära att kväfva henne.

»Förlåt, kära pappa,» mumlade hon slutligen och lämnade därpå sin far utan att yttra något mera.

En kvarts timme därefter inträdde Polaniecki i sin ordning till gubben, rof för en förargelse, som han fåfängt sökte behärska.

Plawicki bjöd honom taga plats på en stol midt emot sin egen och lade därpå sin hand på hans knä med en hos honom vanlig åtbörd.

»Du skall väl inte tända eld på mitt hus, min Stas? Du vill väl inte heller mörda mig, din gamle onkel, som öppnat sina armar för dig? Du vill väl inte göra min stackars Marie faderlös heller?»

»Nej,» svarade Polaniecki i samma tillgjordt uppstyltade ton; »jag tänker inte strypa er eller tända eld på ert hus eller göra er fröken dotter faderlös. Låt bli de där stora orden. Det är inte på det sättet, som man på allvar talar om affärer.»

»Må vara,» invände den gamle spätten, förargad öfver att se sin vältalighet så ovärdigt misskänd. »Kom emellertid ihåg, att du var vår gäst, denna gamla bonings kära gäst, medan du ännu var barn.»

»Ja visst! Jag var er gäst, därför att min mor förde mig med sig, och min mor besökte er, därför att ni inte betalade henne hennes räntor. Det är den enkla, rena sanningen, efter som ni tvingar mig att säga er den! Våra familjeförbindelser hade ingenting att göra med den saken,Faktum är, att vår fordran i mer än tjugu år varit intecknad i Krzemien. Med obetalda räntor uppgår den för närvarande till sammanlagdt 25,000 rubel. Låt oss säga jämt 20,000 rubel. Som ni ser, är jag inte obillig. Men dessa 20,000 rubel, dem vill jag också ha, dem måste jag ha! Min vistelse här har intet annat syfte.»

Onkel Plawicki böjde sitt hufvud med undergifven uppsyn.

»Din vistelse här har intet annat syfte?» upprepade han ... »Du är inte nådig ... och se'n, hvarför för du mot mig ett språk, som är så olikt det du förde i går?»

Polaniecki erinrade sig, att han nyss gjort Marie samma förebråelse ... Han ville emellertid påskynda afgörandet.

»Var så god och låt oss tala om vår affär!» sade han.

»Godt, godt ... jag söker inte heller undvika den. Låt mig framför allt ge dig några nödiga förklaringar och värdigas inte afbryta mig. Du förebrår mig därför att jag inte betalat de förfallna räntorna. Men vet du, hvilken den verkliga orsaken är till min påstådda försummelse? Din kära mor — därom är du inte okunnig, skulle ha kunriat anförtro mig hela sin förmögenhet. Det skulle kanhända varit bäst. Då skulle förhållandena tagit en annan vändning. Hvad mig beträffar, så tänkte jag, så snart jag fått mig dessa tjugutusen rubel anförtrodda, på följande sätt: 'Hvem är den dödlige, som kan skryta med, att han skyddat sig mot ödets öfverraskningar? Denna stackars kvinna är hädanefter ensam i världen med sitt barn. De pengar hon anförtrott i min vård skola från denna dag vara en förutseendets fond. Låt oss för den skull hopa räntorna! Hvem vet, om inte denna summa skall för henne bli en dyrbar tillgång?' Och se'n dess har jag i själfva verket också betraktat mig som er sparbössa. Dinmor lämnade mig tolf tusen rubel. Jag erkänner, att jag är skyldig dig tjugufyratusen. Detta är det resultat, som ernåtts ... Och du, Stas, skall du löna mig med otacksamhet?»

Ett ögonblick rådde djup tystnad; slutligen svarade den unge mannen lugnt:

»Min käre onkel, värdigas — därom ber jag er — inte anse mig dummare än jag är. I dylika nät låter jag aldrig fånga mig! Ni erkänner, att ni är min gäldenär för en summa af tjugufyra tusen rubel ... Hvar äro de? Det är allt hvad jag begär. De vackraste tal i världen kunna inte förändra en så enkel sak.»

»Och jag,» svarade Plawicki med en blandning af högdragenhet och värdighet, »jag ber dig visa dig mera tålig och mera sansad.»

»Jag har haft den äran säga er, att jag har en bolagsman. Denne bolagsman bör om en månad insätta tolftusen rubel i ett företag, hvarom vi kommit öfverens och till hvilket vi uppgjort planen. Jag måste således också inbetala en lika stor summa. Är detta klart? Förundra er för den skull inte, att, efter två års fåfäng brefväxling och onyttiga förhandlingar, mitt tålamod omsider tagit slut!»

Plawicki tycktes eftersinna med båda armbågarna stödda mot skrifbordet och hufvudet i händerna. I hela hans hållning låg emellertid något teatraliskt, och hans nevö gaf akt på honom med stigande ovilja.

»Är han en skälm eller en egoist, till den grad förblindad af egenkärlek, att godt och ondt endast finnes till i den mån det öfverensstämmer med hans personliga bekvämlighet?» tänkte han.

Herrn till Krzemien behöll emellertid samma tankfulla och tysta ställning.

»Förlåt, att jag stör er,» envisades Polaniecki, »men jag skulle oändligt gärna vilja veta hvad jag har att hålla mig till?»En obestämd åtbörd af handen var det enda svar han erhöll. Hans onkel önskade fortfarande få vara i fred med sina tankar.

Slutligen talade han, och hans anlete sken som af en plötslig ingifvelse.

»Stas!» utropade han. »Hvarför skola vi tvista på detta sätt? Finnes inte ett helt enkelt sätt att ordna allt?»

»Vill ni ha den godheten meddela mig detta sätt?»

»Tag mina märgellager ...!»

»Hvad säger ni?» frågade Polaniecki, som trodde sig ha hört orätt.

»Jo, jag säger ... tag mina märgellager ... För hit din bolagsman ... låt en sakkunnig undersöka dem, om du så vill ... Ditt *alter ego,* hur heter han nu igen? ... Han skall betala sin andel i klingande mynt ... du skall förbli min gäldenär ... eller också kunna vi kvitta vår räkning ... som du tycker ... Se så, det är ju öfverenskommet? Din hand på det ... det är en förmögenhet för oss alla ...»

Den unge mannen, som först blef alldeles stum af häpnad, rusade emellertid upp som drifven af en fjäder.

»Nej!» utbrast han harmset, »en sak finnes, som jag aldrig skall tåla! Man gäckas inte ostraffadt med mig — hör ni? ... Behåll era märgellager och betala mig mina pengar! Era förslag äro endast skamliga undflykter eller tomma förslag utan sundt förnuft.»

Ett ögonblicks tystnad rådde. En olympisk vredes åskor samlade sig på den ädle herrns till Krzemien panna, och han rynkade ögonbrynen. Först krossade han med blicken sin nevö. Därefter ställde han sina steg till vapentrofén och nedtog från denna en dolkknif, som han med en storartad åtbörd räckte honom, sägande:»Stöt till! Stöt till midt i bröstet! ...» Han vek undan nattrocken.

Polaniecki förmådde icke behärska sin vrede. Han stötte häftigt tillbaka vapnet och handen, som erbjöd honom det.

»Allt detta är endast en usel komedi ... Man förlorar sin tid med att söka tala förnuft med er. Jag lämnar er ... Men jag förklarar, att jag skall sälja min fordran och mina rättigheter till förste bäste jude, om jag också därvid skall förlora halfva summan!»

Plawicki lyfte båda armarna mot himlen.

»Gå!» utbrast han, »gå och fullborda vår ruin, öfverlämna din familjs gamla vagga åt fienderna till din släkt! ... Men kom ihåg, att min förbannelse och alla våra förfäders, som före oss lefvat på detta ställe, alltid och öfverallt skall följa dig.»

Den unge mannen hörde honom icke längre. Han hade lämnat rummet, ett rof för den våldsammaste vrede. Ursinnig, förbannande sitt öde, rusade han som en stormvind in i salongen för att hämta sin hatt, som han i förbigående lagt på en möbel. Han lagade sig redan till att söka få tag i en vagn för att så hastigt som möjligt komma till närmaste järnvägsstation, då Marie visade sig på tröskeln. Vid anblicken af den unga flickan tycktes hans vrede lägga sig. Men detta räckte knappt så länge som blixten. Var inte Marie själen och driffjädern i detta olycksaliga Krzemien? Han gick hastigt emot henne, med af bitterhet uppfylldt hjärta.

»Farväl, min fröken,» sade han med af vrede förändrad stämma. »Min räkning med er far är slutad. Jag hade kommit för att fordra betalning — och han erbjöd mig först sin välsignelse, därpå sina märgellager och sin förbannelse, liksom alla hans förfäders och efterkommandes. Dettaär onekligen ett nytt sätt att befria sig från sina skulder!»

Maries första ingifvelse var att räcka honom handen. Förstod han henne icke? Hade hon icke förgäfves bedt sin far att betala deras gäst fore de öfriga fordringsägarna? Ah, han kunde till och med taga Krzemien; han kunde beröfva henne detta kära hem! Allt, hellre än misstänka henne för brist på uppriktighet och ärlighet! ...

Hon skulle just, försagd, förvirrad, nästan bönfallande, uttala dessa ord, som sväfvade på hennes läppar. Hon lyfte redan sina vackra fuktiga ögon mot Polaniecki, då denne rått kastade henne en förolämpning i ansiktet.

»Jag ville underrätta er om denna ovärdiga komedi,» utbrast han. »Ty det är ju ändå ni, som visat mig till er far! Tack för rådet! Men som det synes mig mera fördelaktigt för er än för mig, så torde ni tillåta, att jag för framtiden följer endast min egen mening!»

Den unga flickan bleknade; hon darrade och tårar af harm glänste i hennes ögon.

»Ni kan ostraffadt förolämpa mig,» sade hon. »Jag har, tyvärr, ingen, som kan ställa er till svars därför.»

Förtviflad, förödmjukad, ställde hon sina steg mot dörren. Polaniecki förstod omsider, att han öfverskridit all måtta. Han skyndade ut ur salongen för att anropa henne om hennes förlåtelse och erhålla den ... För sent! Marie hade stängt in sig på sitt rum.

Det var således slut! Schäsen väntade på honom ... han steg upp i den ... Krzemien försvann snart för hans ögon. Hans själ öfversvallades af en störtsjö af bitter förtrytelse, så att han med en vild glädje endast tänkte på att hämna sig. »Jag skall låta vräka dem,» sade han för sig själf; »jag skall kasta dem på halmen ... Jag skall tvinga dem att betala; utan nåd och förbarmande! ...Det lofvar jag vid mitt ord som affärsman och hederlig karl!»

Hans plan förvandlades sålunda till ett oförsonligt beslut. Det gällde blott att finna en köpare af den fördömda fordran. Men han skulle finna en sådan, om han också skulle förlora hundra procent.

Då han kom till stationen, fann han därstädes endast fattiga bönder, några judar, ständigt ute på jakt efter förtjänst, och landtrådet Jamisz. Denne kände igen honom och bad honom taga plats i sin kupé.

»Jag kände ganska nära er herr far,» sade han. »Han ägde vidsträckta gods i guvernementet Lublin. Ja, det var en vacker förmögenhet; men den måste nu ha öfvergått i andra händer!»

»Ack ja, för längesedan! ... Min far var sjuk och vistades i Nice. Hans förvaltare bestulo honom. Allt gick för den skull också upp i rök. Utan det arf, min mor lämnade mig, skulle jag inte ens haft så mycket, att jag kunnat betala en brödkant.»

»Nå, lyckligtvis är ni nu emellertid en bärgad man. Jag känner ert hus. Ni stöder er på fast mark.»

»Soliditet och redbarhet! ... Det är de väsentliga villkoren för all handel. Min bolagsman Brigiel är själfva hedern, och jag ber er tro, att jag för min del på intet sätt liknar er granne, herr Plawicki.»

»Hvad menar ni med det?» frågade landtrådet.

Under inflytande af den vrede, som ännu icke lagt sig, berättade Polaniecki de händelser, hvilka så pinsamt upprört honom.

»Hm!» inföll herr Jamisz, sedan han uppmärksamt åhört honom. »Efter som ni talat med mig utan förbihåll, så tillåt mig meddela er min tanke om Plawicki. Först och främst vill jagupplysa, att jag inte ar okunnig om, att han är er släkting.»

»Min släkting? Visst inte! Min mor var hans första hustrus kusin och väninna. Därtill inskränker sig hela släktskapen.»

»Nå, det betyder i alla fall ingenting; jag känner honom, ser ni, från hans barndom. Han är en man, som fastmer blifvit bortskämd af lyckan än han i grunden är elak. Ende sonen, afgudades han af sina föräldrar. Då han gifte sig, blefvo båda hans hustrur hans ödmjuka tjänarinnor. De voro milda och undfallande och uppreste ett verkligt altare åt honom i sina hjärtan. Han blef gudomligheten i denna helgedom. Och på detta sätt kom han därhän att öfvertyga sig om att världen var skyldig honom allt, men att han själf inte vore världen skyldig något Men så snart vi uppfatta godt och ondt endast ur våra intressens eller vår bekvämlighets synpunkt, förlora vi småningom all känsla af sanning och dygd. Plawicki är en blandning af högtidlighet och svaghet. Så uppstå svårigheter, finansiella eller andra förlägenheter, som endast en verklig karaktärsstyrka kan öfvervinna. Som han emellertid inte äger någon sådan, måste han taga sin tillflykt till att ackordera, söka undanflykter, till tusen utvägar för att skaffa sig uppskof, med ett ord. Jorden förädlar ofta oss landtbrukare, men hon fördärfvar oss också, En bankruttör af mina grannar sade härom dagen till mig: ’Det är inte jag, som bedrar, det är min jord’; och det ligger verkligen en smula sanning i dessa ord.»

Polaniecki afbröt den talande.

»Föreställ er, min herre,» sade han, »att jag, som tillhör en familj med djupa rötter i jorden, har inte minsta smak för landthushållning. Jag vet nog, att jordbruket skall räcka lika länge som vår gamla värld, men jag tror, att det måsteombildas, eller också är landtbrukaren bestämd att ofelbarligen gå under.»

»Jag ser inte heller frågan i ljusare dager,» svarade landtrådet. »Jag fäster mig mindre vid att landtbruket genomgår en kris i hela Europa. Det är en alltför välbekant sanning. Men jag ber er lägga väl märke till hvad jag nu säger. En adelsman har fyra barn? Hvar och en af dem ärfver endast en fjärdedel af fäderneförmögenheten. Hvad blir följden? Hvar och en af dem inrättar sitt lefnadssätt efter den hushållning, han förut sett i sin fars hem. Slutet är lätt att förutse. Ett annat exempel: en adelsman har fyra söner: tre af dem ägna sig åt de s. k. fria yrkena, och den enfaldigaste, den minst begåfvade blir — jag vill hålla hundra mot ett — den, som skall göra familjegodset inkomstbringande. För det tredje: det behöfves en slösare, ja, till och med bara en lättsinnig natur för att blottställa eller förstöra frukten af flera generationers tålmodiga arbete. Slutligen äro vi allihop rätt goda jordbrukare, men så mycket sämre förvaltare; och ändå är en god förvaltning bättre än en rationell odling af jorden. Hvilken slutsats måste vi nu draga af dessa förutsättningar? Jorden skall fortfarande äga bestånd som jord; men vi, som för närvarande äro dess representanter, vi stora godsägare, vi skola tvingas till att söka vår utkomst annanstädes. Men om vi nödgas öfvergifva våra hem, skola vi emellertid återvända en dag till dem i våra söners eller sonsöners personer ...»

»Huru skall det gå till?» inföll Polaniecki förvånad.

»Först och främst därför, att ert påstående, att intet band fäster er vid jorden, med er tillåtelse, inte är annat än en illusion. Jorden drager oss till sig och detta med en sådan styrka, att ingen af oss, som kommer till en viss ålder och njuter af ett visst välstånd, kan motstå lusten att varaägare af, om det också endast vore en inhägnad. Er tur skall komma, och ni skall göra som alla andra, min bäste herre; ty allt utgår från jorden, allt lefver endast af och för henne. Liksom banksedeln endast är en anvisning på det metalliska myntet, som förvaras i statens kassahvalf, på samma sätt äro industrien, handeln, allt hvad ni behagar, i sista hand endast olika former, under hvilka jorden döljer sig. Hvad oss angår, som utgått ur dess sköte, skola vi alla återvända till henne, det försäkrar jag er.»

»Å, inte jag, det är då visst och sant!»

»Ni som alla andra! För närvarande håller ni på med att skaffa er förmögenhet? Men sedan ni väl förvärfvat er förmögenhet? Framtiden tillhör jorden. Alla Polanieckis ha varit jordägare från far till son. En af dem har lämnat jordbruket för en annan bana. Det är en nödvändighet. De flesta af våra familjesöner skola se sig nödsakade att följa ert exempel. Många skola duka under i kampen för tillvaron, men de öfriga skola återkomma till sin utgångspunkt, d. v. s. till plogfåran. De skola återkomma inte allenast med de disponibla kapitalens styrka, utan med en ny moralisk energi, med vanan vid den noggranna bokföring, den utförliga och samvetsgranna förvaltning, som handelns långa erfarenhet gifver dem. Ja, min unge vän, ni skall återvända till jorden till följd af den naturliga dragningskraft hon utöfvar på oss, liksom också på grund af medvetandet om att uppfylla en plikt!»

»Hvad ni nu sagt, har åtminstone en god sida,» gemälde Polaniecki, ty däraf sluter jag, att en Plawicki snart också skall tillhöra kategorien af gamla försvunna typer!»

Landtrådet tycktes eftersinna några ögonblick, hvarpå han återtog:

»Man spänner linan ... Men den alltför hårdt spända linan skall slutligen brista. I min tankekunna de omöjligen hålla sig kvar på Krzemien, äfven om det lyckades Plawicki att, såsom han försäkrar, göra sig af med en del af sina egendomar, d. v. s. sälja dem i lotter. Men den stackars kära Mariette. Ack! Om ni visste huru stort medlidande hon ingifver mig! Så hederlig, så intelligent, så genomgod! Hon har afstått från hela världen af kärlek till sitt Krzemien! Det skulle vara ett fruktansvärdt slag, om hon såge sig beröfvad detta ställe! Och lika fullt, jag upprepar det, linan måste slutligen brista! Ack, det stackars barnet!»

»Hvad ni är god!» utbrast Polaniecki med sitt lynnes naturliga häftighet.

Herr Jamisz smålog.

»Jag älskar helt enkelt Marie,» återtog han. »Hon är min lärjunge i landthushållning. Det vore en verklig sorg för oss, om vi skulle sakna henne!»

Polaniecki bet sig i mustascherna, hvarpå han sade:

»Om hon gifte sig med en af traktens landtjunkare, så är detta bästa medlet för henne att stanna!»

»Om hon gifte sig! Tror ni då, att det är så lätt för en ung flicka, som inte har någon hemgift? Och hvad har ni väl för friare att välja på? Gatowski? Han skulle nog ta henne, det vet jag nog. En hederlig gosse ... och inte så dum, som man tror ... men hon skall aldrig gifta sig med en man, som hon inte älskar. Dessutom har hennes far fått i sitt hufvud, att en Plawicki är af annan ull än andra människor. Och Gatowski har till slut tagit detta anspråk på allvar ... Jag kan bara försäkra en sak: lycklig den, som Marie skall tillhöra, ty han skall komma i besittning af en makalös skatt!»

Polaniecki delade den öfvertygelsen. Försjunken i djup tystnad, tänkte han på den unga flickan;han framkallade åter hennes bild i sitt minne, och den tanken uppstod hos honom, att utan henne skulle hans lif hädanefter beröfvas intresse och glädje. Men han tänkte också på, att tiden redan mer än en gång skingrat dylika illusioner, och då han nalkades den stora staden och ända till det ögonblick då han lämnade järnvägsvagnen, upprepade han halfhögt:

»Allt det här har då ordnat sig bra dumt, ja, så dumt!»

*

FJÄRDE KAPITLET.

Polaniecki intog sina måltider på en af Warschaus eleganta restauranger tillsammans med tre af sina medbröder i ungkarlsståndet, samlaren och dilettanten Bukacki, professor Waskowski och advokaten Maszko.

Samma afton han återkom från Krzemien fann han, då det blef tid att äta middag, att Bukacki och den gamle professorn redan intagit sina platser vid det gemensamma bordet. Maszko slöt sig snart till dem, alltid tillgjord och oförsynt, med sina långa engelska polisonger, sin enkellornjett, sina röda fläckar på kinderna och sin hvita väst. Polaniecki såg sig genast bombarderad med frågor. Hans bordskamrater kände anledningen till hans resa, och alla tre hade förut haft tillfälle att träffa Plawicki och hans dotter. Utan att vilja inlåta sig på långa enskildheter, inskränkte sig Polaniecki emellertid till den förklaringen, att hans vistelse på Krzemien varit fåfäng, att Plawicki var en gammal lufver och att han gärna skulle vilja bli sin fordran kvitt till hvad pris som helst.

Därpå följde ett oändligt och fåfängt samtal, i hvilket, alltifrån kärleken till hornboskaps han framkallade åter hennes bild i sitt minne, och den tanken uppstod hos honom, att utan henne skulle hans lif hädanefter beröfvas intresse och glädje. Men han tänkte också på, att tiden redan mer än en gång skingrat dylika illusioner, och då han nalkades den stora staden och ända till det ögonblick då han lämnade järnvägsvagnen, upprepade han halfhögt:

»Allt det här har då ordnat sig bra dumt, ja, så dumt!»

*

FJÄRDE KAPITLET.

Polaniecki intog sina måltider på en af Warschaus eleganta restauranger tillsammans med tre af sina medbröder i ungkarlsståndet, samlaren och dilettanten Bukacki, professor Waskowski och advokaten Maszko.

Samma afton han återkom från Krzemien fann han, då det blef tid att äta middag, att Bukacki och den gamle professorn redan intagit sina platser vid det gemensamma bordet. Maszko slöt sig snart till dem, alltid tillgjord och oförsynt, med sina långa engelska polisonger, sin enkellornjett, sina röda fläckar på kinderna och sin hvita väst. Polaniecki såg sig genast bombarderad med frågor. Hans bordskamrater kände anledningen till hans resa, och alla tre hade förut haft tillfälle att träffa Plawicki och hans dotter. Utan att vilja inlåta sig på långa enskildheter, inskränkte sig Polaniecki emellertid till den förklaringen, att hans vistelse på Krzemien varit fåfäng, att Plawicki var en gammal lufver och att han gärna skulle vilja bli sin fordran kvitt till hvad pris som helst.

Därpå följde ett oändligt och fåfängt samtal, i hvilket, alltifrån kärleken till hornboskapsfödande, alla möjliga problem efter hvarandra behandlas, om de just icke löstes. Men advokaten Maszko, som alla allmänna idéer dödligt uttråkade, tog upp en cigarr ur sin ficka, afskar dess spets med sin pennknif, tände den och vände sig därpå till Polaniecki:

»Hör på, min käre vän, är ni verkligen benägen att till tredje man afstå er inteckning i Krzemiens egendom?»

»Ja. Hvarför gör ni mig den frågan?»

»Därför att jag har mycken lust att förhandla med er om den saken ...»

»Ni?»

»Ja ... just jag. Den där sortens affärer ingå i viss mån i min verksamhet. Vi skulle ju alltid kunna göra några förberedelser. Jag kan inte föreslå er något bestämdt. I morgon förmiddag skall jag emellertid låta uppsätta en lista på inteckningarna. Kom och drick en kopp te hos mig klocka fyra, vi skola då kunna komma öfverens om grunderna för uppgörelsen.»

»Öfverenskommet! Efter som jag beslutit mig för att sälja, så är det så godt att göra det först som sist. Jag väntar dessutom endast på att ha inbetalt min andel i vårt nya bolag för att lämna Warschau och ta mig ledigt.»

»Hvart tänker ni då ställa era steg, Polaniecki.»

»Jag vet inte ... Jag vet endast, att man kväfves i staden. Jag längtar efter frisk luft, rinnande vatten och grönska.»

»Också en fördom,» invände dilettanten. »Det finnes tvärtom alltid skugga i staden. Det är bara fråga om trottoaren, till vänster eller till höger, allt efter timmen på dagen. Jag, ser ni, jag reser ingenstädes under sommaren.»

»Och ni, käre vän?» frågade Polaniecki den gamle Waskowski, »tänker ni inte på någon utflykt?»

»Jo då, jo ... Fru Emilie har ifrigt bedt migatt komma till henne i Reichenhall ... Det kan nog hända, att jag låter fresta mig.»

»Nå väl, låt oss då göra ressällskap. Jag tycker mycket om Salzburg. Och på det sättet skall jag ha nöjet att hvarje dag se fru Emilia och min kära Litka.»

Följande dag infann sig Polaniecki på öfverenskommen tid hos Maszko. Advokaten lät genast införa honom i sin salong, men infann sig själf först efter en stund. Han hade nämligen en förhandling med några fruntimmer, såsom betjänten förklarat på ett på en gång högtidligt och grannlaga sätt. Polaniecki hörde i själfva verket också ljudet af röster och vissa ord, som trängde ända till hans öron. Men han ägnade hela sin uppmärksamhet åt raden af den unge advokatens förfäder, hvilkas porträtt afstucko mot tapeternas mörka färg: stordignitärer, pfalzgrefvar, borgherrar, biskopar, abboter. Maszkos vänner misstänkte visserligen äktheten af dessa familjeporträtt. Isynnerhet fanns bland dem en vördnadsvärd abbé, som var en vanlig skottafla för Bukackis drift. Men Maszko uthärdade alla dessa pikar utan att blinka. Han hade föresatt sig att tvinga sig på världen, att förmå henne tro på hans förfäder, på hans personliga betydelse, på hans gåfvor, på hans snille. Han visste af erfarenhet, att i det samhälle, där han ville skapa sig en plats, skeptiska personer, tviflare eller skämtare icke ägde tillräckligt allvar eller nog energi för att högt protestera mot anspråk, som framställdes med djärfhet. Och som djärfhet ingalunda saknades honom och han därtill ägde ett ypperligt affärshufvud, kunde han med rätta, med stöd af dylika medel, hoppas förr eller senare stiga ganska högt.

Polaniecki hade först funnit honom förhatlig och ingalunda bemödat sig om att dölja denna sin känsla. Slutligen hade han emellertid vant sig vid honom; det måste dessutom erkännas, attMaszko på honom slösat bevis på ett tillmötesgående, hvarpå han eljest var ganska njugg. Måhända erkände han hans öfverlägsenhet? Måhända lät hans naturliga skarpsinnighet honom förstå, att hans förnäma miner, inför en så liflig och uppriktig natur, endast utsatte honom för mothugg. Faktum är, att som de båda unga männen dagligen träffade hvarandra, hade de slutligen tagit sitt parti och fördrogo hvarandras egenheter.

Då Maszko affärdat sina klienter och inträdde i salongen, steg han för den skull också med öppna armar emot sig gäst. Han aflade sitt högdragna sätt och började förtroligt samtala med honom, icke såsom en hög och mäktig herre eller såsom en engelsk lord, utan med hela oförbehållsamheten hos en älskvärd kamrat.

»Å, de kvinnorna, de kvinnorna!» utropade han. »Man kommer då aldrig till slut med dem. De, som nyss gingo t. ex. ha ovillkorligen velat anförtro mig förvaltningen af sina små besparingar; jag utbetalar regelbundet räntorna åt dem, men tror ni, att detta hindrar dem från att minst en gång i veckan komma hit för att meddela mig sina farhågor: 'om en plötslig jordbäfning inträffade ... om det blefve krig ... om anarkisterna sprängde Paris och London i luften ... hvad skulle väl då hända ... Skulle deras pengar komma i fara?'»

»Jag förstår, att detta plågar er,» afbröt Polaniecki. »Men jag har kommit för att tala om vår affär.»

»Framför allt skola vi dricka te!»

Och medan Maszko gjorde i ordning samovaren, fortsatte han:

»Af er behöfver man åtminstone inte befara onödigt prat! Jag har sett gravationsbeviset för godset. Summan är ingalunda lätt att få ut, men man kan dock inte anse den vara förlorad. Dessuttagande skall visserligen medföra ansenliga kostnader: resor, brefväxling, i nödfall rättegång. Jag kan för den skull inte förbinda mig till att öfvertaga er fordran i dess helhet; men jag bjuder er två tredjedelar af densamma i tre afbetalningar under årets lopp.»

Polaniecki, som uppmärksamt åhört honom, svarade efter några ögonblicks eftertanke:

»Som jag bestämdt beslutit mig för att befria mig från denna fordran, om det också skulle ske med förlust, antager jag ert förslag. När vill ni göra den första afbetalningen?»

»Tre månader från i dag.»

»I så fall skall jag lämna min fullmakt åt Bigiel; som ni vet, tänker jag resa bort.»

»Ja, ni talade i går om att bege er till Reichenhall. Har ni bestämt er och tänker ni fortfarande resa dit i sällskap med den hederlige professorn?»

»Ja, det är mycket sannolikt!»

»Hm! Skulle ni kanske beslutit er att bli kär i fru Emilia? Skulle ni ändå till slut börjat tänka på kärlek?»

»Hvar och en har sitt att tänka på! ... Ni i främsta rummet. Hvarför håller ni till exempel på att göra er till ägare af den här fordran? Affären är ju så litet inbringade!»

»Bland stora fiskar finnas också små! Men jag vill vara uppriktig mot er! Ni tycker, förmodar jag, att min ställning och mitt anseende äro ganska goda. Nå väl, grundvalarna for densamma och för min verksamhet skola bli ändå solidare, då jag skaffat mig en jordegendom till stöd för densamma. Plawicki har förut anförtrott mig, att han gärna skulle sälja sitt gods.» Jag förmodar, att denna önskan numera blifvit en nödvändighet. Mot en lifränta skall jag utan svårighet sätta mig i besittning af Krzemien. Jag får väl se, för resten. En egendom, ser ni, min vän, är som en häst ... Man ryktar och ansar den, för honom till torgsoch säljer honom med fördel åt den förstkommande. Jag skall emellertid ha titeln af godsägare ... och det är för närvarande alltid en förträfflig sak att ha ett gods.»

Detta spetsfundiga sätt att betrakta förhållandena behagade Polaniecki endast till hälften.

»Jag bör underrätta er,» sade han, »att godset inte skall bli så lätt att förvärfva, som ni tyckes tro. Fröken Plawicka är absolut mot egendomens försäljning. Hon älskar Krzemien; hon är kvinna och skall göra allt hvad hon förmår för att behålla den.»

»Nå, i värsta fallet så får jag väl nöja mig med att få vara hennes fars borgenär. Min fordran löper inte stor fara därmed. För det första skall jag alltid ha den utvägen att sälja den till tredje man, såsom ni själf nu gör; därnäst lämnar min egenskap af advokat mig medel i händerna att lättare än någon annan borgenär taga ut min fordran. I självfva verket stå tusen utvägar öppna för mig, som jag kan meddela min gäldenär.»

»Ni skulle också kunna låta utmäta Krzemien och se’n köpa godset på auktion ...»

»Det skulle jag visst kunna, om jag inte hette Maszko ... Men jag skall nog finna andra medel, därom är jag fast öfvertygad ... Medel, hvilka fröken Plawicka, som jag beundrar och sätter mycket högt i min aktning, kanhända också skall gilla.»

Polaniecki satte häftigt ifrån sig koppen, som han höll i handen. Han kände sig gripen af en blandning af afsmak, vrede och ånger. Ett ögonblick tänkte han stiga upp och säga till Maszko:

»Jag har ändrat mening; jag afstår från affären och säljer inte min fordran.»

Men han behärskade sig och tog åter koppen, medan advokaten, allt under det han tvinnade sina långa, röda polisonger mellan fingrarna, fortfor:

»Ja; det torde inte vara så omöjligt. Jagförsäkrar er emellertid, att jag, åtminstone för närvarande, inte hyser några dylika tankar ... Men, allt är möjligt. Jag hade den äran att bli presenterad för fröken Plawicka under hennes vistelse i Warschau. Jag tillstår, att hon behagade mig oändligt. Familjen är utmärkt; godset är ruineradt, det är sant, men mycket stort och kan bringas upp till ofantligt mycket större värde. Hvem vet? Det ena kan vara så bra som det andra. Jag skall vara absolut uppriktig mot er, såsom jag för öfrigt alltid är. Ni begaf er till Krzemien för att, såsom ni sade, fordra era pengar; ni återkommer ursinnig; jag drager häraf den slutsatsen, att era planer

korsats. Säg mig, om jag misstager mig, och jag öfverger genast, inte mina förslag, ty hittills har jag inte gjort några, men till och med skuggan af ett förslag. Därpå ger jag uttryckligen mitt hedersord. I gengäld begär jag endast af er, att ni inte hyllar den grundsatsen, att 'hvad ni själf inte kan få, skall inte heller någon annan ha!' Gå för den skull inte i vägen för mig ... Se så, tala nu öppet!»

Polaniecki erinrade sig sina intryck från gårdagen. Maszko var endast logisk och rättvis. I självfva verket tillkom det honom icke heller att ställa sig i hans väg! Efter några ögonblicks tystnad svarade han för den skull:

»Nej, Maszko, jag tänker alls inte på fröken Marie; ni kan gifta er med henne, om ert hjärta bjuder er det. Sätt nu upp handlingen och sänd mig den!»

»Här är den! Jag lät genast en af mina skrifvare sätta upp den. Vi behöfva blott underteckna den.»

Kontraktet underskrefs genast.

På aftonen spisade Polaniecki middag hos sin kompanjon Bigiel. Han omtalade för honom den affär, han gjort upp under dagen, utan att dock lyckas dölja sin förtret och sitt dåliga lynne. Fru Bigiel, som kände Marie och tyckte mycket omhenne, visade sig mycket oroad öfver att Polaniecki sålt sin fordran. Hvad åter hennes man angick, så funderade han, efter sin vana, länge och grundligt på frågan och meddelade därefter med vanlig flegma och känslolöshet följande åsikt:

»Jag hyser inte minsta tvifvel om att Maszko redan nu har ett giftermål i tankarna. Det gäller blott att få veta, om han bedrar sig själf eller om han endast söker föra er bakom ljuset, då han försäkrar, att han ännu inte fattat något beslut i detta afseende.»

»Gud bevare Marie för en Maszko!» utbrast fru Bigiel.

»Jag skulle trott,» återtog Bigiel, »att en person af Maszkos slag framför allt sökte skaffa sig rikedom. Men jag kan ha misstagit mig. Det är i självfva verket ganska antagligt, att han söker förbinda sig med en af landets äldsta familjer för att befästa sin ställning i samhället, för att ståta med stora namn, för att med ett ord bemäktiga sig en god del af samhällets intressen. Detta är ingen dålig beräkning!»

»Nej; och af några af hans ord kan jag sluta, att fröken Marie behagar honom mycket. Jag erinrar mig dessutom, att gubben Plawicki lät mig förstå det.»

»Nåväl, hvad tror du?» frågade fru Bigiel.

»Nå ja, fröken Plawicka skall snart heta fru Maszko, eftersom det tyckes vara allmänna meningen.»

»Och ni?»

»Jag, jag reser i morgon till Reichenhall!»

*

FEMTE KAPITLET.

Han måste emellertid stanna ännu några dagar i Warschau. Samma morgon som han afreste fick han veta, att Maszko begifvit sig till Plawickis. Denna underrättelse gjorde ett djupt intryck på honom. Förgäfves sade han sig, att, väl i Reichenhall, skalle han icke mera tänka på hela saken, men under hela resan förföljdes han lika fullt af samma idé. Hvad tusan skulle advokaten på Krzemien att göra? Skulle fröken Plawicka gifva sitt bifall till ett giftermål med honom? Denna tanke sysselsatte honom till den grad, att han knappt hörde den gamle professorns sociala och politiska föreläsningar.

De kommo till Reichenhall vid elfvatiden på förmiddagen. I en af parkens alléer mötte de fru Emilia och den lilla Litka. Den unga kvinnan, som de icke underrättat om sin afresa, väntade dem först följande vecka. Hon blef följaktligen angenämt öfverraskad af att se dem, men detta nöje fördystrades hastigt, ty Litka, som var ett till

ytterlighet känsligt barn och hemsöktes af våldsamma anfall af andnöd, erfor en så liflig glädje öfver att se »vännen Stas», att hon plötsligt angreps af kväfning i förening med hjärtklappning och en början till vanmakt.

Ack! Dessa anfall voro blott alltför talrika. Men så snart krisen gått öfver, återkom glädjen på allas ansikten, och man tog muntert vägen till villan. Litka, som åter hämtat sig, släppte icke sin väns hand. Tid efter annan tryckte hon densamma, liksom för att öfvertyga sig om att hennes vän Stas verkligen befann sig hos henne. Och med leende mun språkade hon, lycklig öfver att kunna visa honom allt vackert i Reichenhall, i det hon lifligt upprepade:»Å, det där är ändå ingenting! Ni skall se, i morgon skall ni få se. Vi skola begifva oss till Thumsee ... Där är allt så vackert! Ni skall få se!»

Därpå vände hon sitt bleka vackra ansikte mot sin mor:

»Tycker du inte det, mamma? Jag går mycket bättre se'n vi kommit hit ... och det är inte längese'n. Tycker du inte det, mamma lilla?»

Därpå tog hon några steg ifrån sin vän utan att släppa hans hand, fäste sina stora ögon, som tillräckligt vittnade om huru sjuk hon var, på honom och mumlade:

»Å, herr Stas, herr Stas!»

Han visade henne också mycken ömhet, en äldre brors hela uppmärksamma omsorg, och förebrådde henne mildt.

»Se så, söta barn, gå inte så fort! Mitt söta barn, tala inte då du går!»

Då och då riktade han emellertid sin blick på fru Emilias behagfulla ansikte, liksom för att låta henne förstå, huru otålig han var att få utgjuta sitt hjärta för henne. Men för allt i världen skulle hon icke velat störa sitt barns glädje. De första ögonblicken måste ovillkorligen ägnas åt lilla Litka.

Först efter middagen fann Polaniecki slutligen ett gynnsamt ögonblick att närma sig fru Emilia.

»Behagar ni göra en tur i trädgården?» frågade han.

Hon gaf nickande sitt bifall, hvarpå hon vände sig till sin dotter.

»Litka, min älskling,» sade hon, »håll herr Waskowski sällskap en stund och var mycket snäll; vi skola strax återkomma!»

Så snart de voro allena, frågade hon honom nyfiket:

»Nåväl, huru gick det på Krzemien?»

Polaniecki började bekännelsernas kapitel. Men antingen han verkligen ville framställa dem isammaste dager eller han önskade skona den unga kvinnans ömtålighet eller slutligen hans tankar, som helt och hållet voro hos Marie, beskärde hans själ en viss fläkt af poesi och ömhet — allt nog, hans berättelse vanställde på ett sällsamt sätt verkligheten. Han erkände emellertid, att han alltför litet skonat herr Plawicki, men förteg i stället de hårda ord han ställt till den unga flickan vid sin afresa. Däremot tröttnade han icke i sina loford öfver Marie och slutade sin framställning med dessa ord:

»Kort sagdt, ädla väninna, som den där skulden öppnat dörren för missförstånd och klagomål af alla slag, har jag föredragit att öfverlämna min rätt åt tredje man. Min fordran tillhör hädanefter advokaten Maszko.»

Fru Emilia, som i affärer hade en rent af änglalik oskuld, gillade genast hvad han gjort:

»Ni har gjort väl däri! Mellan er bor ingen penningfråga finnas!»

Polaniecki blygdes emellertid för att vilseleda en så oskuldsfull själ.

»Nej,» sade han. »Jag tror snarare, att jag begått ett fel. Bigiel gillade inte mitt handlingssätt. Den där Maszko är i stånd till att kasta dem på gatan. Han torde låta sälja Krzemien på auktion och drifva bort Marie och hennes far. Ack nej, jag försäkrar er, att jag inte handlat vare sig grannlaga eller klokt! Ett dylikt beteende synes mig inte så beskaffadt, att det närmar oss till hvarandra.»

Fru Emilia, som gaf vika för Litkas böner, beslöt, att man följande dag skulle begifva sig till Thumsee. Man skulle bryta upp på morgonen, spisa middag vid sjöstranden och därefter återvända i vagn eller till fots, om den lilla flickan icke kände sig alltför trött, men i alla händelser vara hemma fore solnedgången för att undvika aftonkylan.

Klockan tio dagen därpå ankommo Polanieckioch hans gamle vän till villan. Litka och hennes moder voro redan färdiga och väntade dem på verandan. Då den gamle professorn fick se dem, kunde han icke afhålla sig från att ge fritt lopp åt sin förtjusning.

»Ser ni,» sade han och visade dem på långt håll för sin följeslagare, »Gud behagar stundom förvandla människosjälar — till blommor!»

Fru Emilia och Litka ådrogo sig också allas blickar. Den unga kvinnan syntes med sitt milda anlete vara den förkroppsligade ömheten och moderskärleken. Barnets drömmande ögon, långa gyllene lockar och fina drag väckte däremot tanke på något rent artistiskt mästerstycke. Hon hade också hos sig något öfverjordiskt. Hennes svaga hälsa, hennes ytterliga ömtålighet, hennes sjukliga känslighet framhöllo ändå skarpare det idealiska uttryck, som strålade från hennes ansikte. Hennes moder, liksom alla, hvilka kommo i beröring med henne, älskade henne blindt. Men barnets ovanliga natur hade icke fördärfvats af denna allas täflan ätt skämma bort det.

Polaniecki var dem båda uppriktigt tillgifven. Han besökte dem vanligen alla dagar. I Warschau, liksom i alla städer, där kvinnornas rykte utsättes för tusen slags förtal, tisslades och tasslades också åtskilligt med anledning häraf. Dessa hänsyftningar voro emellertid lika orättvisa som grymma, ty den unga kvinnan var självfva oskulden och renheten. I sin okunnighet om det onda, kom hon aldrig på den tanken, att man kunde misstaga sig på hennes känslor.

Då Polaniecki hälsat på dem, meddelade han dem den poetiska jämförelse, som hans gamle vän gjort. Hon smålog gladt, mera smickrad för Litkas än för sin egen del. I det hon med en behagfull åtbörd hopsamlade vecken af sin klänning, sade hon därpå:»Jag har nyss fått ett bref, som jag tagit med mig särskildt för att visa er.»

»Får man genast läsa det?»

»Var så god. Här är det!»

De togo vägen, som genom skogen leder till Thumsee. Fru Emilia gick först; Polaniecki följde henne, fördjupad i läsningen af brefvet.

»Min älskade Emilia,» läste han, »jag erhöll i morgse din långa rad af frågor och svarar utan dröjsmål, ty jag har också brådt att meddela dig mina intryck. Herr Polaniecki lämnade oss i måndags, d. v. s. i förrgår. Dagen efter hans ankomst tillbragte vi hela eftermiddagen tillsammans och, bäst af allt, på tu man hand, ty pappa ville ovillkorligen göra ett besök hos Jamisz. Hvad skall jag säga dig? Han visade sig så sympatisk, så uppriktig! ... Han är med ett ord en man ... Endast af det sätt, hvarpå han talade om dig och din älskling, kunde jag se, huru mycken verklig godhet hans hjärta hyser! Vi promenerade länge längs sjöstranden och i alléerna. Han sade mig så mycket nytt och anderikt, att jag icke tröttnade att åhöra honom. Ack, käraste Emilia, jag blyges för att tillstå det, men mitt stackars hufvud skenade verkligen bort med mig. Tyvärr råkade pappa och han i tvist redan dagen därpå, och deras brytning återverkade på mig, ehuru jag tager himlen till vittne på, att aldrig några penningaffärer skulle ha förekommit oss emellan, om detta berott på min vilja. Jag kände mig också i första ögonblicket sårad, och om din vän anade, hvilka tårar han kommit mig att i hemlighet utgjuta, skulle han måhända känna litet medlidande. Men sedan tänkte jag närmare på saken. Pappa hade haft orätt: vår gäst lät förleda sig af sitt lifliga lynne, och jag är icke mera ond på honom. Jag vet icke hvarför, men jag har godt hopp. Jag är säker på, att han icke vill göra oss någon orätt, vare sig åt pappa eller vårt kära Krzemien. Jagomfamnar dig af hela mitt hjärta, dig och din älskade Litka. Låt mig veta huru hon mår, skrif utförligt och håll af mig lika innerligt som jag håller af dig!»

Då Polaniecki slutat läsa, vek han ihop brefvet, stoppade det i en af sina fickor och knäppte igen rocken, liksom för att väl bevara denna skatt. Han erfor en vansinnig lust att bryta sönder sin käpp och kasta bitarna i bäcken,

som porlade vid hans fötter.

»Håll till godo, min gosse!» mumlade han mellan tänderna. »Ja visst, ja ... 'Han vill inte göra orätt ...' Tro på det, stackars oskuld! ... Ty i alla fall är hon en ängel ... och du, ditt gamla nöt, du förtjänar inte ens att få nalkas henne!»

Han närmade sig fru Emilia och frågade:

»Vill ni gifva mig detta bref?»

»Behåll det, om ni önskar ... Men är det inte ett hederligt och oskyldigt hjärta! Ni talade inte om för mig, att ert dåliga lynne drabbade äfven henne, då ni afreste. Jag skall emellertid inte gräla på er, efter som hon själf åtagit sig att försvara er.»

»Å, jag skulle vilja be er slå mig, om det bara kunde godtgöra det onda. Ack! Saken är ohjälplig, och därför lönar det sig inte att mera tala om den!»

Fru Emilia delade emellertid icke denna åsikt. Polanieckis sinnesrörelse stärkte henne tvärtom i den tanken, att en misshällighet, som så lifligt beklagades af båda parterna, förr eller senare skulle leda till ett lyckligt slut.

»Det skola vi se om ett eller ett par månader!» inskränkte hon sig till att svara.

»Nåväl, nej; ni anar inte ens hvad vi skola få se om en eller ett par månader!» utropade Polaniecki med dyster uppsyn; ty tanken på Maszkooch hans möjliga giftermål plågade honom som en mara.

»Kom blott ihåg en sak,» fortsatte fru Emilia utan att, efter hvad det tycktes, fästa sig vid hans gåtfulla ord, »den, som vinner Maries hjärta, skall aldrig erfara någon missräkning!»

Deras samtal afbröts. Litka och professor Waskowski närmade sig dem. Den lilla flickan bemäktigade sig vännen Stas, liksom för att återinträda i besittning af en förlorad skatt. Skogen, som badade i det milda morgonljuset, tjusade henne; hon frågade »vännen» om namnet på de olika trädslagen, och då hon plötsligt nedanför ekarna varseblef en purpurstänkt gräsmatta, utropade hon muntert:

»Se bara! Pomeranssvampar!»

Polaniecki svarade mekaniskt:

»Ja, pomeranssvampar, mitt söta barn!»

Klockan slog tolf. Middagsvärmen utbredde sig segrande. Skogen doftade af kåda; sjön hade slätat ut sina vågor och tycktes sofva.

De vandrande ankommo slutligen till restauranter där de skulle intaga sin middagsmåltid, och snart sutto de vid ett i skuggan af en gammal bok dukadt bord. Polaniecki gjorde ett tecken åt uppassaren, som skyndade fram, tjänstvillig och anspråksfull i sin nötta frack. Sedan middagen var beställd, förblefvo de tysta och trötta och läto sina blickar ila öfver sjön och de omgifvande bergen.

Några steg ifrån dem fuktades en klunga vattenliljor af strålen från en vattenkonst, hvilken föll ned i en med stenar prydd bassäng.

Fru Emilia sträckte långsamt ut handen mot dessa blommor.

»Då jag befinner mig på stranden af en sjö,» sade hon, »och ser vattenliljor, minnes jag alltid Italien.»»Ja,» inföll Polaniecki, »i intet land i världen finner man flera sjöar och mera vattenliljor.»

»Det är ett förlofvadt land!» tillade Waskowski. »Jag för min del tillbringar därstädes mina höstar se'n många år tillbaka; jag hoppas också att där finna en tillflykt på mina gamla dagar. Jag har länge tvekat mellan Assisi och Perugia; slutligen bestämde jag mig för Rom. Rom är liksom förstugan till en annan värld, hvarifrån man redan skymtar det eviga ljuset. I oktober skall jag återvända dit.»

»Ack, hvad jag afundas er!» utbrast fru Chwastowska.

»Litka är nu tolf år,» fortsatte professorn, som tycktes fullfölja en idé.

»Tolf år och tre månader!» afbröt den lilla flickan.

»Ja visst, och tre månader ... Det tror jag det ... Man skulle således kunna visa henne Roms skönhet, ehuru hon ännu är bra barnslig för sina år. Men ingenting fäster sig så i minnet som det vi sett med våra barnaögon. Ett godt infall, min fru; låt oss bryta upp till Italien nästa oktober!»

»Ack! jag är inte ledig; jag har några ytterst viktiga angelägenheter, som hela vintern skola kvarhålla mig i Warschau.»

»Får man fråga af hvilket slag?»

Fru Emilia småskrattade.

»Den första och viktigaste af alla,» svarade hon och pekade på Polaniecki, »är att sysselsätta mig med den där herrns giftermål, som ni ser så trumpen och som i grunden endast är mycket kär.»

Polaniecki gjorde en likgiltig åtbörd med handen.

Hvad professorn angick, framträdde vid detta tillfälle åter hans till ordspråk blifna naivitet.

»Jaså!» utbrast han, »ni skall gifta bort den där herrn? Och alltjämt med fröken Marie?»

»Alltjämt,» svarade den unga kvinnan. »Sådanni ser honom, kommer han från Krzemien, och förgäfves bjuder han till att inbilla oss, att han inte lämnat kvar sitt hjärta där.»

»Jag erkänner det, efter som ni så vill!»

I detta ögonblick inträffade emellertid en smärtsam händelse. Litka befann sig plötsligt illamående. Ett nytt kväfningsanfall hade kommit öfver henne. Hennes mor tog henne i sina armar. Polaniecki skyndade att skaffa litet is från hotellet, medan professorn drog dit en järnsoffa från trädgården, på hvilken man kunde lägga den stackars lilla flickan.

»Du är trött, älskling,» mumlade fru Emilia med af förskräckelse bleka läppar. »Ser du, mitt barn, det var för långt. Ja, doktorn hade gifvit sitt tillstånd. Men det är så varmt! Det är ingenting, det går nog öfver. Du känner dig redan bättre? ... Min skatt, min älskling!»

Hon kysste barnets i svett badande panna. Polaniecki återkom med en tallrik, på hvilken isen glittrade i mångfärgade prismor; hotellets värdinna följde honom med en kudde under armen. Man lade den lilla flickan på bänken. Medan hennes mor gjorde i ordning kalla omslag, lutade sig vännen Stas ned till den lilla.

»Hur känner du dig nu, älskling?»

»Bättre ... jag bara kväfves ...»

Och hon öppnade sina bleka läppar som en stackars fisk, hvilken dragits upp ur vattnet och söker insupa litet frisk luft.

Krisen fortfor emellertid. Under klänningslifvets lätta väfnad slog hjärtat våldsamt och påskyndadt och häfde det stackars barnets barm. Slutligen dämpade de kalla omslagen anfallets häftighet; andhämtningen lugnade sig och blef jämnare. Litka kände endast en ofantlig trötthet. Nu smålog hon mot sin moder, som hämtat sig från sin första förskräckelse. Man lät därpå servera sig middagen, ty barnet behöfde återfå krafter.Men man rörde knappt vid rätterna. Allas blickar återvände ångestfullt till den stackars lilla lidande varelsen af fruktan, att åter få se ett nytt anfall af sjukdomen. På detta sätt förflöto timmarna. Det blef lifligt på restauranten, ty nya gäster infunno sig. Fru Emilia lyckades med oerhörda ansträngningar behärska sig; hon måste afvakta ankomsten af den vagn Polaniecki sändt efter från Reichenhall.

Slutligen kom vagnen och de kunde aflägsna sig; men vägen medförde ny oro. Ehuru de körde blott i skridt och vägen var jämn som ett bord, var minsta stöt alldeles tillräcklig till att skaka barnet. I närheten af Reichenhall

kände hon nya tecken till andnöd. Hon ville stiga ur, men blef ändå mera uttröttad af att gå. Hennes mor ville bära henne, men Polaniecki förekom henne. Denna moderliga uppoffring skulle för öfrigt ha öfverstigit den unga kvinnans fysiska krafter.

»Litka!» sade han, »låt mig bära dig ... Vi få inte trötta din mamma.»

Och utan att afvakta hennes svar, lyfte han upp henne så lätt som en fjäder. Han bar henne på sina armar och började skämta för att söka förströ henne. Han gick med långa, jämna och hastiga steg, enär han han hade brådtom att komma hem med barnet och hämta en läkare åt det. Han kände dess lilla hjärta slå mot sitt bröst ... Och Litka tryckte sig intill honom och slog sina smala armar om hans hals.

»Släpp mig, herr Stas,» upprepade bon. »Släpp mig. Jag vill inte, att ni bär mig! ... Släpp mig!»

»Jag släpper dig inte, min älskling,» svarade han muntert. »Där ser du, hur det går, då man rör sig för häftigt! Hädanefter ska vi alltid låta en rullstol följa oss. I den skola vi sätta vår lilla Litka, så snart hon känner sig trött ... Och jag skall skjuta rullstolen.»»Nej, jag vill inte,» mumlade Litka med tårar i stämman.

Men han snuddade med en kyss vid hennes fina hår: hans hjärta öfversvallade af ömhet och medlidande. Han älskade verkligen den stackars lilla varelsen och tänkte för öfrigt för första gången i sitt lif på något, som dittills icke fallit honom in. Han tänkte nämligen, att äfven han var född för familjelifvet, att äfven han längtade efter att vara make och far och att detta var lifvets mål och mening. Och sålunda flögo hans tankar åter till Marie Plawicka.

*

SJÄTTE KAPITLET.

Dagen därpå kände sig Litka bättre. Hon var ännu ganska svag, men läkaren tillät henne likväl att gå ut. Hon hade isynnerhet, förklarade han, behof af frisk luft, men »inga sinnesrörelser, inga ansträngningar, ingen mödosam vandring i bergen». Waskowski tog läkaren afsides för att få veta den lilla sjuklingens verkliga tillstånd, och då han återkom till salongen, där Polaniecki väntade honom, behöfde denne blott kasta en blick på hans oroliga ansikte för att öfvertyga sig om, att han icke hört något tröstande.

»Det finns ingen omedelbar fara,» förklarade den förträfflige mannen ... »men vi måste vaka öfver det kära barnet och vara beredda på allt, ty, såsom evangeliet säger: den dagen och den stunden vet ingen.»

Polaniecki förblef i sin förskräckelse en stund helt tyst.

»Har läkaren varskott hennes mor om faran?» frågade han slutligen. »Nej, jag vill inte,» mumlade Litka med tårar i stämman.

Men han snuddade med en kyss vid hennes fina hår: hans hjärta öfversvallade af ömhet och medlidande. Han älskade verkligen den stackars lilla varelsen och tänkte för öfrigt för första gången i sitt lif på något, som dittills icke fallit honom in. Han tänkte nämligen, att äfven han var född för familjelifvet, att äfven han längtade efter att vara make och far och att detta var lifvets mål och mening. Och sålunda flögo hans tankar åter till Marie Plawicka.

*

SJÄTTE KAPITLET.

Dagen därpå kände sig Litka bättre. Hon var ännu ganska svag, men läkaren tillät henne likväl att gå ut. Hon hade isynnerhet, förklarade han, behof af frisk luft, men »inga sinnesrörelser, inga ansträngningar, ingen

mödosam vandring i bergen». Waskowski tog läkaren afsides för att få veta den lilla sjuklingens verkliga tillstånd, och då han återkom till salongen, där Polaniecki väntade honom, behöfde denne blott kasta en blick på hans oroliga ansikte för att öfvertyga sig om, att han icke hört något tröstande.

»Det finns ingen omedelbar fara,» förklarade den förträfflige mannen ... »men vi måste vaka öfver det kära barnet och vara beredda på allt, ty, såsom evangeliet säger: den dagen och den stunden vet ingen.»

Polaniecki förblef i sin förskräckelse en stund helt tyst.

»Har läkaren varskott hennes mor om faran?» frågade han slutligen.»Nej. Han har funnit ett organiskt hjärtfel; men han tillägger, att åkommor af detta slag, som hos fullväxta äro dödande, stundom försvinna hos barn, utan att lämna spår. Han hyser emellertid inte stort hopp.»

Åtta dagar därefter tycktes Litka vara helt och hållet återställd men förblef det oaktadt tyst och tankfull. Hon smålog mot sin moder liksom mot herr Stas och betygade dem båda den rörande tacksamhet, som uppfyllde hennes ömma lilla hjärta; men Polaniecki lyckades icke, såsom förr, muntra upp henne. Själf var han helt och hållet upptagen af tanken på den fara, som hotade, och såg i barnets sorgsenhet endast ett säkert tecken till sjukdomens framsteg; hvarje dag sade han sig med förfäran, att han aldrig mera skulle återse Litka sådan som hon varit dagen förut. Hans farhågor ökades, då fru Emilia en afton plötsligt sade till honom:

»Litka mår bättre; men vet ni hvad hon i dag bedt mig om? Att återföra henne så fort som möjligt till Warschau.»

»Å, en sådan liten stygg flicka!» utropade Polaniecki och låtsades en munterhet, som han var långt ifrån att känna. »Du skall således inte sakna Thumsees vackra sjö!»

Barnet skakade på sitt vackra blonda hufvud.

»Nej,» sade hon sorgset ... »jag skall inte sakna något!»

Tårar glänste i hennes ögon; men hon slog hastigt ned sina långa ögonhår, för att hennes mor och hennes vän icke skulle se hennes smärta.

»Hvad kan väl fattas henne?» tänkte Polaniecki.

Hvad som emellertid kom den stackars varelsen att lida, var följande: vid sjöstranden där borta vid Thumsee hade man sagt, att man skulle fråntaga henne hennes vän, hennes Stas, den allra käraste af hennes bekanta! Hon hade hört honom själf erkänna, att han älskade Marie Plawicka,medan hon hittills alltid varit öfvertygad, att han icke älskade någon annan i världen än hennes mor och henne. Hädanefter visste hon, att man ville gifta honom med en annan, honom, som hon betraktade såsom sin uteslutande, enda tillhörighet för alltid. Utan att göra sig fullt reda för hvad som försiggick i hennes själ, förstod hon en sak: hennes Stas skulle lämna henne, och hon skulle lida.

Och Litka slöt inom sig denna första och grymma sorg. Ack, det var som om ett gift gnagde hennes stackars sjuka hjärta!

Hennes moder anade emellertid ingenting af hvad som försiggick inom henne, eller af den fara, som hotade henne. Den förträffliga kvinnan hade denna afton en annan anledning till allvarsam oro. På morgonen hade hon erhållit ett nytt bref från Marie Plawicka, ett bref, som vittnade om lika djup nedslagenhet som det första var optimistiskt. Och nu tvekade hon och visste icke hvilket beslut hon skulle fatta; skulle hon visa äfven detta bref för Polaniecki eller icke? ... Vore det bättre att kvarhålla honom i en bedräglig säkerhet eller tvärtom delgifva honom sanningen, för att visa honom de hinder, som hädanefter stodo i hans väg? Hon beslöt sig för den senare utvägen. Så snart de befunno sig ensamma, tog hon också mod till sig och vågade sig in på denna brännande mark.

»Marie,» började hon med ens, »är mycket upprörd öfver det beslut, ni tagit.»

»Har hon skrifvit till er?»

»Ja ...»

»Kan ni gifva mig brefvet?»

»Nej. Jag kan endast läsa upp några stycken. Men, ännu en gång, Marie finner sig grymt träffad.»

Fru Emilia gick till sitt skrifbord och tog därstädes den bok med läskpapper, hvari hon plägade lägga sina bref. Då hon återkom till Polaniecki, skrufvade hon upp lampan, tog fram brefvet och sade med bekymrad ton:»Ser ni, det är här inte fråga allenast om att ni afstått er fordran ... ur juridisk synpunkt. Er handling har i Maries ögon fått en helt annan betydelse. Hvarför skall jag dölja det för er? ... Ni har gjort intryck på hennes hjärta ... och nu låter ni henne erfara en grym missräkning.»

»Det skulle kosta mycket på mig att för någon annan än er tillstå det,» svarade Polaniecki. »Men i själfva verket har jag här begått en af de största dumheter, för hvilken en förståndig karl kan förebrå sig. Jag har också blifvit grymt straffad!»

Hon såg upp på honom med sina blå ögon, i hvilka han kunde läsa ett oförställdt deltagande.

»Min stackars vän!» utbrast hon. »Ni är således till den grad betagen i henne? ... Om jag frågar er, sker detta alldeles inte af tom nyfikenhet ... Ty efter som ni ändå ser mig besluten att godtgöra det onda, måste jag väl också först känna hela dess vidd.»

»Ja, ni har rätt, tusen gånger rätt,» återtog han lifligt. »Vet ni hvad det är, som gifvit mig dödsstöten och tagit mig till fånga, med kropp och själ? ... Jo, det första brefvet, som ni visade mig! Det är visserligen sant att fröken Plawicka behagade mig, då jag såg henne på Krzemien. Jag tänkte också: ’hon är bättre och älskvärdare än tusen andra ... Hon är den kvinna jag söker!’ Men ack! Jag lydde på samma gång en föresats. En affärsman bör aldrig offra sina intressen för sin nyck. Ni förstår, att då man uppställer dylika principer för sig, hakar man sig också fast vid dem med båda händerna. Dessutom finnas två olika väsen hos hvar och en af oss, och det ena kritiserar oupphörligt det andras görande och låtande. Men denne surmulne granskare upprepade oupphörligt: ’låt bli, du skall aldrig komma öfverens med fadern!’ Han är ocksåverkligen odräglig, den gode mannen, ser ni! Och för denna rost gaf jag vika och sålde min fordran. Detta är rena sanningen. Men efteråt och för sent fann jag, att jag inte mera förmådde slita mina tankar från fröken Marie; och jag insåg, att jag begått en oförlåtlig dumhet. Men då ni meddelade mig det där brefvet, då jag kunde öfvertyga mig om, att också hennes hjärta berörts, att hon var färdig att älska mig, att bli min ledsagarinna genom lifvet ... Å, då började jag älska henne. Sannerligen, så sant jag är hederlig karl, har jag inte antingen mist förståndet, eller också är allt, hvad jag nu anförtror er uttrycket af mina innersta tankar. Så länge jag trodde mig drömma vaken, fördrog jag min olycka med tålamod ... Men nu ... veta, att detta hjärta gaf sig åt mig ... att dessa armar öppnade sig ... och ha förlorat allt ... genom mitt eget fel, ser ni ... det är för mycket!»

»Det är för den skull klokast att inte läsa upp för er allt hvad Marie skrifvit till mig i dag,» återtog fru Emilia ... »Hon finner också, att denna vackra dröm åtföljts af ett alltför grymt uppvaknande ... Hon tillägger, att Maszkos uppförande vittnar om den största artighet; han behandlar intressefrågorna med mycken grannlagenhet och lojalitet, utan att för den skull vilja förlora något, det säger sig självt!»

»Hon skall gifta sig med honom, det är lika säkert som att det finns en gud i himlen!»

»Ack! Hvad ni känner henne litet! ... Men hör nu på. Detta är hvad hon skrifver med anledning af Krzemien:

’Pappa hade nog god lust att sälja vårt gods och bosätta sig i Warschau. Du vet, huru mycket jag älskar Krzemien, där jag växt upp! Men i betraktande af omständigheterna har jag nödgats erkänna fruktlösheten af alla mina ansträngningar. Pappa påstår, att hans samvete förebrårhonom som ett brott att hålla mig fängslad här ... Jag känner därigenom förlusten endast så mycket bittrare ... Jag, som så gärna önskade att aldrig behöfva lämna detta ställe! Sannerligen är icke lifvet bra ironiskt! Herr Maszko bjuder en lifränta på tretusen rubel och inkomsten af försäljningen af en af våra utgårdar. Kan det förvåna mig att han söker tillgodose sina fördelar? Pappa själf har med anledning häraf sagt: »Om jag icke lefver mer än ett år, skulle ni på det sättet ha betalt

Krzemien med tretusen rubel?» — »Men om ni lefver trettio år och mera?» svarade vår köpare honom. I grunden är pappa förtjust. Han vill bara köpslå något. Min enda tröst i all denna sorg är tanken på, att, då vi väl bosatt oss i Warschau, skola vi båda träffa hvarandra alla dar. Ni skall ofta nödgas köra mig på dörren, du och din kära Litka. Jag älskar er båda af allt mitt hjärta och vet nog, att jag till gengäld alltid kan räkna på er vänskap.'»

Fru Emilia vek ihop brefvet. Det rådde en stunds tystnad. Slutligen utbrast Polaniecki bittert:

»Ja, hon förlorar Krzemien genom min förskyllan, men har jag inte i stället skaffat henne en friare?»

Han anade icke, att Marie uttryckt samma tanke i sitt bref och att fru Emilia med flit underlåtit att uppläsa detta ställe för honom. Maszko hade i själfva verket blott alltför snart låtit förstå sina hemliga afsikter. Och det var detta som Marie icke kunde förlåta Polaniecki; det var den enda och sanna orsaken till hennes groll.

»Vi kunna inte stanna härvid,» sade fru Emilia slutligen. »På grund af den vänskap, jag hyser för er båda, skulle jag önska se er förenade med hvarandra. Jag har därtill hädanefter också ett annat skäl, nämligen den sorg, som jag serhos er. Jag skall inte öfverge er! Förlora inte modet!»

Polaniecki fattade den unga kvinnans händer och förde dem till sina läppar.

»Ni är den bästa och mest beundransvärda väninna, som finns i världen!»

Den unga kvinnan återtog emellertid efter några ögonblicks eftertanke:

»En af Maries förnämsta egenskaper är, att hon är så okonstlad. Hon skall för den skull helt säkert förstå mig. Jag skall omtala för henne hvad ni sagt mig; jag skall säga henne, att ni lämnat henne, med er själ helt och hållet intagen af hennes bild, att ni handlat i ett ögonblick af glömska under er förargelses herravälde; att ni nu ångrar ert bes]ut, att ni besvär henne att inte vara vred på er och att ni hoppas till slut kunna blidka henne.»

»Jag skall för min del redan i afton skrifva till Maszko och föreslå honom återköpet af min fordran på de villkor, han själf uppställer.»

Fru Emilia började skratta.

»Se bara på den där Polaniecki,» sade hon, »som skröt öfver att ha befriat sig från vårt till ett ordspråk blifna polska lättsinne; se bara på den där praktiske mannen, som är så noggrann i affärer!»

»Ja, ja,» återtog Polaniecki i samma glada ton, ty han kände redan sin förtröstan återkomma, »se bara på honom, men är det kanske inte, då allt kommer omkring, att vara praktisk: att inte pruta, då man är på väg att försäkra sig om sin lycka!»

Hans anlete mulnade emellertid nästan genast under inflytande af en annan idé.

»Men tänk, om hon svarade er, att hon skall gifta sig med Maszko.»

»Det antagandet synes mig omöjligt. Jag vill visst inte betvifla, att herr Maszko ärfullkomligt aktningsvärd ... men något säger mig, att det inte är åt honom, som Marie skall anförtro sitt öde. Nej, hon skall aldrig gifta sig med en man, till hvilken hon inte känner sig dragen af sitt hjärta. I detta afseende behöfva vi ingenting frukta. Det skulle vara att misskänna Marie. Gör bara hvad som kommer an på er och bekymra er inte mer om Maszko.»

»I stället för att förlora min tid med att skrifva till honom skall jag telegrafera.»

*

SJUNDE KAPITLET.

Dagen därpå erhöll Polaniecki från Maszko följande svar:

»Köpte i går Krzemien.»

Ehuru fröken Plawickas bref blott alltför tydligt lät förutse denna utgång, verkade underrättelsen likväl på honom som ett åskslag. Det föreföll honom, som om en ofantlig, ohjälplig olycka tilldragit sig och att ansvaret för densamma helt och hållet föll på honom. Fru Emilia, som för öfrigt bättre än någon kände den unga flickans djupa tillgifvenhet för det ställe, som var hennes familjs vagga, förstod också, huru svår, om icke nästan omöjlig denna så att säga tvångsförsäljning gjorde den förening mellan Marie och vännen Stas, som hon så lifligt önskade.

»Att man nödgats sälja Krzemien,» sade hon till Polaniecki, »är visserligen en stor olycka; men att det just skall vara ni, som gjort denna försäljning oundviklig, synes mig ändå olyckligare. Marie skulle aldrig väntat sig det, isynnerhet efter ert besök!» fullkomligt aktningsvärd ... men något säger mig, att det inte är åt honom, som Marie skall anförtro sitt öde. Nej, hon skall aldrig gifta sig med en man, till hvilken hon inte känner sig dragen af sitt hjärta. I detta afseende behöfva vi ingenting frukta. Det skulle vara att misskänna Marie. Gör bara hvad som kommer an på er och bekymra er inte mer om Maszko.»

»I stället för att förlora min tid med att skrifva till honom skall jag telegrafera.»

*

SJUNDE KAPITLET.

Dagen därpå erhöll Polaniecki från Maszko följande svar:

»Köpte i går Krzemien.»

Ehuru fröken Plawickas bref blott alltför tydligt lät förutse denna utgång, verkade underrättelsen likväl på honom som ett åskslag. Det föreföll honom, som om en ofantlig, ohjälplig olycka tilldragit sig och att ansvaret för densamma helt och hållet föll på honom. Fru Emilia, som för öfrigt bättre än någon kände den unga flickans djupa tillgifvenhet för det ställe, som var hennes familjs vagga, förstod också, huru svår, om icke nästan omöjlig denna så att säga tvångsförsäljning gjorde den förening mellan Marie och vännen Stas, som hon så lifligt önskade.

»Att man nödgats sälja Krzemien,» sade hon till Polaniecki, »är visserligen en stor olycka; men att det just skall vara ni, som gjort denna försäljning oundviklig, synes mig ändå olyckligare. Marie skulle aldrig väntat sig det, isynnerhet efter ert besök!»Han medgaf riktigheten af denna anmärkning. En vana, som han förvärfvat redan i sin ungdom, dref honom att alltid göra sig noga reda för de händelser, som tilldrogo sig. Han insåg för den skull, att Marie var, så att säga, förlorad för honom. Hvad skulle han göra inför denna sanning? Finna sig i hvad som händt, glömma, söka tröst på annat håll; men mot denna passiva undergifvenhet uppreste sig hela hans varelse. Hans känslor för Marie, hvilka uppstått af en sinnlig dragningskraft, hade, så nya de än voro, likväl blifvit allt starkare under de senaste veckorna. Och dessutom sårade det hans egenkärlek att nödgas afstå från Marie. Tanken på, att han endast varit ett verktyg i Maszkos händer, som denne brukat för att nå sina syften, var för öfrigt alldeles tillräcklig att göra honom utom sig. Han brann för den skull också af åtrå att börja striden mot sin medtäflare, att korsa alla hans planer, att ställa oöfverstigliga hinder i hans väg.

Vistelsen i Reichenhall, nödvändigheten att därstädes med korslagda armar afvakta underrättelsen om advokatens förlofning med Marie, denna sysslolöshet, denna vanmakt midt under all den oro, som jagade honom, allt detta syntes honom öfverskrida måttet af mänskligt tålamod. Han beslöt för den skull packa sin kappsäck och afresa med det första.

Detta beslut beskärde honom först en stor hvila. En gång väl på ort och ställe, ansikte mot ansikte med förhållandena, skulle han fatta sina beslut. Hans väninnor visade ingen öfverraskning, då han för dem uppräknade de skäl, som tvungo honom att afresa. De hoppades för öfrigt snart återse honom i Warschau. Om senast fjorton dagar skulle också de återvända hem.

På den bestämda dagen följde de honom till bangården. Men då han väl inrättat sig i sin kupé, ångrade han att han skilt sig från dem.Här omgafs han åtminstone af de mest hängifna och bästa varelser i världen, hvaremot han icke visste hvad som väntade honom där borta i Warschau. Han lutade sig ut genom vagnsfönstret och kunde icke taga blicken från Litkas sorgsna och milda ansikte.

I Salzburg erfor han, att han måste vänta en timme, innan snälltåget till Wien afgick. Han begaf sig för den skull till utgången från stationshuset, då han strax utanför väntsalen till sin öfverraskning fick se Bukacki, som igenkändes på sin elegant åtsittande ljusa jackett, sin monokel och sitt lilla hufvud, som täcktes af en ändå mindre mjuk filthatt.

»Är det inte Bukacki själf eller är det hans skugga?»

»Lugna er,» svarade 'dekadenten' med vanlig osmaklighet, lika känslolöst som om de dagen förut skilts åt. »Det är jag själf ... Hur står det till?»

»Man skulle väl snarare kunna fråga er hvad ni gör här? Reser ni till Reichenhall?»

»Som ni säger!»

Därpå lyfte han litet på sina halfslutna ögonlock och tillade:

»Har ni förklarat er låga för fru Emilia?»

»Nej, ännu inte.»

»Fortsätt då i frid er väg, jag förlåter er!»

»Behåll ert skämt till en annan gång,» inföll Polaniecki hastigt retad. »Vet ni inte, att Litka sväfvar i lifsfara?»

Bukacki blef allvarsam. Han rynkade ögonbrynen.

»Kors!» utbrast han. »Men är det så säkert?»

Polaniecki meddelade honom därpå i några ord de anfall, som förekommit, äfvensom den mening läkaren uttalat.

»Och ändå vill ni, att jag inte skall vara pessimist!» utbrast dekadenten, sedan han åhörtberättelsen. »Stackars liten! ... Stackars mor, framför allt! Hura skall hon kunna bära en sådan olycka? ... Låt oss gå ett slag, man kväfves här!»

»Hvad för nytt från Warschau?» frågade plötsligt Polaniecki, som icke längre kunde tillbakahålla den fråga, som sväfvat på hans läppar allt ifrån samtalets början. »Har ni träffat Maszko?»

»Jag har träffat honom. Han har köpt Krzemien, efter hvad det vill synas. Han har därigenom blifvit stor godsägare. Man må emellertid hålla honom räkning för, att han haft nog takt att sätta en dämpare på sin nya betydelse. Han behagar verkligen att inte alltför mycket blända oss med sin storhet. Han är öfverseende, välvillig, tillmötesgående, tillgänglig för alla; han har verkligen förändrat sig till sin fördel.»

»Skall han inte gifta sig med fröken Plawicka?»

»Jag har hört sägas, att han haft lust att göra detta. Åtminstone har er kompanjon Bigiel låtit mig förstå det. Han påstår också, att köpet af Krzemien skett på alldeles för gynnsamma villkor för advokaten. Men väl på ort och ställe skall ni snart få veta alla enskildheter bättre än jag känner dem.»

»Än Plawickis då, hvad har det blifvit af dem?»

»De äro i Warschau ... bo tills vidare på hotel de Rome ... Den lilla är inte ful. Jag besökte dem i min egenskap af kusin. Vi talade om er!»

»Ni hade kunnat välja ett för dem behagligare samtalsämne.»

»Hvarför det? Plawicki säger sig vara förtjust öfver den vändning saken tagit. Han påstår, att ni gjort honom en verklig tjänst — visserligen 'mot hans vilja', tillade han. Därefter frågade jag fröken Marie, huru det kunde

kommasig, att hon aldrig sett er före er resa till Krzemien. Hon förklarade, att ni måste ha varit i utlandet, då hon första gången uppehöll sig i Warschau.»

»Ja, verkligen, jag var då i Berlin, där jag kvarhölls af vår firmas affärer.»

»Nå väl, för att återkomma till vårt ämne, så kunde jag inte märka, att de hyste några bittra känslor mot er. Man hade i alla fall så ofta framställt den unga flickan för mig såsom helt och hållet hängifven åt sin kärlek till sitt födelsegods, att det nog skulle kunna hända, att hon hyser litet agg till er ... I alla händelser lät hon inte märka det.»

»Hon skall nog låta mig märka det, var säker på det! Jag skall snart också ge henne tillfälle därtill, ty jag tänker besöka dem, så snart jag kommit hem.»

»Får jag be er om en liten tjänst? Gift er med min kusin! ... så att jag får er till släkt i stället för den där gynnaren Maszko, det vare sagdt oss emellan!»

»Ja visst, det förstås!» svarade Polaniecki.

Och med detta infall åtskildes de.

*

ÅTTONDE KAPITLET.

Dagen efter sin återkomst klädde sig Polaniecki med en elegans och en omsorg, som han vanligen icke iakttog lika strängt, och begaf sig till hotel de Rome. På vägen uppdöko alla slags tankar i hans hjärna. Hvad skulle han säga, hvad skulle han svara i det eller det fallet? Framför allt undrade han, huru man skulle taga emot honom. sig, att hon aldrig sett er före er resa till Krzemien. Hon förklarade, att ni måste ha varit i utlandet, då hon första gången uppehöll sig i Warschau.»

»Ja, verkligen, jag var då i Berlin, där jag kvarhölls af vår firmas affärer.»

»Nå väl, för att återkomma till vårt ämne, så kunde jag inte märka, att de hyste några bittra känslor mot er. Man hade i alla fall så ofta framställt den unga flickan för mig såsom helt och hållet hängifven åt sin kärlek till sitt födelsegods, att det nog skulle kunna hända, att hon hyser litet agg till er ... I alla händelser lät hon inte märka det.»

»Hon skall nog låta mig märka det, var säker på det! Jag skall snart också ge henne tillfälle därtill, ty jag tänker besöka dem, så snart jag kommit hem.»

»Får jag be er om en liten tjänst? Gift er med min kusin! ... så att jag får er till släkt i stället för den där gynnaren Maszko, det vare sagdt oss emellan!»

»Ja visst, det förstås!» svarade Polaniecki.

Och med detta infall åtskildes de.

*

ÅTTONDE KAPITLET.

Dagen efter sin återkomst klädde sig Polaniecki med en elegans och en omsorg, som han vanligen icke iakttog lika strängt, och begaf sig till hotel de Rome. På vägen uppdöko alla slags tankar i hans hjärna. Hvad skulle han säga, hvad skulle han svara i det eller det fallet? Framför allt undrade han, huru man skulle taga emot honom.»Jag skall visa mig mycket uppriktig,» tänkte han, »det är alltid den bästa och skickligaste taktiken.»

Han befann sig snart vid hotellets port. Hans hjärta klappade dubbelt hastigt.

»Om de vore utgångna!» tänkte han. »Om jag lämnar mitt kort, finge man väl se, om Plawicki ansåge sig böra återgälda mig mitt besök!»

Men portieren underrättade honom, att herr Plawicki var hemma. Han lät sända upp sitt kort, och några ögonblick därefter anmodades han att stiga upp. Före detta herren till Krzemien satt och skref vid sitt skrifbord. Med en lång pipa i munnen sände han då och då ut tjocka rökmoln. Vid åsynen af Polaniecki vände han sig till hälften och gaf honom en blick genom sin lornjett med guldbågar.

»God dag! God dag!» utropade han, »stig då in!»

Den unge mannen bugade sig.

»Jag fick veta, att ni befann er i Warschau,» sade han, »och ville för den skull hembära er min vördnadsfulla hälsning.»

»Det är mycket vänligt af dig; jag väntade mig det inte — vare det sagdt oss emellan — ty vårt senaste samtal var obehagligt nog ... och det var du skulden till, ja endast du! Men efter som du kommer först till mig, så låter jag glömskans svamp gå öfver det förflutna och går in på att öppna min famn i min egenskap af familjens öfverhufvud.»

I själfva verket nöjde sig onkel Plawicki med att räcka honom fingerspetsarna öfver bordet. Polaniecki tänkte för sig själf:

»Nå, må hin anamma mig, om det är dig jag kom att söka, och om jag har minsta behof af ditt öfverseende!»

Men högt frågade han:»Jaså, ni har således bestämdt slagit er ner i Warchau?»

»Ja, herre Gud! Och jag måste säga, att jag, gamle landtbo, som varit van att stiga upp med solen för att öfvervaka tusen olika bestyr på åker och äng, känner mig alldeles vilsekommen i er stad. Men jag kunde ju inte i längden helt och hållet stänga in min dotter? Å, vet du hvad, lifvet är endast en rad af uppoffringar!»

»Gamle pratmakare!» tänkte Polaniecki, som för öfrigt icke hörde på honom, ty han hade sin uppmärksamhet annanstädes. Det rum, hvari hans onkel tog emot honom, stod i förbindelse med ett angränsande rum, till hvilket dörren stod öppen. Den unge mannens blickar återkommo oupphörligt till denna dörr. Det var utan tvifvel Maries helgedom; den unga flickan ville emellertid tydligen icke visa sig.

En sinnesrörelse, som han fann löjlig, bemäktigade sig honom. Med beslutsam ton frågade han till slut:

»Skall jag inte få den äran att träffa min kusin?»

»Marie har gått för att besöka den våning, som jag hyrde i morse. Den ligger bara ett par steg härifrån, och jag väntar henne tillbaka i hvarje ögonblick. Tänk dig: ett riktigt konfektskrin! Jag får ett arbetsrum och en sängkammare ... Marie har sitt eget rum; matsalen är litet mörk ... men salongen är i stället ... en juvel ...»

Därpå uppräknade han lägenhetens alla förmåner med en ordrikedom och ymnighet af åtbörder, i hvilka man igenkände det gamla barn, som hvarje flyttning och förändring roade, men också den egoistiska sprätten, som log af förtjusning åt alla de bekvämligheter han förutsåg.

»Jag lade genast vantarna på den, strax som jag kom hit,» fortsatte han själfbelåtet. »Ser du,jag känner mitt lilla polska Paris. Å! Å! Warschau och jag äro gamla vänner.»

Ett lätt frasande af en klänning i rummet näst intill förmådde dem båda att lyssna.

»Det är utan tvifvel Marie,» sade Plawicki.»

Och därpå ropade han:

»Är det du, min flicka?»

»Jag själf, pappa,» svarade en ung och frisk stämma.

»Kom då in, jag har ett besök!»

Marie visade sig på tröskeln. Vid anblicken af den unge mannen flög ett uttryck af öfverraskning öfver hennes drag. Polaniecki hade rest sig. Han gick emot henne och räckte henne handen. Kallt, men artigt lade hon sina fingerspetsar i den. Därpå vände hon sig till sin far och tilltalade honom, som om de varit ensamma.

»Jag har sett våningen,» sade hon. »Den synes mig vara bekväm och glad. Jag fruktar bara, att gatan är alltför bullersam.»

»Alla gator äro bullersamma,» försäkrade herr Plawicki; »det är ju inte landet längre!»

»Ja, du har rätt; förlåt, kära pappa! Tillåt mig nu taga af mig min hatt.»

»Hon skall inte återkomma!» tänkte Polaniecki förtretad.

Men Marie återkom likväl, sedan hon med kammen slätat sitt svarta hår.

»Jag stör väl inte?» frågade hon.

»Inte det minsta,» svarade hennes far; »hädanefter har Stas och jag inga affärer att afhandla, hvaröfver jag — i förbigående sagdt — känner mig ganska lycklig; herr Polaniecki har kommit hit af artighet.»

Polaniecki kände hur han rodnade; han riktade genast samtalet på ett annat ämne.

»Jag kommer från Reichenhall,» sade han och vände sig denna gång till Marie; »fru Emilia har gifvit mig tusen hälsningar till er; och liksåaLitka. Detta är också ett af de skäl, som gjort mig nog djärf att uppvakta er.»

För ett ögonblick försvann från den unga flickans anlete det uttryck af kall tillbakadragenhet, som hon antagit.

»Emilia,» upprepade hon, »har underrättat mig om den nya kris, som vår lilla väninna undergått. Huru mår hon nu?»

»Det har inte varit något recidiv, Gud ske lof.»

»Jag väntar med otålighet bref. Kanske det också kommit, men Emilia måste fortfarande ha skickat det till Krzemien.»

»Man skall nog skicka dig det,» afbröt Plawicki. »Jag har gifvit befallning om, att allt regelbundet skall hitsändas.»

»Ni har således inte för afsikt att återvända till landet?»

»Nej, vi skola inte återvända dit,» svarade Marie, hvars blick genast återtog sitt högdraget likgiltiga uttryck.

De förblefvo några ögonblick tysta. Polaniecki höll sina blickar fästa på den unga flickan, ett rof för en häftig inre strid. Men den dragningskraft hon utöfvade på honom segrade öfver alla hans invändningar. Det var verkligen det ideal han drömt sig; det enda och sanna föremålet för hans kärlek. Hvad hade han inte gifvit för att nu i dessa så kära drag återfinna den tjusande glädje, som lifvade dem där borta på Krzemien, det intresse, hvarmed hon lyssnat till hans minsta ord, denna milda blick, som så girigt hängt vid hans läppar! Ack, ja! Han skulle velat gifva en värld för att denna förtrolighet återställts mellan dem! Men han förblef villrådig, oviss om valet af de medel, som borde föra honom till detta mål. Hans tvekan oroade honom och betog honom modet. Slutligen valde han den rakaste vägen, som bäst öfverensstämmande med hans lynnes öppenhet.»Min fröken,» sade han plötsligt, »jag vet, huru mycket ni var fäst vid ert fäderneärfda gods och det är ändå jag, som bidragit till att aflägsna er från detsamma. Tillåt mig då, med all den ärlighet, som jag aldrig skall bortlägga, försäkra er, att jag ångrar det oändligt. Jag kan inte ens till mitt försvar åberopa en öfvergående nervös upphetsning. Nej, jag lydde i stället en förutfattad föresats. Och denna föresats var elak och dum. Mitt fel är för den skull så mycket svårare, och därför anropar jag er om förlåtelse!»

Han hade stigit upp, då han sade detta. Hans kinder glödde. Sanningen talade ur hans blixtrande ögon. Men ack! Hans ord väckte intet genljud i Maries hjärta. Han ägde en alltför ytlig kännedom om kvinnorna för att ha klart

för sig, att deras omdömen alltid bero af flyktigheten eller varaktigheten af de intryck de erhålla. Allt kan efter deras tillfälliga sinnesförfattning gå och gälla för rent guld eller blott vanligt skiljemynt; allt kan se sig tolkadt på olika sätt till godt eller ondt; allt kan betraktas såsom rättvist eller orättvist. Den man, som är nog olycklig att i en kvinnas hjärta väcka en känsla af illvilja, skall aldrig finna nåd för henne. Beröfvad alla egenskaper och alla dygder, skall han för henne aldrig äga vare sig uppriktighet, eller höga sträfvanden, eller god uppfostran, eller ädelmod, eller rättvisa.

Efter försäljningen af Krzemien och Maszkos besök, hvars hemliga syften hon anat, hyste Marie en känsla af agg till Polaniecki. Också tog hon illa upp hans förklaringar. Hvad var han då för en man, som betecknade såsom elakt och dumt hvad han kort förut ansett billigt och nödvändigt? Alla hennes minnen, alla hennes missräkningar, alla hennes sorger sammanflöto till en bitterhet, som måste förgifta det sår, som ännu blödde i hennes hjärta. Det föreföll henne, som om Polaniecki funne ett grymt nöje i att pläga henne.Och han ... med blicken fäst på henne, väntade han sin dorn. Hvilket utslag skulle fällas af hennes läppar? Skulle hon räcka honom en vänlig hand, skulle hon förlåta honom, skulle hon förstå, att af denna minnt, af denna rörelse skulle bådas deras öde bero?

Men den unga flickans blick mörknade; smärta och vrede kommo hennes drag att hårdna.

»Hys inga samvetsförebråelser för den sakens skull,» svarade hon slutligen ... »Pappa är förtjust öfver den vändning affärerna tagit äfvensom öfver de förbindelser med herr Maszko, som blifvit följden.»

Sedan hon sagt dessa ord, reste hon sig, liksom för att afskeda ett besvärligt besök. Polaniecki stannade emellertid några minuter, dödligt sårad, besviken, med en frätande förnimmelse af att se sig oförstådd, tillbakastött; med ett ord, med själen uppfylld af harm och vrede.

»Efter som det förhåller sig på det sättet,» återtog han efter ett ögonblicks tystnad, »äro alla mina önskningar uppfyllda.»

»Ja visst, käre vän,» utbrast herr Plawicki, »ty tack vare dig, ha vi kunnat göra den här utmärkta affären!»

Polaniecki tog afsked och aflägsnade sig. I trappan, där han, med hatten nedtryckt ända till öronen, tog flera steg i taget, stormade och svor han som en underofficer:

»Ta mig tusan, om man skall ertappa mig med att åter sätta foten till de där människorna!»

Han tyckte, att om han ginge hem, skulle han kväfvas af vrede. Han gick för den skull rakt fram utan att fråga efter hvart. Nu föreföll det honom, att han hatade Marie, och ändå upphörde han icke att tänka på henne. Om han kunnet bevara mera kallblodighet, skulle han funnit, att blotta omständigheten att ha sett den unga flickan, att ha hört hennes röst, på nytt upprört hela hans väsen. Han hade betraktat henne, hanhade slutligen kunnat jämföra hennes lefvande bild med den, som han bar inristad i sitt hjärta, och verkligheten hade synts honom mera tjusande, mera förtrollande än drömmen. Det var emellertid icke allt. Sådan är människonaturens svaghet, att blotta tanken på, att fröken Plawicka, långt ifrån att sätta honom allt för högt i sin aktning, tvärtom syntes anse honom stå under sig, var alldeles tillräcklig för att genast, trots hans förargelse och den vrede han erfor, det pris han satte på att äga den unga flickan, plötsligt ökades tre gånger i värde i hans ögon. Alla hans föreställningar störtades i en ohjälplig förvirring. De drogo honom åt alla håll och söndersleto hvarandra.

Midt under denna inre strid märkte han icke, att han gått i en annan riktning än han skulle. Nu såg han plötsligt förstaden Praga framför sig! Dagen led mot sitt slut! Vid hans fötter flöt Weichseln, och dess vågor flammade af purpurglöd. Långt bort på andra stranden bortom de gröna fläckarna i strandens närhet förtonade vidsträckta rymder i ett blått och rosenrödt töcken. Där borta bakom dimmans lätta slöjor hvilade i en sommaraftons lugn landet, som Marie älskade så högt och som hon förlorat genom hans förvållande. Med blicken fäst på dessa försvinnande linjer, tänkte Polaniecki:

»Jag kan undra hvad som skulle hända, om jag återgåfve henne hennes Krzemien!»

*

NIONDE KAPITLET.

Herr Plawicki var en man med fulländad uppfostran, som i grunden kände stora världens sedvänjor. Han återgäldade för den skull också hade slutligen kunnat jämföra hennes lefvande bild med den, som han bar inristad i sitt hjärta, och verkligheten hade synts honom mera tjusande, mera förtrollande än drömmen. Det var emellertid icke allt. Sådan är människonaturens svaghet, att blotta tanken på, att fröken Plawicka, långt ifrån att sätta honom allt för högt i sin aktning, tvärtom syntes anse honom stå under sig, var alldeles tillräcklig för att genast, trots hans förargelse och den vrede han erfor, det pris han satte på att äga den unga flickan, plötsligt ökades tre gånger i värde i hans ögon. Alla hans föreställningar störtades i en ohjälplig förvirring. De drogo honom åt alla håll och söndersleto hvarandra.

Midt under denna inre strid märkte han icke, att han gått i en annan riktning än han skulle. Nu såg han plötsligt förstaden Praga framför sig! Dagen led mot sitt slut! Vid hans fötter flöt Weichseln, och dess vågor flammade af purpurglöd. Långt bort på andra stranden bortom de gröna fläckarna i strandens närhet förtonade vidsträckta rymder i ett blått och rosenrödt töcken. Där borta bakom dimmans lätta slöjor hvilade i en sommaraftons lugn landet, som Marie älskade så högt och som hon förlorat genom hans förvållande. Med blicken fäst på dessa försvinnande linjer, tänkte Polaniecki:

»Jag kan undra hvad som skulle hända, om jag återgåfve henne hennes Krzemien!»

*

NIONDE KAPITLET.

Herr Plawicki var en man med fulländad uppfostran, som i grunden kände stora världens sedvänjor. Han återgäldade för den skull ocksåsin nevö hans besök, precis tre dagar därefter, hvarken mer eller mindre.

Polaniecki kunde knappt behärska den glädje, som hans onkels ankomst orsakade honom. Detta visade han för öfrigt tydligt i den ifver och hjärtlighet, hvarmed han tog emot honom.

»Min sann,» utbrast han, »jag hade så när inte känt igen er! Man skulle tro, att ni vore endast tjugu år, käre onkel!»

»Smickrare!» svarade den gamle sprätten. »Himlen är mulen och rummet litet skumt ... Där har du förklaringen till ditt misstag!»

»Mulen himmel, skumt i rummet ... hvad ni behagar, men jag vidhåller hvad jag sagt. Ung som vid tjugu år! ... Och hvilken elegans, hvilken hållning, hvilken smärt midja! Ah! Hvad jag gärna skulle vilja likna er!»

Något öfverraskad af denna förtrolighet, men lycklig öfver den beundran och de artigheter hans utseende föranledde, protesterade herr Plawicki för formens skull.

»Se så, du är, min sann, tokig! Jag skulle kunna bli ond,» sade han med ett småleende.

»Blif ond, käre onkel; jag vill ändå slå vad om, att ni skall förvrida hufvudet på hvem ni behagar här i Warschau!»

»Ack! Det är slut; därifrån har jag afstått! ...»

»Än fru Jamisz då? Har jag inte med egna ögon kunnat bevittna era triumfer?»

»Bah!»

Och herr Plawicki tillslöt till hälften ett öga och slickade sig med tungspetsen om läpparna. Därpå drog han upp ögonbrynen och sade på en gång öfverseende och föraktfullt:

»Ser du, fru Jamisz kunde vara bra på landet! Oss emellan hatar jag all tillgjordhet ... Det smakar landtbo. Gud förlåte den stackars Jamisz för allt hvad hennes konster låtit mig lida! Hvarje kvinna måste ha mod att bli gammal; endast då kan denlifligare böjelse, som hon ett ögonblick ingifvit oss, ombildas till vänskap.»

»Häraf bör jag sluta, att ni aldrig tänker tala om hvart ni härifrån skall bege er med den vackra röda nejlika, jag ser i ert knapphål?»

»Jo bevars ... Maszko har bjudit mig och några vänner på middag. Jag tänkte först säga nej ... Du förstår: lämna Marie ensam! ... Men, då allt kommer omkring, har jag lefvat så många år afstängd från världen för hennes skull ... bara för hennes skull ... Jag tror mig för den skull ha rätt att då och då unna mig några oskyldiga förströelser ... Du är inte bjuden?»

»Nej. Man har inte visat mig den äran!»

»Apropos, vet du hvad man berättar om dig? Du tyckes vara på god väg att samla duktigt med pengar! För tusan; jag undrar bara af hvem du ärft den smaken ... Inte af din far åtminstone! ... För öfrigt vill sannerligen inte jag klandra dig, min gosse ... Du har drifvit mig i klämman; du har utan förbarmande tvungit mig att ge mig; ... du har mot din gamle onkel uppfört dig som vargen i fabeln mot lammet ... men jag hyser intet agg till dig ... Det finns ruter i dig. Du drager mig till dig, du behagar mig ... trots allt!... Ja, jag känner en riktig svaghet för dig!»

»Det är ömsesidigt,» svarade den unge mannen och bugade sig.

Plawicki var uppriktigare än han själf trodde. Han hyste en instinktiv vördnad för rikedomen; hans nevö, som med framgång beträdt vägen till rikedom, väckte en förvåning hos honom, som gränsade till sympati. Polaniecki hörde åtminstone icke till samma kategori som dessa malätna och utsvultna släktingar, som man tvingas hjälpa eller förneka. Man kunde högt omtala sina förbindelser med honom.

Innan han gick, kastade han en granskande blick omkring sig.

»För tusan!» sade han, »du bor som en prins!»Polaniecki hade i själfva verket en nästan yppig bostad. Man skulle kunnat tro, att han stod i begrepp att gifta sig. Och denna bostad, som var litet för dyrbar, skänkte honom ett oändligt nöje, ty den gaf ett sken af verklighet åt hans käraste drömmar.

»Säg mig,» återtog Plawicki, »hvarför gifter du dig inte?»

»Jag skall söka göra det, så snart jag kan!»

Herr Plawicki smålog illparigt, och i det han slog sin nevö på axeln upprepade han med ett uttryck af hemligt förstånd:

»Å, jag vet, jag vet nog med hvem.»

»Ja, försök bara att ha hemligheter för en så slipad diplomat!» utropade Polaniecki muntert.

»Eh, eh! ... En änka, är det inte så? ... En vacker änka?»

»Hvad onkel är för en faslig karl!»

»Nå ... Har jag inte gissat rätt? Gud välsigne dig, såsom jag hädanefter välsignar dig ... Och nu farväl; jag måste gå ... Middag, och se’n konsert i *Schweizerdalen*.»

»Med den oskiljaktige Maszko?»

»Nej, med Marie; men Maszko skall göra oss sällskap.»

»Bigiel och jag ha också tänkt gå dit.»

»Förträffligt! Då skola vi återse hvarandra. Berget kom inte för att träffa Mohamed, men människorna träffa allestädes hvarandra. Farväl!»

Polaniecki hade alls icke tänkt på att tillbringa sin afton på konserten, men då Plawicki meddelade honom sin afsikt, erfor han en oemotståndlig lust att återse Marie. Bigiel visade sig för öfrigt villig. Några timmar därefter

inträdde båda två i den offentliga trädgård, som fått namn af *Schweizerdalen.*

Ehuru man redan var i september, var där mycket folk. Aftonen var vacker och mild; också hade publiken, så att säga, en vårlig anstrykning.Allestädes såg man ljusa toaletter och parasoll, som väckte tanken på en svärm af fjärilar, hvilka värmde sina mångfärgade vingar i solen.

Orkestern uppspelade redan de första takterna till en symfoni. Polaniecki måste sätta sig och förhålla sig stilla ... han hade icke i hopen varseblifva Marie! ... Han brann af otålighet ... och den där Bigiel var så lugn och lyssnade med half-slutna ögon endast på tonerna! ... Slutligen varseblef han Plawicki som kändes igen på sin höga hatt, mera glänsande än en spegel, och på sina vaxade mustascher. Bredvid honom såg han Maries profil. Maszko innehade den tredje stolen, korrekt, högdragen ... en verklig lörd! ... Tid efter annan lutade han sig mot den unga flickan, men alltid med bevarande af sin stela britanniska *cant*. Hon vände sig då till hälften mot honom och rörde sakta på hufvudet, liksom tycktes hon gilla hans ord.

»Där äro Plawickis,» hviskade Polaniecki i Bigiels öra. »Kanske vi borde gå och hälsa på dem?»

»Hvar ser ni dem då?»

»Där borta i tredje stolraden, med Maszko.»

»Ja visst, ja! Mycket riktigt ... Låt oss gå dit!»

Stycket slutade. De stego upp och gingo till dem. Fröken Plawicka, som tyckte mycket om fru Bigiel, mottog hennes man på det mest förekommande sätt. Hon hugnade vännen Stas med en lätt böjning på hufvudet; nätt och jämt hvad som behöfdes, för att hennes kalla hälsning icke skulle väcka uppmärksamhet; därefter vände hon sig endast till hans kompanjon och frågade honom, huru hans hustru och barn mådde. Bigiel tackade, och hela hans ansikte sken af glädje: hans hustru och barn skulle skatta sig lyckliga, om hon behagade tillbringa nästa söndag hos dem på landet ... alldeles i närheten ... alldeles utanför staden!»Min hustru skall bli så glad, så glad! ...» upprepade han ... »Fru Emilia skall sannolikt också komma ... Vi vänta hennes återkomst endera dagen.»

Marie började med att ursäkta sig; men hon hade gjort upp räkningen utan sin far. Herr Plawicki hade ju uttalat sin afsikt att då och då unna sig några oskyldiga förströelser! Han visste, att Bigiels förde ett, om icke lysande, så åtminstone mycket gästfritt och godt hus och att deras bord ansågs förträffligt. Han antog för den skull med nöje bjudningen. Man kom öfverens om att komma till middagen och på aftonen återvända till staden. Utflykten erbjöd ingen svårighet, ty Bigiels villa låg endast några hundra meter från stationen.

»Medan vi vänta,» sade Maries far, »slå er ner hos oss; här äro några stolar lediga!»

De togo plats, och Polaniecki närmade sig den unga flickan.

»Får man fråga, om ni erhållit några meddelanden från Reichenhall?»

»Jag tänkte just göra er samma fråga.»

»Nej, jag har inte fått några. Jag tänkte till och med i morgon i telegram fråga efter Litkas befinnande.»

Deras samtal inskränkte sig till dessa ord. Marie vände sig åter till Maszko. Han såg henne nu i profil. Hon tycktes ha blifvit blek och mager. De få veckornas vistelse i staden hade gjort hennes hy mera genomskinlig; hennes långa ögonhår tycktes endast så mycket mörkare. Hela hennes person bevarade en prägel af elegans, som förhöjdes af en klänning från en omtyckt damskräddare. Äfven det sätt, hvarpå hon bar sitt hår, bidrog till att förändra hennes utseende. Förut hade hon håret hopviradt till en knut långt ned i nacken; nu bar hon det hopvridet högt uppe på hufvudet under hatten i enlighet med det nya modets fordringar. Polanieckis blick omfattade hennes smidigaväxt. Han tröttnade icke att beundra det behag, som förrådde sig i alla hennes rörelser, ända till det sätt, hvarpå hon höll sina händer i sitt knä. Hon syntes honom i högsta grad intagande, och medan han betraktade henne täckte han:

»Ack! att äga henne ... kalla henne sin ledsagarina, sin käraste vän!»

Men hon tycktes endast sysselsätta sig med Maszko ... mera kanhända än som var fullt tillbörligt. Hade Polaniecki kunnat gifva akt på henne med större kallblodighet, skulle han visserligen i hennes beteende kunnat se ett af dessa koketteriets konstgrepp, till hvilka kvinnorna så gärna taga sin tillflykt. Men han var svartsjuk och led följaktligen. Huru upplifvade deras samtal dem icke båda två! Den unga flickans kinder färgades af en liflig rodnad.

»Ja ... allt för honom! ...» tänkte den stackars Stas bittert.

Det skulle emellertid beskäras honom att ändå tydligare iakttaga, huru mycket lagkarlen tog sin roll af erkänd *lover* på allvar. Då den unga flickan mot konsertens slut tog af sig sina handskar och lade dem i knäet, i det hon beredde sig till att kring sina bruna flätor knyta ändarna af sitt hattflor, hade Maszko den djärheten att bemäktiga sig dem och höll dem några ögonblick i handen. Då fröken Plawicka därpå återtog dem, tog han hennes mantilj från stolsryggen och höll sig beredd att hänga den öfver henne, då de lämnade trädgården. Kort sagdt, han visade henne alla dessa tusen bevis på uppmärksamhet, som äro en fästmans uteslutande rättighet; ständigt korrekt och bevarande en verklig världsmans takt, tycktes han glad och säker på sig själf. Utom de få ord, som Marie i början växlat med Bigiel, hade hon för öfrigt icke upphört att samtala med Maszko. Äfven nu gingo de båda ensamma förut. Stas såg, huru den unga flickan vände sitt leende ansikte mot Maszko, menden tanken föll honom icke in, att hennes koketteri måhända icke hade annat syfte än att väcka hans ånger och hans svartsjuka.

Utanför trädgården väntade en vagn. Maszko bjöd den unga flickan armen för att hjälpa henne upp i densamma. Efter ett hjärtligt afsked skulle han just till att aflägsna sig, då hon ännu en gång lutade sig mot honom.

»Huru?» sade hon, »har inte pappa bjudit er en plats?»

»Jo,» skyndade sig den gamle Plawicki att svara ...

Och den lycklige Maszko satte sig midt emot dem, sedan han utbytt afskedshälsningar med Polaniecki och Bigiel. De båda vännerna fortsatte sin väg under tystnad. Slutligen sade Polaniecki med en ton, som han sökte göra så likgiltig och naturlig som möjligt:

»Jag skulle vilja veta, om de redan är förlofvade?»

»Om de inte ännu äro det, synes det mig, att de äro på god väg att snart bli det!»

»För tusan, ja! Det ligger i öppen dag!»

*

ELFTE KAPITLET.

Hemkommen fann Polaniecki ett telegram: »Komma i morgon, Litka mår bra», telegraferade fru Emilia. Följande morgon begaf han sig i god tid till järnvägen.

Medan han afvaktade tågets ankomst, gick han fram och tillbaka på perrongen. Morgonen var sval och han behöfde värma sig litet. Järnvägsvagnarna under hallarna tycktes på afstånd sänkta i ett ångbad. Den täta dimman, som nästan hvilade på jorden, började stiga, antog rosiga den tanken föll honom icke in, att hennes koketteri måhända icke hade annat syfte än att väcka hans ånger och hans svartsjuka.

Utanför trädgården väntade en vagn. Maszko bjöd den unga flickan armen för att hjälpa henne upp i densamma. Efter ett hjärtligt afsked skulle han just till att aflägsna sig, då hon ännu en gång lutade sig mot honom.

»Huru?» sade hon, »har inte pappa bjudit er en plats?»

»Jo,» skyndade sig den gamle Plawicki att svara ...

Och den lycklige Maszko satte sig midt emot dem, sedan han utbytt afskedshälsningar med Polaniecki och Bigiel. De båda vännerna fortsatte sin väg under tystnad. Slutligen sade Polaniecki med en ton, som han sökte

göra så likgiltig och naturlig som möjligt:

»Jag skulle vilja veta, om de redan är förlofvade?»

»Om de inte ännu äro det, synes det mig, att de äro på god väg att snart bli det!»

»För tusan, ja! Det ligger i öppen dag!»

*

ELFTE KAPITLET.

Hemkommen fann Polaniecki ett telegram: »Komma i morgon, Litka mår bra», telegraferade fru Emilia. Följande morgon begaf han sig i god tid till järnvägen.

Medan han afvaktade tågets ankomst, gick han fram och tillbaka på perrongen. Morgonen var sval och han behöfde värma sig litet. Järnvägsvagnarna under hallarna tycktes på afstånd sänkta i ett ångbad. Den täta dimman, som nästan hvilade på jorden, började stiga, antog rosigaoch glänsande färger och upplöste sig därefter i rymden, sålunda förebådande en vacker höstdag. Perrongen var tom; endast en och annan af järnvägsbetjäningen skyndade hastigt öfver den. Småningom började emellertid resande tillströmma, och plötsligt varseblef Polaniecki midt framför sig en skugga, som dök fram ur dimman. Hans hjärta var nära att stanna af den rörelse han erfor, ty han hade snart igenkänt Marie Plawicka. Hon hade, åtföljd af sin kammarjungfru, också kommit för att taga emot de resande.

Detta oväntade möte förvirrade båda lika mycket. Den unga flickan stannade öfverraskad och blef helt röd. Polaniecki sansade sig emellertid hastigt och sade bugande sig för henne:

»God morgon, min fröken; det är en vacker dag för oss, efter som den återför våra kära resande till oss!»

»Ja, det är verkligen en glad öfverraskning!»

»Bästa beviset på er uppriktighet är att se er så här tidigt ute!»

»Å, jag har inte lagt bort min vana att stiga tidigt upp.»

»På det sättet ha vi emellertid båda kommit alldeles för tidigt. Tåget kommer först om en halftimme. Tillåter ni mig be er gå litet, hellre än att stå stilla? Morgonen är kall; men dagen lofvar bli mycket vacker för att värdigt fira våra vänner!»

»Ja, dimman höjer sig, det är tecken till vackert väder!»

Och Marie lyfte mot himlen sina blå ögon, hvilka antogo en violett skiftning i det bleka morgonljuset.

»Behagar ni inte gå längs perrongen?» frågade den unge mannen.

»Nej, tack, jag stannar hellre inne i väntsalen!»

Hon aflägsnade sig med en lätt hälsning, och Polaniecki, som blef allena, började åter sin vandring. Maries vägran gjorde honom först förtretad,men denna den unga flickans tvungna förbehållsamhet fann snart sin förklaring i det tillbörligas fordringar. För öfrigt skulle denna flyktiga motgång snart rikligen uppvägas. Huru många tillfällen att råka hvarandra skulle icke hädanefter beredas dem! Huru lätt skulle det icke bli att ofta få se hvarandra!

Den klocksignal, som tillkännagaf tågets annalkande, hördes slutligen, och snart klöfs morgondimman, som tycktes sönderslitas i flikar af genomskinlig tyll, af en oformlig och mörk massa, hvilken aftecknade sig på järnvägsspårens flyende perspektiv. Därpå framstodo dess konturer allt tydligare, till dess att slutligen det flämtande lokomotivet, som utslungade hvirflar af svart rök, körde in i den stora glastäckta hallen under de stannande hjulens afmätta slag mot skenorna.

Polaniecki skyndade fram till ett af sofvagnens fönster, i hvilket han upptäckte Litkas ansikte, tryckt mot dörrutan. Vid sin väns anblick upplystes barnets drag af en glädjeblixt. Hon hälsade på honom med en behagfull rörelse af sitt vackra blonda hufvud. Han stod redan i vagnen och öppnade skyndsamt dörren till den afdelning af densamma, i hvilken Litka befann sig.

»Mitt lilla älskade barn!» utbrast han och tog den lilla flickan i sina armar ... »Hur befinner du dig? Har du åtminstone kunnat sofva?»

»Bra, jag mår bra ... och nu äro vi här ... och skola stanna tillsammans ... God dag, herr Stas!»

Bakom henne smålog hennes mor. Polaniecki förde den unga kvinnans händer till sina läppar.

»God dag, kära väninna. Jag har skaffat en vagn. Ni kan genast fara. Min betjänt skall draga försorg om bagaget. Gif honom poletten. Fröken Plawicka har också kommit för att ta emot er.»

Marie höll sig bredvid vagnen; innan de båda väninnorna kunde omfamna hvarandra, utbytte detjusande småleenden. Litka betraktade emellertid den unga flickan, liksom osäker på huru hon skulle bemöta henne; därpå kastade hon sig plötsligt om hennes hals med hela ömheten hos sitt älskande hjärta.

»Marie,» sade fru Emilia, »du dricker väl en kopp te hos oss. Jag tar dig med mig.»

»Ni måste vara ganska trötta; behöfva ni inte sofva?»

»Vi ha sofvit som murmeldjur ända från gränsen och ändå haft litet tid att ordna våra toaletter; men nu kräfver vår måge sin rätt. Du skall alls inte besvära oss.»

»Nå, då följer jag med nöje.»

Litka höjde sig på tårna för att komma åt att hviska i sin moders öra:

»Än herr Stas då?»

»Ja visst!»

»Ja, han måste följa med, det måste han!» upprepade Litka och fäste sina vackra, tankfulla ögon på sin vän.

Denne smålog.

»Nåväl, nej,» svarade han och härmade den lilla flickans röst ... »Det måste han inte; men vännen Stas skall gärna komma!»

Några minuter därefter förde vagnen bort dem allesammans. Polaniecki satt midtemot fru Emilia och fröken Plawicka och hade barnet bredvid sig. Det klara ljuset genomträngde honom; det var som morgonrodnaden till bättre dagar.

De pratade med denna tjusande förtrolighet, som återseendets glädje föranleder.

»Hvilken lycklig slump,» frågade Marie, »ha vi att tacka för att ni öfverraskar oss med att återkomma så snart?»

»Det är Litka, som inte lämnade mig någon ro: 'låt oss resa hem, mamma; låt oss resa!' Hon sade aldrig annat.»»Hvar har ni gjort af den gode professorn? Har han rest till Italien?» frågade Polaniecki.

»Nej, har han kommit tillbaka med oss, men stannade på vägen vid Vår Fru af Czestochowa!»

»Han mår bra?»

»Mycket bra.»

Den lilla flickan gaf sin vän en lång blick.

»Men ni, herr Stas, ni har magrat, är det inte så, mamma?»

»Jo, det är sant,» sade fru Emilia, »ni ser sjuk ut; hvad fattas er?»

Polaniecki var verkligen blek efter gårdagens själsskakningar och en sömnlös natt. Dessutom såg han midt emot

sig, lugn och leende, den, som vållat honom hans sömnlöshet. Men han skyllde på den oro hans affärer orsakade honom, det arbete han måste ålägga sig, och under dylikt samtal stannade de snart utanför fru Emilias port.

Medan Litka och hennes mor befriade sig från sina kappor och hattar, befunno sig Polaniecki och Marie ett ögonlick ensamma med hvarandra.

»Fru Emilia är, skulle jag tro, er närmaste bekanta här?» frågade den unge mannen.

»Ja, jag har ingen närmare eller kärare.»

»Vi ha också alla ett stort behof af godhet omkring oss, och fru Emilia är så god! Jag t. ex. betraktar hennes hus nästan som mitt hem. Då hon och hennes dotter resa bort, är Warschau endast en öken för mig.»

Och med en viss oro i sin röst tillade han:

»Dessutom gläder jag mig åt deras återkomst för det nöje ni själf måste känna. Hädanefter skall det finnas ett band mellan oss, en upphöjd och ren känsla, i hvilken våra själar enstämmigt kunna vibrera.»

Åter fäste han sina ögon på henne, men denna gång med en stum bön. Hans blick betydde: »Det lif jag för är outhärdligt; gif mig er hand till tecken att ni förlåter mig och glömmer; var, ocksåni, god emot mig; åtminstone för i dag, då vi närmat oss hvarandra i samma vänskap och glädje.»

Hon förblef emellertid obeveklig, förskansad i sin köld, inom hvilken hon höll sig med en desto större förbehållsamhet, ju svagare hon kände sitt hjärta vara. Denna enkelhet, denna uppriktighet vann henne ... Men huru skulle man då förklara det sätt, hvarpå han gått tillväga mot henne och hennes far; och minnet häraf, det groll, som hopats i hennes själ, återkom med en flod af bitterhet. Med sin medfödda finkänslighet förstod hon emellertid, att ett alltför ovilligt svar skalle störa endräkten under denna glada dag. För den skull föredrog hon att tiga. Ack! Han behöfde icke höra henne tala för att veta sig vara dömd. Han läste domen i hennes ögon.

Hans glädje försvann plötsligt. Vrede och agg fördystrade hans själ, som greps af den bittra öfvertygelsen, att trots all den oemotståndliga styrka, som drog honom till henne, ändå hvarje dag skulle än mera vidga det afstånd, som hädanefter åtskilde dem. Gripen af outsäglig smärta, med blicken alltjämt fäst på den unga flickans ögon, sade han sig, att, så eftersträfvad och kär hon än var, var hon lika fullt ohjälpligt förlorad för honom.

Litkas inträde gjorde slut på denna pinsamma sammanvaro. Barnet kom glädtigt inspringande med sitt blonda hår i oordning och ett leende på sina läppar, men stannade plötsligt och betraktade än den ena, än den andra. Den lilla flickans blick blef därunder allt sorgsnare, hvarpå hon sakta gick fram till tebordet. Äfven hennes glädje hade försvunnit; Polaniecki, som kväfde sin egen sorg, sökte nu gifva en glad prägel åt sina ord. Men han vände sig icke längre till Marie, utan sysselsatte sig uteslutande med fru Emilia och Litka. Eget nog kränkte denna plötsliga likgiltighet denunga flickan; till hennes gamla groll kom ytterligare en ny anledning till förargelse.

Följande dag tillbragte Litka och hennes moder aftonen på hotel de Rome. Polaniecki, som likaledes inbjudits föregående afton, infann sig icke. Och sådan är människohjärtats brist på följdriktighet, att Marie bedömde denna frånvaro såsom bristande aktning. Då det visade sig, att herr Polaniecki verkligen icke skulle komma, började hon också, till fru Emilias stora förvåning, på Maszko slösa de mest smickrande tecken till sin gunst.

Nästa söndag begåfvo sig fru Emilia, Litka, Plawicki och Marie i vagn, efter öfverenskommelse, till Bigiels villa, som låg midt i skogen och omkring två timmars väg från staden. Septembermorgonen utmärkte sig för de vackra höstdagarnas milda och vemodiga behag. Träden voro ännu gröna, men här och där syntes redan på deras gulnande grönska stora fläckar af purpur och guld. Den bleka höstdagen påminde Marie om hennes forna landtliga göromål, doften från säden, hvars kärfvar hopades i ladorna, de vidsträckta fälten, på hvilka de runda kvarnarna reste sig, ängarna med sina glänsande perspektiv, som längst bort vid synranden begränsades af ett smalt band af alar. Hon kände sig gripen af hemlängtan till landtlifvet och den hvila för själen dess lugna tystnad erbjuder ... Den feberaktiga tillvaron i staden syntes henne, oaktadt det oupphörliga arbete, som sjuder i dess sköte, ofruktbart och tomt. Hon såg endast en sak: det arbetsamma lif, hvari hon hämtade sitt mod och sin tro, hela sitt värde och all sin förförtjänst, det var för alltid förloradt och framtiden bevarade åt henne ingenting, som

kunde trösta henne eller ersätta henne den ålagda uppoffringen. Hon sade sig visserligen, att hon i värsta fall skulle kunna återfå sitt Krzemien, men till hvilket pris? Att dädanefter heta fru Maszko! Vid dennatanke öfverflödade hennes hjärta af bitterhet ... och Maszko syntes henne med sin självtillit, sina rödaktiga kindknotor, sina spetsiga polisonger, sin anglomani helt enkelt förhatlig. Men till gengäld kände hon också mot Polaniecki, upphofvet och orsaken till alla dessa olyckor, ett på nytt upplågande agg. Den förre afskydde hon och den senare tyckte hon sig hata. I hennes ögon utbredde sig lifvet enformigt och tråkigt som en öken, utan mål, uppfylldt af saknaden af det förflutna, förgiftadt af bitterhet, tomt och onyttigt för framtiden. Långt ifrån att lugna henne, beredde henne denna dag endast en ändå större modfälld sorgsenhet.

Ingen glädje lifvade heller denna utflykt. Litka förhöll sig tyst och dyster. Fru Emilia hade endast ögon för sitt barn och tänkte endast på, huru blek och sorgsen den lilla flickan var; med ångest undrade hon, om icke denna oförklarliga nedstämning förebådade en ny kris. Den ende, som icke förlorat sitt goda lynne, var herr Plawicki; klädd i en åtsittade lifrock med en röd nejlika i knapphålet och en ljus öfverrock, omsorgsfullt hopviken öfver armen, svärtade mustascher, utdragna i långa spetsar, liknade han figuren på en modeplansch; och som hans reumatism för tillfället lämnade honom i ro, tycktes hela hans varelse spritta af välbehag och nöje.

Bigiels villa, som här och där omgafs af nya byggnader, reste sig i skuggan af furor, som stodo tillsammans i klungor och utgjorde de sista spåren af en gammal nedhuggen skog. Träden syntes förvåna sig öfver att med sina mörka grenar inhägna de hvita ännu alldeles nya murarna.

Hela familjen Bigiel, pappa, mamma och barn, mottog sina gäster vid ingången till villan. Det var en uppriktig glädje. Fra Bigiel höll mycket af Marie och arbetade, liksom Emilia, på att gifta henne med Polaniecki. Det gällde således endastatt intaga den unga flickan, förvärfva sig hennes förtroende och välvilja, ty ju säkrare och tillitsfullare hon kände sig bland dem, desto mindre skulle hon också motsätta sig förverkligandet af deras käraste mål. Hvad herr Plawicki angick, som dittills icke hedrat »de där hederlige Bigiels» med annat än ett då och då afsändt visitkort, gick han denna gång in på att visa sig så vänlig, som det anstod en fulländad ädling, medveten om sin roll och sin uppgift att uppmuntra den borgerliga klassens hederliga sträfvanden.

Han bugade sig med behag för fru Bigiel och förde till och med den förträffliga kvinnans hand till sina läppar; därpå vände han sig till hennes man och höll med en ton af nedlåtande förtrolighet följande lilla tal för honom.

»I våra dagar måste hvar och en skatta sig lycklig att befinna sig under ert tak, min herre. Jag för min del känner ett så mycket lifligare nöje däröfver, som min nevö omfattat handelsståndet, för hvilket ni — tillåt mig säga det — är en prydnad och en ära; jag hälsar i er också med glädje min förträfflige Stas' bolagsman!»

Sedan fruntimren aflagt sina ytterplagg slogo de sig ned på verandan, där luftens ljumma fläktar och det vackra solskenet förde till dem skogens stärkande arom.

»Har herr Polaniecki inte kommit än?» frågade fru Emilia.

»Jo, herr Stas öfverraskade oss redan tidigt i morse ... men har gjort ett besök hos fru Kraslawska, ett par steg härifrån.»

Och fru Bigiel tillade, i det hon denna gång vände sig till Marie:

»Villorna resa sig som på ett trollslag rundt omkring. De där damerna äro våra närmaste grannar.

»Jag har träffat fröken Kraslawska i sällskap,»sade den unga flickan, »under vår första vistelse i Warschau; då tycktes hon vara ganska sjuklig.»

»Hon är i självfva verket mycket blodfattig. Hennes mor måste förra vintern föra henne till Pau.»

Nedanför terrassen drogo de små flickorna Bigiel, som höllo Litka i händerna, henne med sig till sin trädgård, bestående af några sandiga fyrkanter under de höga furorna, där inga blommor ville trifvas. Barnen uttryckte emellertid sin förtjusning öfver de halft vissnade späda plantorna och uttalade sin naiva beundran. De små flickorna höjde sig på tåspetsarna för att kunna kyssa Litkas kinder, och Litka böjde sitt vackra blonda hufvud, då

hon återgäldade dem deras kyssar.

Marie gick också utför verandans trappa. Hon närmade sig Litka och beredde sig till att plocka upp hennes ringar för att bespara henne hvarje ansträngning. I samma stund visade sig vid ändan af allén, som huggits midt igenom skogen, vännen Stas’ skuggbild. Barnen, som voro helt och hållet upptagna af sina lekar, varseblefvo honom först icke, hvaremot han med en enda blick uppfångade verandan och gårdsplanen, där han genast upptäckte fröken Plawickas ljusa klänning. Hon stödde sig mot ett af träden, och med hastiga steg skyndade han till henne.

Hans blick lämnade henne icke. Midt på den vidsträckta gårdsplanen syntes hon honom så ung, så jungfrulig, så full af behag, så tillbedjansvärd, att han aldrig förr som i detta ögonblick känt huru djupt han älskade henne.

Lekarna afbrötos; ty nu skyndade de små flickorna Bigiel mot sin vän och lämnade både ringar och käppar åt sitt öde. Äfven Litka gjorde en rörelse, liksom drifven af en oemotståndlig makt, men stannade genast ... förvirrad och fäste sina stora, drömmande ögon ömsevis på vännen Stas och Marie.»Än du då, älskling, skall du inte hälsa på vännen Stas?» frågade den unga flickan.

»Nej ...» svarade Litka.

»Hvarför det då, Lison?»

»Därför att jag inte vill det.»

Hennes kinder färgades af en blek rodnad; i djupet af sitt lilla sjuka hjärta kände den stackars lilla flickan hvad hon icke kunde uttrycka i ord ... men äfven hennes tystnad angaf det tillräckligt:

»Efter som det inte är mig, som han älskar högst här i världen ... utan er, och därför att han nu har öga endast för er!»

Han närmade sig emellertid, åtföljd af de små flickorna Bigiel.

Då han kommit fram till Marie, räckte han henne handen; den blick, han fäste på henne, tiggde henne om ett småleende, ett ord, ett enda någorlunda hjärtligt ord.

Men fröken Plawicka bevarade samma kalla och höfliga hållning.

»Huru mår våra grannar?» frågade fru Bigiel, då man satt sig till bords.

»Förträffligt; de ärna besöka er i eftermiddag. Men det var sant, fru Kraslawska har meddelat mig en sorglig nyhet. Ploszowski, ni vet, den där skeptikern, som förvred hufvudet på alla kvinnor, har efter hvad det vill synas, jagat en kula i bröstet på sig i sin villa Babuino i Rom.»

»En af våra släktingar!» anmärkte Plawicki.

»Han lämnar efter sig en oerhörd förmögenhet utan direkta arfvingar!» anmärkte Bigiel. »Jag känner till hela den där affären, ty Ploszow ligger alldeles utanför staden. Den gamla fröken Ploszowska, som ännu lefver, hade endast två närmare släktingar, sin nièce, fru Krowicka, och Leon Ploszowski, sin brorson. Nu äro de döda båda två».

Vid de sista orden spetsade Plawicki öronen. Släkt på långt håll, hade han besökt henne tvåeller tre gånger i sitt lif. För hvarje gång hade hon på sitt vanliga rättframma sätt förehållit honom hans lättsinne och hans inkonsekvenser. Också hade han sedermera omsorgsfullt undvikit henne. Deras förbindelse hade afbrutits, ehuru han vid tillfälle skröt med densamma, ty Ploszowskis voro utomordentligt rika och väl situerade, och detta smickrade hans egenkärlek och adliga fördomar. För öfrigt hörde han till den sortens folk, som allestädes äro ganska talrika, hvilka inbilla sig, att försynen förbehåller dem stora arf såsom ett lätt medel att rikta sig. Minsta förhoppning ombildas i deras tankar genast till visshet. Också uttalade herr Plawicki med en efter omständigheternas allvar afpassad högtidlig stämma:

»Herren har utan tvifvel i sina outgrundliga rådslag velat, att denna förmögenhet skulle öfvergå i händer, som bättre veta begagna den ...»

Fru och fröken Kraslawska anlände strax efter middagen; modern var omkring femtio år, liflig, häftig, säker på sig själf, högröstad, en slående motsats till sin dotter: en ung, stel, torr och kall person med hopknipna läppar och tillgjordt sätt att tala.

För öfrigt hade hon ganska regelbundna drag, som jämte hennes blekhet gåfvo en obestämd påminnelse om Holbeins madonnor.

Polaniecki visade sig mycket uppmärksam mot henne; men hans blick återkom oupphörligt förstulet till Maries rena panna och blå ögon; henne anropade han i sitt hjärtas innersta: »Ack, om ni bara ville gifva mig ett enda litet mildare ord, ett ord af förlåtelse! Är ni verkligen utan medlidande?»

Man upphörde snart att tala om den olycklige Ploszowski. Fru Kraslawska ägnade för öfrigt sin uppmärksamhet åt vännen Stas, hvars artighet mot hennes Theresia hon väl märkte. Till en viss grad mot sin vilja, till en viss grad för att hämnas,ägnade han henne sin hyllning och sökte öfvertala sig, att han fann ett nöje däri. Han upptäckte till och med hos den unga damen förut okända behag. Han beundrade hennes böjliga hals, hennes sömniga ögon, som nu emellertid lifvades och ständigt tycktes fråga. Han anmärkte också, att hon måste ha ett despotiskt lynne, i trots af sin köld och sin tystlåtenhet, endast på det sätt, hvarpå hon förde sin lornjett till ögonen och såg på sin mor, för hvarje gång den förträffliga kvinnan höjde sin af naturen gälla stämma till en alltför hög ton. Allt sammantaget, tråkade den unga flickan ut honom öfver all beskrifning.

Natten kom. Man beredde sig att fara hem. Ändtligen! Han drog en suck af lättnad. Litka gick till sin mor, och med armarna om hennes hals hviskade hon henne något i örat. Fru Emilia svarade jakande; därpå vände hon sig till vännen Stas:

»Om ni inte tänker tillbringa natten hos våra vänner,» sade hon, »kunna vi bjuda er en plats i vår vagn. Litka får nog plats mellan Marie och mig. Herr Plawicki skall nog inte vägra att ha er till granne.»

»Jag tackar, jag tager emot med nöje,» svarade han förtjust.

Och som han anade, hvarifrån anledningen till detta artiga erbjudande utgått, utropade han:

»O, min lilla älskling!» och sökte taga Litka i sina armar.

Men hon tryckte sig intill sin moder.

»Ni vill väl följa oss, herr Stas?» sade hon endast och lyfte sina sorgsna och milda ögon mot honom.

Några minuter därefter aflägsnade de sig från villan. På den soliga och varma dagen följde en ännu klarare afton, ehuru något sval, men strålande af det härligaste månljus. Polaniecki insöp i fulla drag luftens rena fläktar. Han kände signästan lycklig. Hade han icke midt emot sig den varelse, som han mest älskade i världen? Han betraktade hennes ansikte, som upplystes af månens milda sken, och det syntes honom så lugnt och förtröstansfullt. Han tänkte, att Maries hjärta nu borde klappa i samma takt som hans eget och att den unga flickans ovilja utplånades i denna ofantliga stillhet, som invaggade jord och himmel.

Litka tycktes sofva längst in i vagnen. Han svepte kring henne en pläd, och på detta sätt åkte de på den hvita vägen, tysta och försänkta i sina tankar.

Men minnet af den olycklige Ploszowski förföljde fru Emilia. Detta dödsfall hade djupt skakat henne; hon återkom också till detsamma och uttalade isynnerhet sitt deltagande for den gamla fastern, som så hårdt drabbats i sina ömmaste känslor.

»Självmord har det ohyggliga med sig,» anmärkte Marie, »att man måste ogilla det och att man, då man ogillar det, förebrår sig att sakna medlidande och deltagande med den olycklige.»

»Detta beror därpå, att man måste bevara sitt medlidande åt dem, som ännu lida,» sade Polaniecki, »det vill säga för de lefvande.»

Plawicki teg. Vagnen körde nu genom en allé af kastanjer, hvilkas gamla stammar antogo rosenfärgade

skiftningar i skenet från lyktorna i allén.

Fru Emilia, som satt midtemot Polaniecki, lutade sig öfver Litka.

»Sofver du, min älskling?» frågade hon.

»Nej, mamma lilla!» svarade barnet.

TOLFTE KAPITLET.

»Jag har aldrig varit lysten efter rikedom,» sade herr Plawicki till advokaten Maszko, »men om det är Guds vilja, att en så ansenlig förmögenhet som min gamla kusins skall öfvergå i våra händer, skall jag visserligen icke motsätta mig försynens hemlighetsfulla rådslut. Jag själf skall snart inte behöfva mer än min likkistas fyra bräder och det barns tysta tårar, åt hvars lycka jag alltid ägnat mitt lif. Men det är fråga om henne, endast om henne, om Marie!»

Maszko, som satt i Plawickis arbetsrum, hade utan att blinka åhört denna utgjutelse och svarade nu med lagkarlens allvar:

»Jag har den äran att fästa er uppmärksamhet på, *primo:* att detta är ett mycket tvifvelaktigt antagande.»

»Ja, visserligen, men böra vi inte ändå taga det i allvarligt öfvervägande?»

»*Secundo:* att fröken Ploszowska ännu lefver.»

»Ja, visst, men hon är så gammal: hon faller redan sönder till stoft! ...»

»*Tertio:* att det är högst sannolikt, att hon skall testamentera sin förmögenhet till välgörenhetsinrättningar.»

»Må vara ... Men kan man inte motsätta sig detta?»

»*Quarto:* att slutligen de släktskapsband, som förena er med henne, synas mig problematiska. På detta sätt skulle hela den polska adeln vara släkt.»

Maszko uppräknade med flit svårigheterna och hindren för att därpå plötsligt låta en stråle af hopp glänsa i sin klients ögon.

»Min bäste herr Plawicki,» fortsatte han, »arf äro alltid lockande. Yppar sig ett, så ser nigenast arftagare uppdyka från alla väderstreck, alldeles som sparfvar, åt hvilka man kastar en näfve brödsmulor. Den möjliga framgången beror då af tre villkor: att vara den förste att göra sina rättigheter gällande, att anföra mer eller mindre antagliga skäl till stöd för sina anspråk och slutligen att finna någon säker person, som kan draga bästa nyttan af dem. Var af den godheten observera, att ett energiskt, kompetent och skickligt biträde i själfva verket kan draga allt ur intet, hvaremot en oerfaren person, som inte har tillräckligt förstånd om de intressen han skall försvara, äfventyrar att blottställa allt, äfven om han ägde en fast operationsbas till utgångspunkt.»

»Också räknar jag i detta fall endast på er vänskap för oss!»

»Och ni skall inte besvikas i er väntan!» försäkrade Maszko med återhållen rörelse. »Jag hyser för er, liksom för fröken Marie, en liflig och aktningsfull tillgifvenhets känslor, som om jag verkligen hade den äran att tillhöra er familj.»

»Jag tackar er i den moderlösas namn!» sade den gamle spratten med värdighet.

»I alla fall,» fortsatte Maszko, allt mer och mer högtidlig, »måste ni, om ni vill att jag med eftertryck skall försvara er sak, under de omständigheter, som nu sysselsätta oss, liksom under dem, som framdeles kunna komma i fråga, gifva mig rätt och plikt därtill!»

Därpå grep den unge advokaten herr Plawickis båda händar och utropade:

»Bäste och högt ärade herre, ni anar helt säkert målet för mina önskningar; haf den godheten att höra mig till slut!»

Ehuru de voro allena i rummet, började Maszko tala nästan med låg röst, men han uttryckte sig med kraft och värdighet och därtill med den måtta, som anstår en man, medveten om sin förtjänst och sitt värde.Plawicki åhörde honom med till hälften slutna ögon och besvarade hans ord med betydelsefulla handtryckningar.

»Låt oss gå in i salongen, min unge vän!» sade han slutligen. »Jag skall skicka till er Marie. Jag vet inte hvad hon skall svara. För min del har jag alltid skattat er högt och skattar er i denna stund högre än någonsin; jag önskar er också af allt mitt hjärta framgång!»

Ett ögonblick därefter infann sig Marie hos advokaten i salongen. Maszko drog fram en stol åt henne och satte sig själf midt emot henne, hvarpå han något cirkladt började:

»Ni ser mig här, min fröken, därför att er herr far nyss bemyndigat mig härtill. För öfrigt skola mina ord inte upplysa er om något nytt, såsom ni sannolikt redan anat. Men efter som det är mig tillåtet att åt de känslor, jag hyser för er, gifva deras sanna namn, känner jag mig lycklig öfver att kunna uttala dem, i fullt förtroende till ert hjärta och er redbara karaktär. Min fröken, jag älskar er! Jag bjuder er mitt lif och lägger det för era fötter och bönfaller, att ni hädanefter vid min sida, lugn och trygg, skall gå framtiden till mötes!»

Marie teg, liksom om hon sökte samla sina tankar.

»Jag är skyldig er ett bestämdt och uppriktigt svar,» sade hon slutligen; »den bekännelse jag skall göra är — jag ber er vara öfvertygad därom — påkostande för mig. Men jag skulle vara förtviflad, om jag längre lämnade er någon illusion. Ni har aldrig ingifvit mig de känslor, ni hoppats väcka i mitt hjärta; jag är säker på att aldrig erfara dem; det är således helt enkelt min plikt att afböja ert erbjudande.

En djup tystnad rådde på dessa ord. De rödaktiga fläckar, som färgade Maszkos kinder, antogo en mörk färgton; hans stålblå ögon sköto blixtar.»Svaret är verkligen lika så afgörande som smärtsamt och oförmodadt,» återtog han efter en stund. »Skulle ni emellertid inte samtycka till att betänka er ännu några dagar, min fröken, innan ni slutligen tillbakavisar mig?»

»Sade ni inte nyss, att jag för längesedan anat era känslor? Jag har således haft tillräcklig tid till att betänka mig. Mitt svar är följaktligen uttrycket af ett längesedan mognadt beslut.»

Maszkos röst lät torr och hård:

»Jag hade likväl af ert sätt emot mig tyckt mig berättigad att göra er en fråga, som nu emellertid — tyvärr! — afvisas på ett lika stolt som obarmhärtigt sätt!»

Marie lyfte sina ögon mot honom med ett öppenhjärtigt uttryck.

»Ja, jag tillstår det! Mitt uppförande mot er har ofta varit obetänksamt och följaktligen felaktigt. Jag är den första att erkänna, huru orätt jag gjort, och ber er därför om förlåtelse!»

Maszko öfverväldigades ett ögonblick af sin harm. Hans nerver skälfde; sårad egenkärlek sönderslet hans bröst; men han lade band på sig.

»Tillåt mig säga ett sista ord,» sade han, i det han reste sig. »Jag visste, huru kärt ert Krzemien är för er; om jag för den skull köpt detta gods, var det endast i tanke att en dag kunna återföra er dit. Jag ser, tyvärr, att jag misstagit mig. Också är det jag, som anhåller om er förlåtelse! Och nu, farväl, min fröken!»

Han aflägsnade sig. Marie förblef länge ensam, orörlig, med blekt ansikte. Hon väntade sig icke att finna så mycket ädelmod. Och dessutom plågades hon af en annan tanke: en sammanställning, som alldeles af sig själf framstod för henne. Polaniecki hade beröfvat henne Krzemien för att få sina pengar, och Maszko hade köpt egendomen endast i tanke att återgifva henne densamma!Polaniecki hade aldrig framstått i en ogynnsammare dager. Hans sak var förlorad.

En halftimme därefter ringde Marie på fru Emilias dörr.

»Jag har en tung börda mindre på samvetet,» sade hon och hann knappt inträda. »Herr Maszko skall inte vidare göra sig några illusioner.»

Och hon upprepade för sin väninna allt, som inträffat under samtalet. Advokatens uppförande syntes i själfva verket oklanderligt. Fru Emilia dolde icke sin öfverraskning. Hon trodde nämligen Maszko vara lika slug som våldsam. Den måtta, den takt, hvarpå han gifvit prof i en för honom så pinsam belägenhet, väckte hennes stora förvåning. Denna blef ändå större, då Marie tillade:

»Du har rätt. Herr Polaniecki är mig i själfva verket inte likgiltig. Men all den sympati, som jag förut kände för honom, har nu förvandlats till ovilja, nästan till hat, och du måste nu i din ordning lägga märke till den bekännelse jag gör. Nåväl! Om jag i dag hade att välja mellan dem båda, vore det åt Maszko, som jag anförtrodde mitt öde!»

*

TRETTONDE KAPITLET.

Tre veckor förflöto. Då Polaniecki en dag spisade middag på restauranten tillsammans med den gamle professorn och Bukacki, slöt sig hans kompanjon Bigiel till dem.

»Stora nyheter!» sade han. »Maszko skall gifta sig!»

»Å, verkligen! Med hvem?»

»Med vår granne på landet.»

»Fröken Kraslawska?» Polaniecki hade aldrig framstått i en ogynnsammare dager. Hans sak var förlorad.

En halftimme därefter ringde Marie på fru Emilias dörr.

»Jag har en tung börda mindre på samvetet,» sade hon och hann knappt inträda. »Herr Maszko skall inte vidare göra sig några illusioner.»

Och hon upprepade för sin väninna allt, som inträffat under samtalet. Advokatens uppförande syntes i själfva verket oklanderligt. Fru Emilia dolde icke sin öfverraskning. Hon trodde nämligen Maszko vara lika slug som våldsam. Den måtta, den takt, hvarpå han gifvit prof i en för honom så pinsam belägenhet, väckte hennes stora förvåning. Denna blef ändå större, då Marie tillade:

»Du har rätt. Herr Polaniecki är mig i själfva verket inte likgiltig. Men all den sympati, som jag förut kände för honom, har nu förvandlats till ovilja, nästan till hat, och du måste nu i din ordning lägga märke till den bekännelse jag gör. Nåväl! Om jag i dag hade att välja mellan dem båda, vore det åt Maszko, som jag anförtrodde mitt öde!»

*

TRETTONDE KAPITLET.

Tre veckor förflöto. Då Polaniecki en dag spisade middag på restauranten tillsammans med den gamle professorn och Bukacki, slöt sig hans kompanjon Bigiel till dem.

»Stora nyheter!» sade han. »Maszko skall gifta sig!»

»Å, verkligen! Med hvem?»

»Med vår granne på landet.»

»Fröken Kraslawska?»»Just hon!»

»Väl speladt!» hånskrattade Bukacki; »han har öfverväldigat dessa damer med tyngden af sin storhet; han har helt säkert bländat dem med glansen af sin börd, med sin förmögenhet och, till ända på visan, har han förstått skaffa sig en hustru och en svärmor! Men för öfrigt kommer han där i egen person.»

»Hvad säger ni?» frågade också Maszko, som med snabba steg gick fram till deras bord.

»Jag säger: *Tu felix, Maszko, nube!*»

Alla började lyckönska honom; han mottog deras lyckönskningar med allvarlig och värdig uppsyn.

»Mina kära vänner,» sade han slutligen, »jag tackar er af allt mitt hjärta, och efter som ni alla känna min fästmö, behöfver jag inte ett ögonblick tvifla på uppriktigheten af era lyckönskningar.»

»Krzemien tillföll er i rätta ögonblicket!» tillade Polaniecki.

Detta var sant. Maszkos titel af stor godsägare hade betydligt höjt hans betydelse i världens ögon. Också var det långt ifrån, att anmärkningen behagade honom.

»Bah!» sade han med föraktlig min. »Ni har visserligen underlättat detta köp åt mig, och därför tackar jag er; men det finnes också stunder, då jag är nära att förbanna er.»

»Hvarför?»

»Därför att er onkel Plawicki är den odrägligaste människa, som det kommit på min lott att träffa här i världen ... för att inte tala om er kusin, en ung förtjusande flicka, det medger jag, men som från morgon till afton om sitt kära Krzemien deklinerar latinets alla sex kasus och fuktar hvar och en med en tår. Ni har inte tillfälle att råka dem lika ofta som jag, men tro mitt ord, dagar finnas, då detta inte roar mig!»

Polaniecki såg honom skarpt i ögonen.»Hör på, Maszko,» sade han kallt. »Jag erkänner, att jag själf inte sagt det bästa om min onkel, men däraf följer inte, att jag af andra bör tåla samma fria språk, och allra minst hos er, som i det hela gjort en ypperlig affär på Plawickis bekostnad. Hvad min kusin angår, är jag inte okunnig om, att hon sörjer öfver att se sin barndoms vagga i främmande händer; men detta bevisar i mitt tycke alldeles inte, att hon är en fjolla eller en docka som så många andra, utan att hon har hjärta och förstånd. Har ni förstått?»

En lång tystnad följde på dessa ord. Maszko hade intet behof af att man underströk orden för att han skulle förstå dem. Hans läppar började skälfva, och mot hans bleka ansikte aftecknade sig fläckarna på hans kindknotor skarpare och mörkare än vanligt.

Han inskränkte sig emellertid till att med en likgiltig åtbörd svara:

»Hvarför blir ni ond? Om mitt skämt sårat er på något sätt ...»

Polaniecki lät honom icke svara.

»Jag blir inte ond, jag råder er endast att en gång för alla minnas mitt råd.»

Och han utmanade honom fortfarande med blicken.

Maszko började förlora tålamodet. »Söker han en duell, skall han få den!» sade han mellan sina hopbitna tänder.

»Jag går in på att minnas era ord,» genmälde han; »men låt mig också ge er ett råd i gengäld. Var så god att för framtiden inte mer tala till mig i en ton, som jag inte kan tillåta och på hvilken jag skulle se mig tvungen att begära förklaring.»

Bukacki tyckte nu, att han borde gå emellan.

»Hvad kommer åt er båda två!» sade han halft lugnande, halft skämtande.

Men Polaniecki, hvars sedan långt tillbakasamlade agg omsider utbröt med oerhörd häftighet, var redan på väg att låta hänföra sig till en beklagansvärd ytterlighet, då plötsligt dörren till restauranten öppnades och fru Emilias

betjänt, blek och antruten, visade sig.

»Herr Polaniecki,» ropade han med flämtande röst till den unge mannen; »lilla fröken håller på att dö!»

*

FJORTONDE KAPITLET.

Polaniecki hade tagit vägen till fru Emilias port så godt som i ett enda språng; en sådan vansinnig ångest hade gripit honom. På vägen upprepade betjänten oupphörligen: »Fröken låg redan i dödskampen. Hon har bestämdt aflidit!» Den unge mannen trodde emellertid, att allt åter var öfver, då han såg hennes mor skynda till sitt möte och med af snyftningar och oro afbruten stämma hälsa honom med de lugnande orden:

»Hon är bättre ... hon är bättre!»

»Är läkaren ännu kvar?» frågade han.

»Ja.»

»Och hvad gör Litka?»

»Hon sofver.»

Moderns anlete återspeglade de stridiga känslor, som fyllde hennes själ: fruktan och smärta, ångest och hopp, tillförsikt och glädje; hennes läppar voro hvita, hennes ögon torra, hennes händer brännheta; med öfvernaturlig styrka höll hon sig upprätt, ehuru hon var dödande trött.

Hennes blick anropade läkaren, en ung man med energiskt utseende, som ännu en gång försäkrade henne, att faran aflägsnats.

»Allt beror på, att hindra en ny kris,» sade han. samlade agg omsider utbröt med oerhörd häftighet, var redan på väg att låta hänföra sig till en beklagansvärd ytterlighet, då plötsligt dörren till restauranten öppnades och fru Emilias betjänt, blek och antruten, visade sig.

»Herr Polaniecki,» ropade han med flämtande röst till den unge mannen; »lilla fröken håller på att dö!»

*

FJORTONDE KAPITLET.

Polaniecki hade tagit vägen till fru Emilias port så godt som i ett enda språng; en sådan vansinnig ångest hade gripit honom. På vägen upprepade betjänten oupphörligen: »Fröken låg redan i dödskampen. Hon har bestämdt aflidit!» Den unge mannen trodde emellertid, att allt åter var öfver, då han såg hennes mor skynda till sitt möte och med af snyftningar och oro afbruten stämma hälsa honom med de lugnande orden:

»Hon är bättre ... hon är bättre!»

»Är läkaren ännu kvar?» frågade han.

»Ja.»

»Och hvad gör Litka?»

»Hon sofver.»

Moderns anlete återspeglade de stridiga känslor, som fyllde hennes själ: fruktan och smärta, ångest och hopp, tillförsikt och glädje; hennes läppar voro hvita, hennes ögon torra, hennes händer brännheta; med öfvernaturlig styrka höll hon sig upprätt, ehuru hon var dödande trött.

Hennes blick anropade läkaren, en ung man med energiskt utseende, som ännu en gång försäkrade henne, att faran aflägsnats.

»Allt beror på, att hindra en ny kris,» sade han.Dessa ord voro fulla af tröst. Visserligen lät läkaren förstå, att en andra kris måste bli döden; men han tycktes också lofva, att denna kris icke skulle äga rum. Och fru Emilia klängde sig fast vid detta hopp.

»Nej, den skall inte äga rum, den får inte äga rum!» upprepade den olyckliga modern och tryckte nervöst läkarens händer.

Äfven Polaniecki frågade läkarens ögon. Hade hans ord icke endast till syfte att lugna den förtviflade modern eller hyste han verkligen den förhoppningen, att barnet kunde räddas?»

»Ni skall väl inte lämna vår lilla sjukling,» frågade han, »ni skall väl inte gå, doktor?»

Men denne svarade, i det han såg honom rakt i ansiktet, liksom för att visa, att han förstått hans fråga:

»Jag ser ingen nödvändighet att stanna ... Barnet är uttröttadt ... Det skall sofva länge och djupt. Jag skall återkomma i morgon ... För i dag kan jag anförtro det åt era omsorger.»

Därpå vände han sig till fru Emilia.

»Ni också, min fru, ni skall också gå till hvila. All fara är förbi, jag upprepar det. Den sjuka får inte se spåren af tårar i era ögon eller läsa oro och trötthet i ert ansikte: hon är ännu alltför svag för att uthärda minsta sinnesrörelse.»

»Å, doktor, betänk det ... Huru skall jag kunna sofva?»

Men han fäste sina ljusblå kalla ögon på henne och upprepade med befallande envishet:

»Ni skall sofva sex till sju timmar lugnt och oafbrutet ... Då ni vaknar, skall ni känna er stark och uthvilad ... Och nu, god natt, min fru ...»

»Än dropparna ... och dekokten?» invände åter den unga kvinnan.

»Ni har vänner, som gärna skola aflösa er ... Se så, lyd. Ni skall sofva, har jag sagt! ...»

Han aflägsnade sig med hastiga steg, liksomför att göra slut på hvarje vidare vädjan. Polaniecki vände sig till fru Emilia.

»Lyd doktorn,» sade han. »Hvila er utan fruktan. Jag skall vaka öfver Litka hela natten.»

Nu först kommo tårarna i den unga kvinnans ögon.

»Vet ni,» svarade hon, »att så snart det ohyggliga anfallet gått öfver, började hon att flera gånger fråga efter er och Marie! ... Till och med då sömnen öfverväldigade henne, frågade hon ännu: ’Mamma lilla, hvar är herr Stas?’»

»När började krisen?»

»Omkring klockan tolf. Hon hade allt ifrån morgonen varit sorgsen och tyst; ni vet, den där sällsamma förkänslan af faran. Hon, som vanligen eljest aldrig klagar, bad mig darrande att inte lämna henne, utan hålla fast hennes lilla hand i min. Ack, jag glömde säga er, att hon i går gjorde mig allehanda oförmodade frågor. Vore det sant, att man aldrig vägrade att uppfylla ett sjukt barns bön? Jag svarade henne, att vi skulle söka göra henne till viljes, så vidt det vore möjligt. Hon förblef då tyst och liksom frånvarande. Det var tydligt, att hennes lilla hufvud arbetade. Då Marie kom på aftonen, förnyade hon sin fråga. Våra försäkringar tycktes lugna henne. Hon gick tidigt till hvila, men i dag anfölls hon af kväfning. Jag skickade genast efter doktorn, som kunde komma i tid ... Ack! Gud är så barmhärtig!» utropade hon och lyfte ögonen mot himlen.

Därpå utbrast hon i snyftningar, som hon så länge kväft. Hennes förskräckelse, hennes förtviflan öfverflödade nu i tacksamhetens och glädjens tårar. Hon var nu viss om, att barnet, efter denna afgörande kris, skulle inträda på

det absoluta tillfrisknandets väg.

Polaniecki hade icke mod att taga henne ur hennes villfarelse.

»Mod, mod, kära väninna!» upprepade han.»Gå nu till hvila! Tänk litet på er själf. Jag lämnar er för att intaga min plats hos Litka; men jag ber er ännu en gång att sofva lugnt!»

De skildes åt. Polaniecki gick på tåspetsarna till den sjukas rum. Där härskade redan ett nästan fullständigt dunkel. Där ute gick solen ned, och dess rödaktiga strålar, som inträngde mellan de nedfällda spjälgardinerna, spredo här och där ett obestämdt blodigt sken. Litka sof djupt. Han satte sig vid sängens fotände och höll länge sina blickar fästa på det stackars magra lilla ansiktet. Hon låg alldeles rak, och hennes smala armar föllo maktlösa längs hennes kropp; ögonen voro slutna under de långa ögonhåren. I den rödaktiga skymning, som rådde i rummet, antog hennes bleka ansikte vaxfärg, och med sina hvita läppar tycktes hon, i sin dvallika sömns orörlighet, redan så stel och lugn som en död. Endast ett knappt märkbart andetag höjde då och då hennes bröst och gaf tillkänna, att hon ännu bevarade en rest af lif.

Försänkt i detta sorgliga beskådande, varseblef Polaniecki plötsligt, att Marie stod bredvid honom.

De hälsade på hvarandra med en tyst böjning på hufvudet. Därpå steg han upp och sköt fram den stol, på hvilken han suttit, till foten af barnets säng samt gaf Marie tecken att sätta sig.

Hon närmade sig honom och sade helt sakta:

»Gå ut och drick en kopp te, professorn väntar er.»

»Och fru Emilia?» frågade han.

»Hon har inte förmått hålla honom sällskap. Tröttheten öfverväldigade henne; det var som en omotståndlig makt, ett befallande behof af sömn ...»

»Jag känner orsaken; doktorn hypnotiserade henne. Han gjorde rätt. Litka synes mig verkligen utom fara.»

Hon såg skarpt på honom, liksom för att läsa hans innersta tankar.

Men han upprepade åter:»Ja, jag tror, att hon är bättre ... och om intet recidiv inställer sig, kunna vi hoppas på hennes räddning ...»

»Gad gifve det! Gå nu; det är inte mer än i sin ordning, att jag aflöser er!»

»Jag lyder,» svarade han slutligen, »men litet senare! Först skola vi komma öfverens, så att äfven ni kan hvila er. Er herr far känner sig, vill det synas, opasslig ... Ni torde ha nödgats vaka förra natten.»

»Vill ni, att vi aflösa hvarandra hvarje timme?»

»Det är öfverenskommet! I alla fall vill jag ovillkorligen vaka första natten, här eller i nästa rum, så att jag kan vara till hands vid första tecken. När fick ni underrättelse om krisen?»

»Man har inte underrättat mig alls. Jag har, liksom hvarje afton, kommit för att höra, huru barnet mådde.»

»Jag hade nyss slutat min middag. Ni kan tänka er min förskräckelse ... Jag skyndade hit, undrande om jag ännu skulle finna den kära lilla flickan i lifvet. Och, tänk blott, hvilket besynnerligt sammanträffande: vi, Bukacki, professorn och jag, hade inte talat om annat än henne vid bordet, ända till dess att Maszko kom för att i förbigående för oss omtala sitt giftermål.»

»Gifter sig herr Maszko?»

»Ja, nyheten är visserligen inte officiell ... men han har själf högt bekräftat den för oss. Han gifter sig med fröken Kraslawska; ni vet, den där unga blodfattiga flickan, som vi härom dagen sågo hos Bigiels. Det är ett mycket förmånligt parti. Besinna bara, en Kraslawska!»

Det blef tyst en stund. Marie, som trott sig böra ge Maszko korgen, därför att hon icke älskade honom, men som mer än en gång förebrått sig sin hårdhet mot honom och tänkt på den missräkning och den bittra smärta, hennes

vägran orsakade honom, Marie hade bort skatta sig lyckligöfver att se, med hvilken lätthet den unge advokaten förstod att lämpa framtiden efter ödets fordringar eller nycker. Men lika fullt öfverraskade detta oförutsedda giftermål henne lika mycket som det sårade hennes egenkärlek. Hon trodde icke, att man så lätt kunde glömma henne, och dessutom måste hon för sig erkänna, att den höga tanke, hon gjort sig om advokaten, hvilade på en väl bräcklig grund. Maszko hade hittills tjänstgjort som trumf åt henne i hennes parti mot Polaniecki. Denna trumf skulle hon hädanefter sakna. Hon kände sig besegrad och förödmjukad.

I djupet af sin själ harmades hon också på Polaniecki för den ifver, med hvilken han tycktes meddela henne denna nyhet. Den förbehållsamhet, den unge mannen numera visade i sitt förhållande till henne, hade för öfrigt öfverraskat henne. Ingenting hos honom förrådde i själfva verket styrkan af de känslor, som upprörde honom. Långt ifrån att visa henne en tillgjord köld, bemödade han sig tvärtom att åt deras nästan dagliga umgänge gifva en otvungenhet i sitt sätt, som i alla händelser likväl dämpades af bevisen på en älskvärd och aktningsfull uppmärksamhet. Denna takt, denna fullständiga jämvikt, kom den unga flickan att tro att hon icke mera ingaf honom annat än ett slags hvardaglig och sällskaplig välvilja. Och sådan är människonaturens obeständighet, att fast hennes groll fortfarande var lika lifligt, fast den missräkning hon lidit småningom förvandlats till en känsla af bitterhet, som droppvis destillerade sitt gift, led hon likväl af att tro sig vara glömd. Det föreföll henne, som om Polaniecki triumferade, som om han njöt af att få hämnas det förbiseende, hvarmed hon behandlat honom; ty hon, som ännu föregående dag haft att välja mellan Maszko och honom, såg sig nu öfvergifven af dem båda två, och denna öfvergifvenhet kom henne att lida, som om den varit en förolämpning.Efter de första orden, som de växlat med hvarandra, uppstod för den skull också en tystnad, som endast stördes af det sjuka barnets andhämtning, af det dystra ljudet från ett fint regn, som slog mot rutorna. Utanför utbredde sig den mörka och kalla natten. Timmarna skredo långsamt. Polaniecki kände sig åter gripen af sorg.

En blick, som han kastade på Litka, gaf honom en plötslig upplysning. Det var dårskap att längre söka bedraga sig. Det gagnade till intet att vaka, hoppet var fåfängt: Döden stod redan i rummet! Ja, barnet måste dö, och ju kärare det var för dem alla, desto obarmhärtigare skulle denna förfärliga död visa sig!

Plötsligt tyckte han sig märka, att barnets stora ögon fäste sina blickar på honom med en stum bön.

Han vågade icke röra sig i tanke att det blott var en sinnesvilla; men nej ... Litka smålog, och därpå hörde han henne helt sakta mumla:

»Herr Stas?»

»Här är jag, Lison ... Hur känner du dig?»

»Bra! Hvar är mamma?»

»Mamma kommer snart. Vi ha tvungit henne att sofva litet.»

»Ah, tant Marie är också här!» sade hon.

Sedan någon tid hade hon, för att bättre beteckna sin tacksamhet mot den unga flickan, gifvit henne detta förtroliga namn.

Fröken Plawicka hade stigit upp, då hon hörde barnets röst; hon gick fram till nattduksbordet, där hon tog en flaska och började räkna dropparna, som en och en af en lugnande medicin föllo i en med vatten till hälften fylld matsked. Därefter förde hon skeden till den lilla flickans läppar.

»Tack!» sade denna med en röst så svag som en fläkt.

Tystnaden rådde åter några ögonblick. Regnetslog fortfarande mot fönsterrutorna; slutligen återtog Litka:

»Man får icke väcka mamma, herr Stas!»

»Nej, kära barn, vi ska inte väcka henne; vi ska göra allt hvad barnet vill!»

Han smekte sakta barnets hand, som hvilade på det hvita täcket.

Litka betraktade honom uppmärksamt och upprepade endast de båda orden: »Herr Stas! Herr Stas!» i hvilka hon inlade hela sitt hjärta.

Därpå slöt hon ögonlocken. Man skulle kunnat säga, att hon insomnade; men hon tänkte på ett mycket allvarsamt ämne, som helt och hållet tog hennes uppmärksamhet i anspråk, ty af tankeansträngningen rynkades plötsligt hennes panna. Slutligen öppnade hon åter ögonen och såg ömsom på vännen Stas, ömsom på Marie.

»Hvad fattas dig, älskade barn?» frågade den unga flickan. »Har du plågor?»

Men barnet, som knäppte ihop sina händer, mumlade med en röst så svag, att man knappt hörde henne:

»Nej. Jag har bara en bön, ack, en innerlig bön att ställa till er ... och jag vågar inte ...

»Tala, älskling; säg mig allt hvad du tänker; vet du inte, att det skall göra mig mycket glad att uppfylla allt hvad du önskar?»

»Nåväl! Jag skulle vilja ... jag skulle vilja att tant Marie gingo in på att älska vännen Stas ...»

Hon teg. Man hörde endast hennes snabba och hårda andhämtning, som höjde och sänkte hennes stackars lilla beklämda bröst; till slut svarade Marie med en röst, som hon sökte göra så stadig som möjligt:

»Det är bra, älskling ...»

Polaniecki kände, att snyftningarna kväfde honom. I detta ögonblick försvann hela världen, till och med Marie för hans ögon. Han såg endastbarnet, som äfven i sitt sista ögonblick endast tänkte på honom.

Litka återtog emellertid:

»Och ni vill då gifta er med vännen Stas, tant Marie?»

I nattlampans blåaktiga sken antog den unga flickans ansikte snöhvita, genomskinliga färgtoner. Hennes läppar skälfde, men hon svarade utan tvekan:

»Ja, jag lofvar dig det!»

Litka fattade Maries hand och förde den till sina läppar. Därefter sjönk hennes hufvud tillbaka på kudden och hon låg några ögonblick alldeles orörlig, medan mellan hennes halfslutna ögonlock två tårar framträngde och långsamt runnö utför hennes kinder.

Tystnaden blef högtidlig. Regnet föll oafbrutet. Polaniecki och Marie sutto orörliga midt emot hvarandra och undveko hvarandras blickar. De visste endast, att deras öde afgjordes denna dystra oroliga natt, och de kände sig liksom förvirrade. Rof för tusen intryck, tusen hvarandra motsägande och förvirrade tankar, förmådde de icke se klart i sitt innersta. Och i denna tystnad, under hvilken deras nedslagna och stirrande blickar vände sig bort af fruktan för att mötas, följde åter timme på timme. Slutligen visade sig fru Emilia, liknande en skugga, på rummets tröskel.

»Sofver hon?» frågade hon helt sakta.

Men det blef Litka själf, som svarade henne:

»Nej, mamma lilla.»

»Du mår bättre, min ängel?»

»Ja, mamma; kom hit till mig!»

Då fru Emilia satt sig på sängkanten, reste sig barnet med uppbjudande af alla sina krafter, stödde sitt blonda hufvud mot moderns bröst och slog sina armar kring hennes hals.

»Mamma lilla,» mumlade hon, »nu vet jag, att man aldrig nekar något på ett sjukt barns bön!»Hon tryckte sig närmare modern, tyst och inställsam; därpå sade hon med mycket svag stämma liksom i en barnadröm:

»Herr Stas skall hädanefter inte vara sorgsen ... Och jag skall säga dig hvarför, mamma lilla ...»

I samma ögonblick sjönk hennes hufvud tungt mot moderns axel; kallsvetten täckte hennes händer och panna.

»Litka! Hvad fattas dig?» utropade den olyckliga modern, hvars röst kväfdes och bortdog på hennes läppar.

Men Litka stammade, alltjämt som i en dröm, med allt längre upphåll mellan orden:

»O, hvad är det?... Jag är ... jag är så matt ... jag ...»

Hon fullbordade icke meningen. Hennes tankar förvirrades; syner framstodo för hennes ögon.

»O! Hafvet ... jag ser det ... det omätliga hafvet ... det för bort oss alla ... O, mamma, mamma!»

Hon greps af en förfärlig, oblidkelig kris. Hennes lilla kropp sträcktes och styfnade i kramp. Hennes vidgade pupiller tycktes vilja träda ut ur ögonhålorna. Intet tvifvel återstod: döden nalkades. Den var där, öfverallt: i lampans spöklika sken; i det stora rummets i dunklet höljda vrår; i regnets hemska smattrande på fönsterrutorna; i vindens klagan, full af suckar och snyftande röster. Döden! Döden! Utom sig rusade Polaniecki ut för att uppsöka läkaren. Båda återkommo efter några minuter, intagna af ångest utanför den tillslutna dörren. Hvad skulle de väl finna på andra sidan om tröskeln? Döden eller lifvet? De inträdde. Polaniecki gick först, läkaren följde honom, äfven han upprörd, långt mera än han ville visa, och alltifrån den stund han häftigt väcktes ur sin sömn upprepande samma ord:»En sinnesrörelse eller skrämsel, utan tvifvel ...»

Tjänarna, som störtat upp vid alarmskriket, trängdes, förfärade och lyssnande, alla darrande inför det förskräckliga annalkandet af dödens hemlighetsfulla storhet. Öfver allt rådde tystnad, en ohygglig tystnad, tung som bly och som tycktes evig.

Plötsligt hördes Maries hjärtskärande röst. Dörren öppnades, på tröskeln till det dystra rummet syntes ett ansikte, blekt som ett lakan, och med skälfvande läppar framsade fröken Plawicka de förskräckta och hastiga orden:

»Skynda, ett glas vatten åt frun. Fröken är död!»

*

FEMTONDE KAPITLET.

En afton tre dagar efter lilla Litkas begrafning begaf sig Polaniecki till Plawickis, där fru Emilia nu bodde. Marie tog emot honom. Fru Emilia sof. Det var den första stunds sömn hon njöt allt sedan den olyckliga dagen. Medan den unga flickan meddelade honom dessa underrättelser, lät hon sin hand ett ögonblick hvila i hans. Och huru oroliga hans tankar än voro, kunde de dock icke hindra honom från att märka denna lilla omständighet. Han såg äfven, att för hans blick fröken Plawickas kinder färgades af en liflig rodnad.

Sedan de satt sig bredvid hvarandra började de samtala.

»Vi ha i dag varit till kyrkogården,» sade Marie. »Jag har måst lofva Emilia att följa henne dit hvarje dag.» »En sinnesrörelse eller skrämsel, utan tvifvel ...»

Tjänarna, som störtat upp vid alarmskriket, trängdes, förfärade och lyssnande, alla darrande inför det förskräckliga annalkandet af dödens hemlighetsfulla storhet. Öfver allt rådde tystnad, en ohygglig tystnad, tung som bly och som tycktes evig.

Plötsligt hördes Maries hjärtskärande röst. Dörren öppnades, på tröskeln till det dystra rummet syntes ett ansikte, blekt som ett lakan, och med skälfvande läppar framsade fröken Plawicka de förskräckta och hastiga orden:

»Skynda, ett glas vatten åt frun. Fröken är död!»

*

FEMTONDE KAPITLET.

En afton tre dagar efter lilla Litkas begrafning begaf sig Polaniecki till Plawickis, där fru Emilia nu bodde. Marie tog emot honom. Fru Emilia sof. Det var den första stunds sömn hon njöt allt sedan den olyckliga dagen. Medan den unga flickan meddelade honom dessa underrättelser, lät hon sin hand ett ögonblick hvila i hans. Och huru oroliga hans tankar än voro, kunde de dock icke hindra honom från att märka denna lilla omständighet. Han såg äfven, att för hans blick fröken Plawickas kinder färgades af en liflig rodnad.

Sedan de satt sig bredvid hvarandra började de samtala.

»Vi ha i dag varit till kyrkogården,» sade Marie. »Jag har måst lofva Emilia att följa henne dit hvarje dag.»»Är det lämpligt för henne att så där oupphörligt åter upplifva sina minnen och ständigt åter komma sitt sår att blöda?»

»Ack! Detta sår är sannolikt oläkligt. Huru skall man för öfrigt kunna säga till henne: 'Gå inte dit!' Jag fruktade för min del också en alltför våldsam sinnesrörelse; men jag har öfvertygat mig om motsatsen. Hon har gråtit mycket, och hennes tårar ha vederkvickt henne. Tanken på återseendet i evigheten upprätthåller henne. Det är hennes enda tröst.»

»Den måste vi också lämna henne!» mumlade han rörd.

Och den unga flickan fortsatte:

»Först fruktade jag att tala med henne om Litka, men hon var den första att inlåta sig på detta ämne. Ni kan således nämna detta namn åt henne ...»

Därpå tillade hon förvirrad med sänkt röst:

»Emilia förebrår sig oupphörligt, att hon lydde doktorns råd och aflägsnade sig för natten. Ni kan förstå hennes sorg! Dessa timmar, som hon kunnat tillbringa hos sitt barn ... ha ju gått förlorade för henne! Då vi i dag återkommo från kyrkogården, började hon med feberaktig häftighet utfråga mig: 'Hvilket intryck gjorde barnet på oss? Lät förändringen i hennes drag oss förutse, att slutet var nära? Huru länge räckte hennes sömn? Hade hon beklagat sig? Hvad sade hon? Vände hon sig omedelbart till någondera af oss?' Hon bönföll, att jag noga skulle rannsaka mitt minne och söka erinra mig de minsta tilldragelser under natten ... att ord för ord upprepa hennes älskade lilla flickas sista ord.»

»Och ni sade henne allt, eller hur?»

»Ja, allt!»

»Hvilket intryck gjorde det på henne?»

»Hon grät mycket.»

Båda tego och förblefvo länge tysta.»Vänta,» återtog slutligen Marie, »jag skall se efter hvad hon gör »

»Gud ske lof! Hon sofver fortfarande,» mumlade hon, då hon ett ögonblick därefter återkom på tåspetsarna.

Polaniecki reste sig. Hon tryckte åter hans hand.

»Ni är väl inte ond på mig för att jag för Emilia omtalat Litkas bön?» frågade hon ödmjukt.

Men han svarade kort:

»Jag har inte för vana att under så sorgliga förhållanden tänka på mig själf ... jag tänker endast på henne, på den olyckliga modern ... och för så vidt era ord kunnat mildra hennes sorg bör jag tvärtom vara er tacksam!»

En gång väl ute, sade han emellertid för sig själf:

»Minsann ser det inte ut som om hon redan betraktade sig som min fästmö!»

Han bedrog sig i själfva verket icke. Marie hade tagit deras förlofning på allvar. Han hade aldrig varit henne likgiltig. Hennes häftiga agg hade tvärtom låtit henne mäta den grad af ovanligt intresse han ingaf henne. Under

Litkas sjukdom, medan han ansträngde sig att hos henne upptäcka omätliga afgrunder af egoism, beundrade hon tvärtom hans tålamod, hans godhet, den rörande finkänsligheten hos detta hjärta, med sträft skal. Det stackars döda barnets sista önskan hade gjort resten. I verkligheten hade hon behof af att älska. Borde hon icke nu, trogen sitt gifna ord, gifta sig med »vännen Stas»?» Hon hade icke mera rätt att icke älska honom.

Men då vännen Stas kom hem till sig, tänkte han:

»Minsann, tror hon sig inte redan vara min fästmö? »

Litkas död, de sinnesrörelser han under de senaste dagarna genomgått hade nämligen varittillräckliga att skjuta undan Marie icke allenast till andra eller tredje planet, utan ända till bakgrunden af hans hjärta. Nu tänkte han åter på henne, på deras framtid, och han motsåg endast en oändlig rad frågetecken? Hvad skulle han göra? Skulle han fortsätta sitt förra lefnadssätt, arbeta och äflas utan innehåll och mål i lifvet, strida mot sig själf och mot sitt hjärta? Bäst vore måhända, att han helt och hållet fördjupade sig i sina räkenskapsböcker och samlade mycket pengar för att en dag kunna lefva i Italien liksom Bukacki ... Italien, där kan skulle finna solen, vackra kvinnor och godt vin för att kurera sin dåliga måge!

*

ANDRA DELEN.

*

FÖRSTA KAPITLET.

En morgon, just som Polaniecki skulle gå hemifrån för att begifva sig till sitt kontor, kom Maszko och sökte honom.

»Jag har ett dubbelt ärende till er,» sade han redan på tröskeln, »först och främst en penningaffär.»

»Jag plägar göra upp den sortens affärer på mitt kontor; säg mig för den skull hvad den andra affären rör!»

»Det är en helt och hållet enskild sak, som inte på minsta sätt rör er firma; låt mig därför tala med er här hemma hos er. Ni vet, att jag skall gifta mig; jag behöfver pengar, pengar till utgifter af alla slag, talrikare än håren på mitt hufvud ... utbetalningar åt höger och vänster, åt alla håll med ett ord. Snart stundar tiden för min första inbetalning på den summa, jag är er skyldig för köpet af er fordran. Kan ni uppskjuta förfallodagen på omkring ytterligare ett kvartal?»

»Jag skall vara uppriktig mot er,» svarade Polaniecki: »Det kan jag, men jag vill inte!»

»Uppriktighet mot uppriktighet! Hvad skulle ni göra, om jag inte betalade er?»

»Sådant händer här i världen, men ni tror mig vara dummare än jag är. Jag vet, att ni skall betala!»»Huru kan ni vara så säker på det?»

»Då ni gifter er, och gifter er rikt till på köpet, skall ni inte utsätta er för att anses vara bankrutt. Ni skall stampa fram pengar ur marken och betala.»

»Självfva Salomo skulle inte kunna tömma vin ur ett tomt kärl.»

»Men, min bäste, oss emellan sagdt, efter som ingen hör oss, så har ni aldrig gjort annat under hela er lefnad.»

»Ni är således säker på, att jag skall betala?»

»Ja, fullkomligt.»

»Ni har rätt. Jag hoppades endast af er kunna utverka en tjänst, hvartill jag inte har någon rätt. Men, ser ni, jag känner mig trött ... förfärligt trött. Öppna ett hål här för att stoppa till ett där, ständigt se sig instängd i denna fördömda cirkelgång, nej, det öfverstiger till slut en människas krafter och tålamod! Det skulle kunna tyckas, att jag är nära hamnen. Ännu två månader, och jag ser mig stå säkert på benen, men för närvarande uppbjuder jag min sista ånga ... Ni säger, att ni inte vill ... Nåväl!... Ännu finnes litet skog på Krzemien, jag skall låta yxan gå ... och jag skall betala ... eftersom det inte finnes något annat medel.»

»Bah! Visst värdt att tala om skogen på Krzemien! Gubben Plawicki har grundligt dragit försorg om den!»

»Å nej, jag har ännu några plogland ekskog.»

»Ja, visst, ja, det är ju sant!»

»Bigiel och ni pläga inte heller förakta affärer af detta slag. Köp min ekskog, jag skall på detta sätt bespara mig besväret att söka upp en afnämare, och ni kan ju alltid göra er en vinst.»

»Nåja, jag skall rådföra mig med Bigiel.»

»Ni vägrar således inte i princip?»

»Nej ... Om ert pris är rimligt ... jag skulle till och med kunna göra upp affären för min egendel ... Låt mig först sätta upp en öfversikt öfver möjlig vinst och förlust. Bestäm ni å er sida era fordringar. Huru många träd och af hvilka dimensioner? Jag minnes inte detta för tillfället.»

»Jag skall skicka er svar i afton. Men jag säljer er min ekskog endast på ett villkor, och det är, att ni inte hugger ned träden förr än om två månader.»

»Hvarför?»

»Krzemien skulle förlora mycket på att beröfvas denna prydnad; och dessutom skall jag sannolikt föreslå er att få återköpa skogen efter mitt giftermål ... med vinst för er, naturligtvis!»

»Vi få se.»

»Jag har dessutom märgellager. Ni har själf framhållit deras värde. Plawicki pratade om millioner ... Det är dumheter, det vet jag nog, men i skickliga händer torde nog affären vara god. Tala med Bigiel och tänk på saken ... Jag skulle kunna öfverlämna den åt er i egenskap af delägare.»

»Om affären har någon utsikt att lyckas, skall vår firma sysselsätta sig med den.»

»Uff!» utbrast Maszko, »alltid en börda mindre att bära!»

Han förde handen öfver pannan.

»Föreställ er, hvilken massa jag har, utan att tala om våra uppgörelser med min blifvande svärmor, fru Kraslawska, och för att inte nämna, att jag måste uppvakta min fästmö ... som ...»

Maszko afbröt sig, därpå slutade han efter ett ögonblicks tystnad:

»... som inte heller är så lätt!»

Polaniecki betraktade honom öfverraskad. I den eljest så försiktige Maszkos mun gaf denna bekännelse anledning till hvarjehanda tankar.

Advokaten fortfor:

»Lika mycket emellertid. Ni kanske erinrat er, att samma dag den lilla Litka dog voro vi pågod väg att bli fiender. Ni älskade mycket den lilla flickan och befann er i ett tillstånd af öfverätning och oro, och jag begick det stora felet att inte fästa någon uppmärksamhet vid detta. Jag visade mig till och med grof. Felet är mitt, och jag ber er för den skull om förlåtelse.»

»Den saken är redan glömd,» svarade Polaniecki.

»Jag har påmint er om den, därför att jag nödgas be er om en tjänst. Jag har inga vänner, inga släktingar, eller åtminstone inga, som kunna göra mig heder. Och som jag nu måste skaffa mig vittnen till mitt giftermål, så vet jag verkligen inte, till hvem jag skall vända mig ... Ni vet nog, att många af våra små adelsmäns affärer gått genom mina händer. Det behagar mig emellertid inte att göra bugningar för första bästa leddocka, bara för den titel han bär. Jag vill ändå gärna ha hederligt folk till mina vittnen — med fina namn dessutom, det erkänner jag gärna ... Min blifvande svärmor och hustru lägga stor vikt därvid ... Säg, vill ni?»

»Under alla andra omständigheter, skulle jag visst inte neka er det. Men ser ni, fast jag hvarken bär krusflor kring min hatt eller hvita kantband på slagen af min röck, så är mitt hjärta, tro mig, lika fullt försänkt i djup sorg, djupare till och med än om jag förlorat mitt eget barn.»

»Det är sant ... Jag kom inte heller att tänka på den saken ... Förlåt migl»

Men Polaniecki kände sig rörd.

»Om ni emellertid mycket håller därpå och inte kan finna någon i mitt ställe, lofvar jag att hjälpa er; ehuru jag, uppriktigt sagdt, efter den lilla kära flickans död knappt har lust att bevista bröllop.»

Polaniecki sade icke »ett sådant bröllop», men Maszko anade hans innersta tanke.

»Jag blir er också så mycket större tackskyldig!» sade han. »Jag skall i morgon sända er uppgifterna om mina ekar.»

»Och jag mina villkor för köpet.»

Maszko tog afsked och gick. Polaniecki begaf sig slutligen till sitt kontor. Resultatet af hans rådplägning med Bigiel blef, att han för egen del skulle köpa ekskogen, om affären visade sig fördelaktig. Han visste icke, huru han för sig själf skulle förklara den önskan han erfor att haka sig fast vid Krzemien. Han tänkte också på olikheten mellan Maszkos nya fästmö och fröken Plawicka. Ja, med en sådan kvinna som Marie skulle lifvet förflyta icke allenast säkert och lugnt, utan fullt af tjusning. Men i sina tankar märkte han, att han gjorde rättvisa fastmer åt den kvinnliga typ, som Marie framställde, än åt henne själf. Han märkte likaledes tusen inkonsekvenser hos sig. Ty med förargelse kände han, att nödvändigheten att ålägga sitt hjärta band och bojor beröfvade honom mod och lust att älska. Han harmades på Marie därför att hon icke älskat honom med en kärlek, som kommit af sig själf, en absolut kärlek, utan först med sin böjelse fallit på honom, då hon betraktade denna böjelse som en plikt. Han förvånade sig också öfver att se sin kärlek så hastigt och så snart vissnad. Han hade förut åtrått Marie vida mera eldigt än nu, då hon, så att säga, erbjöd sig åt honom. »När allt kommer omkring,» slutade han, »bevisar detta endast en sak, att människan aldrig vet hvad hon vill eller hvad hon bör hålla sig till. Minsann, just en vacker belägenhet! Fröken Plawicka är i besittning af oändligt många flera egenskaper än hon själf tror; hon är rättfram, öppen, grannlaga och vacker ... Alla mina sinnen draga mig till henne, och ändå är hon inte mera hvad hon förut var för mig. En sträng har brustit.»

Därpå föll det honom in, att han undergick ett slags kraftuttömningskris, jämförlig med hvadman känner efter en farlig kirurgisk operation. Ett verksamt lif skulle småningom uppfylla den tomhet, han kände inom sig. Men det verksamma lifvet var för honom hans handelshus.

Då han åter kom hem, lämnade honom betjänten ett bref från Marie:

»Min far,» skref hon, »hälsar och ber er komma och dricka en kopp te hos oss. Emilia har i dag åter flyttat hem till sig; hon ser helst, att ingen kommer och stör henne. Ni måste ovillkorligen komma, ty jag har åtskilligt att tala med er angående Emilia. Hon vill gå i kloster; af allt hvad jag sagt henne har intet förmått vända henne ifrån sin föresats. Kanske skola vi båda tillsammans finna något kraftigare öfvertalningsmedel.»

Polaniecki klädde sig, och sedan han genombläddrat en ny bok, begaf han sig till Plawickis.

Bigiel hade redan varit där en kvarts timme och spelade sitt parti piquet med husets herre. Marie höll på med ett litet handarbete och lutade hufvudet öfver ett sybord. Han satte sig bredvid henne.

»Jag känner mig helt förskräckt af hvad ni skrifvit om vår väninna,» sade han. »Är det endast ett förslag eller ett oåterkalleligt beslut?»

»Jag skulle tro, att det är ett oåterkalleligt beslut,» svarade Marie.

»Och hvilken är er tanke?»

Marie lyfte sin klara blick mot honom, liksom om hon väntat ett råd.

»Hon skall aldrig ha tillräckliga krafter,» sade hon slutligen.

Polaniecki förhöll sig tyst några ögonblick; därpå sträckte han ut armen med en modfälld åt-åtbörd.

»Waskowski har redan låtit mig ana detta beslut. Jag läxade visserligen grundligt upp honom, ty jag antog först, att tanken kommit från honom... Men han inskränkte sig till att fråga mig,hvilken annan tröst vi kunna finna i stället, och, jag erkänner det, jag hade ingenting att svara honom. Hvad återstår henne i själfva verket också här i lifvet?»

»Det är sant,» bekräftade Marie sakta.

»Och tror ni inte; att jag förstår orsaken till detta beslut? Den är helt enkel. Hon vill inte försynda sig mot sin religion, men önskar icke desto mindre döden så fort som möjligt ... Hon vet, att klostret ålägger henne plikter, som öfverstiga hennes krafter, och därför vill hon gå in i det!»

»Det är också sant,» svarade Marie.

Hon lutade ned hufvudet så långt öfver sitt arbete, att Polaniecki icke kunde se mer än den lilla hvita bena, som åtskilde hennes mörka flätor. Hon tog därunder pärlor ur en liten ask, trädde upp dem på sin nål och fäste dem därpå på sitt broderi, ett litet arbete, som sannolikt var bestämdt för någon barmhärtigshetsförsäljning; men nu började den ena tåren efter den andra från hennes ögon falla på pärlorna.

»Ni gråter?» utbrast Polaniecki.

Hon lyfte sina fuktiga ögon mot honom, liksom för att säga: »Jag vill inte dölja mina tårar för er ...» och svarade:

»Jag vet, att Emilia har skäl att handla som hon gör, men jag beklagar henne!»

Under inflytande af den rörelse, som grep honom, och därför att han icke heller fann ett mera vältaligt bevis på sitt deltagande, tog Polaniecki hennes hand och förde den för första gången i sitt lif till sina läppar. Tårarna, som droppade från den unga flickans ögonhår, runnö nu åter så ymnigt, att hon måste stiga upp och aflägsna sig ett ögonblick.

Polaniecki gick fram till de båda spelande, just som hans värd i sötsur ton sade till Bigiel:

»Rubicon på Rubicon? Hvad skall man göra? Ni representerar de nya lagren, ja de gamlatraditionerna; jag måste bli slagen, det är en tvungen sak.»

»Hvad har det för sammanhang med piquet?» anmärkte Bigiel flegmatiskt.

Marie infann sig åter och tillkännagaf, att teet var serveradt. Hennes ögon voro ännu röda, men hennes ansikte strålade af ljus och frid. Då Bigiel och Plawicki sedermera återtogo sitt parti, började hon med Polaniecki föra ett samtal med låg och förtroendefull röst, såsom personer pläga samtala, hvilka af tusen gemensamma intressen äro förbundna med hvarandra. Visserligen hade Litkas död och fru Emilias förtviflade sorg skapat denna gemenskap af deras känslor, men likväl logo Maries ögon, om icke hennes läppar, så sorgset och ljuft på samma gång mot vännen Stas.

Polaniecki återkom denna afton hem till sig med en frid i sitt sinne, som han icke känt sedan Litkas död. Han gick med stora steg fram och tillbaka i sitt rum, stannade framför den lilla flickans fotografi och tänkte, att det band, den kära aflidna knutit mellan Marie och honom, för hvarje dag drogs allt fastare tillsammans, liksom af sig själft, titan att deras vilja på något sätt deltog däri.

Han tänkte också, att om han icke mera hade sin gamla önskan att befästa detta band, skulle han i alla fall sakna mod att helt och hållet afslita det.

Sent på natten satte han sig vid sitt skrifbord för att granska de uppgifter om ekskogen, Maszko enligt sitt löfte sändt honom. Han trasslade emellertid in sig i sina beräkningar, ty han såg framför sig Maries nedlutade ansikte och hennes tårar, som en och en föllo ned bland de genomskinliga pärlorna. Följande dag köpte han Krzemiens ekskog ... på för öfrigt för honom själf mycket fördelaktiga villkor.

*

ANDRA KAPITLET.

Maszko återkom från Petersburg efter omkring fjorton dagars frånvaro, ganska nöjd med den vändning hans affärer tagit. Han medförde dessutom till Polaniecki viktiga underrättelser, som allmänheten icke kände, men som han själf erfarit från fullt tillförlitligt håll. Skörden artade sig illa nog i hela kejsarriket. Här och där började hungersnöden visa sitt hiskliga spöke ... Man kunde redan förutse, att de spannmålsförråd, som funnos, skulle taga slut före vårens ankomst och nöden snart bli allmän. Maszko försäkrade också, att man på högsta ort beredde sig att förbjuda utförseln af inhemsk spannmål.

Denna underrättelse gjorde ett sådant intryck på Polaniecki, att han flera dagar å rad stängde in sig i sitt arbetsrum med blyertspennan i handen, räknande och beräknande. Därpå uppsökte han sin bolagsman och föreslog honom att använda alla tillgängliga penningmedel äfvensom husets kredit till ett stort en-gros-uppköp af spannmål.

Bigiel var rädd. Detta var han alltid i början inför nya företag. Polaniecki dolde för öfrigt ingalunda för honom, att det här var fråga om ett affärsföretag i stor skala, hvars framgång eller misslyckande skulle afgöra deras öde. Ett absolut nederlag syntes emellertid föga sannolikt ... Lyckades däremot företaget, kunde det med ens göra dem rika Inför den befintliga bristen på spannmål måste man vänta sig en fruktansvärd stegring af priset på denna vara. Det var likaledes att förutse, att staten visserligen skulle inskränka friheten att afsluta nya kontrakt med utlandets köpmän; men den skulle förvisso akta de kontrakt, som ingåtts före kungörandet af utförselförbudet. Men äfven om man antog, att denna väntan skullesvikas, kunde en stegring af priset å spannmål inom rikets gränser likväl icke utebli. Så vidt det stod i mänsklig förmåga hade Polaniecki sålunda förutsett allt, beräknat allt — och Bigiel ägde, oaktadt sin räddhågade försiktighet, ett alltför utpräglad affärssinne för att icke nödgas erkänna, att de verkligen hade ganska stora utsikter, som det vore orätt att icke draga nytta af.

Efter några dagars trägna öfverläggningar antogos för den skull också Polanieckis förslag i hela deras vidd. Abdulski, som var förste bokhållare, begaf sig, försedd med husets fullmakter, också i väg för att göra upp kontrakten om uppköp af tillgängliga spannmålsförråd.

A sin sida reste Bigiel till Tyskland. Polaniecki blef sålunda ensam och upptogs helt och hållit af affärerna och husets förvaltning; han arbetade dag och natt och visade sig ingenstädes.

»Sedermera,» tänkte han, »skall jag få tid att tänka på allt det andra.»

Med »allt det andra» menade han sin själs och sitt hjärtas rättigheter, d. v. s. de band, som fäste honom vid Gud, människorna och världen.

Han unnade sig emellertid att infinna sig för att säga farväl åt fru Emilia, som skulle inträda såsom novis i ett af stadens kloster.

Han fann henne lugn, nästan glad, men hans hjärta sammanpressades vid hans åsyn. Hennes ansikte hade på sina ställen pärlemorens genomskinliga skiftningar, vid tinningarna aftecknade sig de blå ådrorna. Hennes skönhet syntes nästan öfvernaturlig, och Polaniecki tänkte: »Det är ett farväl för alltid. En månad af detta lif skall döda henne. Af denna vänskap härflyter på detta sätt endast ytterligare en sorg, ytterligare en olycka!»

Hon talade med honom om sitt beslut som om den naturligaste sak i världen, en oundviklig följd af den kris, hon genomgått, och den enda tillflykt, där hon, beröfvad allt stöd, dädanefterkunde finna skydd i lifvet. Han insåg, att hvarje försök att förmå henne afstå från sin föresats skulle vara ett lika oförståndigt som grymt tilltag.

»Ni stannar här i Warschau?» frågade han endast.

»Ja, ty jag vill stanna hos Litka. Modern priorinnan har lofvat mig att först behålla mig i sitt kloster och sedermera, då jag fått någon erfarenhet, låta mig vårda de sjuka i ett af våra sjukhus ... Så vida ingen oförutsedd händelse inträffar, skall jag hvarje söndag ha rätt att bedja på Litkas graf »

Polaniecki förblef tyst; han betraktade dessa fina händer, hvilka voro liksom modellerade af vax, och tänkte for sig själf:

»Hon vill sköta sjuka med de där händerna!» Besöket och afskedet voro så smärtsamma för honom, att hans läppar förblefvo stumma. I sista stund hänfördes han likväl af den tillgifvenhet han hyste för fru Emilia och, i det han täckte hennes händer med kyssar, utbrast han:

»Kära, dyra väninna ... Må Gud bevara och trösta er!»

Hans röst svek honom; men den unga kvinnan, som höll hans händer i sina, sade:

»Ända till mitt sista andedrag skall jag aldrig förgäta, att ni älskade Litka så högt! Jag vet genom Marie, att hon förlofvade er båda med hvarandra; ni ska bli lyckliga, ty Gud kan inte ha gifvit henne en oriktig ingifvelse. Hvarje gång jag träffar er, skall jag säga: 'Deras lycka är min älsklings verk' ... Måtte hennes sista önskan uppfyllas så snärt som möjligt ... Må Gud välsigna er båda!»

Polaniecki kunde ingenting svara, till den grad öfvermannades han af sin rörelse; men då han kom hem till sig, sade han:

»Litkas sista önskan, hennes sista vilja!... Den stackars modern medgifver inte ens, att hennesbarns vilja icke skulle kunna uppfyllas. Huru skulle jag kunna säga henne, att Marie inte mer för mig är hvad hon var förlidet år?»

Och för minst hundrade gången upprepade han, att denna situation icke kunde förlängas, att han antingen måste bättre tillknyta eller också helt och hållet upplösa de band, som fäste honom vid Marie och göra ett slut på uppskof och missförstånd.

Hemma fann han ett bref från Maszko.

»Jag ringde på två gånger hos er i går,» skref advokaten. »Jag vet icke hvad det är för en galning, som förolämpat mig i mina skrifvares närvaro med anledning af den där ekdungen! Han heter Gatowski. Jag måste träffa er innan aftonen!»

En timme därefter anlände också Maszko, som, utan att gifva sig tid till att aflägga sin öfverrock, genast började fråga Polaniecki:

»Känner ni den här Gatowski?»

»Ja, det är en granne och släkting till Plawicki. Hvad har tilldragit sig er emellan?»

»Jag vet inte huru ryktet om vår uppgörelse kunnat komma ut, ty jag har inte sagt ett ord därom åt någon och var dessutom mycket angelägen att hålla hela saken hemlig.»

»Vår agent Abdulski har varit på Krzemien för att besiktiga skogen. Han torde ha för Gatowski omtalat försäljningen.»

»Hör i alla fall hvad som inträffat,» utropade Maszko. »I dag lämnar man mig i mitt arbetsrum den där Gatowskis kort. Jag låter honom inträda, utan att veta hvem han är. Ett slags vilde stiger in och vänder sig utan vidare till mig med orden: — 'Är det sant, att ni sålt ekdungen och tänker göra er af med en del af Krzemien?' Jag svarar:

— ’Hvad angår den saken er, min herre?’ — ’Jo, därför att ni förbundit er att betala en lifränta till gubben Plawicki och därföratt ni förstör Krzemien, om ni sköflar dess tillgångar. Ni sätter er därigenom ur stånd att fullgöra era förbindelser!’ Ni förstår väl, att jag efter dessa ord rådde honom att ta sin hatt, knäppa väl igen sin ytterrock för köldens skull och återvända dit, hvarifrån han kommit ... Men då började den fördömde karlen skrika öfverljudt; i mina egna skrifvares närvaro kallade han mig bedragare och skälm och förklarade slutligen, att han bodde på Hôtel de Saxe. Därefter gick han. Kan ni de mig nyckeln till denna hemlighet? Hvad betyder allt detta?»

»Det är ganska enkelt: *primo* är Gatowski en inskränkt drummel; *secundo* har Gatowski i många år varit kär i fröken Plawicka, till hvars försvarare han gjort sig.»

»Som ni vet, har jag en god dosis kallblodighet; men stundom förefaller det mig, som om jag drömde. Att första bondlymmel understår sig att komma och förolämpa mig på mitt eget kontor, därför att jag säljer hvad som tillhör mig, det går då verkligen alltför långt!»

»Hvad tänker ni göra? ... Plawicki skall vara den första att ge den där gunstig herrn en uppsträckning och skicka honom till er för att be om ursäkt!»

Men Maszkos ansiktsdrag fingo ett sådant uttryck af koncentrerad vrede, att Polaniecki tänkte:

»Nå, den där oslickade björnen får väl ligga som han bäddat.»

»Ingen har någonsin ostraffadt förolämpat mig,» fortsatte Maszko, »och den där fånen har inte allenast offentligen okvädat mig, utan därtill orsakat mig en skada, som han inte anar.»

»Ni har kallat honom fåne ... Han är sålunda inte ansvarig för sina handlingar!»

»En rasande hund är också oansvarig, men lika fullt skjuter man ned honom! Som ni ser, talar jag utan att förifra mig ... Var för den skull af den godheten att uppmärksamt höra påhvad jag säger er ... Den här affären är för mig en olycka, efter hvilken jag inte skall kunna hämta mig.»

»Ni talar utan att förifra er, och ändå hotar vreden, som kokar i er, att kväfva er; ni öfverdrifver!»

»Inte det minsta! Hör mig bara med tålamod till slut. Min belägenhet är följande: — Om mitt giftermål inte blir af, ja, om det blott uppskjutes några månader, är det slut med mig, med min bana, med min kredit, med Krzemien ... kort sagdt, med allt hvad jag äger. Jag har sagt er, att jag satte till all den ånga, som återstod. Nu måste jag stoppa ... Fröken Kraslawska gifter sig inte med mig af böjelse, utan därför att hon är tjugunio år fyllda och därför att jag synes henne vara ett passande parti. Om hon och hennes mor finge veta, att jag sålt min ekskog, därför att jag har knifven på strupen, skulle de genast visa mig på dörren. Och tänk dessutom på att skandalen varit offentlig ... i mina skrifvares närvaro! Det är således omöjligt att kväfva den. I värsta fall skulle jag nog för dem kunna förklara skogsförsäljningen, men lika fullt återstår skymfen af en offentlig förolämpning. Om jag inte utmanade Gatowski, skulle de bryta med mig därför att jag vore en feg stackare, som saknade all hederskänsla. Om jag däremot utmanar honom — glöm inte att de äro andligt sinnade — skola de ändå bryta med mig. Om jag skickar den där Gatowski en kula i kroppen, skola de bryta med mig, därför att de i mig se en mördare; blir åter jag sårad, är jag ingenting annat än en stackare, som låter okväda och skjuta ned sig. Jag har nittio utsikter af hundra för att de båda damerna inte skola handla annorlunda. Förstår ni nu, hvarför jag sade er, att det är slut med mig, med min ställning och mitt anseende?»

Polaniecki nöjde sig med att göra en obestämdåtbörd, med den omedvetna egoismen hos en person, som står framför en annan, hvars förlägenhet föga rör honom.

»Bah!» anmärkte han ... »Jag skall i nödfall återköpa Krzemien af er ... men hvad som händt er, är inte trefligt, det medger jag gärna ... Hvad tänker ni göra med den där Gatowski?»

»Betala hvad jag är skyldig honom. Ni har lofvat vara vittne vid mitt bröllop. Vill ni vara mitt vittne vid en duell?»

»Sådant nekas inte.»

»Tack. Gatowski har tagit in på Hôtel de Saxe, jag påminner er härom.»

»Godt, jag skall i morgon inställa mig hos honom.»

Polaniecki gick med dessa ord ut, ty han skulle tillbringa aftonen hos Plawickis. På vägen talade han för sig själf:

»För tusan! Man skämtar inte med Maszko ... Saken skall inte bli lätt att ordna ... en, när allt kommer omkring, hvad gör det mig? Hvad angå de där båda mig? Det är detsamma, människan är i alla fall förtvifladt ensam här på jorden!»

Plötsligt hade han den uppenbarelsen, att den enda person, som intresserade sig för honom, som tänkte på honom, var Marie.

Han kände detta ändå djupare af hennes mjuka och innerliga handtryckning, då han inträdde i Plawickis salong. Hon mottog honom med ljufva, välkomnande ord och sade med ett uttryck af ömhet i sin röst:

»Jag hade en förkänsla af att ni skulle komma. Se där, er tekopp väntar er!»

*

TREDJE KAPITLET.

På morgonen två dagar senare åkte Polaniecki och Maszko i en täckt vagn; i en annan också täckt vagn, som kom efter dem, befnnno sig en ung läkare af deras vänner och Maszkos andra vittne, Kresowski, som medförde en låda med pistolerna. De begåfvo sig till Bjelanis skog. Morgonen var klar och vacker, och öfver rimfrosten, som täckte marken, utbredde sig rosenfärgade töcken. Hjulen gnisslade mot den hårdt frusna snön. Träden gnistrade af iskristaller.

»Så kallt det är,» anmärkte Maszko; »våra fingrar skola frysa fast vid trycket!»

»Jag beklagar er isynnerhet därför, att ni måste ta af er pälsen.»

»Ja, var för den skull också så god att inte draga ut på tiden, utan skynda på så mycket som möjligt! Säg åt Kresowski, att han genast ordnar saken utan långt företal!»

Maszko började aftorka glasen i sin pince-nez.

»Vet ni hvad som väckt min uppmärksamhet?» fortsatte han. »Det är, att det finnes en omständighet här i världen, hvilken man inte tager med i räkningen i sina förslag och företag och som ändå är i stånd att förstöra allt, omintetgöra allt, krossa allt ... jag menar den mänskliga dumheten. Antag till exempel, att jag hade tio gånger större begåfning än jag har; antag, att här inte vore fråga om en herr Maszko, utan om en stor politiker, en Bismarck, en Cavour ... som behöfde lefva för att utföra sina stora idéer. Nåväl! Så kommer ett sådant där djur som Gatowski, en varelse, som eljest fullständigt förbises, och med ens är allt förfeladt ... Det är oerhördt!... Han skall döda mig eller han skall inte döda mig, det gör just detsamma, men det där djuret skall ialla fall omintetgöra hela min lefnads sträfvan och arbete.»

Därpå lugnade sig Maszko, som fortfarande aftorkade sina glasögon.

»Min vän, jag märker nog, att ni gifvit akt på mig allt ifrån det ögonblick, då vi stego upp i vagnen, och att ni söker inge mig mod. Det är en ganska naturlig känsla. Jag vill emellertid gärna lugna er, jag också; jag försäkrar er, att ni alls inte skall ha skäl att rodna för min skull. Det är en obetydlig sinnesrörelse, jag vet inte hvad för en liten beklämning här ... (han lade handen på sitt bröst). Det är allt ... Den verkliga faran, skottväxlingen, betyder ingenting. Jag har redan en gång förr haft en dylik affär och vet följaktligen hvad jag har att vänta mig. Men hvad som gör mig nervös, är förberedelserna, vittnena, fruktan att inte vara ställningen vuxen, den allmänna meningen, de omdömen, som uttalas. Ser ni, hvarje duell är helt enkelt en utställning ... en egenkärlekens, en

fåfängans fråga, ingenting annat ... en verklig kris för känsliga naturer. Lyckligtvis behärskar jag mina nerver. I detta hänseende har jag en obestridlig öfverlägsenhet öfver min motståndare, ty jag har större världsvana än han. Det där djuret har visserligen mindre inbillningsförmåga, det är sant. Han skall inte söka föreställa sig, huru mitt lik kommer att se ut, då det multnar. Men, jag upprepar det, jag skall bättre behärska mig. Och dessutom skall jag säga er en sak. Strunt i all filosofi! Temperamentet, lidelsen är ändå det enda, som verkar afgörande vid dylika tillfällen! Denna duell leder till ingenting, den hvarken hjälper mig eller räddar mig, tvärtom kan jag genom den förlora allt ... Nåväl; jag har inte kunnat afstå från den. En sådan harm har hopat sig i min själ, jag hatar den där drummeln till den grad, att jag skulle vilja krossa honom, trampa honomunder fötterna. Som ni ser, kan jag inte längre tala med kallblodighet. Och, ni kan vara så säker ... Jag skall knappt få se skymten af den fyllbulten, förrän jag skall glömma all oro, alla farhågor, mänsklighetens hela komedi, för att endast se honom.»

»Ja, det är lätt att förstå,» svarade Polaniecki.

De kommo slutligen fram, och samtidigt anlände den vagn, som ditförde Gatowski och hans båda vittnen, af hvilka landtrådet Jamisz var det ena. Man steg ur vagnarna och hälsade på hvarandra, såsom bruket vid dylika tillfällen ordrar. Därefter såg man dem begifva sig inåt skogen till en plats, som föregående afton blifvit utsedd af Kresowski.

På vägen bröt landtrådet Jamisz något litet mot de regler, som eljest iakttagas vid dueller, i det han närmade sig Polaniecki och sade:

»Jag har uppriktigt önskat, att min klient skulle be herr Maszko om ursäkt, men motståndarens fordringar ha gjort alla ursäkter omöjliga.»

»Jag har själf sökt förmå Maszko att mildra sina villkor, men han har bestämdt vägrat.»

»Så mycket sorgligare! Allt detta är bra förargligt ... att inte kunna ordna det på något sätt!»

Polaniecki svarade icke, och de gingo ett stycke tysta bredvid hvarandra.

Solen gick upp öfver trädtopparna. Träden utbredde blåaktiga skuggor på snön, men solljuset inträngde allt mera i skogen. Rundt omkring härskade djup tystnad och stor stillhet.

Slutligen stannade man vid ändan af skogen. Herr Jamisz framhöll i några ord alla fördelarna af en försoning. Maszko och Gatowski åhörde honom med uppslagna pälskragar. Sedan Kresowski laddat pistolerna, drogo de lott om dem, hvarpå de lade af sig pälsarna och ställde upp sig midtemot hvarandra, med pistolpiporna riktade rakt upp i luften.

Gatowski andades häftigt, röd af kölden, med istappar i mustascherna. Uttrycket i hans ansikte, hans hela hållning, allt förrådde, att han lydde det tvång, han ålade sig, att han höll sig tillbaka med uppbjudande af hela sin viljekraft och att han, om han fått följa sin naturliga instinkt, skulle rusat på sin motståndare för att slå ned honom med pistolkolfven eller knytnäfvarna. Maszko, som först låtsade vara okunnig om hans närvaro, fäste nu på honom en blick, som uttryckte hans hat och förakt. Hans kinder glödde.

»Han skall döda den där lunsen, som man dödar en galen hund!» tänkte Polaniecki.

De tre lystringstecknen hördes och på samma gång af bröto två skott den djupa nyårsfriden. Därpå vände sig Maszko till Kresowski och sade.

»Var så god och ladda om pistolerna!»

Vid hans fötter syntes emellertid på snön en blodfläck.

»Ni är sårad!» inföll doktorn och skyndade fram till honom.

»Kanske ... Var så god och ladda om!»

Då han sade dessa ord, vacklade han. Kulan hade träffat honom ofvanför knäskifvan.

Duellen afbröts. Endast Gatowski förblef liksom fastnaglad på sin plats med vidt uppspärrade, utstående ögon,

utom sig af häpnad öfver hvad som inträffat.

Sedan det första förbandet anlagts, närmade han sig sin motståndare, så godt som framskuffad af landtrådet Jamisz, och sade lika tafatt som uppriktigt:

»Jag medger nu gärna, att jag gjorde orätt i att så groft förolämpa er; jag återtager allt hvad jag sagt och anhåller om er förlåtelse!»

Då han aflägsnade sig, åtföljd af sina båda vittnen, hörde man honom försäkra:»Så sant som jag hoppas bli salig, så berodde det på en slump, att skottet träffade; ty jag siktade öfver hufvudet på honom!»

Maszko öppnade icke munnen den dagen; på doktorns alla frågor svarade han endast med en nekande åtbörd af hufvudet.

Utan att hans sår satte hans lif i fara, var det emellertid mycket smärtsamt. Två gånger förorade han mot aftonen medvetandet i Polanieckis närvaro. Den spänning, i hvilken han befunnit sig, upphörde, och den energi, som alltifrån morgonen upprätthållit honom, uttömdes. Efter ett nytt förband förblef han, sedan doktorn lämnat honom, en stund försjunken i sina tankar, hvarpå han utropade:

»Man måste medge, att jag i sanning har tur!»

»Tänk inte på den saken mera!» rådde honom Polaniecki ... »det skall endast öka er feber.»

Men Maszko fortfor:

»Skymfad, sårad, ruinerad ... allt på en gång!»

»Se så, jag besvär er, var lugn!»

Gnisslande af smärta reste sig Maszko på armbågen och sade:

»Nej, låt mig trösta mig!... Det gör godt att kunna anförtro sig åt en hederlig man ... Ännu en eller ett par veckor, och jag skall tillhöra det slags individer, som man omsorgsfullt undviker ... Hvad betyder väl febern i jämförelse därmed? Det ligger något outhärdligt i detta fullständiga fall, i detta en lefnads skeppsbrott!»

»Men, det är ju ändå alldeles inte säkert, att ert giftermål skall omintetgöras!»

»Ni känner inte de där damerna, min vän. I brist på bättre skulle de ha nöjt sig med herr Maszko, ty allting tycktes lyckas för herr Maszko ... Den dag, en skugga faller på min förmögenhet, min ställning, mitt anseende, eller min kredit, skola de utan förbarmande öfvergifva mig ... och för att täcka sig själfva och rättfärdiga sig inför världen skolade anklaga mig ... Hvad kan ni veta om dem? Fröken Kraslawska är inte fröken Plawicka!»

Polaniecki, som obehagligt berördes af detta samtalsämne, afbröt honom med en åtbörd af otålighet.

»Det förvånar mig,» sade han, »att en energisk man på detta sätt kastar bort skaftet efter klingan! Hvarför skulle allt vara förloradt? Fröken Plawicka tillhör det förflutna ... och däröfver har ni själf satt ett kors, då ni bragte fröken Kraslawska er hyllning. Hvad det närvarande angår, så har ni duellerat och blifvit sårad ... men om åtta dagar är ni åter på benen, och slutligen ha de båda damerna hittills inte låtit förstå, att de tänka bryta med er ... Ni känner er sjuk, och därför sjunger ni redan dödsmässan. Jag skall gifva er ett praktiskt råd. Ni måste underrätta de båda damerna om händelsen och följden af er duell. Vill ni att jag skall besöka dem i morgon? Se’n må de handla som dem lyster, men de skola åtminstone lära känna saken från ett af vittnenas mun och inte af rykten och allmänt skvaller!»

Maszko tycktes betänka sig några ögonblick.

»Jag tänkte, sade han, »skrifva några ord till min fästmö ... Men efter som ni vill ha den godheten att besöka dem ... så är detta så mycket bättre. Sanningen att säga, har jag intet stort förtroende till henne, men det är ändå bäst, att inte försumma något ... Tack ... ni skall framställa saken i dess fördelaktigaste ljus ... Men inte ett ord om min penningförlägenhet ... Reducera ekskogens försäljning till noll — till en tjänst, som jag ville göra er ... Ännu en gång tack af allt hjärta ... Lägg till, att Gatowski bedt mig om ursäkt.»

»Har ni någon, som vakar öfver er?»

»Min betjänt och hans hustru. Doktorn skall återkomma. För öfrigt känner jag mig inte särdeles dålig.»»Farväl då!»

»Farväl och tack. Ni är ...»

»Se så, sof godt!...»

Polaniecki gick. Hemkommen fann han ett bref från Bukacki med Italien till poststämpel, äfvensom en biljett från Marie, full af oro och frågor med anledning af duellen, om hvilken nyheten redan spridt sig öfver hela staden ... Polaniecki svarade genast Marie, ömmare än han själf åsyftat; därpå satte han sig att läsa Bukackis bref, och ledsagade sin läsning med betydelsefulla axelryckningar.

Brefvet var långt och onyttigt som vanligt och slutade på följande sätt:

»Hur mår fru Emilia?... En hvar af oss måste spela till slut den roll, som tillkommit honom här på jorden ... Hennes roll är att bära vingar ... och lida ... Men hvad kan hon finna för nöje i dygden? Lifvet skulle vara mycket lättare och gladare för henne utan denna fördom!... Hvad er angår, käre vän, så bevilja mig en bön: gifter aldrig, jag besvär er! Kom ihåg, att om ni gifter er med fröken X ... eller fröken Z ..., om ni aflar syndare, med andra ord, erhåller söner, om ni knogar ihjäl er för att skaffa dem ett arf, så skulle ni ändå endast skapa varelser lika mig. Jag är kanhända en hederlig karl, men erfar i alla fall ett visst tvifvel på nödvändigheten af min tillvaro i den här usla världen ... Må väl, oförbränneliga energi; må väl, yrkesarbetare, handelshus, kommanditbolag och samhällsförnuft, blifvande familjefader, uppfostrare af barn och bekymmer!»

»En så’n röra!» tänkte Polaniecki.

Därpå började han begrunda brefvets innehåll.

»Allt det där smakar tillgjordhet ... allt det där är endast att bedraga sig själf med jag vet inte hvad för en förvirrad öfverdrift ... men om människan får smak därför, blir det en andra natur. Och se’n är det slut med förnuft ochenergi ... själen ruttnar som ett lik! Man kan då hufvudstupa kasta sig i ett svalg som Maszko eller som Bukacki ... men för tusan! Finnes då inte ett sätt att lefva sundt och normalt!... Bigiel, t. ex., känner sig förtjust i sin lott. Han älskar sin hustru, sina barn; han arbetar som en oxe, men hans själ är uppfylld af välvilja för mänskligheten!»

Efter som hans firmas intressen icke ensamma förslogo till att uppfylla hans lif, måste Polaniecki skapa sig en annan värld, ålägga sig andra plikter, öppna sig nya synvidder ... Och härtill såg han endast ett medel — giftermålet. Förr flammade detta ord för hans ögon endast som en bild med obestämda former, men i hvilken likväl alla fysiska och moraliska egenskaper förbundo sig ... Numer såg han däremot en verklig och väl känd bild. Den hade lugna och milda blå ögon, mörkt hår, fylliga läppar: den hette Marie Plawicka.

»Alltså,» var den slutsats, till hvilken Polaniecki kom, »förnuftet råder mig att gifta mig, instinkten likaså, sinnena desslikes ... Än se’n? Att längre tveka är att gifva mig betyg på ohederlighet och vanmakt. Så är det; saken är afgjord!»

Han gick till skrifbordet, och där föll ett ställe i Bukackis bref honom i ögonen: »Jag besvär er, gift er aldrig!»

»Nå väl, min gubbe lilla ... det är just det jag tänker göra! Jag skall gifta mig med Marie Plawicka ... Förstår du? Jag skall samla pengar ... och om jag får en son, skall jag inte göra honom till en dekadent af ditt slag, begriper du?»

Han ref sönder det bref han nyss skrifvit till Marie och skref ett annat mycket vänligare och ömmare, hvari han utgöt sitt öfversvallande hjärta.

*

FJÄRDE KAPITLET.

Det var fru Kraslawska som mottog Polaniecki, helt öfverraskad af hans tidiga besök. Det måste således vara fråga om något ovanligt. Också omtalade han utan omsvep gårdagens händelser. Han utelämnade omsorgsfullt i sin berättelse allt, som kunde kasta en skugga på eller väcka en misstanke om Maszkos affärsställning.

Han märkte, att fru Kraslawska åhörde honom med sina gröna ögon fästa på hans ögon, som man skulle kunnat påstå vara urholkade i sten, beröfvade all glans och allt lif; icke en muskel i hennes ansikte rörde sig.

»Det är en sak, som jag inte förstår,» sade hon slutligen, då han aflagt sin berättelse. »Hvarför sålde herr Maszko den där ekskogen? Det är ju ändå en prydnad, som man inte med gladt hjärta beröfvar sig, en egendom!»

»De där ekarna stodo långt ifrån huset,» svarade Polaniecki ... »Fåtaliga och spridda, växte ingenting i deras skugga ... en hel förlorad åker. Maszko är en praktisk karl ... För öfrigt vill jag tala öppet med er. Maszko och jag känna hvarandra se’n långt tillbaka ... Han har endast gjort det af vänskap för mig ... Ni vet nog, min fru, att jag är köpman. Jag behöfde ekträ ... Maszko sålde så många träd han ansåg sig kunna.»

»Då förstår jag inte, hvarför den andre unge mannen, er granne ...»

»Känner ni landtrådet Jamisz, min fru?» afbröt henne Stas. »Nåväl, han kan säga er, att den där unge mannen inte är riktigt klok!»

»I så fall borde herr Maszko inte ha utmanat honom.»

»Vi följa i sådana fall andra grundsatser ochandra regler än damerna,» svarade Polaniecki med en skymt af retlighet i tonen.

»Ni tillåter mig väl, att jag meddelar min dotter dessa enskildheter?»

Polaniecki ansåg artigheten fordra, att han drog sig tillbaka, men han hade, så att säga, gått ut på rekognoscering; han ville för den skull också ha något bestämdt att meddela Maszko.

»Om ni har något meddelande att göra herr Maszko,» sade han, i det han bugade sig, »skall jag just bege mig hem till honom härifrån.»

»En minut, om jag får be!» sade fru Kraslawska.

Polaniecki blef allena; han fick vänta ganska länge. Slutligen återkommo både mor och dotter.

Fröken Kraslawska bar ett hvitt bluslif och sjömanshalsduk. Hon hade håret hopvridet ofvanpå hjässan. Polaniecki fann henne ganska vacker, trots hennes något litet inflammerade ögonlock och några fräknar, som doldes under ett lager af puder. En viss vällustig dåsighet vidlådde henne, efter en lång morgonsömn, som hon ännu icke lyckats skaka af sig. Hennes bleka och blodfattiga ansikte förrådde för öfrigt ingen rörelse.

Efter de vanliga hälsningarna sade hon till Polaniecki med likgiltig och lugn röst:

»Haf den godheten, min herre, och hälsa er vän, att jag är mycket ledsen öfver underrättelsen! Är hans sår verkligen inte farligt?»

»Absolut inte.»

»Jag har bedt mamma besöka herr Maszko ... Jag skall följa henne och i vagnen afvakta underrättelser ... Se’n skall jag komma och hämta mamma och göra på samma sätt alla dagar till dess den sjuke blifvit fullständigt återställd ... Min mor är så god att hon samtyckt till allt ... Jag ber er vara af den godheten att gifva herr Maszko del af våra känslor.»

En knappt märkbar rodnad gled öfver hennesansikte. Polaniecki, som icke väntat sig detta språk, kände sig helt öfverraskad och förtjust och beundrade nästan hennes behag i detta ögonblick.

»Kvinnorna äro ändå bättre än vi,» tänkte han på vägen. »Jag hade tagit de där båda for ett par karaffiner

isvatten, och så ger den unga flickan bevis på att hon har hjärta; Maszko har bedragit sig på henne; han skall finna sig angenämt besviken ... Modern skall hos honom se dessa porträtt af biskopar och borgherrar med långa krokiga näsor och slutligen tro på sin blifvande mågs adelskap ...»

Då han ringde på hos Maszko, mötte han doktorn, som just lagt om förbandet. Allt gick efter önskan.

»Talade ni med dem?» frågade den sårade, så snart Stas inträdde i rummet.

»Huru känner ni er? Huru har ni tillbragt natten?»

»Bra ... men det betyder föga ... talade ni med dem?»

»Ja ... och så här har saken ordnats; fru Kraslawska kommer till er om en kvarts timme och skall taga plats vid er hufvudkudde ... Hennes dotter hälsar er och ber mig säga, att hon skall följa sin mor till porten, där hon i vagnen skall afvakta underrättelser om ert befinnande. Hon är mycket orolig och mycket olycklig öfver hvad som inträffat, men tackar Gud, att olyckan inte blef större. Ser ni, Maszko, jag måste ytterligare tillägga ... att hon är vacker ... att hon helt och hållet betagit mig ... Och nu aflägsnar jag mig ... ty min tid är upptagen.»

»Af barmhärtighet ... Ett ögonblick ännu ... Hör, min vän, jag har ingen feber längre ... och om ni talar så där för att skona mig ...»

»Jag ger er mitt hedersord på, att jag säger sanningen ... Ni har förtalat er fästmö!»Maszko lät hufvudet sjunka ned på kudden och förblef tyst några ögonblick, hvarefter han mumlade, liksom om han talade för sig själf:

»Jag skulle verkligen vara färdig att älska henne ...»

»Det bör ni också göra ... Farväl.»

Tanken på, att han skulle träffa Marie, att den unga flickan skulle taga emot honom med glädje och af kärlek klappande hjärta, skänkte honom en utsökt njutning.

Han ropade an en droska och lät köra sig till Plawickis ... I tankarna öfvervägde han hvad han skulle säga åt Marie; han beredde sig till ett helt litet tal, hvari känsla och förstånd skulle hålla hvarandra i jämvikt, såsom det anstår en praktisk man, hvilken slutligen funnit hvad han sökt, men gifte sig fastmer af klokhet än af kärlek.

Man måste icke ha väntat honom ännu, ty i alla rummen rådde ett halfmörker, i hvilket den nedgående solens sista återsken slocknade.

Stas böjde sig öfver den unga flickans hand, som han förde till sina läppar, glömsk af alla de förnumstiga ord, som han nyss just läst öfver. Med upprörd och osäker stämma frågade han henne:

»Har ni erhållit mitt bref och mina blommor?»

Hon böjde jakande på hufvudet.

»Och har ni måhända också anat, hvad detta budskap skulle yppa för er?»

Maries hjärta klappade så häftigt, att hon icke kunde få fram ett ord.

Åter frågade Polaniecki henne:

»Vill ni foga er efter Litkas vilja? Vill ni bli min?»

»Ja!» svarade Marie.

Nu blef det hans tur att förgäfves söka ord, som kunde uttrycka hans tacksamhet. Han nöjde sig för den skull med att trycka sina läppar mot den unga flickans händer, och medan han sålunda höll dem i sina händer, drog han henne till sig.Plötsligt kom honom en glödhet fläkt att rysa; han grep henne och hans läppar sökte hennes. Men hon vände bort hufvudet, så att han endast snuddade vid hennes tinning och hennes hår. I mörkret, som insvepte rummet, hörde man ett ögonblick endast deras tunga andhämtning. Slutligen frigjorde sig Marie.

Husjungfrun bar in ljus. Polaniecki, som åter sansat sig, blef förskräckt öfver sin djärfhet. Om han förolämpat

Marie, om han icke skulle erhålla hennes förlåtelse? Emellertid märkte han till sin öfverraskning, att den unga flickans drag icke förrådde minsta spår till vrede eller missnöje.

Med nedslagna ögonlock, glödande kinder och håret litet i oordning, tycktes Marie förvirrad och liksom berusad ... Det kom sig däraf att hon erfor liksom ett mild våld ... Hennes kvinnliga aningsförmåga uppenbarade för henne, att, innan hon steg öfver den obekanta tröskeln, måste hon offra något af sig själf, och på samma gång var hon beredd att af kärlek, af undergifvenhet, af aktning för de rättigheter, hon tillerkände den älskade mannen, stiga öfver densamma.

Äfven Polaniecki kände sig genomträngd af en liflig tacksamhetskänsla. Han tyckte sig åter älska Marie, såsom han förut älskade henne, före Litkas död ... Han hade klart för sig, att han aldrig kunde visa henne tillräcklig finkänslighet eller aktning. Han fattade åter hennes hand och förde den vördnadsfullt till sina läppar.

Marie lyfte sina fuktiga ögon mot honom:

»Förutsatt att du själf blir lycklig!»

»Man kan inte vara annat tillsammans med dig ... Därpå var jag säker första gången jag såg dig på Krzemien ... Sedermera grumlades denna sköna harmoni. Jag trodde, att du skulle gifta dig med Maszko ...»

»Jag har varit stygg, jag ber dig förlåta mig! Min käre ... min käre herr Stas.»Men Polaniecki fortsatte, hänförd af sin glöd:

»Senast i dag sade Waskowski: ’Marie har ett hjärta af guld’. Hela världen är af samma mening ... O, min skatt, min käraste, ljufvaste skatt!»

Den unga flickans ögon smålogo, tindrande af glädje.

»En skatt,» upprepade hon, »kanske en smula tung att bära?»

»Frukta inte ... Jag är stark nog att kunna lyfta den med en hand; hädanefter vet jag åtminstone hvarför jag lefver.»

»Jag också!» svarade Marie.

Från tamburen hörde man Plawicki, som återkom. Han hostade, satte bullersamt ifrån sig sin käpp, tog af sig sin öfverrock.

»Hå, hå!» anmärkte han, då han fick se dem vara ensamma. »På tu man hand, tror jag!»

»Första gången två förlofvade äro på tu man hand,» svarade Marie.

Han ryggade ett steg tillbaka.

»Hvad ... Hvad säger du?»

»Jag säger,» fortsatte hon och såg honom lugnt rakt i ögonen, »att herr Stas har friat till mig och att jag känner mig mycket lycklig öfver att bli hans hustru.»

Polaniecki, som nu gick fram till sin blifvande svärfar, bugade sig:

»Med er tillåtelse, käre onkel!»

Med vacklande steg gick Plawicki fram till soffan, där han sjönk ned.

»Ni förstår ... öfverraskningen ... sinnesrörelsen ...» mumlade han. »Det betyder emellertid ingenting ... Fäst intet afseende vid den! Mina barn, jag välsignar er af hela mitt hjärta, om ni vill ha min välsignelse!»

Han välsignade dem i själfva verket med gråtmild röst, ty i sitt hjärta älskade han uppriktigt Marie. Orden stockade sig också i halsenDe unga tu förstodo endast afbrutna meningar: »En liten vrå hos er ... En gubbe, som arbetat och trälat hela sitt lif ... Mitt enda barn ...»

De gjorde sitt bästa att lugna honom och lyckades också så bra, att han plötsligt knuffade till Polaniecki med

armbågen.

»A, din stråtröfvare, du tänkte således på Marie ... och jag, som i mitt sinne anklagade dig ...»

Resten af meningen hviskade han i den unge mannens öra.

Denne blef alldeles röd af harm.

»Hur kunde ni ens ett ögonblick komma på en sådan tanke?»

»Så ... så ... så ... Ingen rök utan eld ...» slutade Plawicki skrattande.

En timme därefter, då de skildes åt, sade Marie till sin fästman:

»Du skall väl inte neka mig en bön?»

»En bön ?... Befall, och jag lyder.»

»Vill du i morgon, att vi tillsammans gå till Litkas graf?»

»O, gärna, min skatt!» mumlade Stas.

Hon återtog:

»Jag vet inte riktigt hvad världen skall säga ... Men hvad bry vi oss om världen, eller hur?»

»Utan tvifvel ... Å! Hvad jag tackar dig för ditt goda förslag ... min älskade, min ljufva Marie! ...»

»Jag är öfvertygad om att barnet ser oss och däruppe fäller sina förböner för oss!»

»Ja, hon är vårt skyddshelgon ...»

»God natt!»

»God natt!»

»I morgon ...»

»I morgon ... och alla dagar!»

Hemkommen, somnade Polaniecki först fram emot morgonen. Efter några timmars sömnvaknåde han emellertid vederkvickt, rask och glad. Så snart han klädt sig, skyndade han att meddela sin kompanjon den goda nyheten. Bigiel lyckönskade och omfamnade honom med sitt vanliga allvar och började därpå framhålla alla fördelarna af hans beslut.

»Allt väl betänkt ... är detta det bästa beslut ni kunnat fatta ... De där kontrakten», sade han och pekade på de papper, som lågo på skrifbordet, »äro förträffliga affärer ... men den affär ni nyss gjort är ändå bättre.»

»Ja, är den inte?» utbrast Polaniecki, nöjd med sig själf och sin värld.

»Jag skall underrätta min hustru ... och ni, ni kan vara ifrån, ty jag skall ersätta er ända till er bröllopsdag och dessutom under hela första smekmånaden ...»

»Tack, jag skyndar till Maszko ... därifrån skola vi, Marie och jag, begifva oss till kyrkogården för att bedja på Litkas graf.»

»Ja, det är ni skyldig henne!...»

På vägen köpte Polaniecki blommor, som skulle föregå honom hos hans fästmö; därpå gick han upp till Maszko.

Advokaten tillfrisknade under den vaksamma vård, som ägnades honom af fru Kraslawska, som nyss lämnat honom. Underrättelsen om förlofningen öfverraskade honom.

»Jag vet blott en sak,» sade han. »Ni skall bli lycklig med fröken Plawicka.»

»Kvinnorna äro bättre än vi,» svarade Polaniecki. »Jag föreställer mig för öfrigt, att ni numera bör vara af samma tanke.»

»Ja, jag erkänner, att jag ännu inte kunnat hämta mig från min förvåning. Kvinnorna äro bättre än vi och på samma gång mycket hemlighetsfulla. Föreställ er ...»

Han hejdade sig ... liksom om han tvekat meddela ett förtroende.»Hvad då?» frågade Stas.

»Nå ja! Då allt kommer omkring, är ni en säker och tystlåten vän. Därpå har ni gifvit mig tillräckliga bevis ... jag kan för den skull säga er allt. Föreställ er, att jag i går afton erhöll ett anonymt bref. Denna ädla vana har ingått i våra seder. Min okände korrespondent underrättar mig, att pappa Kraslawski ännu lefver och mår förträffligt.»

»Kors! Men det är väl bara ett påhitt?»

»Visserligen, men det kan också hända, att det inte är det. Pappan befinner sig i Amerika, efter hvad det tyckes. Man lämnade mig brefvet i fru Kraslawskas närvaro ... Först iakttog jag tystnad, men då hon började fråga mig om de här porträtten och om mina släktförhållanden, frågade jag henne huru länge hon varit änka. Hon svarade: 'Min dotter och jag äro ensamma i världen sedan ett tiotal år tillbaka ... Men detta är sorgliga saker, om hvilka jag i dag inte vill tala med er.' Lägg märke till, att hon inte uttryckligen sade, att hennes man var död.»

»Och hvad är er tanke?»

»Jag tror, att om pappan lefver, måste han höra till det slags folk, som man föredrager att inte kännas vid. Ja, jag misstänker verkligen sorgliga förhållanden.»

»Hemligheten borde ändå för längesedan ha kommit i dagen.»

»De båda fruntimren ha länge bott i utlandet ... Hvem vet? För resten gör detta ingen ändring i mina planer ... Om herr Kraslawski föredrar att tillbringa sitt lif i Amerika framför att bo här, så har han därtill sina goda skäl. Jag däremot börjar tro, att mitt giftermål skall bli af ... Då folk ha något att dölja, visa de sig alltid mindre anspråksfulla.»

»Förlåt min närgångenhet,» sade Polaniecki, i det han tog sin hatt. »Men det är fråga ommin fordran äfvensom om min blifvande hustrus penningeintressen ... Är ni riktigt säker på, att fru Kraslawska har någon förmögenhet?»

»Jag tror, att hon har det ... och till och med en ansenlig förmögenhet ... Jag spelar emellertid i viss mån ett osäkert parti ... Modern har flera gånger försäkrat mig, att hennes dotter inte behöfde oroa sig öfver hvad hennes blifvande make kunde medföra. Jag har i deras våning sett en kassakista af imponerande storlek. De föra ett stort hus. Jag känner alla Warschaus pantlånare, judar och inte judar, men de äro inte skyldiga penningar till någon ... Ni känner deras villa i närheten af Bigiels ... Den är vacker, eller hur? De lefva inte på sitt kapital, ty därtill äro de för kloka ... »

»Må så vara, men ni vet ingen bestämd siffra?»

»Jag har sökt att på omvägar göra mig underrättad, men som jag var alltför osäker på, hvilken vändning affären kunde ta, förstår ni nog, att jag inte kunde sträcka mina forskningar för långt. Man har talat om tvåhundratusen rubel ... och mera framdeles ... »

Polaniecki tryckte hans hand.

»Allt det där,» tänkte han, då han begaf sig till Plawicki, »är ganska hemlighetsfullt, tvetydigt och äfventyrligt. O, huru mycket mera föredrar jag inte Marie!»

En halftimme senare begaf han sig till kyrkogården. Dagen var mild som på våren, men fuktig och grå. Snön hade smält och fläcktals blottat grafvarnas halftmultnade gräsmattor ... Från korsen, från trädens nakna grenar föllo stora droppar, som af blåsten drefvos i ansiktet på Polaniecki och Marie. För dessa vindstötar fladdrade den unga flickans kjortlar med ett dämpadt frasande. Slutligen kommo de fram till Litkas graf.

Äfven där syntes allting fuktigt, kält och dystert under den smältande snön. Tanken på,att det så högt älskade, så smekta och omhuldade barnet hvilade i detta mögel, i grafkällarens mörker, upprörde Polaniecki ... »Allt detta är

kanhända naturens lag,» tänkte han, »men man kan inte foga sig i föreställningen om döden.» Hvarje gång, han återkom till denna graf, medförde han i själfva verket också därifrån en känsla af okuflig upprorsanda, en våldsam och lidelsefull protest från hela sin varelse.

Polaniecki hade hoppats, att Maries närvaro denna dag skulle befria honom från dessa svarta tankars gift ... Men raka motsatsen inträffade. Litkas död, som hos honom rubbat allt förtroende till lifvets förnuftiga och moraliska mål, hade ur hans hjärta uppryckt hans första kärlek till Marie, denna frimodiga, från all oro och ängslan fria kärlek. Då han nu åter tillsammans med den unga flickan befann sig vid grafven, då den aflidna, som redan började öfvergå till minnenas värld, åter blef något, så att säga, handgripligt, vaknade detta upplösande inflytande åter i hela sin styrka. Det föreföll honom åter, som om lifvet och följaktligen kärleken endast vore dårskap, våra ansträngningar, våra önskningar endast vanmakt och fåfänglighet! Efter som hvarken vishet eller barmhärtighet höjde sig öfver lifvet, hvartill tjänade det då att arbeta, älska, gifta sig? ... Är det endast för att afla barn, uppfostra dem, fästa sig vid dem med sin varelses alla fibrer, med hvarje droppe af sitt blod? ... och därpå i ett ögonblick se sig beröfvad dem, liksom vargen dödar lammet ... för att komma till deras graf ... med vissheten om, att de multna och ruttna i jordens klibbiga fuktighet? Låg inte Litka där, redan ett rof för maskarna?

Plötsligt sade Marie halfhögt:

»Hennes själ är nu hos oss!»

Marie bedrog sig icke: Litkas ande omsväfvade dem! Han erfor genast liksom en förvirraduppenbarelse ... Han trodde sig förstå, att en stråle genombröt den mörka natt, som omgaf honom, att den tjocka slöjan sönderslets ... Ja ... Litkas ande omsväfvade dem.

Ett liktåg nalkades. Från kyrkogårdens klocka hördes sorgringningen. Han bjöd Marie sin arm, och båda begåfvo sig till utgången. Den unga flickan, som i sina tankar oupphörligt frammanade den lilla aflidnas bild, sade:

»Jag är hädanefter fullt säker på, att vi skola bli lyckliga!»

Hon stödde sig med mera innerlighet och hängifvenhet mot Polanieckis axel, ty vindstötarna tilltogo i häftighet. En af dem löste upp knuten på hennes flor och lindade detta kring halsen på hennes fästman. Denna händelse återkallade dem till verkligheten.

I vagnen tog han en af den unga flickans händer i sina och behöll den så länge åkningen räckte. Hans förtroende återkom. Denna ljufva varelse skulle lyckas fylla den tomhet, han kände i sin själ. Hon skulle åter komma hvad som förtorkat i denna att blomstra. »Min hustru, min egen älskade hustru!» sade han i sitt inre ... Och Maries ögon, dessa klara och hederliga ögon, svarade: »Ja ... helt och hållet din!»

Då de kommo hem, hade Plawicki ännu icke återvändt från sin vanliga promenad. De befunno sig således allena; Polaniecki satte sig bredvid Marie, och under inflytande af de tankar, som upprört honom på vägen, sade han:

»Ja, Litka var hos oss. Vi gjorde väl i att begifva oss till kyrkogården!»

»Hon har välsignat oss!»

»Jag hemför också detta intryck från vår pilgrimsfärd!... Det tyckes mig, som om vi vore mera förenade, hädanefter kommit hvarandra närmare. »»Ja, och vi skola däraf bevara ett sorgset och ljuft minne!»

Därpå fattade han åter hennes händer.

»Efter som du tror, att vi således skola bli lyckliga, hvarför skola vi fördröja denna lycka? O, min ljufva, min älskade Marie, jag har också samma förtröstan! Låt oss inte uppskjuta vårt giftermål. Vi måste börja en ny tillvaro. Låt oss skynda oss!»

»Det tillhör dig att afgöra den saken,» svarade hon. »Jag tillhör dig af hela min själ!»

Han drog henne till sig; på nytt sökte hans mun hennes läppar, och vare sig hon numera betraktade sina rättigheter såsom en gång för alla helgade, eller hon lydde en sinnlig hänförelse, denna gång vände hon icke bort

sitt hufvud, utan bjöd honom med halfslutna ögonlock sina läppar, liksom törstande efter kyssar.

FEMTE KAPITLET.

Två månader därefter lämnade portieren på Hôtel Bauer i Venezia Polaniecki ett bref med Warschaus poststämpel. Polaniecki skulle just stiga i gondolen med sin hustru för att föra henne till Santa Maria della Salute, där Marie beställt en mässa, ty det var årsdagen af hennes moders död.

I det han stoppade brefvet i fickan frågade Polaniecki Marie:

»Min älskling, tycker du inte, att vi komma för tidigt?»

»Jo, en dryg halftimme, allra minst ...»

»Nåväl, om vi, medan vi vänta, skulle göra ett slag till Rialto?»

Marie samtyckte gärna ... Som hon förut»Ja, och vi skola däraf bevara ett sorgset och ljuft minne!»

Därpå fattade han åter hennes händer.

»Efter som du tror, att vi således skola bli lyckliga, hvarför skola vi fördröja denna lycka? O, min ljufva, min älskade Marie, jag har också samma förtröstan! Låt oss inte uppskjuta vårt giftermål. Vi måste börja en ny tillvaro. Låt oss skynda oss!»

»Det tillhör dig att afgöra den saken,» svarade hon. »Jag tillhör dig af hela min själ!»

Han drog henne till sig; på nytt sökte hans mun hennes läppar, och vare sig hon numera betraktade sina rättigheter såsom en gång för alla helgade, eller hon lydde en sinnlig hänförelse, denna gång vände hon icke bort sitt hufvud, utan bjöd honom med halfslutna ögonlock sina läppar, liksom törstande efter kyssar.

FEMTE KAPITLET.

Två månader därefter lämnade portieren på Hôtel Bauer i Venezia Polaniecki ett bref med Warschaus poststämpel. Polaniecki skulle just stiga i gondolen med sin hustru för att föra henne till Santa Maria della Salute, där Marie beställt en mässa, ty det var årsdagen af hennes moders död.

I det han stoppade brefvet i fickan frågade Polaniecki Marie:

»Min älskling, tycker du inte, att vi komma för tidigt?»

»Jo, en dryg halftimme, allra minst ...»

»Nåväl, om vi, medan vi vänta, skulle göra ett slag till Rialto?»

Marie samtyckte gärna ... Som hon förutaldrig varit utanför sitt lands gränser, befann hon sig i ett tillstånd af oafbruten förtjusning, och i sin tacksamhet slog hon båda armarna om sin makes hals, liksom om han varit den, som skapat Venezia, och som om Adrias drottning uteslutande haft honom att tacka för sin skönhet. Oupphörligt upprepade hon:

»Jag betraktar, jag ser och vill ändå inte tro, att allt detta är sant!»

De läto ro sig till Rialto. Ännu härskade därstädes ingen rörelse i den tidiga morgonstunden; vågen sof ännu liksom i en dvala, himlen var lugn, genomskinlig, nästan utan sol, en af dessa dagar, då liksom en begrafningsfrid sprider sig öfver Canale grande. Palatsen tycktes tomma och glömda. Man betraktade dem tyst, liksom af fruktan att störa deras hvila.

Denna känsla erfor Marie. Polaniecki, som var mindre tillgänglig för melankoli, erinrade sig brefvet och tog det

ur sin ficka ...

»Ah!» sade han, sedan han genomögnat det, »nu är också Maszko gift!... Deras bröllop stod tre dagar efter vårt!»

Liksom ryckt ur en dröm slog den unga kvinnan upp sina ögonlock och frågade:

»Hvad säger du?»

»Jag sade, min vackra drömmerska, att Maszkos bröllop stod i går!»

»Hvad bryr jag mig om det !... Jag, jag har min Stas!...»

Polaniecki smålog med den välvilliga nedlåtenheten hos en man, som låter tillbedja sig ... Han tryckte — litet tankspridd — en lätt kyss på sin hustrus panna ... brefvet intresserade honom, hvarför han fortsatte sin läsning. Plötsligt spratt han till.

»Det kan man kalla en katastrof!» utbrast han.

»Store gud, hvad har händt?»

»Fröken Kraslawska, *alias* fru Maszko, harendast tiotusen rubel i lifränta, som en af hennes onklar testamenterat henne ... Ingenting mera.»

»Men det tycker jag är mycket.»

»Mycket? Hör då hvad Maszko tycker ... 'Inför detta brutala faktum är min ruin en afgjord sak och mitt försättande i konkurs endast en tidsfråga ...' Förstår du? De ha narrat hvarandra ... Han räknade på förmögenhet, hon åter på den ställning, hennes man skulle gifva henne.»

»Ha de ingenting att lefva af?»

»Visserligen ha de att lefva af ... men Maszko har ingenting att betala sina skulder med ... Detta angår äfven oss ... Du, jag och din far kunna förlora allt på kuppen!»

Då först blef Marie förskräckt.

»Min Stas,» inföll hon, »din närvaro är kanske nödvändig där hemma! Låt oss återvända! Hvilket slag för pappa!»

»Jag skall skrifva till Bigiel och be honom vidtaga nödiga åtgärder för att rädda hvad räddas kan. Lägg inte den här saken alltför mycket på hjärtat, älskling!... Jag skall nog ändå ha ett tillräckligt brödstycke åt dig och din far.»

Marie drog honom till sig.

»Ack, min vän, med en sådan man som du, hvilken tillflykt, hvilken trygghet har man inte!»

»Dessutom är det inte sagdt, att allt är förloradt! Om Maszko kan upprätthålla sin kredit, skall han betala oss. Kanske skall han också finna en köpare till Krzemien. Han skrifver och ber mig anmoda Bukacki om att gå in på en dylik uppgörelse. Bukacki skall frukostera tillsammans med oss, och jag skall fråga honom. Han är ägare af en ansenlig förmögenhet, och detta skall för öfrigt skaffa honom sysselsättning. Jag är nyfiken att få veta, huru Maszko hädanefter kommer att inrätta sitt lif. 'Jag har för min hustru omtalat, hurudan min ställning är,' skrifver han; 'hon har förblifvit alldeles oberörd, men i stället är hennesmor utom sig af förtrytelse.' Till slut anförtror han mig, att han blifvit vålsamt betagen i sin hustru och att han skulle betrakta en skilsmässa från henne såsom sin lefnads största olycka. Denna lyriska utgjutelse rör mig emellertid inte ... Jag skulle ändå gärna vilja se, huru detta skall sluta.»

»Hon skall inte öfvergifva honom!» sade Marie.

De kommo nu fram till kyrkan. Då de efter mässan återkommo till hotellet, tog Bukacki emot dem i sin gårutiga resdräkt, i hvilken hans magra figur försvann som i en säck, i gula skor och en fantastisk halsduk, knuten med lika mycken fantasi som självsvåld. Han följde dem till matsalen, där de slogo sig ned vid ett litet särskildt bord.

För Marie var denna matsal en outtömlig källa till öfverraskning och iakttagelser. Där såg hon *verkliga* engelsmän!... Hon tyckte sig förflyttad till utländska trakter, till hvilka ingen af Krzemiens invånare någonsin skulle komma. Och hennes förtjusning framkallade de båda männens skämt. Polaniecki påstod, att hans hustrus entusiasm erinrade honom om hans ungdom ... Bukacki försäkrade, att det var ett originellt företag att visa världen för en oskuld från landet.

Emellertid befanns det, att den anspråkslösa oskulden från landet var i besittning af verkligt konstsinne i förening med fulländad ärlighet. I hennes intryck fanns ingenting konstladt eller alldagligt. Då något väckte hennes intresse, kände hennes entusiasm inga gränser. Bukacki skämtade obarmhärtigt med henne. Han sökte öfvertyga henne om, att hennes lättrörda förfinade natur, som dittills lämnats åt sina egna ingifvelser, för honom vore den högsta auktoriteten i konstsaker; han beklagade endast, att hon icke längre var tio år, ty då skulle hennes friska och ungdomliga omdömen haft ändå mera ursprunglighet.

Den dagen talade de emellertid icke om konstvid bordet. Polaniecki tänkte på de underrättelser, han erhållit från Warschau.

»Jag har fått bref från Maszko,» sade han till sin kusin.

»Jag också,» svarade Bukacki.

»Du också? Kors, då måste Maszko vara i stor förlägenhet!»

»Ja, ja, men, han ber mig köpa ... ni vet nog hvad.»

Han sade med flit icke »Krzemien» af undseende för Marie ... Han kände den oenighet, som detta ämne förut framkallat mellan de båda unga makarna. Men Polaniecki, som förstod hans finkänslighet, lugnade honom.

»Min Gud! Förr undveko vi detta namn ... af fruktan för att skrika, som då man sätter fingret på ett sår ... men nu är det förbi, eller hur, min älskling?»

»Stas har rätt,» inföll Marie ... »Jag vet, att det är fråga om Krzemien och att ni skulle köpa godset!» sade hon och vände sig till Bukacki.

»Nåväl, hvad tänker du göra?» frågade Stas.

»Jag köper det inte. Min kusin kunde tro, att vi kastade det fram och tillbaka mellan oss som en boll.»

Marie rodnade vid dessa ord.

»Jag tänker verkligen inte mera på Krzemien,» sade hon.

»Det bevisar att du är medgörlig och klok,» förklarade hennes man gillande.

Därpå vände han sig till Bukacki:

»Maszko betraktar dig tydligen som sin räddningsplanka.»

»Ack, jag är ingen planka alls ... Betrakta mig noga ... Ett halmstrå snarast!... Den, som tänker rädda sig med tillhjälp af detta halmstrå, skall sjunka och drunkna. Dessutom har Maszko mer än en gång sagt mig, att mina nerver äro förslappade! Kanske förhåller det sig ocksåverkligen så ... jag behöfver för den skull lifliga intryck för att skärpa dem ... Om jag hjälpte Maszko flyta, skulle ni genast se honom på benen. Han skulle spela mylord liksom förut; hans hustru skulle antaga en hertiginnas låter. Båda två skulle bli alldeles utomordentligt *comme il faut*. Kort sagdt, det skulle bli en högst tråkig komedi, som jag gäspande nödgades åse. Låter jag honom däremot gå till botten, skola oförutsedda och därigenom intressanta omständigheter uppstå, hvad vet jag? Något tragiskt kanske ... som skulle verka uppskakande på mig. Men nu! Nu skulle jag endast dyrt betala en dålig komedi ... då jag kan få tragedien för ingenting. Hur skulle jag då kunna tveka?»

»Fy ... Hur kan ni tala på detta sätt?» harmades Marie.

»Jag inte allenast talar på det sättet, utan jag skall upprepa det för Maszko ... Han har fört mig bakom ljuset på

det värsta sätt!»

»Huru så?»

»Jo, jag trodde honom vara en ärkelufver! Jag sade mig: 'Se där finns ämne till en svart karaktär ... en man i fullständig saknad af skrupler och hjärta!' Men hvad händer? Jo, han har verkligen ännu heder i själen, han vill betala sina fordringsägare, han älskar den där rödögda dockan, han beklagar hennes öde ... att skilja sig från henne skulle för honom vara den bittraste pröfning!... Minsann, man längre kan lita på någonting i vårt samhälle! Det är odrägligt, och därför tillbringar jag mina dagar utomlands!»

Därpå återtog han, i det han, som vanligt, hetsade upp sig af ljudet af sina egna ord:

»Nej, det är då så man kan skratta ihjäl sig ... Tänk er bara, jag förvandlad till landtbrukare, jag, för hvilken vackra eller regniga dagar inskränka sig till en fråga om käpp eller paraply! Jag skulle på gamla dagar hela timmar, liksom en trana påett ben, efterspana, om det behagade solen att värma eller molnen att vattna jorden? Jag skulle darra af ångest att se min säd torka på roten, eller min raps förlora sitt frö, min potatis frysa bort? Jag skulle oroa mig öfver att skörda mina ärter i tid, att till juden leverera så och så många mått spannmål, att göra upp kontrakt, ängslas för att mina hästar skulle få rots eller mina får bli skabbiga? Å nej, ser ni, så dum är jag inte! Jag, en oberoende man, jag skulle på mina gamla dagar bli en vid jordtorfvan bunden träl, *glebæ adscriptus!* En granne på landet, en fader Matthias eller Niklas!...

»Nu är han i farten ... och det sorgligaste af allt är, att han verkligen inte har alldeles orätt!» anmärkte Polaniecki.

Men Marie afbröt honom.

»Jag,» sade hon, »då jag ersatte pappa — och han har aldrig varit mera krasslig eller sjuk än det sista året, som vi tillbragte på Krzemien — jag kände mig så lycklig öfver detta landtliga arbete, att jag sannerligen inte visste, hvarifrån denna glädje kom. Jag förstod det först, då landtrådet Jamisz, vår granne, för mig förklarade källan därtill. Han sade mig, att detta var det verkliga arbetet, hvarpå världen hvilar; att allt annat antingen härflöt från det eller också endast var bedrägeri och gyckel. Sedermera förstod jag till och med saker, om hvilka han ingenting sagt ... Då jag exempelvis på våren gick öfver våra fält och där såg allting gro, spricka ut, växa och grönska ... tycktes det mig som mitt hjärta också svällde af samma safve. Och nu vet jag hvarför, och det är därför att i alla mänskliga förhållanden kan lögnen dölja sig, hvaremot jorden ... jorden är sanningen. Jorden kan man inte bedraga eller förföra eller svika. Den gifver eller vägrar sin skörd, den är alltid ärlig. Och man älskar jordensom man älskar sanningen, och som jorden vet, att man älskar henne, lär hon oss också att älska.»

Hon tystnade plötsligt förskräckt öfver hvad hennes »Stas» skulle säga om hennes vältalighet; men hennes minnen hade upplifvat henne, och hennes oro, hennes fruktan, hennes saknad återspeglade sig som en morgonrodnad i hennes ögon, i hennes ungdomliga ansikte, så att hon själf liknade en morgonrodnad.

Bukacki betraktade henne så som han skulle betrakta ett mästerstycke ur den venetianska skolan, hvilket helt oförmodadt upptäckts ... Han slöt ögonen till hälften, fördjupade sitt lilla hufvud i sin ofantliga och fantastiska halsduk ... och mumlade:

»Förtjusande!»

Därpå dök han åter upp ur halsduken och sade:

»Ni har fullkomligt rätt!»

Men den unga kvinnans logik lät icke afväpna sig af en artighet.

»Om jag har rätt, måste ni ha orätt!»

»Det är en annan sak. Ni har rätt, därför att det klär er, och i dylika fall har hvarje Evas dotter rätt!»

»Stas,» inföll hon, »kalla honom till ordningen!»

Men ett sådant behag utstrålade från henne, att äfven han hänförd betraktade henne; hans ögon logo, och han lade

sin hand i hennes, som hon höll öppen.

»O, barn, barn!» sade han.

Bukacki syntes emellertid trött. Han förde handen till nacken, tillslöt ögonen, förblef några ögonblick orörlig och sade:

»Man pratar ... man pratar ... och hufvudet värker! Jag skulle genast lämna er, om jag inte stämt möte här med målaren Swirski, som skall följa mig till Firenze. Det är en framstående akvarellist ... riktigt framstående! Ingen harstått att locka mera skönhet ur en akvarell. Se där kommer han!»

Swirski inträdde i själfva verket. Han lät sin blick ströfva kring salen för att söka upptäcka Bukacki. Så snart ban varseblifvit honom, ställde han sina steg mot bordet.

Det var en liten undersätsig karl med kort hals, kraftigt bröst, bronsfärgad hy och hår, så svart, att han ganska väl kunnat gå och gälla för italienare. Vid första åsynen tycktes hans drag simpla, men hans blick vittnade om djup, intelligens och godhet.

Bukacki presenterade honom för sin kusin i följande ordalag:

»Detta är herr Swirski, målare-artist, ett slags geni, som inte allenast har mycken talang, utan som dessutom haft den olyckliga idén att inte sluddra bort sin talang.»

Swirski skrattade och visade en dubbel rad mycket små tänder, men friska och hvita som elfenben.

»Jag skulle önska att det vore sant!» sade han.

»Jag skall förklara, huru det kommit sig, att han inte sluddrat bort sin talang,» fortsatte Bukacki ... »Af de mest borgerliga skäl man gärna kan tänka sig; en artist, som har aktning för sig, skulle blygas att tillstå det ... Ser ni, han älskar lidelsefullt sitt landtliga *home,* sitt Pognebin, som ligger någonstädes i närheten af Posen ... Är det inte så? Och han älskar det, därför att det är hans födelseort. Om han sett dagen på Guadeloupe, skulle han älska Guadeloupe ... Kärleken till Guadeloupe skulle likaledes ha bevarat honom från skeppbrott i lifvet ... Den här karlen gör mig alldeles rasande; säg, om jag inte har rätt kanske?»

Målaren iakttog Marie med denna ihärdighet, som endast artisten kan tillåta sig utan att såraden kvinnliga blygsamheten. Hans blick uttryckte intresse och öfverraskning.

Mellan tänderna mumlade han:

»Tänk, att här i Venezia plötsligt befinna sig inför ett ansikte af detta slag; det är rent af fabelaktigt!»

»Hvad är det, som är fabelaktigt?» frågade Bukacki.

»Jag finner, att fru Polaniecka har den mest karakteristiska italienska typ; se bara! Och hvilka rena linjer, se’n!»

»Ja, är det inte så?» utbrast Polaniecki smickrad, »jag har alltid tyckt det!»

»Jag vill slå vad om, att du aldrig kommit på den tanken!» inföll Bukacki.

Men Stas, som var stolt Öfver det intresse, hans hustru väckte hos en berömd artist, fortsatte utan att höra på honom:

»Om ni finner nöje i att måla hennes porträtt, skall jag ha ett ännu större nöje af att äga det af en sådan mästares hand som ni!»

»Af allt mitt hjärta,» svarade Swirski okonstladt; »men i morgon reser jag till Rom. Jag har därstädes påbörjat fru Osnowskas porträtt.»

»Vi skola också vara i Rom om en åtta dagar.»

»Förträffligt, då antager jag gärna.»

Marie rodnade öfver öronen, mumlade några ord till tack, och Bukacki lämnade dem, medförande artisten.

SJÄTTE KAPITLET.

Vid ankomsten till Rom erhöll Polaniecki ett bref från Bigiel. Deras firmas affärer bolmstrade; framgången öfvergick alla förväntningar. Det påbud,den kvinnliga blygsamheten. Hans blick uttryckte intresse och öfverraskning.

Mellan tänderna mumlade han:

»Tänk, att här i Venezia plötsligt befinna sig inför ett ansikte af detta slag; det är rent af fabelaktigt!»

»Hvad är det, som är fabelaktigt?» frågade Bukacki.

»Jag finner, att fru Polaniecka har den mest karakteristiska italienska typ; se bara! Och hvilka rena linjer, se'n!»

»Ja, är det inte så?» utbrast Polaniecki smickrad, »jag har alltid tyckt det!»

»Jag vill slå vad om, att du aldrig kommit på den tanken!» inföll Bukacki.

Men Stas, som var stolt Öfver det intresse, hans hustru väckte hos en berömd artist, fortsatte utan att höra på honom:

»Om ni finner nöje i att måla hennes porträtt, skall jag ha ett ännu större nöje af att äga det af en sådan mästares hand som ni!»

»Af allt mitt hjärta,» svarade Swirski okonstladt; »men i morgon reser jag till Rom. Jag har därstädes påbörjat fru Osnowskas porträtt.»

»Vi skola också vara i Rom om en åtta dagar.»

»Förträffligt, då antager jag gärna.»

Marie rodnade öfver öronen, mumlade några ord till tack, och Bukacki lämnade dem, medförande artisten.

SJÄTTE KAPITLET.

Vid ankomsten till Rom erhöll Polaniecki ett bref från Bigiel. Deras firmas affärer bolmstrade; framgången öfvergick alla förväntningar. Det påbud,som förbjöd utförsel af spannmål till utlandet, hade nyss blifvit kungjordt; men firman ägde ofantliga spannmålsförråd, och som priset på den utländska marknaden undergått en ovanlig stegring, gjorde firman Bigiel och Polaniecki en präktig affär. För framtiden betydde detta rikedom. Polaniecki hade visserligen aldrig betviflat en lycklig utgång af företaget, men underrättelsen gladde honom likväl, såväl ur finansiell synpunkt som därför att den förskaffade honom den tillfredsställda egenkärlekens belåtenhet. Framgången berusar oss och ökar vårt självförtroende. Han förmådde för den skull icke heller i sina samtal med sin hustru undvika att framhålla sina ovanliga gåfvor. Han öfvergick sin omgifning med ett helt hufvud, liksom en jättestor ek behärskar skogens träd. Han nådde ofelbart alltid det föresatta målet; han var, med ett ord, ett slags Phenix midt i ett samhälle, hvars medlemmar gå och gälla för de minst förutseende och minst praktiska i världen. För öfrigt skulle han aldrig kunnat finna en själ, som varit mera böjd för att med blind tro mottaga hvartenda ett af hans ord. Och detta betydde, att han var den lyckligaste af människor.

Några dagar efter sin ankomst förde han sin hustru till målaren Swirkis ateljé vid *via Margotta*. De hade båda fattat vänskap för artisten, som den dagen skulle börja Maries porträtt. Herr och fru Osnowski befunno sig just i målarens ateljé. Bekantskapen var så mycket lättare att återknyta, som Polaniecki erinrade sig, att han förut blifvit presenterad för fru Osnowska i Ostende, medan hon ännu bar sitt flicknamn. Hon ansågs vara vacker, men en smula extravagant. Nu närmade hon sig trettiotalet. Hon hade matt hudfärg, men saknade icke friskhet, läppar som två körsbär, mörkt, i pannan krusigt hår, ögon af vintergrönans färg med litet sneda pupiller, som kom en

atttänka på kinesiska fruntimmer på gravyrer och förlänade hennes ansikte ett uttryck af illparighet och falskhet. Hon kastade axlarna tillbaka och sköt fram bröstet. Bukacki påstod, att hon bar sin barm som en offergåfva.

Hon försäkrade genast Marie, att som de skulle sitta i samma ateljé, måste nödvändigt ett kamratskap i konsten uppstå mellan dem; för Polaniecki förklarade hon, att hon mindes honom såsom en utmärkt dansör och en intressant kåsör, af hvars talanger hon ännu trodde sig kunna komma i åtnjutande! Rom berusade henne och *Cosmopolis* var hennes favoritroman, i *Villa Doria* var hon alldeles betagen, utsikten från *Monte Pincio* hänryckte henne, katakomberna hoppades hon få besöka, och slutligen hade hon nyligen läst Rossis arbeten.

Efter denna utgjutelse tryckte hon artistens hand, smålog kokett i förbigående mot Polaniecki, förklarade, att hon afstode platsen åt en värdigare än hon själf och aflägsnade sig som en stormil, kvarlämnande intrycket af samtidigt en hvirfvelvind, en kinesiska och en blomma. Herr Osnowski, som var en helt ung man med blondinens intetsägande ansikte, följde henne, utan att ha lyckats få säga ett enda ord.

Swirski drog djupt efter andan.

»Det kan man kalla för en orkan!» sade han. »Om ni tror, att det är lätt att hålla henne stilla, om också bara två minuter, bedrar ni er!»

»Men hvilket originellt ansikte!» inföll Marie. »Kan man få se hennes porträtt?»

Polaniecki och hans hustru gingo fram till staffliet och uttryckte sin beundran för artisten, utan att likväl göra sig skyldiga till smicker. Swirski mottog gärna loford, då han tyckte dem vara uppriktiga och ursprungliga. Han täckte öfver porträttet, satte undan det i ett hörn af salongen och, sedan han själf placerat Marie på en stol, började han studera hennes utseende.Denna ihärdiga blick, som hvilade på henne, gjorde den unga kvinnan förlägen: en liflig rodnad täckte hennes kinder ... Swirski smålog af belåtenhet och mumlade:

»Ja, en helt annan typ ... jord och himmel!»

Stundtals blundade han med ena ögat, hvilket ännu mera förvirrade Marie, närmade sig henne och aflägsnade sig åter samt omfattade henne med blicken. För att lugna henne, började han samtala.

»Märkte ni fru Osnowskas man, min fru?» sade han.

»Jag måste erkänna, att jag var så upptagen af henne, att jag inte uppmärksammade honom.»

»Ja, så är det. Hon skymmer honom så väl, att man inte ser honom, och hvad som är allra värst är, att hon själf inte ser honom. Jag känner ingen bättre människa i världen: god, väluppfostrad, finkänslig, mycket rik, alls inte dum ... och så älskar han henne dessutom ända till galenskap.»

Medan Swirski gjorde sitt utkast, upprepade han med tonvikt på hvarje stafvelse:

»Han äl-skar hen-ne ända till ga-len-skap. Se så där, ja ... Var så god och skjut upp ert hår litet öfver örat, så där ... Bukacki påstår, att så snart jag fått penseln i handen, tiger jag inte ett ögonblick och lämnar inte ordet åt någon!... Nåväl, för att återkomma till fru Osnowska, tror jag henne inte i stånd till att göra illa, men hon är i alla fall en kokett af värsta slag, med kallt hjärta och hufvud af eld!... Ett särdeles farligt slag!... Hon slukar böcker dussinvis, välförståendes franska romaner ... De undervisa henne i psykologi, afslöja för henne de kvinnliga temperamenten, hjälpa henne att tyda den gåta, hvars namn är kvinna ... hvilket naturligtvis gör, att hon hos sig själf söker en gåta, och då hon inte finner någon, upptäcker hon i stället hos sig sträfvanden och begär, som hon dagen förut inte vissteaf, hon fördärfvar sin ande och betraktar detta fördärf som förnuftets sista ord, på samma gång hon behandlar sin make som en öfverflödig möbel.»

»Ni är en förskräcklig domare!» invände Marie, oviss om hvad han skulle tänka.

»Då timmen för nästa seans är inne, skall min hustru inte återkomma; hon skall gömma sig af förfäran.»

»Nej, hon behöfver inte gömma sig! Hon tillhör en annan typ ... Osnowska är alldeles inte dum, men karlarna, och isynnerhet kvinnorna ... förlåt ... äro så oresonliga, att om er anderikhet inte genast sticker i ögonen, om ni

saknar tillförsikt, om ni inte klöser som en katt och är hvass som en knif, skola de ... men isynnerhet de senare ... anse er för en nolla ... Detta har jag funnit hundra gånger i mitt lif.»

Han lutade tillbaka sin atletiska bål, höll sina blickar en stund fästa på utkastet och sade:

»Nu kan det vara nog för i dag!»

Polaniecki bjöd honom till middag följande dag i sällskap med professorn och Bukacki.

»Med största nöje ... Jag lefver här som eremit, som ett vildsvin i sin håla ... Vädret är präktigt, det är fullmåne, och vi skola begagna oss af tillfället för att tillsammans bese coliseum i månsken.»

Marie hade svårt att afvakta morgondagen, en sådan längtan erfor hon att få se kapitolium, forum, coliseum, badande i det hvita månljuset. Utan att stanna länge vid bordet, begåfvo de sig för den skull i vagn till ruinerna öfver den af elektriskt ljus upplysta corson.

Kvällen var klar och ljum, omgifningen kring forum och coliseum alldeles öde. Icke långt från kyrkan *Santa Maria della consolazione* hördes tonerna från en flöjt från ett öppet fönster så tydligt, att man kunde urskilja hvarenda not. Nedre delen af forum låg i en djup skugga, som kastades afkapitoliums massa, men dess längre bort belägna delar badade i ett grönaktigt månsken, som dessutom utgöt sig öfver coliseum och insvepte det i ett silfvertöcken.

Då vagnen stannat utanför den ofantliga cirkusens hvalfbågar, ställde Stas och hans hustru, Swirski och professorn sina steg till den centrala arenan, undvikande de under båggångarna hopade spillrorna, brottstycken af pelare, bitar af friser, tegelstenar och stenhopar, de här och där uppresta stockarna. Under intrycket af tystnaden och ensamheten, bortdogo orden på deras läppar. Mellan arkadernas bågar kastade månen sina ljuskärfvar, som orörliga tycktes insomna på arenans mark eller hvila längs de spruckna murarna och upplyste de i stenen urhålkade fördjupningarna samt försilfrade mossan och murgrönan, som här och där täckte de vittrade stenblocken. Byggnadens andra delar, som omgåfvos af ogenomträngligt mörker, väckte tankarna på något hemlighetsfullt och svart. Verkligheten försvann midt i denna förvirring af murar, arkader, ljusytor och djupa skuggor. Jätteruinen tycktes mista sina verkliga konturer för att ikläda sig drömmens obestämda och spöklika former, sammangjuta sig till ett intryck af tystnad, skuggor, månreflexer, vemod, tusen minnen af en lång ärorik forntid, men uppfylld af lidande och blod.

Swirski var den förste, som talade med låg röst:

»Huru mycket lidande! Huru mycket tårar! Hvilket omätligt sorgespel! Man må säga hvad man vill ... Men kristendomen döljer ändå i sig en öfvermänsklig dygd ... Från den tanken kan man inte frigöra sig!»

Han vände sig därpå till Marie och fortsatte, liksom i en hviskning:

»Föreställ er nu den andra makten som åskådare: en hel värld, millioner människor, järnhårda lagar, en styrka, hvartill man aldrig förr settmaken, hvarken före eller efteråt, en organisation, som sedermera aldrig öfverträffats, storhet, ära, hundratals legioner, en jättestad, världens drottning. Föreställ er där borta, detta Palatinum, som behärskar staden! Det tyckes som om ingen jordisk makt skulle kunnat göra sig gällande mot denna styrka. Men så har två judar, Petrus och Paulus, kommit, utan andra vapen än det gudomliga ordet, och se er nu omkring. Tomhet och förstöring. Palatinum en ruin, forum en ruin, och öfver den eröfrade staden endast kors och åter kors!»

Ater rådde tystnad. Endast flöjten lät höra sin sång från grannskapet af »Vår Fru tröstarinnans» kyrka.

Efter en stund sade professorn, betecknande arenan:

»Också där reste sig ett kors, men de ha tagit bort det!»

De beredde sig till att gå, då utifrån rullandet af en vagn hördes Från den mörka nisch, som öppnade sig midt i cirkus, hördes steg. Två höga och smärta gestalter trädde fram ur skuggan.

Den ena, klädd i en gråaktig klädning, som i månljuset antog stålskiftningar, närmade sig för att bättre urskilja de besökande och utropade:

»God afton! Natten är så präktig, att också vi velat se coliseum ... O, hvilken natt!»

Polaniecki igenkände fru Osnowskas stämma.

I det hon stack sin arm under hans, talade hon med mild röst, liknande tonerna från den där flöjten, hvilka, harmoniska och ljufva, alltjämt hördes från kyrkans grannskap.

»Jag börjar tro på aningar !... Något sade mig, att jag här skulle finna vänner ... O, hvilken vacker natt!»

SJUNDE KAPITLET.

Då Polaniecki och Marie följande dag återkommo till hotellet, blefvo de ganska öfverraskade att därstädes finna herr och fru Osnowskis visitkort. Som de voro yngre och nygifta, syntes det, som om det tillkommit dem att göra första steget. Denna artighet medförde en motsvarande artighet från deras sida; de skyndade sig också att återgälda besöket.

Med vanlig elakhet hade Bukacki redan varskott Polaniecki:

»Hon skall utmana dig på tusen sätt, men om du däraf drager den slutsatsen, att hon är betagen i dig, skall du grundligt misstaga dig. Jag skulle helst vilja jämföra henne med en rakknif, som behöfver en strigel för att skärpa sin egg. Du skall tjäna henne till strigel!»

»Först och främst har jag ingen lust att vara strigel, och dessutom är det alldeles för tidigt.»

»För tidigt? Betyder det, att du förbehåller dig framtiden?»

»Nej, det betyder, att jag tänker på andra saker, helt enkelt, att jag allt mera älskar min kära Marie, att då 'för tidigt' slutar, skall det vara för sent, och slutligen, att fru Osnowska löper stor fara att bli slö fastmer än att skärpas på mig.»

Polaniecki var uppriktig. Hans tankar tillhörde verkligen Marie ... »För tidigt» ... Han kände sig så säker på sig själf, att han till och med skulle gått in på försöket; med andra ord, han skulle erfarit en viss belåtenhet att se rakknifven förslöas mot strigeln.

Under besöket ordnade man en ny gemensam utflykt. Denna gång kom förslaget från herrOsnowski, som eljest var så tillbakadragen och tyst.

»Vi tänkte just,» sade han, »bege oss till *San Paolo fuori le mure* och därefter till *Tre fontane*. Klostret är ganska egendomligt. Man har därstädes en beundransvärd utsikt. Det skulle göra oss ett stort nöje, om ni behagade deltaga i denna utflykt!»

»Stas och Marie antogo förslaget ... En halftimme därefter åkte de alla bort. Fru Osnowskas kinesiska ögon uttryckte den lifligaste belåtenhet. Klädd i en grön sidenklädning liknade hon i sanning en *russalka*. Redan innan de kommit fram till *San Paolo*, hade fru Osnowska funnit tillfälle att låta Polaniecki veta, utan att han riktigt visste på hvilket sätt — ty hon pladdrade mindre än vanligt — följande sanningar:

»Din hustru är en beskedlig liten landtlolla ... Hvad min man angår, så finnes han alls inte till. Vi äro således ensamma för att kunna förstå hvarandra!»

De närmade sig basilikan. Herr Osnowski ville, att man skulle stanna, men fru Annette Osnowska förklarade, att man skulle stanna på återvägen och gaf därpå kusken befallning att köra direkt till *Tre fontane*.

Därpå vände hon sig till Polaniecki och sade mycket allvarsamt:

»I den berömda klostergården finnes åtskilliga saker, om hvilka jag skulle vilja be er om upplysningar.»

»I så fall har ni gjort ett dåligt val, min fru; ty jag förstår inte det minsta af antikviteter.»

I den mån som forntidens berömda orter framstodo för dem, visade sig, att Osnowski var den ende, som kände deras historia. Den olycklige studerade från morgon till afton sin resehandbok för att kunna tjäna som ciceron åt sin hustru äfvensom i förhoppning om att kunna fängsla hennegenom sin lärdom. Men hon ägnade ingen uppmärksamhet åt hans förklaringar, just därför att det var han och icke en annan, som framställde dem.

Det djärfva självförtroende, hvarmed Polaniecki erkände sig ingenting veta om det förflutnas händelser, gjorde långt mera intryck på henne.

Sedan de väl åkt förbi San Paolos basilika, vidgades utsikten långt öfver den romerska campagnan med dess akvedukter, hvilka tyckas skynda till staden i djärfva språng, öfver de aflägsna Apenninerna, som beslöjades af asurskyar, ljusa och lugna på samma gång.

Fru Osnowska lät sin blick drömmande hvila på dem och frågade därpå:

»Har ni varit i Albano och vid Nemi?»

»Ännu inte,» svarade Polaniecki. »Seanserna för porträttet förstöra dagen för oss på sådant sätt, att vi inte kunna företaga längre utflykter förrän de slutat.»

»Vi ha redan varit där, men vi ska gärna fara dit en gång till, om ni vill ta oss med er. Ni tillåter väl, eller hur?» sade hon och vände sig till Marie. »Bara ett litet hörn i er vagn ... och jag skall vara så snäll ... inte säga ett ord ... ni skall få se!»

Och åter fäste hon sina blickar på Polaniecki.

Under tiden förklarade herr Osnowski för Marie:

»Det här stället kallas *Tre Fontane* till följd af de tre källor, som härstädes uppspringa. Det var här som Paulus halshöggs. Legenden säger, att hans hufvud tre gånger studsade mot marken och att för hvarje gång på det stället en källa uppsprang ... Trapisterna ha uppbyggt det där klostret. Fordom kunde de emellertid inte tillbringa nätterna där; febern förstörde trakten; numera är detta onda nästan afhjälpt: munkarna ha planterat en hel skog af gummiträd på kullarnas sluttningar. Nu äro vi framme.»Bakåtlutad, med halfslutna ögon, sade fru Annette till Polaniecki:

»Den här romerska luften berusar mig. Jag är alldeles yr i hufvudet. Hemma i Polen begär jag af lifvet endast hvad det gifver mig; här demoraliseras jag. Jag känner min själ öde och tom. Hur skall jag själf kunna veta hvad som kan fylla denna tomhet? Här känner man, anar man, törstar man efter oändligheten! Det är kanske illa. Jag borde inte säga dylikt, men jag kan inte dölja mina tankar ... Hemma kallade man mig, då jag var liten, *Veritula*. Jag måste be min make slita mig härifrån. Det är bäst att lefva inom sitt skal på samma sätt som skölpaddan eller snigeln.»

Denna gång svarade henne Polaniecki allvarligt:

»Ja, skalen äro bra för sköldpaddor och andra skaldjur ... men inte för fåglar, allra minst för paradisfåglar, hvilka, efter hvad man påstår, sakna fötter och för den skull inte kunna hvila sig någonstädes, utan ständigt flyga, flyga.»

»Hvilken förtjusande allegori!» utropade fru Osnowska.

Hon lyfte upp händerna och rörde fingrarna, härmande vingarnas rörelser.

»Således alltid genom rymden!... Himlen, himlen!»

Denna jämförelse smickrade henne. Polaniecki talade med ett allvar i rösten, som bildade en skarp motsats mot det bekymmrslösa och skämtsamma uttrycket i hans ansikete. Han började intressera henne, hon fann honom mera intelligent, mindre lätt att förföra än hon först trott.

Då de kommit fram till *Tre Fontane*, besökte de trädgården, kyrkan, det underjordiska kapellet, där de tre

källorna framkvälla. Osnowski förklarade med sin entoniga stämma hvad han läst i sin resehandbok. Marie åhörde honom uppmärksamt; men Polaniecki tänkte:»Tänka sig, att det förhåller sig på detta sätt trehundrasextiofem dagar om året! Det är verkligen bra hårdt!»

Denna omständighet rättfärdigade till en viss grad fru Annette i hans ögon. Hon tog för öfrigt sin roll som paradisfågel på fullt allvar, flög från föremål till föremål, liksom från gren till gren, utan att kunna slå sig ned någonstädes. Först smakade hon på en eucalyptuslikör, som tillverkades i klostret såsom ett suveränt medel mot febern; därpå förklarade hon, att om ödet låtit henne födas till man, skulle hon ovillkorligen haft kallelse att gå i kloster. Sedan medgaf hon, att hon fann mycken smak för sjömanskallet, att alltid sväfva »mellan himmel och haf, oändligheten i lifvet». Slutligen tyckte hon, att den mest afundsvärda bestämmelsen vore att vara en berömd skriftställare. O, skrifva, måla själens minsta dallringar, halfmedvetna förnimmelser, outtryckta önskningar, alla former, färger och skiftningar.

Solen gick ned, då de åter begåfvo sig på väg. Trädens skuggor föllo så långa på marken. De aflägsna akvedukterna, Apenniniska bergen drunknade i rosenfärgade reflexer. Då de hunnit halfva vägen, började klockorna från San Paolos klocktorn ringa *Angelus*. Dessa beslöjade klocktoner besvarades af ljuden från en andra, därpå en tredje och slutligen en fjärde kyrkas klockor. Hvarje klocka gaf liksom tonen åt en granne, till dess att hela den ofantliga kören skallade. Luften dallrade af en oändlig samklang, liksom om icke allenast staden, utan äfven hela campagnan, slätterna och bergen ringt aftonens *Angelus*.

Stas märkte, att Maries ljufva ansikte helt och hållet omstrålades af guldreflexer. Hvilket lugn, hvilken sanning hos henne! Han såg hur hon i tankarna, alldeles som därborta i Krzemien, då den lilla bykyrkans klocka ringde, upprepade änglahälsningens verser. Alltidoch öfverallt återkommo sålunda i hans minne de ord, som hon då uttalade: »Att bedja till sin Gud!» Aldrig förr hade dessa ord synts honom enklare, mera lugnande och fridgifvande; och på samma gång förstod han, vid beröringen med den eviga staden, bättre den ständiga, lefvande, oöfvervinneliga kraften i denna tro. »Allt detta,» tänkte han, »har bestått sedan snart tvåtusen år. Ingenting förklarar bättre den outplånliga kraften hos denna stad än dessa torn, dessa klockor, dessa kyrkor, denna oföränderliga oföränderlighet hos korset.» Han erinrade sig också målarens utrop utanför coliseum. »Här är allt tomt och i ruiner, Palatinum i ruiner, forum i ruiner, och ofvanför den eröfrade staden ingenting annat än kors, kors och kors!» Han kunde icke betvifla, att häri låg något öfvernaturligt ... Klockorna ringde emellertid fortfarande, medan aftonrodnaden utgöt sig öfver himlen. Under herraväldet af de intryck, som väcktes hos honom vid anblicken af den unga bedjande kvinnan och de rena toner, som dallrade genom den oändliga rymden, och den aftonfrid, som utbredde sig öfver stad och land, började han tänka: »Än se’n! Å ena sidan tusen års tradition, jag vet inte hur många generationers lif, huru många samhällen, som alla funnit sig väl af denna tro; tron på en Gud, en enda, allmänt erkänd, af millioner varelser dyrkad Gud ... å andra sidan hvem? ... Jag, delägare i firman Bigiel och Polaniecki!... Och jag skulle göra anspråk på att hitta på något bättre, ha en riktigare uppfattning af gudomligheten! För att göra detta, måste man vara ett dumhufvud af värsta slag! Och för öfrigt är detta min moders tro, min hustrus tro, och aldrig har jag hos några andra sett större frid och mera lugn glädje än hos dem ...»

På nytt riktade han sin blick på Marie. Hon hade utan tvifvel slutat bedja *Angelus*, ty småleende frågade hon honom i stället för svar;»Hvarför säger du ingenting?»

»Vi äro alla tysta!» svarade han.

Han sade sant ... Fru Osnowska hade förlåtit honom hans näsvisheter, men hans tankspriddhet förolämpade henne; hon sysselsatte sig icke längre med honom, hvarpå hon, såsom en väluppfostrad person, och dessutom för att straffa honom, visade sig så mycket mera uppmärksam mot Marie.

»Swirski,» sade hon, »talar ständigt om er, medan jag sitter för mitt porträtt ... Ni har eröfrat honom, helt och hållet eröfrat honom.»

»Jag hyser också mycken sympati för honom.»

Vagnen stannade snart utanför hotellets port. Polaniecki såg sig affärdad med ett kyligt farväl af den vackra damen med paradisfågelns vingar. Denna plötsliga likgiltighet förblef icke obemärkt.

»Skulle det vara ett nytt förförelsemedel,» tänkte han, »eller skulle jag verkligen ha sårat henne?»

Då de kommit upp på sina rum, frågade han Marie:

»Hvad tycker du om fru Osnowska?»

»Jag tror, att herr Swirski nog torde ha rätt!»

*

ÅTTONDE KAPITLET.

Polaniecki återfick fortfarande icke fru Osnowskas gunst. Då han händelsevis mötte henne mellan två seanser hos målaren Swirski, talade hon med honom nätt och jämt så mycket som den strängaste höflighets regler fordrade. »Hvad kan jag ha gjort henne och hvad vill hon?» tänkte Polaniecki. Han trodde sig icke bry sig om det och skulle kanhända alls icke heller ha tänkt därpå, om fru Annette räknat femtio år i stället för sina tjuguåtta vårar, om hennes ögon icke lånat»Hvarför säger du ingenting?»

»Vi äro alla tysta!» svarade han.

Han sade sant ... Fru Osnowska hade förlåtit honom hans näsvisheter, men hans tankspriddhet förolämpade henne; hon sysselsatte sig icke längre med honom, hvarpå hon, såsom en väluppfostrad person, och dessutom för att straffa honom, visade sig så mycket mera uppmärksam mot Marie.

»Swirski,» sade hon, »talar ständigt om er, medan jag sitter för mitt porträtt ... Ni har eröfrat honom, helt och hållet eröfrat honom.»

»Jag hyser också mycken sympati för honom.»

Vagnen stannade snart utanför hotellets port. Polaniecki såg sig affärdad med ett kyligt farväl af den vackra damen med paradisfågelns vingar. Denna plötsliga likgiltighet förblef icke obemärkt.

»Skulle det vara ett nytt förförelsemedel,» tänkte han, »eller skulle jag verkligen ha sårat henne?»

Då de kommit upp på sina rum, frågade han Marie:

»Hvad tycker du om fru Osnowska?»

»Jag tror, att herr Swirski nog torde ha rätt!»

*

ÅTTONDE KAPITLET.

Polaniecki återfick fortfarande icke fru Osnowskas gunst. Då han händelsevis mötte henne mellan två seanser hos målaren Swirski, talade hon med honom nätt och jämt så mycket som den strängaste höflighets regler fordrade. »Hvad kan jag ha gjort henne och hvad vill hon?» tänkte Polaniecki. Han trodde sig icke bry sig om det och skulle kanhända alls icke heller ha tänkt därpå, om fru Annette räknat femtio år i stället för sina tjuguåtta vårar, om hennes ögon icke lånatsin skiftning af violerna och hennes läppar icke sin glans af körsbären.

Då hon en dag framför spegeln i artistens ateljé satte på sig sin hatt och Marie gjorde en hänsyftning på föregående afton, som tillbringats på teatern, började hon emellertid fråga om de uppträdande sångarna och sångerskorna och om musiken, hvarpå hon vände sig till Polaniecki och frågade:

»Skulle ni vilja ha den godheten att föra mig till min vagn?»

Hon kastade sin mantilj öfver axlarna och sökte efter midjebanden för att knyta dem om lifvet ...

Hon stannade i tamburen:

»Mina handskar besvära mig, jag kan inte få tag i ändarna,» sade hon, »vill ni hjälpa mig?»

Polaniecki lutade sig intill henne och måste, så att säga, omfamna henne. En brännande hetta kom hans blod att sjuda. Hon höll sig framåtlutad, hon också, så att den värme, som utstrålade från hennes ansikte och kropp insvepte honom.

Därpå mumlade hon:

»Hvad har jag gjort er ... Hvarför är ni ond på mig? Det är mycket illa. Jag har behof af älskande själar. Ja, hvad har jag gjort er?»

Han hade emellertid lyckats finna midjebandets ändar ... Han lyfte upp dem, ryggade ett steg tillbaka och svarade därpå med segerns brutala triumf, för att riktigt låta henne förstå, att han icke låtit fånga sig pä betet:

»Ni har alls ingenting gjort mig, min fru, och skulle för öfrigt aldrig kunna göra mig något!»

Htm slungade genast hans oförsynthet tillbaka, liksom en boll i *lawn tennis*.

»Jag fäster vanligen så liten uppmärksamhet vid personer, att det stundom händer, att jag sårar dem utan att veta det!»Med en märklig böjning på hufvudet besvarade hon hans hälsning.

»Jaså, det förhåller sig på det viset!...» tänkte Polaniecki, i det han återvände till ateljén. »Man kan således våga sig långt, så långt som man har lust!»

På nytt genomilades han från hufvud till fötter af en sinnlig rysning.

»Ja, så långt man har lust!» upprepade han för sig själf.

Han uppsökte åter Marie med den öfvertygelsen i sitt innersta, att han gjort en stor uppoffring, förtretad öfver att icke kunna framhålla den och förvissad om, att äfven om Marie kände till hans uppoffring, skulle hon betrakta hans uppförande som den naturligaste sak i världen. Detta retade honom, men då han blickade in i den unga kvinnans så rena ögon och betraktade hennes tjusande ansikte, måste han ovillkorligen i sitt sinne anställa en jämförelse ...

»Å!» tänkte han, »hon är inte alls af samma slag! Hon skulle hellre vilja sjunka genom jorden! Med henne kan man vara trygg!»

Detta rättvisa erkännande innehöll till en viss grad ett beröm, men på samma gång äfven en skymt af trötthet och medömkan ... Denna själ tillhörde honom så säkert, att han icke längre fann det bekvämt att oupphörligt beundra dess egenskaper.

Han tänkte därpå på fru Annette. Huru skulle hon hädanefter bete sig mot honom? Skulle hon vägra att räcka honom handen? Han såg emellertid snart, att han bedrog sig ... För att visa honom, att hon icke fäste någon vikt vid hans person eller hans ord, bemötte hon honom tvärtom med utsökt artighet. Endast Joseph bemötte honom med köld och tycktes undvika honom. Han tillskref denna ovilja Annettes hemliga påverkan.

NIONDE KAPITLET.

»Jag frågar er inte ens, om ni äro lyckliga,» sade Bigiel till Polaniecki och Marie, hvilka han dagen efter deras återkomst till Warschau hade kvarhållit till middagen.

Och fru Bigiel tillade nöjd och leende:

»Gör det er detsamma, om vi inte skola bli ensamma?»

»Hvem har ni då bjudit mera?»

»Zawilowski, vår firmas blifvande korrespondent. »

»Hvilken Zawilowski?» Skalden?...»

»Just han.»

»Från Parnassen till kontoret således?»

»Den gossen anses i själfva verket för att vara utrustad med verklig talang, men poesien ger honom inte bröd. Som här finnes en plats ledig, har han anhållit om densamma. Jag har också gifvit honom den, ty han behagade mig genast. Han erkände visserligen, att han inte hade en aning om hvad en handelskorrespondens väl kunde vara för slag ... Till ersättning talar och känner han grundligt tre språk.»

»Åtta dagar skola förslå för honom att sätta sig in i de brukliga formlerna,» svarade Polaniecki. »Men skall han också kunna förmå sig till det slags arbete hans plats ålägger honom? Besinna bara, en skald!»

»Bah! Vi kunna ju i värsta fall alltid åter göra oss af med honom. Om tre dagar skall han tillträda sin plats. Under tiden har jag förskotterat honom en månads aflöning.»

Skalden inställde sig några minuter därefter.

Det var en ung man på tjugufem till tjugusex år. Ingenting fanns hos honom, som förrådde, att han undergått lidanden och pröfningar; ingentingannat än en viss, litet stel tillbakadragenhet inför sina nya förmän. För öfrigt hade han ett nervöst och rörligt ansikte med framskjutande haka, hvilket gaf honom en viss likhet med Wagner; hans svarta ögon gnistrade däremot af illparighet. Hans gestalt var högrest och vackert växt.

»Jaså, ni är således vår nye medarbetare!» sade Polaniecki och gaf honom handen.

»Säg snarare, herr patron, att jag skall ha den äran att arbeta på ert kontor!»

»Låt patron vara i fred! Vi pläga inte bombardera hvarandra med titlar. Såvida inte min hustru sätter något värde därpå. Hör på, min fru patronessa ... Skulle du inte känna dig smickrad af att kallas på det sättet?»

»Nej, visst inte ... För öfrigt föreställer jag mig fru patronessan klädd i en hög mössa ... och jag afskyr mössor.»

Skalden log. Den hjärtliga välvilja, som rådde i den krets, i hvilken han gjort sitt inträde, ingaf honom förtroende; han blef emellertid förlägen, då den unga kvinnan började tala med honom om hans verser.

»Vi äro gamla bekanta; jag har ännu icke läst något nytt af er, ty vi ha nyss kommit hem från resa ... Men jag hoppas kunna ta igen skadan ... Har ni nyligen gifvit ut något?»

»Nej, min fru ... Jag är poet på samma sätt som herr Bigiel är musiker, på lediga stunder och till tidsfördrif.»

»Det tror jag inte,» svarade fru Polaniecka.

Hon hade rätt; den unge mannens svar var icke uppriktigt; han åsyftade blott att med detsamma utmärka sin ställning i huset: endast en bokhållare, anställd såsom korrespondent i firman Bigiel et C:o. Han lydde också en annan känsla. Han såg nämligen det löjliga hos dessa unga aspiranter till Parnassen, hvilka, därför att de skrifvit några sonetter, antaga ett inspireradt utseende,uppträda som poesiens öfverstepräster och fordra, att man skall hälsa dem med namn af mästare. Hans öfverdrifna självkänsla darrade för blotta skuggan af det löjliga.

Vid bordet berättade Marie några episoder från sin vistelse i Rom. Det blef tal om målaren Swirski, äfvensom om paret Osnowski.

Bigiel, som var en gammal klasskamrat till Osnowski, karakteriserade honom i följande ordalag:

»Han har blott en kärlek, det är hans hustru, och en fruktan för att bli fet. För öfrigt är han den bästa människa i världen!»

»Men han är ju nästan mager!... invände Marie.

»Tack vare två års träning: på bicykel, i fäktsalen, genom Bantingkur ... Karlsbad om somrarna ... vintern i Egypten och Italien, såsom svettdrifvande medel ... Det lyckades honom till slut också ... För öfrigt har jag inte uttryckt mig riktigt. Han själf är inte så rädd för att bli fet ... det är hans hustru! Men allt hvad han gör, är endast för att behaga henne. Här släpar hon honom omkring på balerna och tvingar honom att valsa hela nätterna.»

»*Sclavus saltans!*» inföll Polaniecki.

»Jag förstår nog, att man bör älska sin hustru,» återtog Bigiel: jag förstår till och med, att man, såsom ordspråket säger, kan betrakta henne såsom sin ögonsten ... Det är ju förträffligt!... Men han, han dedicerar verser åt sin hustru. Han plockar bladen af prästkragar, söker efter tecken, rådfrågar spådomar och förebud. 'Älskar hon mig, älskar hon mig inte?' Om svaret utfaller nekande, försjunker han i melankoli. Han älskar henne som en skolpojke ... Han räknar hennes blickar och pinar sig för att tyda rätta meningen med det eller det ordet, hvarmed hon värdigas hugna honom. Han kysser hennes handskar, som hon glömt kvar på bordet ... och detta har pågått i åratal!»»Ah, en så god människa!...» inföll Marie med ett drömmande leende.

»Du skulle kanske vilja, att jag liknade honom?»

»Nej, ty då skulle du vara annorlunda än du är!»

Zawilowski gaf nyfiket akt på Marie. Han fann henne förtjusande och sympatisk. Det svar, hon gaf sin make, gjorde honom tankfull ... På detta sätt talade en älskande kvinna, som aldrig tröttnade i sin ömhet ... »Den lycklige!» sade han för sig själf och gaf Polaniecki en afundsjuk blick.

Som han ännu icke öppnat munnen, men icke ville gå och gälla för att vara tafatt eller blyg, tog han mod till sig och frågade:

»Än fru Osnowska då?»

»Fru Osnowska,» svarade Polaniecki, »har en make, som älskar för två, och behöfver för den skull inte besvära sig alltför mycket. Hon heter Annette, har kinesiska ögon och en plomberad tand, som man endast ser, då hon skrattar. Följaktligen föredrar hon att alltid småle ... Kort sagdt, en kuttrande dufva ... som skriker grugru!»

»Å, så elakt sagdt!» inföll den unga kvinnan och hotade sin man med fingret.

Då man uttömt temat Osnowski, sysselsatte man sig med herr och fru Maszko. Bigiel underrättade sina vänner, att advokaten af dem, som voro intresserade af att annullera den gamla fröken Plaszowskas testamente, fått i uppdrag att söka utverka dess ogillande; den gamla fröken hade dött och anslagit sina millioner till barmhärtigketsverk. Hennes släktingar skulle, om testamentet ogillades, få flera millioner att dela. Herr Plawicki befann sig bland dem. Som man alltid kan finna en juridiskt sårbar punkt, hoppades kärandeparten vinna processen ... I den händelse detta lyckades, kunde Maszko förtjäna en förmögenhet. Denna affär intresserade lifligt Polaniecki.»Den där Maszko,» sade han, »har verkligen hela vigheten hos en katt. Han kommer alltid ned på fötterna.»

»Ja, bara han inte bryter nacken af sig den här gången!... För er, min fru, och för er herr far är det fråga om ansenliga summor. Ensamt Ploszows gods är värdt mer än en million rubel.»

»En vacker brödbit, som i så fall skulle falla som från himlen!» inföll Polaniecki och slickade sig om munnen.

Men Marie harmades.

»Allt det där gör mig endast sorg,» sade hon lifligt. »Det är inte rätt att motsätta sig de dödas vilja, det är inte rätt att rycka brödet från de fattiga eller att rikta sig på bekostnad af skolor och asyler. Fröken Ploszowskas brorson begick självmord ... Kanske tänkte hon att genom sina testamentariska förordningar åt honom utverka gudomlig barmhärtighet och nåd ... Det är ovärdigt, säger jag ... Hur kan man känna och handla annorlunda?»

»O, en sådan liten bestämd hustru!» inföll Polaniecki skrattande.

Den unge skalden åter tänkte:

»Och så rättänkande, så hederlig! Hvilken ädel natur!»

I hans tankar, i hvilka föreställningarna ikläddе sig plastiska former, visade sig godhet och ädelhet genast i en kvinnas gestalt med svarta hårflätor, blå ögon, smärt och högväxt, med tjusande, litet sinnliga läppar.

Efter middagen drogo sig Bigiel och Polaniecki tillbaka för att röka en cigarr; den unge korrespondenten, som »icke hade några laster», stannade hos damerna i salongen. Han kände sig afväpnad ... Dessa människor, hos hvilka han befann sig, tycktes honom väsen, utrustade med en ovanlig godhet ... Och då han sade »dessa människor», hade han endast fru Polanieckas bild för sina ögon. Den fruktan, som brände honom såsom ett rödglödgadt järn, fruktan att man skulle finna honom löjlig med hans poesi, hans tranhals och spetsiga armbågar ... försvann liksom under den hälsosamma inverkan af någon undergörande balsam. Han fann sig så väl hos Marie! Hon talade icke blott för att uppfylla sina sällskapsförpliktelser, utan uttalade alltid uppriktiga tankar, som kommo från hennes hjärtas källsprång. Hennes ansikte, hela hennes person hänförde honom ... Han sökte efter de lämpligaste orden för att återgifva denna tjusning ... enkla och utsökta uttryck, fulla af behag, med landtlig doft, liksom Maries milda skönhet var ljuf och strålande, doftande som en ängsblomma. Han hade nu ett tema ... Konstnären vaknade hos honom.

Den unga kvinnan frågade honom med stor hjärtlighet om hans familj ... Lefde hans far ännu? Hon hade sett honom ett par gånger ... Lyckligtvis afbröt Polanieckis och Bigiels återkomst detta för honom pinsamma ämne ty hans fader, spelare och utsväfvande, hade nyligen blifvit insatt på ett dårhus ...

Man bad Bigiel spela ett stycke. Han satte sig för den skull vid sin notställare, tog sin violoncell mellan knäna och började de första takterna af Gounods *»Våren»*. Då försvann skalden till empyréns ljusa rymder; han uppsökte sin anspråkslösa kammare, hänförd af sina nya vänners godhet, af Gounods *»Våren»* och framför allt af fru Polanieckas skönhet ... Hon anade emellertid icke, att hon nödgats rikta poesien med en »ny rysning».

*

TIONDE KAPITLET.

Herr och fru Maszko aflade sitt besök hos Polanieckis, så snart dessa senare inrättat sig i rödglödgadt järn, fruktan att man skulle finna honom löjlig med hans poesi, hans tranhals och spetsiga armbågar ... försvann liksom under den hälsosamma inverkan af någon undergörande balsam. Han fann sig så väl hos Marie! Hon talade icke blott för att uppfylla sina sällskapsförpliktelser, utan uttalade alltid uppriktiga tankar, som kommo från hennes hjärtas källsprång. Hennes ansikte, hela hennes person hänförde honom ... Han sökte efter de lämpligaste orden för att återgifva denna tjusning ... enkla och utsökta uttryck, fulla af behag, med landtlig doft, liksom Maries milda skönhet var ljuf och strålande, doftande som en ängsblomma. Han hade nu ett tema ... Konstnären vaknade hos honom.

Den unga kvinnan frågade honom med stor hjärtlighet om hans familj ... Lefde hans far ännu? Hon hade sett honom ett par gånger ... Lyckligtvis afbröt Polanieckis och Bigiels återkomst detta för honom pinsamma ämne ty hans fader, spelare och utsväfvande, hade nyligen blifvit insatt på ett dårhus ...

Man bad Bigiel spela ett stycke. Han satte sig för den skull vid sin notställare, tog sin violoncell mellan knäna och började de första takterna af Gounods *»Våren»*. Då försvann skalden till empyréns ljusa rymder; han uppsökte sin anspråkslösa kammare, hänförd af sina nya vänners godhet, af Gounods *»Våren»* och framför allt af fru Polanieckas skönhet ... Hon anade emellertid icke, att hon nödgats rikta poesien med en »ny rysning».

*

TIONDE KAPITLET.

Herr och fru Maszko aflade sitt besök hos Polanieckis, så snart dessa senare inrättat sig iWarschau. Iklädd en stålgrå klädning, garnerad med marabutfjädrar, hade den unga kvinnan aldrig varit vackrare. Det var fortfarande samma milda likgiltiga ansikte med de liksom sömniga dragen, men detta förlänade henne numera liksom en gudabilds behag. Dryga fem år äldre än Marie, syntes hon emellertid yngre. Hennes fina och smidiga gestalt hade under den uppstående pälskragen ett visst barnsligt behag. Polaniecki, som förut icke tyckte om henne, erfor, hvarje gång han sammanträffade med henne, det tilldragande behag, som utgick från hennes person ... Till och med hennes enformiga röst syntes honom icke blottad på behag. Han fann henne nu helt och hållet till hennes fördel.

Maszko själf prunkade som en solros. Hans utmärkelse bländade honom; tillförsikt och en stolthet, som mildrades af välvilja, talade ur hela hans uppträdande, som för öfrigt var mer tillgjordt än någonsin. Men han älskade uppriktigt sin hustru; det kunde man läsa i de blickar, han i hvarje ögonblick fäste på henne. Det berodde nog också på, att det i själfva verket skulle ha varit svårt för honom att finna en person, som bättre motsvarade hans föreställningar om god smak, elegans och modern förfining. Fru Maszkos bekymmerslösa likgiltighet och högdragna kyla syntes honom i sanning oöfverträffliga. Hon bortlade icke heller under några förhållanden eller på något ställe, icke ens i deras intimaste förhållanden, detta för henne utmärkande drag. Som en äkta uppkomling, var han å sin sida stolt öfver att äga en prinsessa, han älskade henne för hennes prinsesslater och därför att han omsider eröfrat henne.

Då Marie frågade henne, hvarest de tillbragt första tiden af sitt äktenskap, svarade hon ... »På min mans gods!» ... och man skulle kunnat säga, att det härvid varit fråga om ett hertigdöme,i hvilket Maszkos efterträdt hvarandra från fader till son under minst tjugu släktled.

»Tycker ni om landet?»

»Mamma tycker mycket om det.»

»Behagade Krzemien er fru mor?»

»Rätt bra ... men ett så obekvämt och dystert hus! Min man tänker bygga ett mera bekvämt.»

Marie suckade. Stackars gamla boning, så kär, så rik på minnen! Stackars Krzemien!

Under tiden talade Polaniecki och Maszko om den stora rättegången med anledning af fröken Ploszowskas testamente.

»Min bäste,» sade advokaten, »jag kan verkligen anse mig åter ha kommit på fast mark. Denna process har hjälpt mig på fötter igen, endast därigenom att den börjat ... Det är en rättegång, sådan man inte sett på många år. Det gäller många millioner. Ploszowski ägde en ännu ansenligare förmögenhet än hans tant ... Innan han sköt sig, hade han insatt moder Angelika Kromicka till sin universalarfvinge. Som hon emellertid inte mottog arfvet, öfvergick detta till den enda direkta arfvingen, fröken Ploszowska, som var hans faster ... ni kan väl nu förstå, hvilken ansenlig kaka den gamla fröken lämnat efter sig!»

»Bigiel har talat om två millioner.»

»Säg Bigiel, efter som han tycker om siffror, att han gärna kan lägga två till. Nåväl, jag kan göra mig själf den rättvisan, att det är lättare att kasta mig i vattnet än att dränka mig i det. Vet ni, hvem jag har dessa förmåner att tacka för? Jo, just er svärfar ... Han var den förste, som ingaf mig tanken på processen. Nå, tänkte jag genast, det kan bli något för mig ... Jag lät genast visa mig testamentet hos notarien ... Jag finner i detsamma några föga betydande, men tillräckliga formfel ... På mindre än åtta dagar har jag i min ficka fullmakt från alla arfvingar,hvilkas rätt blifvit kränkt, och jag börjar bataljen. Hvad säger ni om det? ... Ensamt de honorar, som skola tillerkännas mig i händelse af framgång, ha varit nog för att åter ingifva mina klienter förtroende och förmå mina fordringsägare att lugna sig, med ett ord, att återgifva mig den kredit som jag så väl behöfde. Nu är jag åter i farten ... och det går bra.»

»Men, handen på hjärtat, är affären verkligen god?»

»Huru? Om den är god?»

»Jag menar, om man inte måste låta rättvisans och billighetens vågskål luta litet?»

»I samma stund, som man kan angripa testamentet ur laglig synpunkt ... skall rättvisan ingenting lida.»

»Men allmänna meningen ogillar oss. Att kasta öfver ände alla dessa välgörenhetslegat? Fastän min hustru till en viss grad är intresserad i affären ...»

»Till en viss grad! Det vill säga, att om ni vinna rättegången, böra ni resa en staty åt mig.»

»Det hindrar inte, att min hustru känner sig upprörd däröfver.»

»Er hustru är ett undantag.»

»Visst inte, ty också jag har mina betänkligheter.»

»Jaså, ni har således blifvit romantisk?»

Polaniecki vände sig till den unge skalden, som han denna dag bedt stanna till kvällen, enär han ville visa honom de fotografier han medfört från Italien. Zawilowski hade från bordet tagit Litkas bild, som han betraktade med den för artister utmärkande koncentrerade uppmärksamheten.

»Jag hade nästan mera trott på någon fantasiskapelse,» sade han, »än på ett porträtt efter naturen. Hvilket beundransvärdt hufvud, hvilket uttryck? Är detta ett porträtt af en syster, min fru?»»Nej,» svarade fru Polaniecka. »Det är porträttet af en liten väninna, som är död.»

Dödens tragiska skugga ökade endast skaldens sympati och beundran af det verkligen änglalika ansiktet. Han betraktade bilden, ömsom aflägsnade den från, ömsom åter förde den närmare sina ögon. Slutligen sade han:

»Det finns emellertid en likhet ... Någonting i blicken ...

Men Polaniecki tog ifrån honom fotografien och satte den tillbaka på sitt skrifbord. Hans kärlek till den lilla aflidna flickans minne var så stor, att skaldens antydan af en likhet med Maries drag syntes honom som ett vanhelgande.

»Aldrig i lifvet!» utropade han. »Inte minsta drag ens. Hur kan man ens jämföra dessa båda ansikten?»

»Jag tycker som ni,» instämde Marie, ehuru Stas öfverdrifna förtrytelse smärtade henne.

Men han envisades och tog nu fru Maszko till vittne.

»Kände ni Litka, min fru?»

»Ja.»

»Det är sant, ni såg henne en gång hos Bigiels!»

»Ja.»

»Finns minsta likhet mellan henne och min hustru?»

»Nej.»

Zawilowski, som redan tillbad Marie, vredgades på sin chef öfver dessa hans föga grannlaga invändningar. Men Stas, som hade sina blickar fästa på fru Maszkos gestalt, som på utsökt sätt aftecknades af hennes höghalsade klädning, tänkte:

»Hon är ändå ganska frestande!»

En stund efteråt aflägsnade sig herr och fru Maszko. Advokaten kysste Maries hand och sade:

»Jag måste resa bort på några dagar: en viktig angelägenhet kallar mig till Petersburg; jag hoppas, att ni inte skall

glömma bort min hustru ...»Då Marie var allena med sin man och skalden, påminde hon den senare om det löfte, han gifvit henne, att uppläsa sitt nya poem, med titeln: *»På tröskeln»*. Han efterkom genast hennes begäran, ett sådant herravälde utöfvade hon redan öfver hans själ. Han förvånade sig öfver sitt mod, öfver det nöje han erfor af att höra den unga kvinnans loford, loford, som åtminstone voro uppriktiga, tänkte han. Hon hänförde honom med sin enkelhet, sin godhet och hela sitt väsens utsökta behag.

Då han i sin ordning gått sade Polaniecki leende:

»Det djuret har verkligen talang. Har du märkt, så han förändrat sig?»

»Han bär hår och skägg kortare.»

»Och hans haka framträder bara så mycket skarpare.»

Han hade stigit upp och ordnade utsikterna från Italien; därpå gick han fram till bordet och tog Litkas fotografi.

»Jag tar den här in i mitt arbetsrum,» sade han.

»Men du har ju redan en?»

»Ja, men jag vill inte, att den här skall vara utsatt för allas blickar. Den första bästa, som kommer, gör sina anmärkningar, och det retar mig. Du tillåter väl?»

»Gör som du vill!» svarade Marie.

*

ELFTE KAPITLET.

I sin nya ställning som fru Polaniecka måste Marie göra nya bekantskaper. Hon lärde bland andra känna fru Bronicz och hennes nièce fröken Castelli. Salig herr Bronicz, som var släkt medDå Marie var allena med sin man och skalden, påminde hon den senare om det löfte, han gifvit henne, att uppläsa sitt nya poem, med titeln: *»På tröskeln»*. Han efterkom genast hennes begäran, ett sådant herravälde utöfvade hon redan öfver hans själ. Han förvånade sig öfver sitt mod, öfver det nöje han erfor af att höra den unga kvinnans loford, loford, som åtminstone voro uppriktiga, tänkte han. Hon hänförde honom med sin enkelhet, sin godhet och hela sitt väsens utsökta behag.

Då han i sin ordning gått sade Polaniecki leende:

»Det djuret har verkligen talang. Har du märkt, så han förändrat sig?»

»Han bär hår och skägg kortare.»

»Och hans haka framträder bara så mycket skarpare.»

Han hade stigit upp och ordnade utsikterna från Italien; därpå gick han fram till bordet och tog Litkas fotografi.

»Jag tar den här in i mitt arbetsrum,» sade han.

»Men du har ju redan en?»

»Ja, men jag vill inte, att den här skall vara utsatt för allas blickar. Den första bästa, som kommer, gör sina anmärkningar, och det retar mig. Du tillåter väl?»

»Gör som du vill!» svarade Marie.

*

ELFTE KAPITLET.

I sin nya ställning som fru Polaniecka måste Marie göra nya bekantskaper. Hon lärde bland andra känna fru Bronicz och hennes nièce fröken Castelli. Salig herr Bronicz, som var släkt medOsnowski, hade till denne sålt sitt has, men förbehållit sig en flygel, i hvilken hans änka och fröken Castelli hvarje år tillbragte den tjusande årstid, som Warschaus invånare kalla »sommarkarnavalen».

Fru Bronicz talade med salvelse om sin aflidne make: »Tänk er! Den siste af Ruriks ätt, från hvilken han i rät nedstigande linje härstammade genom furstarna Ostrowski!» Hennes närmare bekanta kallade henne vanligen »sockerbiten», ty då hon ville förvärfva sig någons välvilja, uppvaktade hon denne med en mängd fadda artigheter, hvilka hon framsade med hopknipen mun, liksom hon sugit på en bit socker. Hennes lögner gränsade till det vidunderliga. Hvad åter fröken Castelli angick, var hon dotter till fru Bronicz' syster, som till stor skandal för sin familj gift sig med en italiensk musiklärare. Hon dog, då hon gaf lifvet åt en flicka, och året därpå dränkte sig signor Castelli. Fru Bronicz upptog då sin systerdotter, som hon uppfostrade och till hvilken hon fattade stor kärlek.

Fröken Lina Castelli var för öfrigt en fulländad skönhet med regelbundna drag, svarta ögon, guldglänsande hår och en hy så slät och hvit, att den påminde om porslinets glans. Hennes tunga ögonlock gåfvo henne ett sömnigt utseende, som också kunde gå och gälla för tankfullhet. Man skulle kunnat taga henne för en varelse, som lefde ett inre lif och för den skull också var likgiltig för allt, som omgaf henne. För öfrigt underlät fru Bronicz aldrig att framställa henne i detta ljus. Fru Osnowska, som också slösade med berömmande talesätt om sin kusin, sade, att hennes blick »förrådde oändliga djup». Knuten var blott att veta, hvad man skulle finna på botten; men denna hemlighet förlänade endast fröken Lina ett ytterligare behag.

Fru Annette Osnowska, som nu också återkommit från Rom, medförde allehanda minnen frånsin resa. »Konst och åter konst! Endast konst finnes i världen!» förklarade hon för Marie. Hennes käraste önskan var att få en ateniensisk salong; hennes hemliga åtrå var att få se sig såsom Beatrice åt någon Dante, Laura åt någon Petrarca eller åtminstone såsom en inspirerande Vittoria Colonna åt en ny Michel Angelo.

»Vi ha en vacker trädgård kring vår villa,» sade hon; »och där skola vi tillbringa förtjusande stunder; vi skola ordna florentinska aftnar. Ni förstår» — och därvid rörde hon fingrarna som snurrande fågelvingar — »mellan hund och varg, kvällsskymning, månsken ... Här är det några lyktor, de gamla trädens skugga ... och man drömmer, man samtalar, med halfhög röst, om allt, om lifvet, om känslor och intryck, om konsten. Det är bra mycket bättre än vårt tomma skvaller. Min Josef» — här vände hon sig till sin man — »du skall kanske ha tråkigt, men gör det för min skull; du skall se, så vackert det skall bli!...»

»Men, min vän, så snart du finner nöje däri, skulle jag väl inte kunna ha tråkigt?»

»Och framför allt nu, se'n Linetta är hos oss! Hon är artist, artist ända ut i fingerspetsarna.»

Fröken Linetta smålog, medan »den siste Rurik» med hjärtat på läpparna vände sig till Polanieckis:

»Har ni många bekantskaper i artistvärlden?» frågade hon Marie.

»Min man har, men inte jag ... Jo, jag känner ju herr Zawilowski!»

»Skalden?»

»Ja, just skalden.»

Fru Osnowska hörde denna underrättelse med obeskriflig hänförelse. Det hade alltid varit hennes dröm att lära känna Zawilowski ... Det kunde Josef intyga ... Blott för några dagar sedan hade hon tillsammans med Linetta läst hans poem: *»Ex imo»*.

»Och Linetta, som excellerar i att med ettenda ord känneteckna sina intryck, sade ... Min Gud! Hvad sade hon nu igen? Minns du inte?»

»Att det var lapidariskt!» sufflerade fru Bronicz.

»Ja visst, lapidariskt!... Just så föreställer jag mig herr Zawilowski. Hurudan är han?»

»Liten, med tjock måge, femtio år, alldeles flintskallig,» beskref Polaniecki.

Fru Osnowska och fröken Linetta erhöllo en så förkrossad min af bitter missräkning, att Marie måste skratta.

»Tro honom inte,» sade hon. »Han är nog stygg att finna ett nöje i att gyckla så där. Herr Zawilowski är ung, en smula tafatt och liknar Wagner.»

»Hvilket betyder, att han har en haka som polichinell,» inföll Stas, i det han reste sig och gaf sin hustru ett tecken till att taga afsked.

I förstugan mötte de en ungherre på modet vid namn Kopowski, en fadd och vacker karl, som framför spegeln just höll på att ordna sina brända och pomaderade lockar, hvilka glänste på ett hufvud lika klassiskt, men också lika hårdt som en statys.

»Den där skall väl också göra tjänst åt henne under hennes florentinska aftnar,» sade Polaniecki. »Eget nog,» fortsatte han, »är fru Osnowska verkligen vacker, men ändå verkar fru Maszko mycket mera tilldragande på mig. Hvad den där lilla Castelli angår, så är hon förtjusande; men märkte du, att man oupphörligt talar om henne, utan att man hör henne själf säga ett enda ord?»

»Hon anses vara mycket bildad och mycket intelligent,» sade Marie; »hon är kanske litet blyg som herr Zawilowski ... Man måste ändå presentera honom för de där damerna.»

En händelse, som inträffade ett par dagar därefter, rubbade emellertid detta förslag. Fru Polaniecka halkade nämligen i trappan och slog sig,då hon föll, så svårt, att doktorn föreskref henne absolut stillhet under flera dagar.

Hennes make vårdade henne med mer än tillräcklig omsorg. Han läste högt för henne; han inrättade sitt arbete i rummet näst intill, så att hon alltid kunde ropa honom. Äfven deras vänner gåfvo den unga kvinnan många bevis på deltagande. Det var en oafbruten rad besök. Alla kommo för att höra, hur det stod till. Herr och fru Maszko, fru Bronicz, herr och fru Osnowski. Den sistnämnda isynnerhet trängde nästan med våld in i sjukrummet. Därpå började oändliga berättelser: Rom, Swirski, hennes man, Linetta, Zawilowski, alla passerade revy. Framför allt tillät skalden henne icke sofva i ro.

»Uppriktigt taladt!» sade hon till Marie, »du måste hjälpa mig. Jag har stiftat en hel sammansvärjning. Mitt hufvud brinner. Tänk dig bara, att den där Zawilowski sysselsätter mig till den grad, att Josef börjar bli svartsjuk; men det finnes skiftningar i känslan, som den stackars Josef inte fattar. Slutligen har jag öfvertygat mig om, att båda två, Linetta och han — jag menar naturligtvis skalden, inte Josef — äro skapade för hvarandra. Poesi är poesi! Skämta inte, Marie, och tag mig inte heller för en öfverspänd toka ... Du känner inte Linetta! Hon måste ha en utvald man. Hon skall aldrig gifta sig med en Kopowski ... Fast Kopowski ser ut som en kerub ... Nej, jag har aldrig sett ett mera änglalikt ansikte ... Kanske i Italien ... i Uffizzi'ernas museum ... Knappt där! Men vet du hvad Linetta säger om honom? ’Han är ett nöt.’ Tänk bara! Hvad de skulle passa bra för hvarandra; så romantiskt, om de vid första anblicken skulle bli betagna i hvarandra! Jag menar Zawilowski och Linetta, inte Kopowski. Hvem skulle Linetta med sina höga sträfvanden väl kunna få, som bättre förstode henne? O, kära, tänk blott hvilken roman vi skulle fåupplefva! Vi skulle roa oss som drottningar!... O, måtte de älska hvarandra! Jag förutser det nu. Världen är så tråkig, att ett dylikt skådespel väl förtjänar våra bemödanden och våra försök. För mig synes saken inte alltför svår. Tant Bronicz upprepar hon också: ’Hvar skall hon finna en sig värdig make?’ Jag fruktar, att jag tröttat dig litet, men det är så ljuft att prata, att ordna något!»

I självfva verket gjorde detta fågelkvitter Marie alldeles yr i hufvudet. Då Stas kom in, meddelade hon honom emellertid de förslag, som rörde Zawilowski och Linetta.

»Fru Osnowska måste ha ett mycket godt hjärta, och därför tycker jag mycket om henne. Men herre Gud, hvad hon är öfverspänd!... Hvilken massa infall hon har!»

»Säg snarare, att hon inte är riktigt klok. Skillnaden är stor. En öfverspänd ande går nästan alltid hand i hand med hjärtat ... Hon däremot syndar oftast till följd af sin hjärtlöshet ... Hufvudet brinner, medan hjärtat är is ...»

»Du tycker inte om fru Osnowska?»

Polaniecki kunde i självfva verket icke tåla henne. Men i stället för att förneka eller bekräfta sin motvilja började han denna gång betrakta sin hustru med en viss nyfikenhet. Hennes upplösta hår föll i vågor ned på kudden, och på denna mörka bakgrund aftecknade sig hennes tjusande, litet självsvåldiga ansikte som en blomma. Hennes ögon syntes mer klart blå än vanligt; mellan hennes halföppnade läppar, glänste hennes små hvita tänder, som pärlor i ett skrin. Polaniecki böjde sig ned öfver henne och mumlade med förändrad röst:

»Hvad du är vacker i afton!»

Med blossande ansikte täckte han den unga kvinnans mun och ögonlock med kyssar.

Men hvar och en af dessa kyssar gaf henneen rysning, liksom vid förnimmelsen af en skarp smärta ... Hvarför märkte han först i dag hennes skönhet? Hans föregående likgiltighet, denna brutala häftighet, detta ansikte, i hvilket en djurisk åtrå glödde, sårade hennes varelses finaste fibrer.

»Låt mig vara!» sade hon och vände bort hufvudet.

*

TOLFTE KAPITLET.

Maries opasslighet räckte icke länge. Efter en veckas förlopp kunde hon tillsammans med sin man gå på middag till Bigiels, hvilka på grund af vårvärmen flyttat ut till sitt landthus. Skalden Zawilowski var också bjuden. Man kunde inte mera undvara honom.

Vid bordet föll samtalet på Osnowskis; på de romerska eller florentinska aftnarna, hvilka fru Annette hade för afsikt att ordna, på fröken Castelli och den nyfikenhet, skalden hade väckt hos dessa damer.

»Det var bra, att jag fick veta det; jag vill inte besöka dem för allt i världen!» förklarade Zawilowski.

»Ni skall först göra deras bekantskap hos oss,» föreslog Marie.

»O, min fru, förlåt mig, men jag skall nog akta mig!»

»Hvarför det?» inföll Stas; »man bör inte allenast ha mod att stå för sina känslor, utan också för sina verser.»

Fru Bigiel bekräftade å sin sida:

»Ja, visst. Är det något att rodna öfver? Se folk rakt i ansiktet och säg dem: 'Jag skrifver vers därför att jag skrifver vers!'»en rysning, liksom vid förnimmelsen af en skarp smärta ... Hvarför märkte han först i dag hennes skönhet? Hans föregående likgiltighet, denna brutala häftighet, detta ansikte, i hvilket en djurisk åtrå glödde, sårade hennes varelses finaste fibrer.

»Låt mig vara!» sade hon och vände bort hufvudet.

*

TOLFTE KAPITLET.

Maries opasslighet räckte icke länge. Efter en veckas förlopp kunde hon tillsammans med sin man gå på middag till Bigiels, hvilka på grund af vårvärmen flyttat ut till sitt landthus. Skalden Zawilowski var också bjuden. Man kunde inte mera undvara honom.

Vid bordet föll samtalet på Osnowskis; på de romerska eller florentinska aftnarna, hvilka fru Annette hade för afsikt att ordna, på fröken Castelli och den nyfikenhet, skalden hade väckt hos dessa damer.

»Det var bra, att jag fick veta det; jag vill inte besöka dem för allt i världen!» förklarade Zawilowski.

»Ni skall först göra deras bekantskap hos oss,» föreslog Marie.

»O, min fru, förlåt mig, men jag skall nog akta mig!»

»Hvarför det?» inföll Stas; »man bör inte allenast ha mod att stå för sina känslor, utan också för sina verser.»

Fru Bigiel bekräftade å sin sida:

»Ja, visst. Är det något att rodna öfver? Se folk rakt i ansiktet och säg dem: 'Jag skrifver vers därför att jag skrifver vers!'»»Det är således öfverenskommet,» fortsatte Marie ... »Jag skall först presentera er hemma hos oss; ni skall se'n aflämna ert kort hos dem, och därpå skola vi alla tillbringa en afton hos dem.»

»Jag skall nog hitta på något gömställe.»

»Men, om jag vänligt ber er?»

»Nå, då skall jag gå.»

Hans kinder täcktes af en svag rodnad.

Han kastade en snabb blick på Marie. Hon hade bleknat; hennes ansikte tycktes endast ändå mera intagande. Man skulle kunnat taga henne för en sexton års flicka. Aldrig hade hon synts honom så tjusande. O, hvad skulle han väl kunnat neka henne?

»Man måste tvinga er,» fortsatte den unga kvinnan, »ty ni har ännu inte sett fröken Castelli, men se'n skall ni bli ursinnigt kär i henne.»

»Jag, min fru?» utropade Zawilowski, som protesterande lade handen på sitt bröst, »jag kär i fröken Castelli?»

I sin protest inlade han så mycket allvar, så mycken eld, att fru Polaniecka denna gång kände sig helt förlägen.

Under tiden talade Stas om affärer med Bigiel. Han hade tändt en cigarr, och för hvarje gång han förde den till sina läppar, upplystes hans skägg af ett rödaktigt skimmer.

Zawilowski, som alltjämt fäste sina blickar på Maries ljufva ansikte, kunde icke afhålla sig från att tänka, att om han haft den lyckan att erhålla henne till hustru, skulle han icke rökt en cigarr med sådan förnöjelse; han skulle icke ha talat om affärer, utan knäböjande tillbedt henne! Under inflytande af den vackra sommarnattens och det milda kvinnoansiktets tjusning, greps han af inspiration!»

Han började först halfhögt, därpå allt högredeklamera ett af sina senaste poem: *»Snöhöljda toppar»*. I dessa verser låg liksom en trånad efter något otillgängligt, obefläckadt ... Det blef tyst, man lyssnade hänryckt till hans ord. Berusad af poesi och kärlek, rycktes han först ur sin dröm, då Polanieckis vagn aflämnat honom utanför hans port.

»Således, i öfvermorgon,» sade Marie till honom, »vid *five o'clock?*»

»Ja,» svarade han ... och i det han bugade sig, förde han den unga kvinnans hand till sina läppar.

Fru Polaniecka kände sig upprörd. Hemfärden under den klara stjärnhimlen: dessa verser, hvilkas musik ännu vaggade henne, kommo några slumrande strängar i hennes själ att dallra ...

»O min Stas,» sade hon och slog armarna kring sin mans hals, »hvad det är ljuft att lefva tillsammans och älska hvarandra, eller hur?»

Han besvarade emellertid helt tankspridd hennes omfamning och sade med en ton af bekymmerslös fåfänga:

»Har jag någonsin påstått motsatsen?»

Dagen därpå offentliggjorde en tidskrift utdrag ur *»Snöhöljda toppar»*. Polaniecki läste högt upp dem vid bordet. Men förtrollningen tycktes bruten. Det var icke samma smekande musik som i den klara sommarnattens stillhet.

»De där verserna måste vi bevara åt Linetta,» sade Marie.

»Ja, det är sant! Det är ju i morgon det där storartade mötet skall ske. Ni vill således ovillkorligen inviga en ny epok i den stackars gossens lif?»

»Ja, det vilja vi,» svarade Marie med en viss beslutsamhet. »Annettes idé öfverraskade mig visserligen en smula i början, men hvarför inte, när allt kommer omkring?»Mötet ägde i självfva verket rum dagen därpå. Zawilowski, som kände sig helt förskräckt, föreföll mera tafatt än vanligt; aldrig hade hans ben synts honom så smala och långa. Han bevarade likväl till och med i sin tafatthet en viss ädel hållning, och fru Annette visste uppskatta honom. Nu spelades den mänskliga komediens oföränderliga scener. Såsom väluppfostrade personer aktade sig visserligen damerna för att alltför mycket visa sitt intresse genom sina envisa blickar, men upphörde emellertid icke att betrakta skalden; och medan denne å sin sida låtsades icke märka något, tänkte han i alla fall endast på dessa blickar, som fästes på honom och hvilkas nyfikenhet orsakade honom obeskrifligt obehag.

Han sökte under ett antaget otvunget sätt dölja hur besvärad han kände sig, ty i sin egenkärlek var han mån om, att man skulle fälla ett godt omdöme om honom. Damerna voro för öfrigt blott alltför benägna att på förhand beundra allt hos honom. Till och med om han skulle visat sig dum och platt, skulle man tagit hans dumhet för ett poetiskt uttryck af hans natur. Endast fröken Castelli bevarade sin vanliga likgiltighet, ehuru helt förvånad öfver att se denna nya sol förvisa henne till en simpel drabants rang.

Det första intryck hon erfor vid anblicken af detta energiska och på samma gång naiva ansikte var: »Ingen jämförelse möjlig med den där idioten Kopowski!»

Men »idiotens» gudomligt vackra ansikte framstod, liksom lifslefvande, för hennes ögon. Då tycktes hennes ögonlock ändå tyngre, och mer än vanligt erhöllo hennes drag det hemlighetsfulla uttrycket af en sfinx ... af porslin. I grunden kände hon sig förargad öfver att hvarken hennes rörelser och hållning som gudinna eller det mystiska och hemlighetsfulla, som, enligt fru Bronicz' åsikt, fjättrade alla vid henne, syntes på minsta sätt inverkapå denne apolloson. Hon började för den skull förstulet gifva akt på honom; och som hennes poetiska anspråk alldeles icke uteslöto en hos henne mycket utvecklad känsla för modet och mondäna fordringar, anmärkte hon, att skaldens drag visserligen voro mycket uttrycksfulla, men att han måste låta sy sina kläder hos en skräddare af andra eller tredje rangen. Hans lifrock hade icke det stränga snittet, och nålen i hans halsduk — o! — riktigt »dålig smak». Medan han samtalade med fru Osnowska, kastade han då och då sina blickar på Marie, liksom på den enda vänliga själen. Fru Osnowska aktade sig väl för att genast tala om poesi. Hon visste, att Zawilowskis barnaår hade förflutit på landet, och därför ansåg hon sig också böra för honom skildra sin kärlek till lifvet på landet. Hennes man föredrog statslifvet, men hon! »O, jag vill vara uppriktig,» fortsatte hon, »det är inte dessa omsorger, som sammanhänga med landtbruket, som locka mig: mjölkkammare, hönsgård, räkenskaper ... jag är lat som ett murmeldjur, jag skulle helst vilja ha ett arbete, på hvilket man kunde förlora mycken tid. Låt se! Hvad är det jag skulle tycka om?»

Och därpå började hon på sina vackra fingrar uppräkna alla de landtliga sysselsättningar, som kunde behaga henne.

»Först och främst skulle jag vilja vakta gässen.»

Zawilowski brast i skratt. Han tyckte sig se fru Annette såsom gåsvakterska, och denna tafla väckte hans löje.

Den unga kvinnans violblå ögon började också le; hon anslog den skämtsamma och ystra tonen hos en liten flicka, som pladdrar om allt, som faller henne i tankarna.

»Än ni då, skulle ni tycka om det?»

»Hvad då, min fru?»

»Att vakta gäss?»»Ja, obeskrifligt!»

»Ser ni bara! Än du då, Linetta, hvad skulle du vilja vara? I den fria naturen, ute på landet ... väl förståendes.»

Linetta lyfte långsamt sina tunga ögonlock.

»En spindelväf,» sade hon.

Bilden slog an på skalden ... För hans ögon upprullade sig plötsligt sädesfältens ljusgula vidder och silfvertrådarna, som sväfvade i luften, badade af den blå himlen och solen.

»Hvilken vacker bild!» anmärkte han.

Hans blick fäste sig med större uppmärksamhet på Linetta; hon smålog mot honom, liksom för att tacka honom, därför att han förstått poesien i hennes jämförelse.

Men i samma ögonblick inträdde Bigiels, hvilket satte fru Bronicz i tillfälle att bemäktiga sig poeten. Det var icke svårt att ana ämnet for deras samtal, ty Zawilowski kastade oupphörligt sina blickar på fröken Castelli, liksom för att noga pröfva likheten med det porträtt, man skildrade af henne.

Samma afton måste skalden bikta sig hemma hos Polanieckis.

»Nåväl, hvad tycker ni om fröken Castelli?» frågade Marie.

»Både hon och hennes kusin synas mig vara begåfvade med stor inbillningskraft. Har ni märkt, att de alltid tala i bilder?»

»Kanske! Men Linetta är mycket intressant.»

Polaniecki, på hvilken fröken Castelli icke gjort något intryck, utbrast med otålighet:

»Men hvad finner ni då för märkvärdigt och beundransvärdt hos henne? Intressant ja, ända till dess hon blir tråkig ...»

»Nej! Linetta skall aldrig bli tråkig,» svarade Marie. »Tråkiga äro endast dessa enfaldiga varelser, som blott kunna älska!»

Ett sorgset moln beslöjade hennes blick. Zawilowski märkte det genast. Dessutom väcktes hansuppmärksamhet af den unga kvinnans blekhet. Hennes ansikte hade liljans hvita skiftningar.

»Ni är trött, min fru?»

»Ja, litet,» svarade hon småleende.

Skaldens känsliga hjärta greps af ett oändligt medlidande. »En verklig lilja,» tänkte han. I jämförelse med dessa ljufva behag syntes fru Osnowska honom så skrikande som en skata, fröken Castelli kall och liflös som en staty. Dittills hade han tänkt sig Marie endast såsom idealet af den drömda kvinnan; nu vände sig alla hans tankar till henne. Han genomilades af en darrning. Denna ängsblomma blef för honom den älskande kvinnan!

Polaniecki återkallade honom till verkligheten.

»Ni skall i natt drömma om den vackra Linetta i den sofvande skogen?»

»Å, nej!» värjde sig skalden och rodnade.

Då Stas märkte detta, började han skratta.

»Bah! Vi ha allihop börjat på samma sätt!» sade han.

*

TRETTONDE KAPITLET.

Aldrig ens i tankarna hade Marie beklagat sig öfver Stas. Intet allvarsamt missförstånd åtskilde dem. Likväl måste hon för sig själf erkänna, att den verkliga, den fullständiga och isynnerhet den omätliga kärlek, hvarom hon drömt, då Polaniecki ännu var hennes fästman, skilde sig från verkligheten.

Detta fann hon för hvarje dag alltmera. Hennes hederliga och rättrådiga natur bevarade henne för en uppresning, men i stället öfverskyggades hon liksom af ett moln af vemod, och hon befarade, att denna skugga skulle bli innebörden i hennes tillvaro.uppmärksamhet af den unga kvinnans blekhet. Hennes ansikte hade liljans hvita skiftningar.

»Ni är trött, min fru?»

»Ja, litet,» svarade hon småleende.

Skaldens känsliga hjärta greps af ett oändligt medlidande. »En verklig lilja,» tänkte han. I jämförelse med dessa ljufva behag syntes fru Osnowska honom så skrikande som en skata, fröken Castelli kall och liflös som en staty. Dittills hade han tänkt sig Marie endast såsom idealet af den drömda kvinnan; nu vände sig alla hans tankar till henne. Han genomilades af en darrning. Denna ängsblomma blef för honom den älskande kvinnan!

Polaniecki återkallade honom till verkligheten.

»Ni skall i natt drömma om den vackra Linetta i den sofvande skogen?»

»Å, nej!» värjde sig skalden och rodnade.

Då Stas märkte detta, började han skratta.

»Bah! Vi ha allihop börjat på samma sätt!» sade han.

*

TRETTONDE KAPITLET.

Aldrig ens i tankarna hade Marie beklagat sig öfver Stas. Intet allvarsamt missförstånd åtskilde dem. Likväl måste hon för sig själf erkänna, att den verkliga, den fullständiga och isynnerhet den omätliga kärlek, hvarom hon drömt, då Polaniecki ännu var hennes fästman, skilde sig från verkligheten.

Detta fann hon för hvarje dag alltmera. Hennes hederliga och rättrådiga natur bevarade henne för en uppresning, men i stället öfverskyggades hon liksom af ett moln af vemod, och hon befarade, att denna skugga skulle bli innebörden i hennes tillvaro.Med själen uppfylld af god vilja, sökte hon först öfvertyga sig om att hon endast hängaf sig åt tomma griller. Hvad saknade hon då och i hvad mån hade hennes make svikit henne? Aldrig hade han med vett och vilja orsakat henne smärta, han sökte tvärtom på allt sätt förskaffa henne allt, som kunde behaga henne. Han visade sig frikostig, han underrättade sig om hennes hälsa; i ömma stunder täckte han hennes ögon och händer med kyssar. Han var med ett ord en god äkta man ... Och likafullt saknades något i hennes lycka. Hon skulle icke med ett enda ord kunnat säga hvari denna brist bestod ... Men hon hade en allför klar uppfattning för att icke göra sig reda för hvad hennes hjärta så lifligt saknade. Efter den stora och högtidliga kärleksfesten började de enformiga dagarnas rad. Hon skulle velat förlänga denna fest, utsträcka den till loppet af hela deras tillvaro; hvaremot hon, icke utan en viss smärta, såg sin make finna sig i denna enformighet, alldeles som i en normal och nödvändig regel ... Och dessutom hade han annat att tänka på ... Hon kände sig mera tillhöra honom än han henne ... Då hon gaf honom hela sin själ, erhöll hon endast den beskärda del, som tillkom de äktenskapliga fordringarna ... Hon sade sig visserligen, att detta vore männens privilegium; att utom henne fanns för honom en värld af affärer, tankar, arbete; men hon hade hoppats, att han skulle taga hennes hand och införa henne i denna värld, att han skulle dela den med henne, åtminstone vid den husliga härden ... Hon kunde emellertid icke längre göra sig några illusioner; det var icke alls på det sättet.

Polaniecki hade, enligt de af honom använda ordalagen, tagit henne och behöll henne, och i den mån deras

ömsesidiga känslor ombildades till ömsesidiga plikter, bekymrade han sig icke mera om dem än om lifvets andra naturliga plikter.Han behandlade sin hustru med en makes uppmärksamhet och omsorg, men icke med älskarens tillbedjan och icke heller med denna värme, denna vaksamhet eller denna fruktan, som i de mänskliga känslornas inskränktare krets motsvarar den gudsfruktan, den religiösa känslan ingifver oss. Nu, då han såg sig säker på att äga henne, då han betraktade henne som sin egendom, oroade han sig icke mer för henne än för sina andra tillhörigheter, hvilka ingingo i hans förmögenhet. Hans tillgifvenhet, som grundade sig på den sinnliga lustan, fordrade, så snart denna tillfredsställdes, intet mera. Tiden kunde endast dämpa och förslöa den. Marie insåg detta. Hvarför förhöll det sig på detta sätt? ... Hon visste icke hvad hon skulle svara, endast viss om, att hon gifvit sig utan återvändo, utan inskränkning, medan hon i denne mans ögon hade mindre värde än den lilla Litka, barnet, som sof sin sista sömn där borta på kyrkogården.

Hon hade icke kunnat undgå att märka, att alla intogos af hennes behag, att alla uppskattade och beundrade henne: Swirski, Bigiel, Zawilowski ... och att Stas var den ende af dem, som icke tycktes se hennes förtjänster och hennes skönhet. Hon medgaf icke, att han vore oförmögen att erkänna de egenskaper och fördelar, som andra varseblefvo hos henne. Hvilken kunde i så fall orsaken vara till hans likgiltighet? Denna fråga plågade henne dag och natt ...

Den kvinnliga instinkten, som i dylika fall aldrig bedrager, underrättade Marie, att hon gjort intryck på Zawilowski och att detta intryck blef lifligare och farligare för hvarje gång de sågo hvarandra. Denna tanke väckte emellertid icke hennes harm; hon kände ingen vrede öfver den djärfve; hennes själ återljöd icke af detta förtrytelsens skri: »Huru kan han våga?» — Och för öfrigt hade han ingenting vågat. Hans tysta beundran ingaf tvärtomden unga kvinnan mera hopp, mera förtroende till makten hos hennes behag, på hvilken hon stundom började tvifla; men på samma gång uppfylldes hennes hjärta af en frätande smärta. Denna dyrkan, denna tillbedjan, var af helt annat slag än den, som Stas ägnat henne!... Hvad åter skalden angick, hyste hon för honom endast mycken välvilja och mycken sympati.

Då hon en dag, försänkt i dessa bittra tankar, satt med händerna hvilande i sitt knä och sökte lösningen på dessa så smärtsamma och svåra frågor, öppnades dörren och på tröskeln visade sig en barmhärtighetssysters hvita mössa och mörka klädning.

»Emilia!» utropade fru Polaniecka, djupt rörd.

»Ja, det är jag ... Jag har fått tillfälle att gå ut i dag och begagnar tiden för att göra er ett besök. Hvar är herr Stas?»

»Stas är hos Maszkos ... Han kommer snart igen. Jag tycker, hvad han skall bli glad!... Sätt dig då och hvila dig!»

Systern slog sig ned på kanten af en stol.

»Jag skulle gärna oftare besöka er,» sade hon; »men hvarje stund är upptagen ... I dag fick jag emellertid ledigt ... och här har du mig för den skull. Jag har gjort ett besök hos min Litka ... Ack, hvad det är grönt, och så fåglarna sjunga där borta!»

»Vi voro också där för några dagar se'n. Ja, allt står i blom, och luften är fylld af dofter! Hvilken oändlig frid!... Hvad jag är ledsen, att inte Stas är hemma!»

»Jag också ... Han har några bref från Litka, som jag ville be honom låna mig ... Jag skall komma igen om måndag och lämna dem tillbaka.»

Fru Emilia talade med lugn om Litka. Berodde detta på, att hon själf mera liknade en skugga en än lefvande varelse och stod nära sitt eget förandligande, eller upprätthölls hennes självaf en orubblig undergifvenhet? I alla händelser behärskades hon icke längre uteslutande af sin sorg. Hennes forna fullständiga likgiltighet för allt, som icke rörde Litka, hade vikit för en brinnande, allt omfattande barmhärtighet. Hon tillhörde S:t Vincent-de-Pauls systraskap och lefde numera i ständig beröring med allt mänskligt elände ... Hennes hjärta deltog i hennes likars lycka och olycka, sorger och fröjder.

»Ah! Så trefligt och vackert ni bo,» sade hon efter en stunds tystnad. »Allt förefaller mig här yppigt och rikt i jämförelse med våra hvitmenade fyra nakna murar! Äro ni mycket ute i världen? Herr Stas var förr en smula trög och besökte knappt andra än oss och Bigiels, men kanske han blifvit mera sällskaplig nu ... Ni tar ju mot mycket främmande, eller hur?»

»Ack, nej ... Herr och fru Maszko, fru Bronicz, Osnowskis ... det är nästan hela vårt umgänge.»

Ett ögonblicks tystnad uppstod. Fru Emilia betraktade uppmärksamt Marie. Därpå lade hon sakta sin genomskinliga hand på sin väninnas och frågade:

»Men du själf, Marie, är du lycklig? Är du verkligen det?»

En obeskriflig sorgsenhet bemäktigade sig vid dessa ord den unga kvinnan, och hon var nära att brista i gråt. Denna svaghet räckte emellertid endast ett ögonblick. Hon ryggade tillbaka vid tanken på, att hennes tårar och hennes sorg skulle betyda en klagan öfver, liksom en anklagelse mot hennes make. Hon lyckades för den skull också med en kraftig viljeansträngning betvinga sin rörelse.

»Ja, bara Stas själf känner sig lycklig!» svarade hon.

Nu mötte hennes på nytt klara blick, lugn och glad, fru Emilias forskande ögon. Denna senare återtog:

»Litka skall lägga sig ut för er ... Då jag

kom, syntes du så tankfull; det var orsaken till min fråga. Jag vet emellertid bättre än någon, huru mycket han älskar dig och huru olycklig han var, då du harmades på honom med anledning af Krzemien!»

Maries ansikte strålade af glädje. Dessa minnen, som för henne återkallade Stas' gamla kärlek, syntes henne så ljufva, att hon icke tröttnade på att höra dem omtalas.

Fru Emilia fortsatte för den skull med sin hand i hennes:

»Ack, du stygga barn, som visade dig så oblidkelig, som på den tiden inte förstod att uppskatta eller akta en så djup och sann känsla! O, hvad jag var ond på dig! Jag fruktade, att den käre herr Stas skulle förlora modet och komma på af vägar. Ser du, älskade vän, det behöfs ofta blott, att en liten rispa uppstår någonstädes i hjärtats innersta, och se'n förgår hela lifvet utan att man förmår läka den eller utplåna dess ärr.»

Marie lyfte upp hufvudet. Hon blinkade, som om hon plötsligt sett ett bländande ljus.

»Emilia! Kära, älskade Emilia!» utbrast hon, »visheten talar genom din mun!»

Fru Emilia kallade sig visserligen numera syster Angelika, men Marie gaf henne alltjämt hennes förra namn.

»Å, hvad är väl det för en ovanlig visdom?» invände syster Angelika. »Jag pratar bara som förr i världen. Men Litka skall lägga sig ut för er, därom är jag säker. Gud skall beskära er lyckan, ty ni äro båda värdiga densamma!»

Hon beredde sig att gå, Marie ville kvarhålla henne till dess att Stas återkomme, men syster Angelika kunde icke stanna. Hennes tid tillhörde henne icke mera. De samtalade emellertid ytterligare en dryg kvarts timme i dörren, såsom kvinnor alltid pläga göra. Slutligen aflägsnade sig fru Emilia, men lofvade att återkomma nästa måndag.Marie intog sin vanliga plats vid fönstret. Hon strök sig med handen öfver pannan och tänkte på fru Emilias ord.

»Ja, det är min skuld!» sade hon halfhögt.

Det föreföll henne nu, som vore hon i besittning af nyckeln till gåtan.

Hon hade icke tillräckligt aktat den ofantliga, omätliga makt, som kallas kärlek; och nu reste sig i hennes förskräckta hjärta denna kärlek, liksom en vredgad gudom. Förr såg hon Polaniecki på knä inför sig. Ack, om hon då visat en enkel och sann själsstorhet, om hon då räckt honom handen och lydigt följt sitt eget hjärtas drift, då skulle han blifvit henne tacksam för hela sitt lif, han skulle ha älskat och tillbedt henne med en så mycket

djupare kärlek som han insett, huru mycket han själf felat i jämförelse med hennes godhet. Nu hade hon i stället föredragit att hysa agg till honom och att nära denna ovilja, som man blåser på elden för att få den att upplåga; hon hade föredragit att uppmuntra Maszko!

Det är visserligen sant, ett hon efteråt börjat älska sin man af hela sin själ, men då var det för sent! Hon hade kränkt kärleken, som är en afundsjuk gud. Någonting hade brustit, någonting hade förgått, och i Stas’ hjärta kvarstod den där lilla rispan, som fru Emilia omtalat ... nu var hon olycklig nog, att skörda hvad hon sått.

Hon ansträngde sitt stackars värkande hufvud för att finna en utväg ur denna labyrint af sorger. Efter smärtsamma öfverläggningar med sig själf och många tårar, trodde hon sig se ett ljus.

I den mån hon fäste sin blick på det, förstorades det.

Hon hade gjort orätt; det tillkom henne för den skull också att godtgöra sitt fel, och detta kunde endast ske genom att älska Stas, älska honom på sådant sätt att hans hjärta kunde återfå all den godhet det förlorat genom hennesskuld. Hon måste väpna sig med tålamod, icke allenast beklaga sig öfver sitt öde, utan tacka Gud. Om ännu större sorger, om ännu större svårigheter komme, måste hon underkasta sig dem med ödmjukhet i sitt hjärta och länge foga sig, foga sig kanske hela år, till dess att Guds barmhärtighet åter tilläte, att det blef dag.

»Jag skall inte mera förvilla mig!» tänkte Marie. Hon hade stor lust att gråta, men gråta af glädje. Stas kunde emellertid när som helst återkomma, och han fick icke se henne med tårar i ögonen.

Han kom verkligen. Maries första ingifvelse var att kasta sig om hans hals; men hon tyckte sig vara alltför felaktig, och en plötslig rädsla höll henne tillbaka.

Han tryckte en lugn kyss på hennes panna och frågade:

»Har ingen varit här?»

»Jo, Emilia ... men hon kunde inte vänta. Hon skall återkomma om måndag.»

»Kors, så förargligt!» utbrast han förtretad, »du vet ändå huru glad jag skulle blifvit att få råka henne. Hvarför skickade du inte efter mig? Men du bryr dig just inte mycket om hvad jag tycker!»

Liksom ett barn, som söker urskulda sig, svarade hon med tårar i rösten, men likväl uppmuntrad af en hemlig känsla af tillförsikt:

»Nej, Stas, du gör mig orätt! Jag försäkrar dig, att jag aldrig tänker på annat än dig!»

*

FJORTONDE KAPITLET.

Fru Osnowska hade glömt sina florentinska aftnar. Måhända hade hon ett personligt syfte,skuld. Hon måste väpna sig med tålamod, icke allenast beklaga sig öfver sitt öde, utan tacka Gud. Om ännu större sorger, om ännu större svårigheter komme, måste hon underkasta sig dem med ödmjukhet i sitt hjärta och länge foga sig, foga sig kanske hela år, till dess att Guds barmhärtighet åter tilläte, att det blef dag.

»Jag skall inte mera förvilla mig!» tänkte Marie. Hon hade stor lust att gråta, men gråta af glädje. Stas kunde emellertid när som helst återkomma, och han fick icke se henne med tårar i ögonen.

Han kom verkligen. Maries första ingifvelse var att kasta sig om hans hals; men hon tyckte sig vara alltför felaktig, och en plötslig rädsla höll henne tillbaka.

Han tryckte en lugn kyss på hennes panna och frågade:

»Har ingen varit här?»

»Jo, Emilia ... men hon kunde inte vänta. Hon skall återkomma om måndag.»

»Kors, så förargligt!» utbrast han förtretad, »du vet ändå huru glad jag skulle blifvit att få råka henne. Hvarför skickade du inte efter mig? Men du bryr dig just inte mycket om hvad jag tycker!»

Liksom ett barn, som söker urskulda sig, svarade hon med tårar i rösten, men likväl uppmuntrad af en hemlig känsla af tillförsikt:

»Nej, Stas, du gör mig orätt! Jag försäkrar dig, att jag aldrig tänker på annat än dig!»

*

FJORTONDE KAPITLET.

Fru Osnowska hade glömt sina florentinska aftnar. Måhända hade hon ett personligt syfte,då hon ville sammanföra Zawilowski och Lina Castelli! I alla händelser roade det henne framför allt, att i denna roman spela rollen af försyn.

Hon mångfaldigade för den skull också sina besök hos Marie Polaniecka och gjorde sig ständigt underrättad om »Örnen». Hvad tyckte han om Linetta? De upplysningar, hon erhöll, uppfyllde henne med godt hopp.

För att insöfva Maries betänkligheter talade skalden numera också nästan uteslutande om fröken Castelli. Hans diplomati lyckades förträffligt. Då Annette en dag plötsligt frågade Marie, om Zawilowski tilläfventyrs icke närde en hemlig låga för sin chefs hustru, svarade den unga kvinnan med ett hjärtligt skratt:

»Nej, min bästa, hvarken för er eller för mig. Det gyllene äpplet är bestämdt åt Linetta; oss återstår endast att begråta förlusten eller trösta oss!»

Å sin sida lefde fröken Castelli under ett ständigt tilltagande inflytande af tankar och känslor, som måste smickra hennes egenkärlek. Från morgon till afton hörde hon upprepas, att »Örnen» med de mäktiga vingslagen var betagen i henne och låg för hennes fötter; och en så utsökt varelse som Lina Castelli kunde inte visa sig känslolös härför. Hon sammanträffade emellertid alltid gärna med Kopowski, därför att han var så vacker och förskaffade henne ämne till dessa som medaljer så skarpt präglade uttalanden, till dessa noggranna omdömen, som man upprepade såsom lysande bevis på hennes begåfning och snille, och slutligen äfven af andra skäl. Men Zawilowski var icke heller ful, ehuru han icke bar sitt skägg modernt eller sina kläder gjorda efter senaste modet. Och dessutom talade man så mycket om hans »vingar», man sökte ständigt öfvertyga henne, att endast en sådan själ som hennes måste kunna förstå honom, och de upplysningar, som inhämtats, syntes också gynnsamma; en enstämmig kör afberöm uppstämdes omkring henne för att lofsjunga skaldens talang och snille! Och skaldens egen hållning bekräftade hans lidelse, sammansatt af finkänslighet och våldsamhet, på ett så uttryckligt sätt, att hon måste låta besegra sig.

En ny volym poesier, som kom ut, ökade ansenligt Zawilowskis anseende. Hans verser hade redan ådragit sig uppmärksamhet. Man talade om dem, men intrycket försvann hastigt; först och främst därför att han endast sällan skref, därnäst därför att han strödde dem omkring sig på slump i revyer och tidningar. Men nu fängslade hans bok allas blickar, och snart växte bifallssorlet till högljudt beröm. Med i dylika fall vanlig öfverdrift höjdes hans arbete långt öfver dess verkliga värde, och man såg redan i den unge poeten de största skalderyktens arftagare. Hans namn blef med ens berömdt. Den gamle Zawilowski som var hans onkel och öfverallt plägade beklaga, att två stora olyckor funnos i världen: gikt och fattiga släktingar, svarade numera, då man frågade honom om hans brorson, med belåten uppsyn: »Ja visst, ja visst, han tillhör vår familj!» Denna förklaring hade också sin vikt i en viss krets, en utomordentlig vikt särskildt för fru Bronicz. Skaldens »smaklösa» halsduksnål stötte icke längre, vare sig fru Annette eller fröken Castelli. Allt kunde numer hos honom gå och gälla för originalitet. Endast hans förnamn Ignatius beredde dem ett tyst lidande, men äfven däri fogade de sig, då herr Osnowski, som påminde sig den smula latin han lärt sig i de helige fädernas skola i Metz, förklarade, att Ignatius komme af *ignis* och betydde: »den lågande».

De båda damerna bjödo för den skull den »lågande» skalden att tillbringa aftonen i deras loge på teatern. De voro visserligen redan fem, men det betydde ingenting, den snälle Josef skulle köpa sig en parkettplats, om han ville se pjäsen! Såskedde också. Fru Osnowski och fru Bronicz läto de båda unga personerna intaga platserna längst fram i logen.

»Ni kan samtala i lugn och ro,» sade Annette till dem, »jag åtager mig att sysselsätta alla, som skulle kunna vara nog obeskedliga att söka störa er.»

Deras loge blef snart föremål för hela salongens blickar. Fröken Castelli kände sig omgifven af en ljusgloria. Man betraktade icke blott poeten; allas blickar riktades äfven på henne, den strålande uppenbarelsen af en nymf eller en antik prästinna med guldgult hår och trånande ögon. Zawilowski lutade sig hvarje ögonblick intill henne och talade sakta med henne. Då gaf hon akt på hans ansikte och tyckte, att han, utom den framskjutande hakan, kunde gälla för en ganska vacker gosse. Hvilken fin profil! Och dessutom kunde i värsta fall ett skägg dölja den besvärliga underkäken! Midt under dessa funderingar öfverraskade henne den vackre Kopowski. Fru Annette lade emellertid så fullständigt beslag på honom, att han knappast fick tillfälle att hälsa på fröken Castelli och till skalden säga:

»Jaså, det är ni, min herre, som skrifver vers!»

Denna lyckliga upptäckt tycktes emellertid icke tillfredsställa honom, ty han tillade, liksom om han talat för sig själf:

»Jag skulle också gärna vilja skrifva vers, men det är för besynnerligt, då jag händelsevis läser vers, tänker jag alltid på andra saker!»

Efter representationens slut, togo damerna sin skald med sig. Han skulle dricka en kopp te hos dem i största enkelhet! På vägen öfveröste fru Bronicz honom med förebråelser.

»Ni är verkligen en förskräcklig människa ... Ni skall få min Linetta på ert samvete! Det stackars barnet har mist både sömn och matlust ... Hon bara läser och läser om igen era verser!»Annette tillade:

»O, ja, jag måste också beklaga mig. Hon har lagt beslag på er bok, och vet ni hvad hon svarar oss, då vi begära den: 'Han tillhör mig, endast mig!'»

Zawilowski kände sitt hjärta klappa af stolthet.

Han kom mycket sent hem, men såg att ljus ännu lyste i Polanieckis fönster. Föreställningen på teatern, parfymerna och de ord, som växlats i logen, hans sena besök hos Osnowskis orsakade honom ett slags svindel ... Anblicken af dessa upplysta fönster återkallade honom emellertid till sig själf ... Han erfor detta intryck af tillfredsställd belåtenhet och inre frid, som man känner vid tanken på en oändligt god och kär varelse ... Hans rena beundran för Marie vaknade med sin förra styrka i hans själ.

Hans själ intogs af en högre flykt ... Hans sinnen domnade, han var blott ande och började halfhögt deklamera vissa stycken ur *»Liljan»*, det mest högstämda poem han någonsin diktat. Han hade skrifvit det några dagar förut till Marie, och hon hade icke kunnat värja sig för den utsökta känslan af att hon inspirerat honom till detsamma.

Men denna afton hade hos Polaniecki en af dessa tilldragelser timat, som Marie väntade såsom ett tecken på det gudomliga förbarmandet.

På aftonen hade hon enligt sin vana suttit lutad öfver sin hushållsbok, då hon plötsligt bleknade och pennan föll ur hennes hand.

»Stas!» ropade hon med förändrad röst.

»Hvad är det? Hvad fattas dig?»

»Kom hit! Jag har något att säga dig.»

Hon slog sina armar kring hans hals, drog honom till sig och hviskade sakta något i hans öra. Han åhörde henne,

kysste henne därpå helt lätt på pannan och sade:»Framför allt, oroa dig inte för mycket ... Det kunde skada dig!»

Hans röst skälfde. Han började med långa steg gå fram och tillbaka i rummet, hvarpå han åter gick fram till henne och sade:

»De flesta människor pläga önska sig en son, jag ber dig om en dotter; vi skola kalla henne Litka!»

Ingendera kunde på länge insomna. Af denna orsak såg också Zawilowski ljus i deras fönster då han återkom från supén hos fru Bronicz.

*

TREDJE DELEN.

FÖRSTA KAPITLET.

»Mina herrar,» sade Bigiel till sin kontorspersonal, »jag tror, att vi snart skola få en ny bolagsman!»

Alla betraktade honom frågande.

»Tack vare herr och fru Polaniecki,» återtog Bigiel.

Då började de vanliga lyckönskningarna; endast Zawilowski tog ingen del i den allmänna glädjen.

»Jag gratulerar, jag gratulerar!» mumlade han mellan tänderna.

Han kände sig kränkt och förödmjukad. Nej, det var verkligen alltför löjligt och dumt! Värst var, att hans egen ställning var löjlig. Händelsen var ju emellertid så naturlig, så lätt att förutse, att till och med en Kopowski skulle kunnat förutsäga den. Och ändå hade han, den uppburne skalden, han, som roade sig med att analysera de minsta händelser i lifvet, låtit lura och invagga sig i en så enfaldig föreställning! O, hvilken förödmjukande dumhet! Och ändå hade han kallat henne »Liljan» och tillägnat henne verser! Hvilket bittert hån för honom!... Just en vacker lilja! Han skref vers, men det gjorde icke Polaniecki. Denna motsats syntes honom både grym ochgrotesk!... Han tömde kalken ända till dräggen. Om han åtminstone tillstått sin kärlek för Marie och hon stött honom tillbaka, om den bedragne äkta mannen sökt hämnas sin fläckade ära, hade han ändå varit hjälte i ett drama ... Men ett så oändligt platt och hvardagligt slut, och så omätligt dumt till på köpet! Då han gick förbi en spegel, såg han sin bild däri, sina lågande och drömmande ögon, sin framskjutande haka: »Det är ett dumhufvuds bild,» tänkte han.

På fjorton dagar visade han sig ingenstädes och skulle velat dölja sig för sig själf, om han kunnat. Slutligen återsåg han en söndag fru Polaniecka hos Bigiels. Hon föreföll honom nästan ful med uppsvällda läppar och blekgul hy ... Denna fulhet rörde hans af naturen deltagande goda hjärta. Han trodde sig förakta henne och erfor endast medlidande med henne! Hon å sin sida visade sig lika hjärtlig, lika tillgänglig och talade med honom om fröken Castelli desto envisare, ju mera hon tyckte sig märka, att han åhörde henne med ett särskildt intresse. Hennes leende var obeskrifligt ljuft, och ett visst vemod hvilade öfver hennes anlete. Detta kom sig däraf att hon för hvarje dag allt mera kände sig skjuten i bakgrunden, ty under sin väntan och de funderingar, faderskapet ingaf Stas, såg denne i henne endast det barn, som lofvades honom. Trots sin kärlek, trots all den ömhet, som redan uppfyllde hennes modershjärta, erfor hon å sin sida en känsla af saknad, nästan af upproriskhet, som visserligen hastigt undertrycktes ... Men hon bevarade likväl det uttryck af undergifvet vemod, som väckte skaldens uppmärksamhet och tjusade honom. Hon anförtrodde honom, att *Colonell* — på detta sätt betecknade fru Annette sin kusins smärta och höga växt — tänkte endast på honom, drömde endast om honom, med ett ord, var alldeles betagen i honom. För den skull borde han smida, medan järnet var varmt; han kundedå vara säker om att erhålla ja. Ännu ett sista ord, men i största förtroende ... för att häfva hans betänkligheter, om han ännu hyste sådana ... Nåväl, man hade flera gånger öfverraskat fröken Lina Castelli i tårar, och anledningen till dessa tårar var ingen

annan än hans likgiltighet och långa frånvaro!

Då Zawilowski kom hem, kände han sig liksom berusad ... Inbillning, känsla, alla strängar dallrade inom honom och vaggade honom i en harmoni, som höll honom vaken flera timmar. Af fruktan för att störa denna sin själs utsökta musik, tände han icke ljus, utan i det bleka månskenet tänkte eller fastmer improviserade han. Han älskade visserligen ännu icke fröken Castelli, men vid tanken på henne hänfördes han af en djup rörelse och sådana bilder som de, om hvilka älskande drömma, framträdde för hans ögon. Han tyckte sig se henne; han såg hennes vackra mörka ögon, hennes hufvud, som kransades af guldgult hår och, liksom en blomma, lutade sig för att hvila mot hans bröst ... Han smekte hennes silkeslena lockar och kysste hennes marmorhvita panna; han höll henne i sin famn, lutade sig öfver henne för att se, om hans kyssar torkat hennes tårar, och hennes blick log emot honom, såsom en himmel, från hvilken regndropparna glittra i solen ... Hans inbillning hänförde hans sinnen. Han tillstod för henne sin kärlek, tryckte henne till sitt bröst, räknade deras hjärtans snabba slag eller knäböjde vid hennes fötter och förnam genom sidenet den ljumma doften från hennes som en nymfs så fina kropp. En rysning genomilade honom. Dittills hade hon för honom varit endast en bild; nu uppenbarade hon sig för honom såsom en kvinna.

Redan följande dag begaf han sig på besök till Linetta. Under natten hade han diktat ett skaldestycke, som han kallade: *»Spindelväf»*.

*

ANDRA KAPITLET.

Skalden kom nu alla dagar till den villa, som beboddes af tant Bronicz och Osnowskis.

En sommarafton begaf han sig dit, hänryckt i sig själf och i alla andra, ursinnigt kär och vanvettigt lycklig. På vägen tänkte han: »Alla dessa människor äro änglar ... men hon, Linetta, sväfvar öfver dem alla såsom en helig gudomlighet.» Han förstod nu, att hjärtat kunde älska ända till att lida däraf. På knä för hennes fötter tillbad han henne, och i dessa känslor, som ännu uppstämde en triumferande fanfar, blandade sig förnimmelsen af en oändlig ömhet ... Den unga dyrkade flickan tycktes honom också vara det enda älskade barnet, barnet, som begär vägledning och beskydd. Hans själ öfverflödade af tacksamhet. Han var nu i villans närhet; jasminerna i trädgården fyllde luften med sin vällukt, och han tyckte, att denna berusade vällukt var liksom en beståndsdel, ett utflöde af hans kärlek ... Han beundrade den under aftonens stillhet nedgående solen, skymningens gyllene purpurkantade skyar, och denna djupa frid genomträngde honom. I detta outgrundliga ljus skymtade han en outgrundlig godhet, som utbreder sig öfver världen, hugnar, tröstar och välsignar henne. Han upprepade visserligen inga bönens ord, men hans själ uppstämde en tacksamhetens hymn.

Innanför grinden skakade han emellertid af sig sina azurfärgade drömmar. Osnowskis gamla hofmästare stod där och följde med sin skumma blick vagnarnas oafbrutna rad på vägen.

»God afton, Gregor,» sade den unge mannen; »är fru Bronicz hemma?»

»Jag väntar henne just ... hon kan inte dröja länge.»»Och de andra damerna?»

»De andra damerna äro i salongen tillsammans med herr Kopowski.»

»Hvem skall öppna för mig?»

»Dörren till förstugan är öppen, herrn behöfver bara stiga in.»

Zawilowski gick genom trädgården och in i villan. Den gemensamma salongen var tom. Han inträdde i ateljén; den var också tom ... men från det angränsande kabinettet hörde han genom den nedfällda dörrgardinen sorlet från två röstar. De båda damerna pratade tydligen. Han sköt undan gardinen och stod som förstenad.

Kopowski, som låg på knä, täckte med sina kyssar fru Annettes ena hand; med andra handen smekte den unga

kvinnan hans panna, under det hon långsamt lutade sig öfver honom.

»Annette, haf medlidande!» stammade han med en af åtråns häftighet förändrad stämma.

»Jag älskar dig ... men inte så där ... inte så där!» svarade fru Osnowska och höll honom på afstånd.

Zawilowski släppte ned gardinen. Några ögonblick förblef han orörlig, med fötterna liksom fastnitade vid golfvet. Slutligen begaf han sig, tillintetgjord och omedvetet, tillbaka genom ateljén och salongen, hvars matta dämpade ljudet af hans steg, gick utför trappan och stod åter vid grinden.

»Går herrn?» frågade den gamle Gregor förvånad.

»Ja.»

Han aflägsnade sig också med sådan skyndsamhet, att man skulle kunnat tro honom vara förföljd.

Efter några minuter stannade han emellertid.

»Blir jag inte galen?» frågade han sig.

Han trodde verkligen, att hans lifsandar öfvergåfvo honom. Han kunde icke längre sammanknyta sina tankars tråd, han förmådde icke förklara ellerförstå eller tro något. Något gick sönder och sammanstörtade inom honom. Hvad? Detta hus, som nyss förut synts honom vara en välsignad boning, bebodd af änglar, en helgedom af obefläckade själar, härbärgerade i självfva verket endast den vanliga falskheten, den sämsta svaghet, lifvets värsta smuts? En usel och skändlig komedi! Och *hon,* hon inandades denna atmosfär, lefde i denna omgifning, stod i daglig beröring med densamma! Hon, Linetta, hans hvita dufva? Han erinrade sig ett ord, som fällts af Osnowski: »Måtte ni bli lika lycklig med Linetta, som jag är med min hustru!» Tack så mycket! Han brast ut i ett bittert skratt.

Därefter föllo hans tankar på Lina Castelli. Först tyckte han, att denna skam, detta tvifvel, som plötsligt plågade hans hjärta, kastade en skugga öfver henne. Han förebrådde sig emellertid genast detta intryck. Vore det icke att förnedra henne att låta en misstanke ens snudda vid henne? Vore icke detta att smutsa hennes hvita vingar? Han vredgades på sig själf. Kunde hon ens äga en föreställning om synd? Hans kärlek blandades med ett oändligt medlidande. Tänk blott! Detta rena, skära barn, dömdt att lefva i en så skändlig omgifning!

Han skulle velat taga henne i sina armar och föra bort henne, rycka henne ur detta hus, aflägsna henne från Annette, bevara henne från all beröring med fru Osnowska och från hennes fördärfliga inflytande. En demon hviskade visserligen i hans öra: »Men Osnowski tror detsamma som du tror; också han skulle ge sin sista blodsdroppe för att intyga sin hustrus heder; minsta tvifvel skulle i hans ögon vara detsamma som att vanhelga henne!» Han bjöd denna frestande demon tiga. »Hennes ögon skulle aldrig kunna ljuga!» tänkte han ... Hvarför hade han flytt? Hvarför hade han icke inväntat fru Bronicz' återkomst? Anblicken af Linetta skulle ha stärkt och tröstat honomPå gatan mötte han Polaniecki, som gaf armen å fru Maszko. Misstroendet dröp ännu sitt gift i hans själ. Detta möte syntes honom misstänkt. Men Stas, som i skenet från en gaslykta känt igen honom, ropade honom, utan att tänka på att dölja sig.

»God afton,» sade han. »Det är verkligen en vacker dygd ... att så tidigt gå hem!»

»Jag kommer från fru Bronicz och promenerar litet; kvällen är så vacker.»

»Kom då hem till oss! Jag skall bara följa fru Maszko till hennes port och kommer om några minuter tillbaka. Min hustru beklagar sig öfver, att vi aldrig mera se er.»

»Jag skall komma!» svarade Zawilowski.

Några minuter därefter ringde han på hos Polanieckis. Marie tog emot honom med vanlig hjärtlighet, ehuru han sökte ursäkta sig för sitt sena besök ... Han hade just nyss mött Polaniecki, som bedt honom uppvakta hans fru ... och därför hade han kommit.

»Än se'n?» afbröt honom den unga kvinnan med detta småleende, som intog allas hjärtan. »Nu skall ni dricka en

kopp te med oss. Jag väntar min man, Bigiels och kanske min far, om han inte är på teatern.»

De satte sig vid ett litet bord under en lampskärm, och Marie lutade sig öfver sitt arbete.

»Hvad gör ni där, min fru?»

»Rosetter ... Man kan begagna dem på många sätt. Så här, till exempel ...»

Hon fäste en rosett på sin klädning ... Därpå bytte hon om samtalsämne och sade:

»Låt oss tala om er, det är mycket mera intressant. Hela staden talar bara om ert förestående giftermål med Lina Castelli. Man har sett er tilsammans på teatern, vid kapplöpningarna, i vagn ... kort sagdt, man tror er vara förlofvade.»

»Det är jag också verkligen. Det är endasti sin ordning, att ni är den första, som hör mig säga det. Den uppmärksamheten är jag er skyldig.»

Hon såg på honom med sina vackra ögon, som upplifvades af ett uttryck af nyfikenhet.

»Nå, det kan man kalla en glad nyhet ... Måtte Gud beskära er all den lycka, som vi båda två, Stas och jag, tillönska er!»

»Tänk er, min fru,» återtog han, medan han var på väg att delgifva henne sina förtroenden, »jag har alltid lefvat så ensam, så för mig själf; utan familj, föräldrar, syster eller bror ... ty min olycklige far räknas inte? Allt hvad ett mänskligt hjärta känner af tillgifvenhet och kärlek har för den skull också koncentrerats i denna allt annat uteslutande lidelse.»

»Ja!» svarade Marie, »detta måste inträffa ... och tillåt mig gifva er, som är skald, ett enkelt, mycket enkelt råd, som min mor skrifvit i sin tänkbok: ’Man gifter sig icke för att bli lycklig, utan för att uppfylla de plikter äktenskapet ålägger; om Gud beskär oss lycka, bör man betrakta detta såsom ett tillskott, ett oförtjänt bevis på hans nåd och godhet.’ Är inte detta bra enkelt?»

»Jo, och just därför tänker ingen därpå.»

Den unga kvinnan smålog flyktigt och sorgset; med nedlutadt hufvud förde hon sin nål med snabba och behagliga rörelser.

»Och ni kan då förstå,» återtog hon, »att om man väl gjort denna grundsats till sin lefnadsregel, har man åtminstone frid i sin själ, en mer eller mindre molnhöljd, mer eller mindre strålande, men alltid en djup, oföränderlig frid!»

Han såg hennes nedlutade hufvud och hur hon skiftesvis sänkte och höjde handen; han såg hennes arbete med dess matta, milda färgskiftningar; han hörde hennes milda stämmas musik, och det föreföll honom, som om den själsfrid, om hvilken hon talade, sväfvade öfver henne, spriddesig med hennes andedräkt, lyste i lampans dämpade ljus ... och sakta sänkte sig öfver honom.

Polaniecki återkom, åtföljd af makarna Bigiel. Man serverade teet, och Stas, som erhållit underrättelser af fru Maszko, talade om advokaten. Han fullföljde annulleringen af fröken Ploszowskas testamente med en energi, som ingenting förmådde betvinga. Hans motståndare skaffade honom emellertid ett oändligt besvär. Det var en kall natur, envis som en mulsåsna och en rättslärd af första rangen. Det egendomligaste af allt var, att Maszko, som ständigt ville gå och gälla för adelsman, gjorde testamentstvisten till en partisak. Man finge väl se hvem som skulle segra, blå blodet eller plebejen!

»Maszko är således ännu kvar i Petersburg?» anmärkte Bigiel.

»Han återkommer i afton ... Hans hustru hade för den skull ingen ro.»

Därpå tillade han med likgiltig uppsyn:

»Jag hyste förr några fördomar mot henne, men jag ser nu, att hon är en god varelse, och snarare att beklaga.»

»Hvarför beklaga? Hennes man har ännu inte förlorat processen.»

»Möjligt, men han tillbringar sin mesta tid hemifrån; den stackars kvinnan tillbringar sina dagar med att ha tråkigt och väntar honom hela nätter ... Ja, jag tyckte verkligen inte om henne, men nu beklagar jag henne.»

Marie häntydde på skaldens förestående giftermål ... O, han skulle nog icke lämna sin hustru ensam ... de skulle tillsammans dikta vackra poem ... och hon betraktade honom, orolig öfver att hon möjligen begått en ogrannlagenhet.

Han däremot omtalade, strålande glad, för alla sin lycka. Stas föreslog att dricka en skål för hans framgång.

»Gud hjälpe er!» sade han. »Men låt migemellertid ge er ett råd! Den poesi, ni känner inom er, skall ni helt och hållet inlägga i era ideala skapelser; men då det gäller lifvet, det dagliga arbetet, var då endast realist, ingenting annat! Kom ihåg, att äktenskapet alls inte är en roman.»

Han måste tiga, ty Marie lade sin hand öfver hans mun.

»Hör inte på honom, och uppgör framför allt inte en teori på förhand, nöj er med att älska!»

»Ja, min fru, ja!» svarade skalden.

»Köp er i så fall en harpa!» återtog Stas skämtande.

Harpan kom Bigiel att tänka på sin violoncell. Man kunde icke gärna sluta denna afton värdigare än med litet musik. Marie satte sig till pianot, och om några ögonblick utbredde sig arpeggios af de första takterna af Händels serenad i det stora rummet. Zawilowski erfor en känsla, som om hans själ lösgjorde sig från sitt jordiska omhölje, uppfylldes af de milda tonerna och iden stjärnklara natten flög bort för att vagga Lina Castelli i hennes sömn. Han återkom hem, stärkt och tröstad af sin sammanvaro med dessa goda och hederliga människor.

*

TREDJE KAPITLET.

Marie hade slutligen förvärfvat denna djupa frid, som kommer till oss af Gud. Hennes moders röst från andra sidan grafven upprepade ständigt: »Man gifter sig icke för att bli lycklig, utan för att uppfylla de plikter, som äktenskapet ålägger ...» Och dessa ord syntes henne vara en stor tröst ... I de nästan öfverdrifna omsorger, Stas ägnade henne, upptäckte hon snart enda bekymret föremellertid ge er ett råd! Den poesi, ni känner inom er, skall ni helt och hållet inlägga i era ideala skapelser; men då det gäller lifvet, det dagliga arbetet, var då endast realist, ingenting annat! Kom ihåg, att äktenskapet alls inte är en roman.»

Han måste tiga, ty Marie lade sin hand öfver hans mun.

»Hör inte på honom, och uppgör framför allt inte en teori på förhand, nöj er med att älska!»

»Ja, min fru, ja!» svarade skalden.

»Köp er i så fall en harpa!» återtog Stas skämtande.

Harpan kom Bigiel att tänka på sin violoncell. Man kunde icke gärna sluta denna afton värdigare än med litet musik. Marie satte sig till pianot, och om några ögonblick utbredde sig arpeggios af de första takterna af Händels serenad i det stora rummet. Zawilowski erfor en känsla, som om hans själ lösgjorde sig från sitt jordiska omhölje, uppfylldes af de milda tonerna och iden stjärnklara natten flög bort för att vagga Lina Castelli i hennes sömn. Han återkom hem, stärkt och tröstad af sin sammanvaro med dessa goda och hederliga människor.

*

TREDJE KAPITLET.

Marie hade slutligen förvärfvat denna djupa frid, som kommer till oss af Gud. Hennes moders röst från andra sidan grafven upprepade ständigt: »Man gifter sig icke för att bli lycklig, utan för att uppfylla de plikter, som äktenskapet ålägger ...» Och dessa ord syntes henne vara en stor tröst ... I de nästan öfverdrifna omsorger, Stas ägnade henne, upptäckte hon snart enda bekymret fördet väntade barnet. Men om detta i början bedröfvade henne, såg hon snart ytterligare en förtjänst härutinnan. Ja, deras plikt var, att de båda två ägnade alla sina tankar åt den lilla varelsen ... deras gemensamma lycka och föremålet för deras gemensamma kärlek. Detta själslugn, denna glada undergifvenhet återspeglade sig i hennes klara blick. Aldrig hade hennes ögon strålat af så mycken godhet, af denna nästan gudomliga skönhet. I sitt hjärtas innersta önskade hon visserligen, att barnet skulle bli en gosse, men hänsköt den saken till försynen och fruktade att göra sin make missnöjd.

»Stas,» sade hon en dag, med ett leende, som upplyste hela hennes ansikte, »skall du gräla mycket på mig, om jag skänker dig en gosse?»

»Nej,» svarade han och kysste hennes hand, »men i alla fall skulle jag föredraga en flicka.»

»Man har sagt, att fäderna alltid mera älska en gosse!»

»Nå väl, men jag är en far, som mera älskar en flicka.»

Hennes tankar stannade emellertid också vid sorgliga ämnen. Stundom tänkte hon, att hon skulle dö, och då uppsände hon brinnande böner till himlen. O, måtte Gud låta henne lefva för hennes barn, för den älskade maken ... Ty hon inbillade sig, att samma fruktan stundom fördystrade Stas' glädje. Så förhöll det sig emellertid icke. Doktorn förnyade hvarje dag sina lugnande försäkringar. Hafvandeskapet gick sin normala gång. Stas' oro och farhågor härrörde från helt andra bevekelsegrunder. Till all lycka anade Marie dem icke, och Polaniecki vågade icke ännu tillstå dem för sig själf. Sedan någon tid hade något trasslat sig i hans uppgörelser och i den lefnadsbalans, öfver hvilken han visade sig så stolt och som gaf honom ett sådant självförtroende. För helt kort tid sedan ansåg han, att hans teorier omlifvets vetenskap hvilade, liksom en ornbblig byggnad, på djupa och fasta grundvalar ... Denna byggnad utgjorde hans stolthet; hur föraktade han icke dem, som icke förstått åt sig uppbygga ett hus, hvilket, liksom hans, kunde trotsa alla stormar och hvarje väderlek! Med ett ord, han var en skicklig byggmästare. Nu var det endast fråga om att i fred och ro bosätta sig i den byggnad, han uppfört och inredt så förträffligt från källare och vind ... Han glömde endast en småsak. Människosjälen liknar fågeln ... Då hon nått en viss höjd, kan hon icke stanna orörlig, sväfvande i rymden, utan måste ytterligare oförtrutet röra vingarna för att kvarhålla sig däruppe. Utan denna ansträngning skulle första fläkt af frestelse åter slunga henne till jorden.

Ju uslare och mera lågsinnad denna frestelse syntes honom, desto mera vredgades och blygdes han öfver att låta förleda sig af densamma ... Ett alldagligt föremål ... en lumpen åtrå ... som icke i hans egna ögon kunde rättfärdiga denna lockelse! Men lika fullt rämnade byggnadens murar!

Polaniecki var för ärlig för att kompromissa med sitt samvete och söka öfvertala sig, att dylika småsynder vore vanliga, till och med hos de mest religiösa människor. Nej, hans bestämda karaktär sade honom med obeveklig logik, att han måste välja: antingen godt eller ondt. Hittills hade han ansett sig bättre än andra, men nu undrade han, om han icke i själfva verket var sämre. Då han såg fru Annette, påminde han sig ofta Konfucius' sats, att »en vanlig kvinna har lika mycket förstånd som en höna, en ovanlig kvinna åter lika mycket som två hönor», men inför fru Maszko syntes honom denna brutala kinesiska sanning rent af smickrande. Om man ändå kunnat säga, att hon varit grundligt, absolut dum, skulle detta åtminstone kunnat gälla som ett individuellt drag! Men honvar en ren nolla! Några dussin fullfärdiga talesätt bildade hela det tomma intet i hennes samtal.

Liksom två eller tre hundra ord utgöra infödingarnas på Nya Guinea hela språk och förslå för alla deras behof, på samma sätt uppfyllde dessa talesätt fru Maszkos tankar och lif. För öfrigt var hon en helt och hållet passiv natur med detta sken af en automats värdighet, som frambringas af inskränkta själsgåfvor, och denna blinda öfvertygelse, för hvilken det är nog att iakttaga vissa öfverenskomna former för att skydda sig mot hvarje förebråelse.

Sådan tedde hon sig i Polanieckis ögon. Han skämtade med henne, behandlade henne som en docka och mannekäng; han nästan föraktade henne ... men lika fullt erfor han, trots allt, för hvarje gång han träffade henne, denna fysiska, djuriska åtrå, för hvilken han gjorde sig fullkomlig reda. Hennes intetsägande ansikte, hennes uttryck af vegeterande belåtenhet, hennes kalla hållning, hennes sömniga ögon, hennes vackra former utöfvade ett egendomligt behag, som lockade honom. Han förklarade detta af lagen för det naturliga urvalet, och denna vetenskapliga förklaring lugnade honom på visst sätt.

För öfrigt tycktes allting ha sammansvurit sig för att drifva honom i armarna på frestelsen: Maries tillstånd, advokatens täta resor, hans egna dagliga besök hos fru Maszko ... Den sinnliga begärelsen vaknade starkare än någonsin, och det kom därhän, att han, som motstått fru Annettes romerska fantasier, som ansåg sig för en man med grundsatser och karaktär, fick alldeles klart för sig, att om det behagade fru Maszko att snudda vid honom med sin tåspets, skulle hans föregifna öfvertygelses hela byggnad ramla. Han skulle visserligen icke för den skull upphöra att älska sin hustru, men han måste erkänna sig vara i stånd till att bedraga henne, bedraga sig själf och svikasina grundsatser och den höga föreställning han hyste om heder och dygd. Denna fega svaghet upprörde honom, men han förmådde icke betvinga densamma. Enklast hade varit att icke vidare besöka fru Maszko eller att åtminstone besöka henne så sällan som möjligt; i stället hittade han på alla möjliga förevändningar för att nästan hvarje dag uppsöka henne ... Först trodde han sig på detta sätt kunna bedöfva sina betänkligheter; men denna komedi höll icke länge stånd inför hans ärlighet; han såg sig för den skull snart bragt därhän att ljuga för sin hustru och alla andra.

Befann han sig emellertid tillsammans med fru Maszko, så slukade han henne med blicken: hans ögon gledo från hennes ansikte öfver hela hennes person. Han fattades af en sjuklig nyfikenhet att veta, huru hon skulle bete sig, för den händelse han brutalt skulle uttrycka sina önskningar för henne; han roade sig med alla slags antaganden, men föreställde sig henne likväl såsom absolut medgörlig och passiv. Han föraktade henne för den skull redan på förhand endast så mycket mera, men hans begärelse eggades likväl ändå mer. Han upptäckte hos henne en afgrund af fördärf. Han, som hittills visat sig så full af förtröstan på sin naturs otillgängliga och sunda styrka, undrade nu med oro, om detta oförklarliga inflytande, som en så föga tilldragande varelse utöfvade på honom, icke vore symptom till någon nervsjukdom, som honom ovetande undergräfde hans krafter.

Hos henne åter ersatte instinkten skarpsyntheten. För öfrigt var hon icke mera nog naiv för att icke förstå hvad den blick, som gled öfver hela hennes person, betydde, hvad dessa ögon fordrade, som, då de befunno sig allena med henne, med sådan envishet betraktade hennes ansikte. Först erfor hon den egenkärlekens tillfredsställelse, som icke ens en hederlig kvinna motstår: triumfen att se sig utmärkt, åtrådd framför andra! Men utomdenna seger ville hon icke se faran ... liksom rapphönan, hvilken för att undgå höken, som kretsar öfver henne uppe i luften, begrafver sitt hufvud i snön.

För fru Maszko utgjordes denna snö af det passande, af det tillbörliga. Polaniecki fann snart detta. Af erfarenhet visste han, att somliga kvinnor endast äro angelägna om att rädda eller bevara skenet, detta må vara aldrig så besynnerligt. Han kände kvinnor, som vredgades öfver hans bekännelser, i högsta grad upprörda, då de hörde dem återgifvas på modersmålet, men som leende åhörde dem, om han uttalade samma bekännelser på franska; andra voro oöfvervinneliga fästen i sina egna hem, men gåfvo sig på nåd och onåd vid hafsbaden, vid brunnsorter, på landet ... och sådana, som föredrogo våld, men icke föredrogo orden, och slutligen sådana, hvilkas nederlag afgjordes, om det var ljust eller mörkt. Öfver allt, där hedern icke härflöt ur själen eller från grundsatser, hvilka liksom vaccin, inympats i blodet, berodde motståndet eller fallet af slumpen, af omgifningen, af yttre, otroligt lumpna omständigheter, af den helt och hållet personliga föreställning, som fäste sig vid det tillbörliga och formerna. Till denna sistnämnde kategori hänförde han fru Maszko; om han ännu icke beträdt frestelsernas eller försökens väg, kom sig detta däraf att han ännu kämpade med sig själf och, då han i djupet af sin själ föraktade henne, gärna ville undgå att förakta sig själf. Ännu lade hans tillgifvenhet för Marie band på honom, äfvensom det med aktning blandade medlidande, han kände för hennes tillstånd, i förening med tacksamhet och faderskapet och minnet af deras förenings ännu så korta dagar och hans medfödda heder och religiösa sinnelag. Detta var lika många kedjor, vid hvilka han ännu fängslade djuret i människan, hvilket stod

färdigt att slita sina band.

Stundom släppte han emellertid taget ... Såhade det förhållit sig den där kvällen, då han så när förrådt sig för Zawilowski, vid tanken på Maszkos återkomst; inför den ifver, dennes hustru visade att invänta honom i makarnes hem, greps han plötsligt af en låg, djurisk svartsjuka ... och med en vrede, som han icke mera kunde betvinga, sade han:

»Ja, jag förstår. Ulysses återkommer, Penelope suckar ... Men ...»

»Men hvad då?» frågade fru Maszko.

»Jag skulle just i kväll velat stanna litet längre hos er!»

»Det passar sig inte!» svarade hon med sin tunna röst, som man skulle kunnat säga silades mellan tänderna.

I dessa orden: »Det passar sig inte», inlade hon hela sin själ.

Han hade kommit hem, ursinnig på henne och på sig själf. I sin af ett mildt ljus upplysta salong hade han funnit Marie, som lärde skalden, att »man i äktenskapet icke finge söka en inbillad lycka, utan en af Gud ålagd plikt».

FJÄRDE KAPITLET.

Förlofningsfesten var i alla afseenden mycket lyckad ... Linetta Castelli strålade af lycka och fann stort behag i sin roll af fästmö; till gengäld gaf denna roll henne själf ett obeskrifligt behag. Hennes smärta och smidiga gestalt erhöll liksom ett bevingadt väsen. Hennes ögonlock sänkte sig icke mera slappt öfver de sömniga ögonen, hvilka tvärtom tindrade af idel ljus, medan hennes läppar logo och kindens rosor erhöllo en högre glöd. Då hennes gamle lärare professor Swirski, som påhade det förhållit sig den där kvällen, då han så när förrådt sig för Zawilowski, vid tanken på Maszkos återkomst; inför den ifver, dennes hustru visade att invänta honom i makarnes hem, greps han plötsligt af en låg, djurisk svartsjuka ... och med en vrede, som han icke mera kunde betvinga, sade han:

»Ja, jag förstår. Ulysses återkommer, Penelope suckar ... Men ...»

»Men hvad då?» frågade fru Maszko.

»Jag skulle just i kväll velat stanna litet längre hos er!»

»Det passar sig inte!» svarade hon med sin tunna röst, som man skulle kunnat säga silades mellan tänderna.

I dessa orden: »Det passar sig inte», inlade hon hela sin själ.

Han hade kommit hem, ursinnig på henne och på sig själf. I sin af ett mildt ljus upplysta salong hade han funnit Marie, som lärde skalden, att »man i äktenskapet icke finge söka en inbillad lycka, utan en af Gud ålagd plikt».

FJÄRDE KAPITLET.

Förlofningsfesten var i alla afseenden mycket lyckad ... Linetta Castelli strålade af lycka och fann stort behag i sin roll af fästmö; till gengäld gaf denna roll henne själf ett obeskrifligt behag. Hennes smärta och smidiga gestalt erhöll liksom ett bevingadt väsen. Hennes ögonlock sänkte sig icke mera slappt öfver de sömniga ögonen, hvilka tvärtom tindrade af idel ljus, medan hennes läppar logo och kindens rosor erhöllo en högre glöd. Då hennes gamle lärare professor Swirski, som påmorgonen kommit från Rom, såg henne så vacker, kunde han icke afhålla sig från att sucka efter det förlorade paradiset.

För öfrigt bländade Linas ojämförliga skönhet hela församlingen ... Gubben Zawilowski, som i sin rullstol låtit skjuta sig in i salongen, fattade hennes båda händer, betraktade henne helt skalkaktigt några ögonblick och sade

därpå till sin dotter, som han alltid tog till vittne:

»Den där lilla venetianska satungen ... kan ganska väl förvrida hufvudet på mer än en ... I synnerhet på en poet ... Det ser ut, som om det brunne värre i skallarna på dem ...»

Därpå började han gräfva i sina fickor och fick slutligen fram ett etui.

»Det här är ett minne i familjen Zawilowski,» sade han, i det han till Linetta öfverlämnade fodralet; »måtte ni länge få bära den här prynaden!»

Den unga flickan mottog etuiet och neg behagligt för gubben ... Men han drog henne till sitt bröst och gjorde ett tecken åt skalden:

»Kom hit, du med!»

Han kysste dem båda på pannan.

»Älska och akta hvarandra, som det anstår hederliga och goda människor,» sade han mera rörd än han ville låtsa om.

Fröken Castelli öppnade etuiet. På blå sammet gnistrade mot henne ett praktfullt halsband af diamanter ... Den hedersgubben upprepade flera gånger: »Ett minne i familjen Zawilowski». Han ville därmed låta förstå, att den, som gifte sig med en Zawilowski, redan därigenom icke gjorde någon dålig affär. Men man hörde icke på honom ... De unga kvinnorna skockade sig kring etuiet. Med blickarna fästa på de glänsande och frestande stenarna, skulle man kunnat säga, att de höllo andan. Slutligen hördes ett långt sorl af beundran.»Det är inte fråga om dessa diamanter,» utbrast fru Bronicz, färdig att kasta sig i gubbens armar ... »Men hvilken gåfva, hvilket hjärta!»

Den gamla hedersmannen värjde sig med sin vanliga rättframhet.

»Låt mig vara, min fru; lämna mig i fred!»

Därefter skingrade sig sällskapet i små grupper. De båda förlofvade syntes så upptagna af hvarandra, att hela världen försvann för dem. Kopowski hade märkbart närmat sig Annette, Polaniecki hade uppsökt fru Maszko. Hvad Maszko själf angick, så belägrade han formligen den gamle Crœsus och hade skjutit sin stol så nära den giktbrutnes rullstol, att ingen kunde komma fram ... Han talade om förflutna tider, ett för alla gamla så kärt samtalsämne; han visste uppskatta dem, ehuru han fullkomligt erkände, att framåtskridandet hade sina fördelar; han förklarade för den gamle mannen, att allt måste utveckla och ombilda sig här på jorden, adeln liksom allt annat.

Därpå framställde han for Zawilowski sina statsekonomiska grundsatser. Den gamle ädlingen åhörde honom, skakade på hufvudet och upprepade då och då: »Kors, kors! Det är alldeles nytt för mig! Men, min herre, jag har kunnat reda mig förträffligt utan allt det där!»

Medan de samtalade på detta sätt, upphörde fru Bronicz icke att med sina rörda blickar följa de nyförlofvade, allt under det hon för herr Plawicki, som å sin sida med sina blickar följde Annette Osnowska, berätta tusen minnen från sin ungdom, från sitt äktenskap med sin Theodor och sin olycka att förlora honom. Plawicki åhörde henne tankspridd, under det hon med af tårar skälfvande röst fortsatte:

»På detta sätt har hela min kärlek, ha alla mina förhoppningar, har hela min tro samlat sig på Linetta. Ni förstår mig ju, inte sant? Ni har ju själf en dotter!»»Mycket rörande! I hög grad rörande!» inföll Plawicki salfvelsefullt.

Men Swirski frågade Marie: »Hvem är det helgonet à la Perugino, som er man talar med?»

»En af våra bekanta, fru Maszko ... Har ni inte blifvit presenterad för henne?»

»Jo visst, för en stund sedan, men jag glömde hennes namn. Jag vet endast, att hon är gift med den där herrn, som belägrar gubben Zawilowski. En verklig Perugino! Samma lugna orörlighet och samma vaxlika hy! Men dragen äro rena!»

Sedan han ytterligare betraktat dem några ögonblick, tillade han:

»Intetsägande ansikte ... men ovanliga linjer ... Man skulle kunna kalla henne späd ... Men märk, min fru, axlarnas och ryggens teckning!»

Marie fäste emellertid alls ingen uppmärksamhet vid fru Maszkos axlar eller vid ryggens linje, hon betraktade i stället sin make, och plötsligt återspeglade sig en oro i hennes drag. Polaniecki lutade sig just i detsamma mot den unga kvinnan och hviskade till henne ord, som Marie icke kunde höra, men det föreföll henne, som om han på fru Maszko fäste en af dessa blickar, med hvilka han fordom betraktade henne, Marie, under deras bröllopsresa ... O, hvad hon väl kände denna blick! Hennes hjärta klappade af oro, liksom i förkänslan af en stor olycka.

Hon sade sig emellertid genast: »Nej, det är omöjligt! Det skulle vara Stas ovärdigt!»

Hon kunde emellertid icke afhålla sig från att iakttaga dem. Han talade med lif, och hon åhörde honom med sin vanliga uppsyn af vårldslös likgiltighet ... intet mer och intet mindre ... Swirski lugnade henne ytterligare, vare sig han märkt hennes plötsliga oro eller att uttrycket i Polanieckis ansikte verkligen undgått hans uppmärksamhet:

»Trots allt, är det er man, som får sköta helasamtalet ... Han ser just ut som om han hade riktigt tråkigt ... Hon öppnar inte munnen!»

Den unga kvinnans ansikte sken upp af ett leende:

»Ja, ni har rätt ... Stas måste ha tråkigt, och han blir genast förargad, då han har tråkigt.»

Nu kände hon sig åter fullkomligt lugnad: »Ack! Jag skulle gärna ge ett diamanthalsband, sådant som Linetta fått, som Stas ett ögonblick kom till mig och sade mig några vänliga ord!»

Man skulle kunnat tro, att Stas anat hennes önskan, ty han steg upp, växlade några ord med fru Osnowska, som den vackre Kopowski icke lämnade, och satte sig bredvid sin hustru.

»Vill du mig något?» frågade han.

»Så besynnerligt! Jag kallade dig verkligen, men endast i tanken ... och så hörde du mig!»

»Ja, du ser, hvilken exemplarisk äkta man jag är!» återtog han leende. »I självfva verket är ingenting enklare; jag såg, att du fäste dina blickar på mig; jag fruktade, att du möjligen kände dig opasslig, och därför kom jag!»

»Jag betraktade dig därför, att jag erfor en viss smärta af att du var så länge borta ifrån mig.»

»Och jag kommer, därför att jag erfor samma smärta ... Vill du åka hem?»

»Nej, nej ... jag mår tvärtom rätt bra ... Jag talade om fru Maszko med herr Swirski.»

»Jag misstänker, att ni dref litet med henne. Den store artisten här försäkrar själf, att han har en hvass tunga!»

»Tvärtom,» försäkrade Swirski. »Den här gången beundrade jag hennes växt. Min elaka tunga vet nog eljest att vid tillfälle ge sig fritt lopp!»

»Ja, hon måste ha en vacker växt, efter som fru Osnowska påstår henne vara obehaglig. Det var sant, kära Marie, jag måste ge dig en liten upplysning angående fru Annette!»Han lutade sig intill sin hustru och hviskade henne i örat:

»Vet du hvad jag hörde Kopowski säga?»

»Någonting dumt efter vanligheten.»

»Det beror på ... Jag hörde honom dua fru Annette!»

»Stas!»

»Så sant som du sitter här! 'Du är alltid densamma!' Det var hans egna ord.»

»Kanske anförde han endast en annans ord.»

»Kanske ja ... och kanske nej ... inte vet jag! De ha förr tyckt om hvarandra.»

»Fy, skäms du inte?»

»Det bör du säga åt dem, allra helst åt fru Annette!»

Marie visste mycket väl, att äktenskaplig otrohet icke var sällsynt här på jorden, men dittills hade hon i alla fall betraktat den som ämne för romaner. Hon började för den skull också granska fru Annette med den häpna och på samma gång lifliga nyfikenhet, som en hederlig kvinna erfar vid anblicken af dem, som upphört att vandra den rätta vägen. Hennes rättänkande natur vägrade emellertid att tro på det onda. För öfrigt tycktes Kopowskis dumhet redan i och för sig rentvå fru Annette från alla misstankar. Hon kunde dock icke hindra sig från att lägga märke till det lifliga samtal de förde.

De höllo sig i ett hörn af salongen och icke allenast pratade, utan tvistade sedan en dryg kvarts timme.

»Jag fruktar, att han hörde oss!» sade fru Annette, då Polaniecki gått förbi dem. »Du bryr dig då aldrig om något!»

»Ja, det är alltid mitt fel ... och upprepar jag ändå inte ständigt: 'Var försiktig, var försiktig!'»

I det hänseendet voro de emellertid båda två lika goda. Hans dumhet hindrade honom från attförutse något, och hon å sin sida visade sig oförsiktig ända till djärfhet. Två personer kände redan deras hemlighet. Det behöfdes den godmodige äkta mannens hela förblindelse för att ännu icke hysa minsta misstanke. Det är visserligen också sant, att hon räknade på denna förblindelse.

Kopowski lugnade henne.

»Han hörde ingenting,» sade han och betraktade på afstånd Polaniecki; därpå återkom han till deras samtalsämne, men denna gång på franska och nästan med låg röst:

»Om du verkligen älskade mig, skulle du vara helt annorlunda, men eftersom du inte älskar mig, hvad skulle det då kunna göra dig?»

Medan han talade på detta sätt, lyfte han mot henne sina ojämförliga ögon; men hon svarade i retad ton:

»Jag älskar eller älskar inte ... Men aldrig med Linetta, begriper du? Aldrig! Jag skulle hellre se dig tillsammans med hvem som helst! Ty om du älskade mig, skulle du aldrig tänka på att gifta dig.»

»Jag skall inte heller tänka på det, om du bara visade dig annorlunda mot mig.»

»Haf tålamod!»

»Ja, ända till döden, är det inte så? Om jag gift mig med Linetta, skulle vi däremot kunnat närma oss hvarandra!»

»Aldrig, säger jag dig!»

»Men, hvarför?»

»Du skall ändå inte förstå det. För öfrigt är Linetta förlofvad med en annan ... Vi förlora bara tiden med att tala om det!»

»Du befallde mig själf att göra henne min kur ... och nu förebrår du mig för den saken! Jag tänkte i början alls inte på att göra det ... därpå blef jag förtjust — det döljer jag inte — för öfrigt behagar hon alla ... utan att taga med i räkningen, att hon är ett lysande parti.»Fru Osnowska började feberaktigt vrida sin näsduk.

»Och det vågar du säga mig midt i ansiktet! Du vågar säga mig, att hon behagat dig!... Nåväl ... nu måste du välja: antingen hon eller jag!»

»Du! Men med dig kan jag i alla fall inte gifta mig, medan hon och jag däremot kunde göra detta; ty jag märkte nog, att jag behagade henne!»

»Om du bättre förstode kvinnorna, skulle du tacka mig för att jag inte lät detta giftermål bli af. Du känner henne

inte. Hon är stel som en käpp ... och dessutom en dålig karaktär!... Förstår du dessutom inte, att jag ville, att du gjorde henne din kur för världens och min mans skull? ... Hur skulle du eljest kunnat rättfärdiga dina dagliga besök?»

»Jag skulle kunna förstå det, om du visade dig annorlunda mot mig!»

»Låt mig tala. Du ser, att jag ordnat allt så, att du kan sluta dig till oss på landet! Vi vänta dit Stefania Ratkowska, en kusin till min man. Förstå mig riktigt! Du måste låtsa vara betagen i henne. Jag åtar mig att få Josef till att tro det. På detta sätt kan du förlänga din vistelse. Jag har skrifvit till Stefania ... Hon är inte vacker, men ganska behaglig.»

»Alltid låtsas ... och för ingenting ändå!»

»Då svarar jag dig: Låtsas inte, om det inte behagar dig!»

»Annette!»

»Nå, så haf tålamod då! Jag kan inte länge vara ond på dig! Gå nu och underhåll fru Maszko.»

Annette förblef allena. Hennes blickar följde Kopowski, visserligen ännu vittnande om hennes förtrytelse, men likväl beslöjade af kärlek. I sin hvita halsduk, med sin matta hy, var han verkligen så underbart vacker, att hon icke kunde tröttna på att betrakta honom. Linetta var visserligen en annans fästmö, men hon darrade vid tanken påatt denna fruktansvärda rival en dag kunnat icke allenast sätta sig i besittning af honom såsom sin make, utan äfven kunnat ha honom till älskare.

Tusen tankar genomkorsade som blixten hennes hjärna. Hon satt ännu kvar en stund, till dess man serverat supén. Hennes man hade det olyckliga infallet att i en skål för de nyförlofvade upprepa sin beryktade fras: »Jag önskar, att ni måtte bli lika lyckliga, som jag är med Annette.» Stas och Zawilowski kunde icke afhålla sig från att växla en blick. Fru Osnowska uppfångade denna blick och tviflade nu icke längre på, att Polaniecki hört hennes samtal. Han måste ha omtalat det för sin hustru, ty hon hade märkt, att Maries blickar nyfiket fäst sig på henne. Hon fattades af vrede och begär att hämnas ... Ehuru tankspridd, glömde hon likväl icke sina plikter som husets värdinna och ordnade efter supén dans. Det visade sig emellertid, att skalden icke kunde efterkomma den gode Osnowskis uppmaning att »taga sin fästmö i sina armar», alldenstund han aldrig i sitt lif dansat. Fru Bronicz och Linetta blefvo icke litet öfverraskade, om icke rent af kränkta häraf. I stället var den vackre Kopowski fullständigt hemma i danskonsten. Han fick också den äran att föra Linetta. De bildade ett tjusande par; allas blickar följde dem, och Zawilowski led. Han såg henne luta sitt hufvud med de guldgula lockarna mot Kopowskis axel, han såg dem båda hjärta mot hjärta, bortförda i valsens hvirflar, sammangjutna, så att säga, till en enhet och en harmoni. Då förstod han dansens lockelse; han förstod, att hon aflägsnade sig från honom och närmade sig den andre; han förebrådde sig bittert sin oerfarenhet och tafatthet. Det sorl af beundran, som han hörde från alla håll, bragte honom utom sig: »Hvilket hänförande par!» Och målaren Zwirski, som satt bredvid honom, sade:

»Hvilken vacker gosse är han inte!»Slutligen släppte Kopowski Lina Castelli vid ena änden af salen för att bemäktiga sig fru Osnowska. Den unga flickan uppsökte genast sin fästman och drog honom afsides.

»Han dansar bra,» sade hon, »men tycker för mycket om att visa det ... För öfrigt är detta hans enda förtjänst. Han har alldeles tröttat ut mig ... Jag är så andtruten ... och mitt hjärta klappar ... klappar ... Jag önskade, att ni lade handen på det ... Men det passar sig inte! O, det där, som passar sig! Ty detta hjärta tillhör i alla fall er!» ...

Tillhör er! Säg: 'tillhör dig', Linetta, i dag!»

»Tillhör dig!» mumlade hon.

Hon lät honom fatta sin hand, i det hon lät armen falla längs sin klädning för att undvika nyfikna blickar.

»Jag var svartsjuk,» sade hennes fästman och tryckte hennes fingerspetsar.

»Vill du, att jag inte dansar mera i dag? ... Jag tycker om att dansa, men jag tycker ändå mera om att vara hos dig

...»

»O, min tillbedda!»

»Jag vet,» fortsatte hon, »att jag är en ung, fåfäng och tanklös flicka ... men jag vill göra mig värdig dig ... Jag tycker så mycket om musik ... till och med valser och polkor ... melodierna återklinga inom mig!... Släpp min hand ett ögonblick ... den tillhör dig, men jag måste i alla fall släta till mitt hår. Att då och då dansa litet synes mig inte vara något ondt. Eller hur? Men jag skall gärna afstå därifrån, om du önskar det ... Jag skall lära mig läsa i dina ögon; jag skall vara som en våg, som återspeglar den blå himlen och molnen ... Ack! Hvad det är härligt, att så här få språka med dig!... Ser du, så bra de dansa där borta!»

Zawilowski fann inga ord för att svara henne. Han skulle under tystnad velat falla ned ochtillbedja henne ... Hon visade honom emellertid Polaniecki, som dansade med fru Maszko.

»Sannerligen, dansar han inte ändå bättre än Kopowski,» sade hon med tindrande ögon ... »Och hvad han är full af behag!... Jag skulle gärna vilja dansa ett slag med honom ... Säg, tillåter du det?»

»Gärna, min skatt, så mycket det behagar dig. Jag skall skicka hit honom.»

»O, hvad han dansar hänförande ... Och valsen se'n ... en rysning af vällust!... De dansa inte ... de flyga ... de sväfva!»

Marie, som också följde dem med ögonen, var af samma åsikt ... En dof, skärande smärta grep hennes själ. Stundtals valsade de hvirflande förbi helt nära henne, och hon såg då, hur hennes makes arm omfattade den unga kvinnan. »Så hans andedräkt smekte hennes axlar, så hans näsborrar vidgade sig, så hans blickar hvilade på hennes barm!» Allt detta kunde passera obemärkt för alla utom för Marie. Och plötsligt tycktes henne ljusens glans beslöjas ... Hon förstod nu den ofantliga skillnad, som finnes mellan de båda själstillstånden: icke vara lycklig och känna sig olycklig ... Den korta tiden af blott en valstakt, en minut måhända, och hennes hjärta sammandrogs ... afstannade och hon erfor den ohyggliga känslan, att hennes lif kunde vara krossadt och den kärlek, hon hittills haft, på en gång förändras till en känsla af agg och förakt ... För hennes ögon lyftes ett hörn af den slöja, som dolde eländet, människonaturens svaghet och lifvets falska grannlåt ... Ännu var ju ingenting fullbordadt, men hon hade likväl den snabba visionen af en tid, då hennes förtroende till, hennes tro på sin make skulle skingras som rök. Hon bemödade sig emellertid att bekämpa sina tvifvel ... Hon sökte öfvertyga sig om, att det var *dansösen,* icke *hans* dansös, som på detta sätt förtrollade honom ... Hon blygdes för sin Stas, som ända dittills gjort henne så stolt ... och honundertryckte denna känsla i medvetande om, att det gällde hennes lif, att af denna till utseendet så obetydliga handling följder kunde härröra, som fullständigt skulle vända upp och ned på deras framtid.

I samma ögonblick hördes i hennes öra fru Osnowskas gäckande röst.

»Ack, min vän, man skulle kunna säga, att naturen skapat fru Maszko och din man endast för att låta dem valsa tillsammans. Är det inte så? Hvilket par!»

»Tycker du det?» mumlade den unga kvinnan med ansträngning.

Fru Annette fortsatte sitt fågelkvitter.

»De passa utomordentligt väl ihop ... Sannerligen skulle jag inte i ditt ställe känna mig svartsjuk!...»

»Än du själf, är du svartsjuk?»

»Jag? ... Jag är uppriktig och tillstår, att det är mitt största fel ... åtminstone har det förr varit det ... Å, jag vet nog, att Josef älskar mig, men, ser du, herrar äkta män ha sina infall, till och med då de älska oss. Så'nt besvärar dem alls inte ... och om vi stackars hustrur lida, märka de det inte eller vilja inte märka det ... De bästa äro i det hänseendet inte mer värda än de andra ... Tag t. ex. Josef, en mönstermake, men tror du inte, att jag vet hvad jag har att hålla mig till med afseende på honom? ... Nu har jag vant mig därvid och är ofta frestad att skratta åt alltihop ... ty de bära sig allesammans så klumpigt åt!... Jag märker det genast ... och vet du hvad jag har för ett

osvikligt tecken?»

Marie betraktade alltjämt sin make ... Nu förde han fru Maszko tillbaka till hennes plats och bjöd därpå upp Linetta ... Hon erfor en ofantlig lättnad. Stas hade samma ansiktsuttryck, samma glans i ögat! Hennes misstankar försvunno ... Hon förebrådde sig redan för att på ett ovärdigtsätt ha anklagat honom. Det var för visso endast hans sätt att dansa!

»Vet du, på hvilket tecken jag märker, att Josef varit mig otrogen?» upprepade fru Annette.

»På hvilket då?» frågade Marie nästan upprymdt.

»Det skall jag säga dig, så att du i fall af behof också kan begagna dig af det!... Då han inte har riktigt rent samvete, misstänker eller låtsar han misstänka andra och ger mig del af sina antaganden i den tron, att han på det sättet sannolikt skall insöfva min vaksamhet ... Stackars Josef! Men det är deras metod ... Ja, ja! De ljuga allihop, till och med de bästa!»

Med dessa ord aflägsnade hon sig, viss om att ha gjort ett ypperligt drag på sällskapsvärldens schackbräde. I själfva verket kunde man icke heller frånkänna henne en viss skicklighet. I Maries hjärna blef allt kaos. Hon visste icke mera hvad hon skulle tänka eller tro. En stor trötthet bemäktigade sig henne. »Jag är sjuk,» sade hon, »och skapar mig griller!» Men hennes opasslighet ökades. Aftonen föreföll henne numera som en febermara. Hennes man omtalade fru Osnowska som en otrogen hustru; hon å sin sida anklagade alla män i allmänhet för samma otrohet; Stas betraktade fru Maszko med glödande blickar; Annette duade Kopowski! Och dessa par, som hvirflade omkring, förda af valsens toner, och dessa förälskade ansikten, och slutligen åskvädret, som rasade utanför!... Hvilken blandning af sällsamma intryck! Hvilken fantastisk sammanställning! »Jag är sjuk,» tänkte Marie åter ... Hennes lugn öfvergaf henne ... Denna afton skulle bli timmen för hennes lifs olycka ... O, hvad hon gärna velat fara hem ... Och nu brast åskvädret ut, liksom enkom beställdt! Om ändå Stas hade hviskat några tröstande och uppmuntrande ord till henne!

Liksom om han anat hennes tankar, komPolaniecki till den unga kvinnan. Vid anblicken af hennes bleka och lidande ansikte intogs han genast af detta deltagande, som hans medfödda godhet alltid ingaf honom.

»Min stackars älskling,» sade han, »det är på tiden, att du hvilar dig ... regnet kan när som helst upphöra. Ar du rädd för ovädret?»

»Nej, sätt dig här hos mig.»

»Det är bara en skur. Vi skola genast fara ... Hvad du ser trött ut!»

»Jag borde inte ha kommit hit,» svarade hon med låg stämma. »Jag behöfver djup hvila, Stas, djup hvila!»

Hans samvete var icke rent; det föll honom emellertid icke in, att den hvila, hon begärde, angick honom, hans frestelser och beteende mot fru Maszko ... Men han tänkte likväl, att det endast skulle behöfvas skuggan af ett tvifvel hos Marie för att störa hennes lycka, hennes lugn, med ett ord den unga kvinnans hela tillvaro ... och som hans själ förblifvit hederlig, kände han sig gripen af fruktan och samvetsförebråelser.

»Åt fanders med dessa danser!» sade han ... »Vi skola stanna hemma, och jag skall vårda min älskade hustru, mitt högsta goda!»

Han talade uppriktigt; hon kunde inte misstaga sig på den saken, ty därtill kände hon honom för väl; hon erfor också en stor tacksamhet, en stor ömhet ...

»Då jag känner dig hos mig,» sade hon, »tyckes min trötthet vara försvunnen som med ett trollslag. Annette kom visserligen till mig, men hvad är jag för henne? Då man känner sig opasslig, har man behof af de sina. Du skall kanske gräla på mig; det är verkligen besynnerligt, att jag gör dylika bekännelser hos främmande människor, så långt efter mitt bröllop; ja, jag erkänner det ... jag är besynnerlig ... men jag älskar dig, jag älskar dig så mycket, min Stas ...»»Och jag, jag älskar också dig, min älskling!» svarade han i den öfvertygelsen, att endast denna kärlek verkligen var hvilan för henne.

Slutligen stillade sig ovädret, och man kunde fara hem.

Polaniecki, som var idel omsorgsfullhet, hade gifvit kusken befallning att köra i skridt. Den unga kvinnan såg oupphörligt för sina ögon bilden af sin man, dansande med fru Maszko, medan Annettes ord återljödo i hennes öron: »Ah, så de ljuga allihop, äfven de bästa!» Han hade slagit sin arm omkring henne och höll henne tryckt intill sig under hela den tid hemfärden räckte. Marie erfor den åstundade hvilan, hennes tvifvel skingrades; hon hade velat fråga honom på ett sådant sätt, att han anade hennes ångest och skingrade den med ett ord. »Om han inte älskade mig,» tänkte hon, »skulle han nog inte ägna mig alla dessa ömma omsorger. Nej, jag skall inte fråga honom ännu!»

Under inflytande af de intryck, han själf erfor, och den vissheten, att han endast hos henne skulle finna den verkliga kärleken, den verkliga lyckan, lutade sig Stas ned öfver henne och kysste henne sakta på pannan.

»Jag skall inte fråga honom i morgon heller,» tänkte hon och stödde sitt trötta hufvud mot sin makes axel.

Och nästa ögonblick tänkte hon:

»Jag skall aldrig säga något till honom om allt detta.»

Uttröttad af så många sinnesrörelser, tillslöt hon ögonlocken och inslumrade vid den älskades bröst.

*

FEMTE KAPITLET.

Maszko hade låtit sin hustru bebo Kraslawskis villa alldeles bredvid Bigiels, där Polanieckis slagit upp sina bopålar för två eller tre veckor. Hvarje afton kunde advokaten sålunda komma och hvila ut hos sin hustru, i hvilken han var lika betagen som första dagen af deras äktenskap. I själfva verket hade han också mer än någonsin behof af en varm och kärleksfull omgifning.

De onda dagarna började nämligen åter för den stackars Maszko. Visserligen hade han ännu icke förlorat rättegången angående annullering af fröken Ploszowskas testamente, men den tog likväl en ofördelaktig vändning; den drog ut på tiden, och man började tvifla på framgången. Detta tvifvel betydde nästan lika mycket som ett nederlag för advokaten. Hans kredit, som i början åter blommat som ett äppelträd vid vårens återkomst, började vissna och vackla. Motpartens advokat, en personlig fiende, lika envis och förbittrad som hänsynslös, utspridde om sin medtäflare de mest ofördelaktiga rykten. Genom hans försorg bemäktigade sig pressen dem ... Nu började en dubbel, juridisk och personlig, strid. Maszko å sin sida sökte skada sin fiende så mycket han förmådde och antog mot honom den mest utmanande hållning. Häraf hade han emellertid icke mycken nytta. Hans fordringsägare förlorade i alla fall förtroendet.

Han hängaf sig på nytt åt en feberaktig jakt efter penningar. För att betala en skuld, ådrog han sig en annan. Allt gick ut på att infria sina omedelbara förbindelser. Härutinnan utvecklade han en intelligens, en energi, hvilken, om hans lif icke erhållit en falsk riktning, utan tvifvel skulle ha fört honom till en hög ställning i samhället.Testamentets annullering kunde ännu rädda allt; men dessförinnan måste han till hvarje pris åter sammanknyta de trådar, som brusto; en lika förödmjukande som svår uppgift. Maszko bragtes därhän att be Polaniecki om en »väntjänst», med andra ord, om hans borgen för några tusen rubel.

Tjänstvillig och till och med frikostig af naturen, bekände Polaniecki sig emellertid, då det gällde penningar, till läror, som ålade honom misstroende. Med detsamma han afslog Maszkos begäran, förklarade han för den skull också för honom de grundsatser, som bestämde hans uppförande för hvarje gång det var fråga om penningar vänner emellan.

»Ingen borgen, så vida jag inte har utsikt till att göra en god affär. Det är grundsats ... men jag har alltid en summa till förfogande för att hjälpa dem af mina vänner, som tillfälligtvis behöfva penningar. I förtviflade fall gör jag mina förbehåll ... och föredrager att uppskjuta mina tjänster till framdeles.»

»Hvilket,» återtog Maszko torrt, »betyder så mycket som, att du vill ge mig en svag förhoppning om en möjlig personlig hjälp, då jag blifvit försatt i konkurs.»

»Nej ... Det betyder, att om det går därhän, så kan du med den summa, jag förskjutit dig, se dina behof till godo eller också använda dem för att försöka en ny affär. Nu skulle det endast vara att kasta pengarna i sjön till min egen skada och utan minsta nytta för dig.»

Maszko kände sig sårad.

»Min käre bror, du ser min belägenhet i mycket mörkare dager än du har skäl till ... Det är just fråga om en tillfällig förlägenhet ... dessutom af föga betydelse ... Jag värderar dina goda afsikter, men äfven nu skulle jag inte vilja afstå mina framtidsförhoppningar för hela dinförmögenhet ... Därför ber jag dig också blott om en sak ... Låt oss inte mera tala härom!»

De uppsökte damerna i salongen, båda två vid ganska stort misshumör, den ene därför att han bedt om en tjänst, den andra därför att han vägrat den. Denna förargelse ökades ännu mera hos Stas, då han befann sig tillsammans med fru Maszko och sin hustru. Han anställde sina jämförelser mellan dem. Den förstnämnda hade bevarat hela det mjuka behaget hos sin jungfruliga gestalt. I sin tunna klädning liknade hon nu, isynnerhet bredvid Maries slappa och tärda utseende, en helt ung flicka. Polaniecki insåg genast, att det nära grannskapet skulle var ett svårt prof för hans dygd. Den där kvinnans fysiska behag verkade på honom med en oemotståndlig styrka. Han kände sig åter under hennes tjuskraft.

Då de på aftonen voro allena, meddelade han Marie den begäran, Maszko ställt till honom.

»Tror du,» sade hon, »att pengarna varit förlorade?»

»Kanske, kanske inte!»

Och därpå tillade han med inbilskhet:

»Då det gäller att visa fasthet, skjuter man fram mig. Bigiel är mycket mera vek.»

»Gör dig inte sämre än du är ... Beviset därpå är, att det kostade på dig att vägra.»

»Visserligen; det är alls inte behagligt att veta, att en människa lider och anstränger sig för några usla tusen rubel mer eller mindre.»

Marie gaf honom en frågande blick; slutligen tillsporde hon honom med försagd röst:

»Skulle det verkligen vara så svårt för dig att hjälpa honom?»

»Nej! Jag kan till och med säga dig, att jag tog min checkbok med mig ... Du vet i fall ... vi skulle kunna köpa oss en jordbit ...»

Därpå började han skratta.»Hå, hå! Min fru beskyddar sin forne tillbedjare ... Det ger mig åtskilligt att fundera på!»

»Nej,» sade hon och skrattade också. »Det är inte fråga om Maszko, utan om dig. Är det mödan värdt, att min stackars Stas gör sig bekymmer för några tusen rubel?»

Han smekte hennes hår med afvigsidan af handen.

»Du är ändå en bra god liten hustru!»

Efter ett ögonblicks tystnad tillade han:

»Nåväl! Beslut dig: ett, två, tre ... Ska vi gifva honom dem eller inte?»

Utan att svara började hon blinka. Båda två kände sig helt upprymda. Men Polaniecki låtsade, som ville han låta be sig ... Mellan tänderna mumlade han:

»Så där är det att stå under toffeln ... Se så, min gubbe, ut med dig midt i natten på landsvägen och gå och bed

herr Maszko ha den godheten att taga emot dina pengar, därför att det bortskämda barnet har beslutit det!»

Marie kände sitt hjärta öfverflöda af glädje: han kallade henne »sitt bortskämda barn». All hennes sorg, hennes ångest, hennes oro försvann genom detta smekords trollmakt ... Hennes strålande blickar hvilade på honom med obeskriflig ömhet.

»Måste du ovillkorligen gå dit i kväll då?» frågade hon.

»Visserligen! Klockan åtta i morgon reser Maszko.»

»Låt spänna för schäsen.»

»Onödigt, vädret är vackert och vägen inte lång; jag skall gå till fots.»

Han omfamnade henne och begaf sig i väg med sin checkbok i fickan.

På vägen tänkte han på sin hustru och de rika skatter han funnit hos henne. Hvad hon var för en god och ädel varelse! Om man verkligenkände sig frestad till någon dålig handling, måste man icke ha något hjärta för att vålla henne sorg. Gud hade gifvit honom en maka, hvars motstycke man icke så lätt finner i världen! I denna stund älskade han henne af hela sin själ, och han förstod på samma gång, att kärleken i sig själf, d. v. s. den ömsesidiga dragningskraft, som närmar två varelser af olika kön intill hvarandra, ännu icke är lycka; att denna kärlek, om den missriktats, tvärtom kan bli källan till obeskrifliga olyckor, men att man icke kan föreställa sig en renare, djupare lycka än den, som den legitima kärleken skänker, den kärlek, som välsignas och helgas af äktenskapet. Därutöfver finnes intet!» tänkte han.

ünder dylika tankar närmade han sig Maszkos villa. Fönstren lyste som stora lyktor mot skogens mörka bakgrund. Han gick genom grinden och öfver gården, som upplystes af månens sken, steg uppför trappstegen till ingången och varseblef genom fönsterdörrarna de båda makarna, som sutto på en divan. En lampa, som stod på ett litet bord, sänkte dem i en oviss halfdager. Maszko hade lagt armen kring sin hustrus lif och höll hennes ena hand i sin. Då och då förde han den till sina läppar, lutade sig intill sin hustru och hviskade några ord i hennes öra, liksom om han tackat henne. Plötsligt slog han armarna om henne, drog henne intill sig, böjde hennes smidiga gestalt baklänges och höljde henne med kyssar ... Känslolös och orörlig med händerna på sina knän lät hon honom hållas, utan att återgifva honom hans ömhetsbetygelser, men också utan att tillbakavisa dem, liksom en varelse, beröfvad både vilja och temperament.

Vid denna anblick kände Polaniecki, huru blodet steg honom åt hufvudet. En häftig lustas låga bemäktigade sig honom, så mycket mera brännande som länge undertryckta frestelser eggade densamma... Denna oförklarliga fysiska åtrå, som han sålänge erfarit och bekämpat, vaknade åter i hela sin oemotståndliga styrka. De djuriska instinkterna hos människan lösslätpptes vid anblicken af den åtrådda kvinnan i en annans armar; han hade varit färdig att kasta sig öfver sin rival. Och med det fysiska begäret blandade sig den mest lågsinnade svartsjuka, den värsta af alla, den rent fysiska svartsjukan, så otyglad, att han, som nyss förut funnit idealet af lycka i den äktenskapliga kärleken, nu skulle kunnat trampa denna lycka och denna kärlek under fötterna, endast för att förödmjuka, krossa Maszko, för att i sina armar trycka denna varma och smidiga gestalt och, med kyssar täcka detta dockansikte, utan själ, utan lif, tusen gånger mindre vackert och behagfullt än hans hustrus!

Med en häftig rörelse öppnade han porten. Tanken på att detta buller, som plötsligt afbröt nattens tystnad, också måste störa Maszkos ömhetsbetygelser, orsakade honom en vild och angenäm glädje. Han lät betjänten anmäla sig; under tiden sökte han återvinna sitt lugn och hopsatte det lilla tal, han tänkte hålla till Maszko.

Advokaten infann sig några ögonblick därefter, men kunde icke dölja sin öfverraskning.

»Jag ber om förlåtelse, att jag kommer så här sent,» började Polaniecki; »men min hustru har grälat på mig, därför att jag vägrade göra dig den där tjänsten du vet ... Som du reser tidigt i morgon, ville jag göra upp affären redan i afton.»

Maszkos drag förrådde stor glädje.

»Stig då in, jag ber dig,» sade han, »min hustru har ännu inte gått till hvila.»

Polaniecki inträdde i rummet, där han nyss oförmodadt blifva vittne till det äktenskapliga lifvets små förtroligheter. Fru Mazsko satt kvar på divanen och höll i handen en pappersknif, med hvilken hon skar upp bladen i en bok, som hon tagit för att se obesvärad ut. Hennes intetsägande ansikte var fullkomligt lugnt, men på hennes kindersyntes spåren af kyssar; hennes läppar voro fuktiga, hennes ögon liksom beslöjade ... Polaniecki kände blodet sjuda i sina ådror, trots alla de ansträngningar han gjorde för att behärska sig; han tryckte den hand, den unga kvinnan räckte honom, så hårdt, att hon bet ihop läpparna, liksom för att undertrycka ett skri af smärta.

Vid beröringen af hennes hand kände han liksom ett krypande i hela kroppen. »Den där kvinnan,» tänkte han, »skall inte motstå den, som har mod att söka förföra henne!»

Under tiden sade Maszko:

»Föreställ dig, att vi båda två fått uppsträckning; du, därför att du nekade mig den där tjänsten; jag, därför att jag bad dig om den. Du har en förträfflig hustru, men min går också fullt upp emot henne. Jag anförtrodde henne min penningförlägenhet, och hon förebrådde mig, att jag inte förut rådfrågat henne ... Hon har talat med mig nästan som en lagkarl: 'Herr Polaniecki hade gjort fullkomligt rätt i att vägra mig pengarna; man gåfve nämligen sina fordringsägare säkerhet.' Hon är också beredd att lämna säkerhet på sin lifränta och på allt, som hon öfver hufvud äger ... Jag tackade henne just för hennes ädla tanke ... då du kom ...»

Trots sitt sinnliga tycke för fru Maszko hyste Polaniecki inga höga tankar om henne och ansåg henne knappt i stånd till en uppoffring. Nu vände han sig emellertid till henne och sade:

»Jag, min fru, är mycket noga i affärer ... Jag går ändå inte därhän att begära säkerhet. Jag vägrade er make endast af maklighet, och däröfver blyges jag mycket. Jag ryggade tillbaka för utsikten att hämta mera pengar i Warschau. Den här sommarvärmen gör oss så egoistiska och loja! Er mans penningeförlägenhet förekommer hvarje dag hos affärsmän ... Ofta kan man behöfva låna,därför att man inte i tid lyft den ena eller andra summan.»

»Ja, det är just hvad som händt mig,» inföll Maszko, förtjust öfver den förklaring, hans vän gaf.

»Mamma skötte alltid våra affärer,» sade fru Maszko, »jag förstår mig inte på dem. Men det hindrar mig inte från att på det förbindligaste tacka er.»

Polaniecki förde hennes hand till sina läppar, men på samma gång han fullkomligt bevarade skenet af en blott artighet, tryckte han dem af alla krafter mot hennes hand, medan den blick, han gaf henne, brann af en sådan lidelse, att ingen bekännelse bättre skulle kunnat uttrycka dess glöd.

Hon förstod, att artigheten gällde hennes man, den lidelsefulla kyssen åter endast henne; hon visste att hon behagade Polaniecki, att hon i detta ögonblick triumferade öfver Marie; och som hon alltid afundats henne, njöt hennes egenkärlek af segern.

Hon hade för längesedan fått klart för sig, att hon ingaf Polaniecki en brutal lystnad, men ägde icke tillräcklig heder eller naturlig finkänslighet att visa sig obehagligt berörd däraf. Tvärtom vaknade nyfikenheten, intresset, fåfängan hos henne. Hennes instinkt sade henne, att den djärfve mannen vid tillfälle icke skulle sky något, icke ens våld... och denna tanke uppfyllde henne visserligen med fruktan, men förskaffade henne därjämte en nästan ljuf förnimmelse.

Nu svarade hon med en lätt böjning på hufvudet:

»Mamma har alltid om er sagt, att ni är en man, på hvilken man kan lita i ett afgörande ögonblick!»

Hon talade med den lilla tunna, liksom utspädda röst, som utmärkte henne. Polaniecki hade många gånger skämtat med henne däröfver, meni hans nuvarande sinnesförfattning bidrog allt att öka den tjusning, hon utöfvade på honom... Med blickarna ständigt fästa på den unga kvinnan, sade han:

»Ni skulle göra mig mycket lycklig, om ni tänkte detsamma om mig!»

»Ja, det gör ni rätt i! Hedra hvarandra med ett ömsesidigt förtroende!» afbröt Maszko muntert. »Jag skall gå in i mitt rum och skrifva reversen... och vi skola ordna affären... utan att spilla tid.»

Stas och fru Maszko voro ensamma. Den unga kvinnans ansikte förrådde i viss mån, att hon kände sig besvärad... hon lyfte af lampskärmen... och Polaniecki närmade sig henne, sägande med halfhög röst:

»Jag skulle vara lycklig, om ni tänkte det om mig. Jag skulle i stället vilja ha litet vänskap. Kan jag räkna därpå?»

»Ja.»

»Tack.»

Han tog hennes hand, ty med allt hvad han sade åsyftade han endast att åter kunna taga hennes hand. Hon vågade icke neka honom. Han förde den ännu en gång till sina läppar och täckte den med brinnande kyssar. Hans ögon beslöjades, men i detsamma hördes från nästa rum advokatens steg.

Fru Maszko drog undan sin hand och mumlade:

»Min man kommer!»

I självfva verket visade han sig också på tröskeln och gaf Polaniecki ett tecken att komma.

»Jag är färdig,» sade han.

Därpå vände han sig till sin hustru:

»Var god och låt servera te, vi skola genast vara tillbaka.»

Affären var snart ordnad; Polaniecki ifyllde checken och undertecknade den.

Men Maszko, som var i farten att meddela förtroenden, sade, i det han bjöd honom en cigarr:»Nya svårigheter hota mig. Jag skall nog reda mig, ty jag har varit ute för värre. Allt beror på att kunna rädda min kredit... att kunna skapa mig nya utvägar, innan dom faller i processen, så att jag kan fullfölja den.»

Polaniecki, som ännu brann af begär, åhörde honom frånvarande och tuggade på cigarren. Plötsligt uppstod en tanke hos honom... Om Maszko fölle, skulle hans hustru bli ett ändå lättare rof.

Han frågade brutalt:

»Har du någonsin tänkt på ditt öde, om du förlorade rättegången?»

»Jag skall inte förlora den!» svarade Maszko.

»Allt kan hända här i världen; det bör du veta bättre än någon.»

»Jag vill ej tänka därpå.»

»Det måste du i alla fall,» fortsatte Polaniecki med ett tonfall af skadeglädje... »Hvad skall du i så fall göra?»

Maszko lät sina händer falla ned på knäna, och med dyster, mot golfvet riktad blick sade han:

»Då återstår för mig ingenting annat än att lämna Warschau!»

En tystnad följde på dessa ord. Den unge advokatens drag förvredos af smärta; han tycktes öfverlägga.

»För öfrigt,» återtog han, »skall framtiden visa hur det går.»

»Ja, framtiden!» inföll Polaniecki och reste sig.

Maszko tackade honom ännu en gång. Båda två begåfvo sig ut i salongen, där teet väntade dem.

»Är affären ordnad?» frågade fru Maszko.

»Mellan er man och mig, ja... Men ännu inte oss emellan, min fru.»

Den eljest så likgiltiga, så känslolösa fru Maszko förskräcktes öfver Polanieckis djärfhet.

»Hvad vill det säga? frågade advokaten.

»Det vill säga, att fru Maszko ansett mig istånd till att fordra säkerhet i hennes lifränta. Och det kan jag inte förlåta henne!»

Fru Maszko gaf honom en blick från sina grå och matta ögon, i hvilka syntes liksom en blixt af beundran. Denna djärfhet, denna sinnesnärvaro, denna världsmannen utmärkande vändning, som han gaf åt sin brutala lystnad, imponerade på henne. I detta ögonblick föreföll henne Polaniecki vacker och eftersträvansvärd och mycket öfverlägsen hennes man.

»Förlåt mig!» sade hon.

»Det skall nog inte bli så lätt! Ni anar inte hvilken hårdnackad människa jag är!»

»Det tror jag inte,» sade hon med ett kokett leende, medveten om sin styrka och sin tjuskraft.

Han satte sig bredvid henne och höll tekoppen med ferberaktig hand... Åter greps han af sinnenas berusning. Under det tunna tyget i hennes klädning kände han värmen från den unga kvinnans kropp, och detta gaf honom liksom en elektrisk skakning. Åter påminde han sig det sätt, hvarpå hon sade: »Min man kommer!» Så kunde endast en kvinna tala som var beredd på allt!... Vid denna tanke förvandlades hans åtrå till en tygellös glädje... Han behärskade sig icke längre... Ett ögonblick sökte hans fot hennes under bordet; men plötsligt blygdes han för sin tölpaktiga grofhet... Efter som det endast var en tids- och tillfällighetsfråga, kunde han ha tålamod... Tillfället, den gynnsamma stunden, skulle snart komma, och i den rysning, som vid denna tanke genomilade honom från hjässan till fotabjället, såg han ett löfte om en förestående eldig hänförelse.

»Jag har glömt min käpp,» sade han slutligen... »låna mig din... jag angreps af hundar på hitvägen.»

Det var icke sant; ingen hund hade angripit honom; men han ville stanna, vore det också blott en enda minut, ensam med den unga kvinnan. Knappthade för den skull advokaten aflägsnat, sig, förrän han närmade sig henne och med kväfd röst mumlade:

»Ni ser, hvad jag lider!»

Hon märkte i självfva verket hans upphetsning, hans gnistrande ögon, hans skälfvande näsborrar.

Hon greps af oro och fruktan. Men han tänkte endast på dessa ord, som för honom voro liktydiga med en bekännelse: »Min man kommer!» och samme man, som nyss föresatt sig att ha tålamod och vänta, satte nu allt på ett kort.

»Jag älskar er,» sade han med lidelsefull röst.

Hon stod framför honom med nedslagna ögon, liksom förvirrad och förvandlad till sten af tjuskraften i hans ord, som öppnade ett nytt skede i hennes lif. Hon vände långsamt bort hufvudet för att undvika hans blick. Under den tystnad, som rådde, hörde man deras tunga andhämtning. Därpå ljödo Maszkos steg från rummet bredvid.

»I morgon!» mumlade Polaniecki.

Men det låg något befallande i hans ton. Hon stod fortfarande orörlig med nedslagna ögon, liksom förstenad.

»Här är käppen,» sade Maszko. »Jag skall i morgon vara borta hela dagen; kanske du vore så vänlig att göra denna stackars ensling ett besök!»

»God natt!» inföll Polaniecki.

Nästa ögonblick befann han sig allena ute på vägen, som bjärt upplystes af månens strålar. Han tyckte sig stiga ur ett bad af lågor. Den nattliga friden gjorde ett så skarpt afbrott mot upproret i hans sinnen, att den syntes honom något alldeles utomordentligt.

Det första intryck, för hvilket han i sina tankars villervalla förmådde göra sig reda, var, att han slutat striden med sitt samvete, upphört med sin tvekan och sitt tvifvel... Han hade bränt broarna bakom sig... En röst i hans själ

ropade visserligen till honom, att han icke var annat än en usling... Men till och med detta samvetskval— 266 --

förskaffade honom en viss förtviflad tröst. En usling behöfde icke kämpa mot sig själf; han kunde tillfredsställa sina instinkter . . . Ja. Då han bedrog Marie, trampade han sitt hjärta, sin heder, de grundsatser, på hvilka han tycktes ha byggt sitt lif, under fötterna . . . Men till ersättning skulle han äga fru Maszko!

Ett af två, tänkte han, antingen skulle denna omtala allt för sin man, och då skulle de följande dag slåss; eller ock skulle hon tiga och bli hans medbrottsling. Som Maszko skulle vara borta hela dagen, skulle han kunna tillfredsställa sin åtrå, om också hela världen efteråt ramlade! . . .

Då han närmade sig Bigiels villa, såg han fönstren till sin sängkammare ännu upplysta. Han skulle helst sett att Marie redan somnat. Ett ögonblick tänkte han på att förlänga sin promenad, men han varseblef den unga kvinnans skuggbild på fönsterrutan . . . Hon väntade honom sannolikt och hade kanske sett honom . . . Det var för den skull bäst att gå in.

Hon tog emot honom i nattdräkt med håret utslaget kring axlarna . . . Hon visste, att hennes hår var vackert och att han gärna stack händerna i det.

»Hvarför har du väntat på mig?» inföll han på tröskeln.

Hon gick emot honom med sitt vackra och milda leende.

»Jag väntade på dig för att göra vår aftonbön.»

Allt ifrån deras resa till Rom läste de i självfva verket tillsammans sina aftonböner . . . Men denna gång fann han blotta tanken på att knäböja vid sin hustrus sida odräglig.

»Nåväl » frågade hon, »är du nöjd med att ha gjort en god gärning?» »Ja!»

»Känner fru Maszko sin mans verkliga ställning?»— 267 --

»Det beror på . . . men det är sent... låt oss gå till hvila.»

»God natt, och ännu en gång tack... Du är verkligen en god och hederlig man.»

Hon närmade sin panna intill hans läppar, och då han kysste henne, hade han en liflig påminnelse af hela lågheten hos denna kyss och hela den rad små lågheter, som han hvarje dag skulle nödgas göra sig skyldig till.

Hon knäböjde nu och läste sina böner med hög röst, och han måste följa hennes exempel. O, hvilken usel komedi han spelade!

Följande dag steg han sent upp, trött och olustig. Han kände sig modfälld, utmattad. I den regniga och grå dagern syntes honom hans sak på en gång hvardagligare och simplare. Framtiden syntes icke mera lika hotande eller felet lika stort. Han undrade, om fru Maszko erkänt allt för sin man. I så fall försvårades ställningen. Man kunde visserligen måttligt akta advokaten, men han var hvarken feg eller dum. En dylik förolämpning skulle han aldrig hålla till godo. För den skull kunde man förutse förklaringar, skandal, en duell! En fatal • historia! Och tänk, om saken komme till Maries öron? Hittills hade han lefvat så lugnt och brytt sig så litet om allmänna meningen och världen! Men nu tänkte och grubblade han oupphörligt på den frågan: har hon sagt något, eller har hon inte sagt något? »För tusan!» sade han för sig själf, »skulle jag kommit därhän att vara rädd för Maszko?» Men det var inte Maszko han fruktade, utan Marie . . . Ett öfverraskande förhållande, som han åtta dagar förut icke skulle kunnat tänka sig! Därpå tillväxte åter hans oro i den mån tiden gick. Han vågade icke se någon i ansiktet. »Så där är det, då man inte har rent samvete! Huru dyrt kan inte ett enda ögonblicks obetänksamhet komma att stå oss!» Under förevändning att återsända käppen, som han lånat aftonen förut,— 268 --

skickade han en tjänare till villan. Herr och fru Polaniecki läto hälsa fra Maszko och fråga, huru hon mådde.

Tjänaren återkom efter en half timme med ett bref till Marie.

Stas lämnade icke sin hustru ur sikte, medan hon läste brefvet. Hans hjärta klappade som ville det brista.

Slutligen vek Marie ihop brefvet och sade, i det hon riktade sin lugna blick på honom:

»Fru Maszko ber oss och Bigiels komma på frukost i dag »

»Ah!» inföll Polaniecki och drog ett djupt andetag, ty i sitt innersta tänkte han: »Hon har ingenting sagt!»

»Vi antaga väl bjudningen, eller hur?» frågade Marié.

»Som du vill ... Eller hellre, gå du dit med Bigiels. Jag är tvungen att fara in till staden. Jag har att göra upp en affär med Swirski. Kanske tar jag honom med mig hit.»

»Skulle vi inte kunna skicka återbud i så fall?»

»Nej, nej, gå dit med Bigiels! Jag skall titta in till fru Maszko på vägen . . . Om jag inte får tid, skall du framföra min ursäkt!»

Han gick ut, ty han hade brådt att bli allena med sina tankar.

»Hon har ingenting sagt!»

Han erfor en känsla af tröst och glädje. . . Hon hade icke blifvit förolämpad, hon hade bjudit dem . . . hon gick således in på allt, färdig att gå så långt det kunde falla honom in att föra henne. Ty hvad betydde i själfva verket denna inbjudning . . . om den icke var ett svar på hans förklaring från gårdagen: »I morgon!» hade han ju sagt till henne. . . Således berodde hädanefter allting af honom! En rysning genomilade honom från hufvud till fot. .. Intet hinder fanns mera, utom— 269 --

det han behagade ålägga sig själf . . . Fisken hade bitit på kroken . .. Frestelsen, befriad från tviflet, framstod åter i hela sin styrka. . . Han bad fru Maszko nästan om ursäkt för att han ett ögonblick tviflat på henne, för att han — om också blott under fem minuter — hållit henne för en hederlig kvinna .. . Han visste hädanefter, huru han borde bedöma henne. Hon var icke mera för honom ett oåtkomligt föremål, om hvilket hopp och fruktan tvistade . . .Instinktivt föreställde han sig numera henne såsom sin egendom, en honom tillhörig sak, alltid förledande, men just därigenom också mindre värd. Sedan dörrarna sålunda öppnats, varseblef han med öfverraskning, att han lättare skulle lyda dygdens maningar. Han kom ihåg allt hvad han förut sagt om äktenskapsbrott; ännu en gång återvände hans hjärta till Marie; ännu en gång tänkte han på de skatter, som funnos hos henne, på hennes förestående moderskap, på det absoluta lugn, på den sanna lycka han njöt vid hennes sida; och slutet på alla dessa tankar blef, att han skulle åka till staden, utan att begifva sig till fru Maszko.

Han gaf befallning om att spänna för, omfamnade Marie, sade till afsked ett »roa dig duktigt» och for bort. Den modstulenhet, han på morgonen erfarit, hade försvunnit. . . Full af lif och energi, kände ban sig nöjd med sig själf och med världen . . . Hans förtroende till sin karaktär och till sina egna krafter återföddes. Fru Maszkos missräkning, då hon skulle få veta, att han farit bort utan att ens ett ögonblick besöka henne, förskaffade honom ett elakt nöje. Han kände behof af att hämnas på henne för det fysiska intryck, han erfor i hennes närvaro . . . Det bjudningsbref, hon skickat till Marie, hade till den grad ökat hans förakt för henne, att han kände sig stark nog att motstå frestelsen, äfven om han stode framför benne.

»Om jag ändå skulle titta in i förbifarten,» tänkte han.— 270 --

Men han gaf sig genast själf en tillrättavisning.

»Var då inte falsk mot dig själf!»

Han varseblef villan på afstånd.

Plötsligt rann det honom i sinnet, att fru Maszko i sin förargelse, i medvetande af den förolämpning hon lidit, af sårad egenkärlek, af hämnd, skulle kunna göra några hänsyftningar till Marie. Det skulle endast behöfvas ett ord, ett småleende, för att låta henne förstå, att hans af inbilskhet förestafvade, oförsynta förslag strandat mot den kvinnliga hedern . . . och att hans frånvaro måste tillskrifvas förargelsen öfver hans nederlag. Kvinnorna förneka sig sällan nöjet af att smått hämnas på detta sätt . . . och visa ändå mera sällan misskund med hvarandra.

»Om jag skulle ta mod till mig och göra besöket.»

Vagnen befann sig just utanför grindarna till villan.

»Stanna, kusk!» ropade han.

Han varseblef fru Maszko på förstugutrappan. Men hon gick genast in.

Polaniecki gick öfver gården och fann en tjänare i porten till villan.

»Frun ber herrn stiga dit uppl»

Då han gick uppför trappan, kände han benen svika sig, på samma gång allehanda tankar genomkorsade hans hjärna.

»Den, som tager lifvet lättsinnigt, kan också tillåta sig allt; men jag tar inte lifvet så lätt!... Om jag, trots allt hvad jag sagt, lofvat och svurit, ändå inte skulle lyckas behärska mina drifter, skulle jag vara den uslaste bland människor!»

Tjänaren öppnade en dörr.

»Jag kommer väl inte och stör er?» sade han på tröskeln.

»Stig in!» svarade en liten tunn röst, som silades fram mellan läpparna.

Han befann sig i fru Maszkos boudoar.— 271 --

»Jag har kommit,» sade han, i det han räckte henne handen, »för att ursäkta mig för att jag inte kan komma i eftermiddag. Jag måste till staden.»

Hon stod framför honom med hufvudet litet framåtböjd, nedslagna ögon, orolig och tydligen gripen af fruktan, med hela uttrycket, hållningen och uppsynen af ett undergifvet offer, som vet, att timmen slagit och att olyckan måste ske.

Detta uttryck meddelade sig som en blixt till Polaniecki. . . Han närmade sig henne och mumlade med k väfd stämma:

»Ar du rädd? Hvarför är du rädd?»

SJÄTTE KAPITLET.

Då Polanieckis fjorton dagar senare drucko te i Bigiels villa i sällskap med målaren Swirski, infann sig fru Maszko vid Maries faders arm.

Iklädd en blå sidenklädning med hvita prickar, liknade fru Maszko på afstånd en fjäril. Plawicki spelade också fjäril. Då han kom till förstugu-trappan, förklarade han:

»Jag har enleverat frun. God afton, mina herrar och damer, god afton, Marie! Jag kom hit i droska . . . Och så fick jag se fru Maszko på sin balkong . . . Jag tog henne med mig, och nu äro vi här! . . . Jag har skickat tillbaka vagnen och hoppas, att ni ska skjutsa mig tillbaka.»

Fru Maszko, som upplifvats af åkningen, smålog, i det hon aftog sin hatt och slätade sitt askblonda hår. Herr Plawicki hade sannerligen nästan fått använda våld, ty hon väntade sin man och ville icke följa med! . . . Plawicki hade lugnat henne. Hennes man skulle nog veta hvar han skulle söka henne; han skulle icke heller förebrå henne för— 271 --

»Jag har kommit,» sade han, i det han räckte henne handen, »för att ursäkta mig för att jag inte kan komma i eftermiddag. Jag måste till staden.»

Hon stod framför honom med hufvudet litet framåtböjd, nedslagna ögon, orolig och tydligen gripen af fruktan, med hela uttrycket, hållningen och uppsynen af ett undergifvet offer, som vet, att timmen slagit och att olyckan måste ske.

Detta uttryck meddelade sig som en blixt till Polaniecki. . . Han närmade sig henne och mumlade med k väfd stämma:

»Ar du rädd? Hvarför är du rädd?»

SJÄTTE KAPITLET.

Då Polanieckis fjorton dagar senare drucko te i Bigiels villa i sällskap med målaren Swirski, infann sig fru Maszko vid Maries faders arm.

Iklädd en blå sidenklädning med hvita prickar, liknade fru Maszko på afstånd en fjäril. Plawicki spelade också fjäril. Då han kom till förstugu-trappan, förklarade han:

»Jag har enleverat frun. God afton, mina herrar och damer, god afton, Marie! Jag kom hit i droska . . . Och så fick jag se fru Maszko på sin balkong . . . Jag tog henne med mig, och nu äro vi här! . . . Jag har skickat tillbaka vagnen och hoppas, att ni ska skjutsa mig tillbaka.»

Fru Maszko, som upplifvats af åkningen, smålog, i det hon aftog sin hatt och slätade sitt askblonda hår. Herr Plawicki hade sannerligen nästan fått använda våld, ty hon väntade sin man och ville icke följa med! . . . Plawicki hade lugnat henne. Hennes man skulle nog veta hvar han skulle söka henne; han skulle icke heller förebrå henne för— 272 --

hennes utflykt, ty här vore man icke i staden, där världen fördrifver tiden med skvaller. . . (Därpå antog han den förbehållsamma uppsynen hos en man, som icke skulle förvåna sig alltför mycket, om han blefve föremål för prat.) Men landet hade sina rättigheter och frikallade från många af etikettens former.

Han gnuggade händerna och kastade en segrares blickar på fru Maszko.

»Ja, ja!» fortsatte han, »landet har sina privilegier. Också finnes ingenting bättre än landet!»

Fru Maszko skrattade; hon visste sig vara vacker och tyckte, att man borde beundra henne. Men Bigiel, som fordrade följdriktighet i allt, vände sig till Plawicki:

»Förlåt, min herre, men eftersom i er tanke ingenting öfvergår landet, hvarför lämnar ni då aldrig staden, inte ens om sommaren?»

»Hvad säger ni? Hvarför jag aldrig lämnar staden . . . men jag tänker ju resa till Karlsbad.»

Han teg ett ögonblick och glömde, att han nyss velat gå och gälla som en farlig karl för kvinnorna. Han drog en suck och sade med ett uttryck af dyster undergifvenhet:

»Några dagar af Guds nåd mer eller mindre betyda föga för mig. . . och för andra.»

»Du skämtar, pappa!» inföll fru Polaniecka glädtigt. »Om du inte far till Karlsbad, kan du dricka ditt Mühlbrunnen hos oss på Byczinek.»

»Hvilket Byczinek?» frågade Plawicki.

»Det är sant, vi måste tala om den stora nyheten!»

Hon berättade nu, att hennes man just hyrt ett sommarnöje, dit de tänkte flytta ut om tre eller fyra dagar för att stanna hela sommaren.

Fru Maszko fäste ett par förvånade blickar på Polaniecki och frågade:

»Ni tänker således verkligen lämna oss?»

»Ja!» svarade han med en viss otålighet.— 273 --

»Ah! ...»

Hon betraktade honom skarpt några ögonblick, liksom än person, som begär förklaring, emedan han icke lyckas förstå meningen. Som hon emellertid icke fick någon upplysning, började hon samtala med Marie om likgiltiga

saker. Under dessa världsvana former kunde endast Polaniecki märka den sinnesrörelse, som framkallats af underrättelsen om deras afresa. Fru Maszko anade, att hon icke var främmande för denna plötsliga flyttning. Hennes drag uttryckte endast en ändå större kallsinnighet . . . Hon erfor en känsla af förödmjukelse. Hon tyckte, att Polaniecki bröt mot det passande och tillbörliga och brast i den hänsyn, som en man i hans samhällsställning alltid borde visa kvinnorna. Denna bristande hänsynsfullhet förargade henne mera än underrättelsen om hans förestående afresa. Vid vissa tillfällen fordra kvinnorna desto mera aktning, ju mindre rätt de ha därtill, och ju mindre aktning de förtjäna, desto mera hålla de på, att denna betygas dem. De erfara ett behof att bedraga sig själfva . . . och männens blindhet, finkänslighet eller skrymteri bringar dem oftast, åtminstone för en tid, den hyllning de önska. I denna flyttning såg fru Maszko för öfrigt det brutala tillkännagifvandet om en brytning ... En sådan brutalitet öfverskred alla gränser. Fru Masko behöfde icke heller anstränga sin tankeförmåga öfver höfvan för att inse, att hvad som nu hände henne med sitt verkliga namn kallades: förakt.

I samma ögonblick tänkte Polaniecki också å sin sida:

»Hvilket outsägligt förakt måste jag inte inge henne!»

Fru Maszko gäckade sig emellertid med hoppet; måhända skulle ett ord vara nog för att skingra missförståndet? Han borde önska höra detta ord; hon beslöt för den skull att för honom underlätta en förklaring. 18. — Familjen Polaniecki.— 274 --

Efter teet beredde hon sig att gå och sade med en blick på Polaniecki:

»Nu måste någon af herrarna ha den godheten följa mig till min port.»

Polaniecki reste sig . . . Det trötta och missnöjda uttrycket i hans ansikte tycktes svara: »Du vill veta sanningen, och du skall få veta den! ...» Men Bigiel fördärfvade hela planen på ett alldeles oförmodadt sätt.

»Vi kunna alla följa er, min fru, aftonen är så vacker!»

Så blef det också. Plawicki, som var angelägen att spela till slut sin roll som uppvaktande kavaljer, bjöd fru Maszko armen och släppte den icke under hela vägen ... De kunde sålunda blott utbyta ett vanligt »god natt!» vid villans grind.

tion ledsagade visserligen detta »god natt» med en betydelsefull handtryckning, som — tyvärr — icke besvarades. Polaniecki föredrog att icke återgälda den. För tillfället tänkte han endast på att fly henne, men alldeles icke för att återvända på den rätta vägen. »Det är för sent!» tänkte han, »sedan jag väl begått det onda.» Han lydde därvid endast den instinktiva egoismen hos vilddjuret, som känner sig oroadt i sitt näste och därför söker upp ett annat. Sedan han bedragit Marie, bedrog han nu fru Maszko af fruktan för att hans förbindelse med henne skulle bli alltför besvärlig. Han bedrog henne på ett uselt och groft sätt, trampade henne, så att säga, under fötterna. På bottnen af hans tankar dolde sig en djup häpnad. Han, som trott sig ha byggt sitt lif på orubbliga grundsatser, hade fallit från denna höjd! Allt hvad han tillkämpat sig, eröfrat och förvärfvat, ledde i själfva verket således icke till något resultat, icke till någon styrka, icke till någon motståndskraft! Trots alla sina grundsatser, hade han brutit nacken af sin moraliska människa, alldeles som första bästa slyngel! . . . Sedan han börjat tvifla — 275 --

på sin hederlighet och sin ära, började han också tvifla på sin klokhet och sitt förnuft. Han kände sig, som om han förlorat all sedlig känsla och befunne sig i tomma rymden. Han återfann icke mera något i sin själ, icke ens sin förra tillgifvenhet till sin hustru. Han tyckte, att han afklädt sig alla mänskliga egenskaper och med detsamma också förlorat förmåga och rätt att älska. Han fann till och med med icke mindre öfverraskning, att han i djupet af sitt hjärta harmades på sin hustru för sitt eget fall.

De befunno sig åter på villans veranda. Natten var så strålande, att man endast med saknad ryckte sig från densamma. Swirski beredde sig att stiga upp i vagnen bredvid Plawicki för att åka till staden.

»Nej! Stanna!» bad honom Polaniecki, som hade behof af att känna främmande folk omkring sig» ^j3» skall återföra er till staden i morgon!»

SJUNDE KAPITLET.

Skalden Zawilowski betraktade visserligen fortfarande sin fästmö med samma hänförelse. Man skulle likväl kunnat säga, att i det sätt, hvarpå Linetta till gengäld behandlade honom, sedan någon tid en knappt märkbar skymt af dåligt lynne blandat sig. Kopowrski å sin sida såg besvärad ut. Han kastade förstulna blickar på Lina Castelli, men vågade endast i fru Annettes frånvaro närma sig henne. Med ett ord, något hade förändrats såväl i den otvungna frihet, med hvilken de olika gästerna i den af Osnowskis utanför Warschau hyrda villan rörde sig, som i deras ömsidiga blickar och förhållanden. Visserligen voro dessa förändringar knappt— 275 --

på sin hederlighet och sin ära, började han också tvifla på sin klokhet och sitt förnuft. Han kände sig, som om han förlorat all sedlig känsla och befunne sig i tomma rymden. Han återfann icke mera något i sin själ, icke ens sin förra tillgifvenhet till sin hustru. Han tyckte, att han afklädt sig alla mänskliga egenskaper och med detsamma också förlorat förmåga och rätt att älska. Han fann till och med med icke mindre öfverraskning, att han i djupet af sitt hjärta harmades på sin hustru för sitt eget fall.

De befunno sig åter på villans veranda. Natten var så strålande, att man endast med saknad ryckte sig från densamma. Swirski beredde sig att stiga upp i vagnen bredvid Plawicki för att åka till staden.

»Nej! Stanna!» bad honom Polaniecki, som hade behof af att känna främmande folk omkring sig» ^j3» skall återföra er till staden i morgon!»

SJUNDE KAPITLET.

Skalden Zawilowski betraktade visserligen fortfarande sin fästmö med samma hänförelse. Man skulle likväl kunnat säga, att i det sätt, hvarpå Linetta till gengäld behandlade honom, sedan någon tid en knappt märkbar skymt af dåligt lynne blandat sig. Kopowrski å sin sida såg besvärad ut. Han kastade förstulna blickar på Lina Castelli, men vågade endast i fru Annettes frånvaro närma sig henne. Med ett ord, något hade förändrats såväl i den otvungna frihet, med hvilken de olika gästerna i den af Osnowskis utanför Warschau hyrda villan rörde sig, som i deras ömsidiga blickar och förhållanden. Visserligen voro dessa förändringar knappt— 276 --

märkbara och skulle endast kunnat uppfattas af ett öga, med vana att iakttaga detta sysslolösa lif, hvari den absoluta frånvaron af mål och dagligt arbete gör, att känslans finaste skiftningar, tankens flyktigaste uppenbarelser, sinnets tillfälligaste stämningar ikläda sig sken af händelser och ofta i sig dölja frön till verkliga och allvarsamma förvecklingar . . . Den yttre sidan af denna tillvaro förblef densamma . . . Det var en ständig högtidsdag, alla dagar fest, alla dagar lustpartier, en landtlig utflykt, blandad med kärlek, konstintryck, ljufva och frivola ord, estetik, skratt och drömmar.

En vacker morgon stördes denna tillvaros ogrumlade enformighet. Två bref med sorgkanter, det ena till Osnowski, det andra till skalden, ådrogo sig gästernas uppmärksamhet, just då de som bäst läppjade på sitt kaffe efter en riklig och läcker frukost.

Gubben Zawilowski hade dött!

Nyheten gjorde ett djupt intryck. Fru Bronicz trodde sig böra svimma. Linetta, som bemäktigade sig sin tants händer, sökte återkalla henne till sans.

»Se så, kära tant, du är inte förståndig!» mumlade hon halfhögt.

Fru Annette ryckte slutligen till sig det bref, som skulle meddelas hennes make och började med hög röst läsa:

»Ni ombedes att bevista begrafningen och jordfästningen af Eustachius Zawilowski, afliden på sitt slott Jasmien. Ceremonien äger rum i församlingskyrkan tisdagen den 25 juli. A hans dotters, fröken Helena Zawilowskas vägnar o. s. v.»

Några ögonblick rådde en piusam tystnad. Den unge skalden var den förste, som bröt den:

»Jag kände honom ganska litet,» sade han, »jag tillstår till och med, att jag länge hyste motvilja mot honom; men sedermera har jag funnit, att han var en hederlig och förträfflig man . . . Jag sörjer honom uppriktigt.»— 277 --

»Han tyckte också mycket om er,» sade Osnowski. »Jag har haft bevis därpå.»

Fru Bronicz, gom åter kvicknat vid, förklarade^ att verkningarna af denna vänskap nu skulle visa sig på ett glänsande sätt. Salig herr Eustachius hade ägnat Linetta en djup tillgifvenhet: han erinrade henne för öfrigt om »hennes älskade Theodor»; därför hade hon också haft en så liflig sympati för den hädangångne! Han visade sig visserligen stundom lika knarrig och vresig som Theodor var mild och öfverseende mot den stackars världen: men båda två voro i besittning af denna själens rättskaffenshet, som endast Gud vet bedöma efter dess rätta värde.

Därpå rådde hon Linetta att icke lägga denna sorgliga tilldragelse alltför mycket på hjärtat, ty sinnesrörelsen framkallade kramp hos henne . . . Hvad skalden angick, så började han kyssa den unga flickans händer . . . Denna sorg skapade ett första vemodsfullt band mellan dem . . . Men plötsligt gjorde Kopowski, som utan tvifvel tänkte på allt mänskligts fåfänglighet, den oförutsedda frågan:

»Jag undrar just hvad fröken Helena tänker göra med sin fars pipor?»

Den gamle Zawilowski ägde i självfva verket en berömd samling pipor. På sin tid hade han af afsky för cigarren och cigarretten hemma hos sig organiserat sällskapslag af pipans älskare. Kopowski lämnades emellertid att själf besvara sin fråga bäst han kunde. Hvar och en tänkte på att göra nödiga förberedelser. Man beslöt för den skull tillbringa dagen i staden för att göra de oundgängliga uppköpen.

Skalden återkom först på aftonen till Pritylow. Från förmaket hörde han de förledande takterna af en Strauss-vals. . . Han frågade en betjänt, som händelsevis kom i hans väg, hvem det var, som spelade i salongen.

»Fröken Castelli och herr Kopowski,» svarade betjänten.

»Herr Kopowski är således där?»

»Han återkom för knappt en kvart se'n.»

»An herr och fru Osnowski?»

»Ha ännu inte återkommit.»

För första gången efter deras förlofning var skalden missnöjd med Linetta. Han förstod mycket väl, att ett gammalt originals död icke kunde gå deu unga flickan särdeles djupt till sinnet, men i alla händelser var det just icke rätta stunden att spela valser för fyra händer med Kopowski . . . Detta visade brist på takt .. . Fru Bronicz, som var hemmastadd i stora världens vanor, anade denna känsla af blotta uttrycket i hans ansikte.

»Linetta har varit så upprörd . . . och ingenting lugnar henne så bra som musiken. Hon började till och med att känna af sin kramp. Jag skyndade för den skull att föreslå henne spela litet tillsammans med herr Kopowski.»

De hade emellertid lämnet pianot, och snart försvann skaldens pinsamma intryck. Detta hus hade för honom en hop kära och friska minnen. Med Linettas arm under sin gick han genom rummen och uppehöll sig här och där vid minnet af alla de behagliga saker han upplefvat.

»Minnes du?» frågade han henne, »här, i din ateljé en dag, då jag satt för mitt porträtt, tog du mitt hufvud mellan dina vackra händer för att vända det litet.. . Här kysste jag din hand för första gången . . . Här hörde jag dessa orden från dina läppar: 'Ni måste tala med min tant!' ord, som gjorde mig utom mig af glädje . . O, min utkorade: min älskade!»

»Och hvad du var blek då!» sade hon.

»Skulle man inte blekna, då hjärtat sviker? Jag älskade dig redan då som en vansinnig.»

»Hvad allt detta synes mig sällsamt!»

»Hur så, Linetta?»

»Denna början! Det börjar som ett förspel, som en lek . . . och därpå gripes man och ryckes bort... och se'n är

rigeln fråndragen!»

Han tryckte den unga flickans arm mot sitt bröst.

»Ack, ja, rigeln är fråndragen . . . Jag har min tillbedda, mina ögons ljus, och jag skall inte mera släppa dig!»

Därpå gingo de, alltjämt arm i arm, in i stora salongen. Han pekade på fönsterdörren och sade:

»Vår balkong!»

Det var nästan alldeles mörkt. Föremålen omkring dem försvunno i dunklet; endast här och där darrade på de förgyllda taflorna ljussken, man skulle kunnat säga nyfikna ögon, som fäste sina blickar på det unga paret.

»Älskar du mig?» frågade plötsligt Zawilowski.

»Det vet du väl!»

»Säg: 'ja'!» »Ja!»

Ännu närmare tryckte han henne till sitt hjärta, och med en af öfverväldigande rörelse förändrad röst sade han:

»Du kan inte föreställa dig, huru lycklig jag känner mig hos dig! Nej, det kan du aldrig ana, det svär jag! Du vet inte, huru mycket jag älskar dig! . . Jag skulle offra mitt lif . . . jag skulle offra hela världen för en enda af dina hårlockar . . . Dn är min värld, mitt lif, mitt allt! Utan dig skulle jag hädanefter inte kanna lefva längre!»

»Låt oss sätta oss,» sade fröken Castelli, »jag är trött »

De satte sig, skuldra vid skuldra, sammanknipna i mörkret och tysta.

Därpå frågade hon med låg röst:

»Hvad fattas dig? Hvarför darrar du så?»

Men hon själf, som vaggades af sina framkallade minnen, fördes bort af sin kärlek under inverkan af hans eldiga lidelse, andades hastigare,__ 280 —

och med sänkta ögonlock bjöd hon honom sina läppar att kyssa.

I rummet bredvid satte sig Kopowski, som sannolikt fann tiden lång, åter till pianot, tonerna ljödo åter af samma vals, som han nyss förut spelat med Linetta.

ÅTTONDE KAPITLET.

Två eller tre dagar därefter måste den unge skalden åter aflägsna sig. Han hade visserligen ingen lust att lämna sin fästmö, men fröken Helena ville gärna, att han skulle vara närvande, då hennes fars testamente öppnades. Han ankom samma afton till Jasmien i sällskap med vännen Stas och den aflidnes advokat Korowicz. LTnder två dagar utgöt han sin öfversvallande kärleks strömmar i lidelsefulla bref till Linetta. Fru Bronicz, som först beundrade den ojämförliga skönheten och kraften i hans stil, anförtrodde slutligen Annette under tystnadens insegel: primo, att man icke skref i en så lidelsefull ton till sin fästmö; secundo, att det låg »något falskt» i denna tillgjordhet att helt tyst förbigå intressen, som kunde afgöra bådas framtid. Den gamla frun tyckte, att skalden åtminstone bort göra någon antydan om sina förhoppningar på att ärfva, ty att icke alls tala om den saken var, enligt hennes åsikt, detsamma som att visa Linetta en förolämpande brist på förtroende.

Osnowski sökte visserligen försvara sin vän. Han fann nämligen tvärtom, att Zawilowskis tystlåtenhet visade huru finkänslig han var, men fru Bronicz blef purpurröd af förargelse och uttalade följande psykologiska axiom: »Karlarna ha i all-__ 280 —

och med sänkta ögonlock bjöd hon honom sina läppar att kyssa.

I rummet bredvid satte sig Kopowski, som sannolikt fann tiden lång, åter till pianot, tonerna ljödo åter af samma vals, som han nyss förut spelat med Linetta.

ÅTTONDE KAPITLET.

Två eller tre dagar därefter måste den unge skalden åter aflägsna sig. Han hade visserligen ingen lust att lämna sin fästmö, men fröken Helena ville gärna, att han skulle vara närvande, då hennes fars testamente öppnades. Han ankom samma afton till Jasmien i sällskap med vännen Stas och den aflidnes advokat Korowicz. LTnder två dagar utgöt han sin öfversvallande kärleks strömmar i lidelsefulla bref till Linetta. Fru Bronicz, som först beundrade den ojämförliga skönheten och kraften i hans stil, anförtrodde slutligen Annette under tystnadens insegel: primo, att man icke skref i en så lidelsefull ton till sin fästmö; secundo, att det låg »något falskt» i denna tillgjordhet att helt tyst förbigå intressen, som kunde afgöra bådas framtid. Den gamla frun tyckte, att skalden åtminstone bort göra någon antydan om sina förhoppningar på att ärfva, ty att icke alls tala om den saken var, enligt hennes åsikt, detsamma som att visa Linetta en förolämpande brist på förtroende.

Osnowski sökte visserligen försvara sin vän. Han fann nämligen tvärtom, att Zawilowskis tystlåtenhet visade huru finkänslig han var, men fru Bronicz blef purpurröd af förargelse och uttalade följande psykologiska axiom: »Karlarna ha i all-— 281 --

mänhet endast ett oredigt begrepp om logiken och själens verkliga finkänslighet.»

»Jaha,» fortsatte hon, »just om logiken! Jag vidhåller mitt påstående . . . Det är kanske inte ert fel. .. Men sådana äro ni allihop, förstår ni, Joseph? Ni, som alla de andra! ...»

Som hon inte längre kunde hålla sig stilla, begagnade hon sig af första bästa förevändning för att fara in till Warschau och höra sig före angående det där så mycket omtalade testamentet.

Hon återkom dagen därpå med fru Maszko, som så gärna önskade få omfamna den »kära Annette». De medförde den osannolika underrättelsen. Gubben Zawilowski hade icke gjort något testamente! Hela hans ofantliga förmögenhet tillföll således fröken Helena, hans dotter och bröst-arfvinge. Det var visserligen sant, att nyheten redan var bekant på Pritylow, ty Ignatius hade omsider i sitt tredje och senaste bref underrättat Linetta om saken; men icke desto mindre framkallade fru Bronicz' bekräftelse på densamma ett så djupt intryck, att fru Maszkos besök icke uppmärksammades. Allt detta syntes utomordentligt sällsamt.

Skalden hade alltid varit ansedd som en person utan förmögenhet. Fröken Linetta hade lagt sin hand i hans, då ingen ännu tänkte på att taga den gamle Zawilowskis testamente med i räkningen . . . och om icke en bedräglig hägring med sina förhoppningar upplyst horisonten med ett pötsligt ljus, skulle hvarken Lina Castelli eller fru Bronicz eller någon annan ha förebrått den unge Zawilowski, att han icke finge ärfva. Människonaturen är emellertid så beskaffad, att sedan dylika förhoppningar en gång väl blifvit väckta, förvandla de genom denna blotta omständighet den stackars skalden till en förmodad arftagare af millioner — men nu, sedan verklighetens bistra vind bortsopat— 282 --

dem, kunde ingen värja sig från en viss känsla af missräkning.

I sitt senaste bref till Linetta hade Ignatius bland annat skrifvit:

»Jag skulle vilja vara jordens rikaste man för att lägga alla dessa rikedomar för dina fötter; men du skall vara min enda, min dyrbaraste skatt. . . Jag svär, att jag icke ens tänker på denna missräkning, och jag vet väl, att du, som så litet intresserar dig för positiva saker, endast skulle känt dig bedröfvad, om du trott, att jag själf erfarit någon smärta däröfver .. . Jag bryr. mig lika litet om det, som det är sant, att jag älskar dig... Det är en helig ed för mig, du bör tro mig .. . Försakelselser, umbäranden drabba ofta vår stackars mänsklighot, men jag skall nog veta att hålla dem borta från dig... O, min tillbedda! Min enda kärlek, mitt älskade barn, min härskarinna! ...»

Fröken Castelli visade detta bref för fru Annette, för sin väninna Stëfania Ratkowska och, naturligtvis, för sin tant, så snart denna återkom ... Zawilowski bedrog sig icke med afseende på Linetta . . • åtminstone så till vida som hon tycktes vara likgiltig och höll sig tyst midt under alla de förebråelser, som gubben Zawilowskis oförlåtliga brist på förutseende framkallade . . . Måhända hade hennes ögon återtagit sitt gamla sömnaktiga utseende; måhända skulle man kunnat märka ett litet föraktfullt veck i hennes mungipor, då man talade med henne om skalden; måhända samtalade hon denna afton väl länge med »tant»; men, såsom det anstår en person, hvilken icke intresserar sig för positiva saker, tog hon likväl aldrig till ordet för att uttala sin mening i denna sak.

Kopowski hade nog dålig smak att häntyda därpå i hennes närvaro, men hon lade först fingret på sina läppar och förde det därpå i den riktning, där den unge mannen befann sig, liksom för— 283 --

att antyda, att hon önskade undvika detta samtalsämne . .. Än mera, i hennes närvaro mildrade fru ßronicz i ovanlig grad uttrycken för sin missräkning. Sant är, att knappt hade Linetta vändt ryggen till, förr än hon åter gaf fritt lopp åt hela sin bitterhets undertryckta flöde. Om detta ämne hade hon också en mycket häftig ordväxling med Osnowski. Ehuru den senare verkligen i första ögonblicket också känt sig pinsamt besviken, sökte han dock — i det hans hederliga natur fick öfverhand — så mycket som möjligt mildra »katastrofen». Han bemödade sig att söka visa, att Ignatius lika fullt var ett ovanligt godt parti, till och med ur finansiell synpunkt.

»Jag tror inte,» sade han, »att han skulle upphört att skrifva, äfven om han erhållit arfvet i fråga; men hans tid skulle upptagits af att förvalta en så kolossal förmögenhet . .. Hans talang skulle ha lidit däraf ... Så snart det är fråga om Ignatius, kommer jag alltid, kära tant, att tänka på kung Henrik VIII:s af England ord till en af prinsarna, som vågat lyfta handen mot Holbein: 'Jag kan göra tio lorder af tio bönder, om jag får lust därtill, men jag kan inte göra en Holbein af tio lorder.' Ignatius tillhör undantagen . . . Tro mig, jag har alltid tyckt mycket om Linetta och alltid ansett henne för ett intagande och hederligt barn, men hon har ansenligt stigit i min aktning, därför att hon förstått uppskatta vår käre Ignatius till hans rätta värde . . . Att se sig vara målet i en sådan mans lif. . . är väl ändå en uppgift, som hvilken kvinna som helst kunde afundas henne. Är det inte så, Annette?»

»Jo,» svarade fru Osnowska. »Det är alltid smickrande att veta sig vara hustru åt 'någon'.»

»Ja, ja,» återtog han med ett leende, i hvilket en skymt af sorgsenhet dolde sig, »tror du, att jag inte mer en än gång förebrått mig, att ett så fullkomligt väsen som du tillbör en nolla, som— 284 --

svarar mot namnet Joseph Osnowski? Men hvad skall man göra? . . . Det är en gång så . . . och dessutom älskar den där nollan ända till galenskap!»

»Utan tvifvel, utan tvifvel,» inföll fru Bronicz otåligt, »men det förändrar i alla fall ingenting. Zawilowski har talang, det medger jag gärna. . . men enhvar måste också medge, att då han gifter sig med Linetta, gör han ett oväntadt parti. Ja, om den saken kunna inga delade meningar finnas. För oss betyder det där arfvet föga ... så mycket mindre som hela världen inte är ense om att gilla det sätt, hvarpå gubben Zawilowski förvärfvade sina millioner . . . Må Gud förbarma sig öfver hans själ och förlåta honom den grymma missräkning han orsakat mig, sannerligen jag vet hvarför! Linetta och jag ha i dag bedit för honom . . . Hvad är att göra? Jag skulle tyckt mera om, att han inte haft denna benägenhet att alltid vanställa sanningen ... ty det torde vara ett familjefel. . . Vi skulle också ha föredragit, att herr Ingnatius mindre låtit oss förstå, att han skulle ärfva sin släkting.»

»A, jag ber om förlåtelse!» afbröt Osnowski. »Han har aldrig låtit er förstå detta. . . var så god, min bästa tant. . . det är ändå litet för starkt! Han ville inte ens besöka gubben, det var ni, som tvang honom därtill!»

Men fru Bronicz var nu en gång i tagen, och ingenting hejdade henne i uttryckandet af hennes känslor. Hon fortsatte också med växande förtrytelse:

»Det är möjligt, att han inte lät Joseph förstå det . . . Men oss lät han i alla fall förstå det. . . Jag tar Lina till vittne . . . För resten har jag redan sagt det åt Joseph, men det gör ingenting. . . Visserligen har ingenting förändrats . . . och om jag känner någon smärta, så är det visst inte för den sakens skull. Joseph har aldrig varit mor, och såsom karl skall han aldrig förstå hvilka kval vi, stackars mödrar, genomgå i det afgörande ögon-— 285 --

blicket, då vi måste anförtro vårt barn i främmande händer. Jag fick först härom dagen veta, att Zawilowski jämte sina obestridliga förtjänster lär ha en mycket våldsam karaktär. . . Han har det! Oss emellan har jag alltid misstänkt det. . . Och om det förhåller sig på det viset, så skall det bli Linettas död. Självfva Polaniecki, en af hans vänner — välförståendes så till vida som karlarna äro i stånd till vänskap — har låtit mig förstå, att hans far hemsöktes af dessa våldsamma kriser . . . som gjort honom vansinnig. . . ett ärftligt ondt, som man vet. Jag vet, att herr Ignatius älskar Lina — så vidt som männen äro i stånd att älska sant — men skall denna kärlek räcka länge? Dessutom torde han ha ett grand egoism, det kan inte ens Joseph själf förneka — for öfrigt äro alla karlar

egoister; — Joseph får för den skull inte förvåna sig, om jag känner oro och fruktan vid tanken på att min lilla kära Linetta skall falla i händerna på en tyrann, en galning och en egoist!»

Fru Annette hade hjärtans roligt, men Osnowski erfor ett pinsamt intryck och sade i försonlig ton:

»Hvartill tjänar det att tvista på detta sätt? Ni vet väl, att jag alltid älskat Linetta. Jag önskar af hela mitt hjärta, att hon skall visa sig värdig vår kära poet!»

Utan att ana det göt hon olja på elden . . . Inför en slik hädelse förlorade fru Bronicz fullständigt den lilla återstod af kallblodighet, hvaröfver hon ännu förfogade.

»Hvad för slag! Hvad säger ni? Linetta visa sig värdig Ingnatius!» utbrast hon på höjden af ursinne.

Lyckligtvis åstadkom fru Maszkos inträde salongen en hälsosam afledning. Tant Bronicz teg liksom om vreden fängslat orden på hennes läppar; Annette frågade, hvad det öfriga sällskapet gjorde.

»Herr Kopowski, Linetta och Stefania stannade— 286 --

i orangeriet», svarade fru Maszko »De unga flickorna rita af orkidéer och hr Kopowski roar dem.»

»På hvad sätt då?» frågade Osnowski.

»Med sitt prat... vi ha fått oss ett hjärtligt skratt. . . Han försäkrade oss med djupaste allvar, att en af hans vänner, Wyz, den bekante heraldi-kern, för honom omtalat en familj, hvars valspråk var . . . Enfaldig som sina fötter/»

»Och ni säger, att Stefania också stannade i orangeriet?» frågade fru Annette.

Ja, de rita tillsammans.»

I själfva verket sutto i orangeriet de tre unga personerna under en Aruma vid ett litet bord af järn, på hvilket stod en orkidé ... De båda unga flickorna ritade af blomman i sina album. Bakom dem lutade sig Kopowski i hvit flanellkostym öfver deras axel och låtsade betrakta deras arbete; han rökte en cigarrett, som han tagit ur ett elegant fodral af chagrin, hvilket låg på bordet bredvid blomman.

Knappt hade emellertid fru Maszko lämnat dem, förrän Stefania bortskickades till Linas ateljé för att därstädes hämta en färglåda.

»Nå, slutligeu lämnar man oss då ensamma ett ögonblick!» började Kopowski naivt.

Fröken Castelli svarade icke. Hon tog cigarrettfodralet, som låg på bordet, och började sakta gnida sina kinder mot det. Han betraktade henne med sina vackra ögon, för hvars eld den unga flickan kände sig, så att säga, svikta.

Linetta visste för längesedan mycket väl hvad hon skulle tro om denna salongs-Adonis sedliga värde; men hans elegans, hans ovanliga skönhet upprörde på ett sällsamt sätt det halfitalienska blod, som rann i hennes ådror .. . Hvarje strå i hans parfymerade silkeslena skägg utöfvade en oemotståndlig dragningskraft på henne.

»Ty ni har väl märkt, att man öfvervaka!* oss, isynnerhet på senaste tiden?» fortsatte Kopowski.— 287 --

Hon låtsade icke höra något ntan gned fortfarande sina kinder mot fodralet, som hon omärkligt närmade sina läppar.

»Hvad det kännen behagligt att vidröra,» sade hon, »känn så fint det är!»

Kopowski tog fodralet ur hennes hand, förde det till sina läppar och täckte med kyssar det ställe, som hon nyss förut smekt med sin kind.

Ett ögonblicks tystnad uppstod.

»Vi kunna inte stanna här,» mumlade fröken Castelli.

Hon steg upp, tog orkidén och ville ställa den på en af afsatserna till orangeriets hyllor, men lyckades icke till följd af golfvets starka sluttning.

»Tillåt mig!» inföll Kopowski.

»Nej, nej!» svarade hon skrattande. »Man skulle kunna falla och man kunde skada sitt vackra ansikte! Jag skall ställa blomkrukan på andra sidan om trappan!»

Med orkidén i hand gick hon i självfva verket omkring trappan, där en smal gång sträckte sig längs muren. Kopowski följde henne. Då hon kom dit, steg hon upp på några tegelstenar, som ordnats vid trappans fot och ställde blomkrukan på högsta afsatsen, men då hon skulle stiga ned igen, gledo tegelstenarna undan hennes fötter. Hon vacklade. I samma ögonblick fattade Kopowski henne om lifvet.

»Hvad gör ni?» mumlade hon. »Det är mycket illa!»

Hennes barm häfde sig och hennes brännande andedräkt upptände den unge mannen.

I stället för svar tryckte han sina läppar mot hennes. Plötsligt slog hon båda armarna kring den unge mannens hals och återgaf honom, öfver sig gifven, hans kyssar . . .

T samma ögonblick inträdde Osnowski i orangeriet. Hans hustru, som sett fröken Ratkowska— 288 --

komma där ifrån, Ijade genast skickat honom för att se efter hvad de båda nnga personerna gjorde.

NIONDE KAPITLET.

Två dagar efteråt ringde Osnowski på hos Polaniecki en half timme efter det denne kommit på sitt kontor. Stas öppnade själf.

Fru Annettes make tryckte hans hand med betydelsefullt eftertryck, såsom man plägar under högtidliga omständigheter, och då Polaniecki bad honom sätta sig, sjönk han ned på den stol han bjöd honom. Han sänkte hufvudet och förblef tyst några ögonblick. Han andades tungt. Den öfverdrifna ifver, med hvilken han öfvade sig för att magra, hade förskaffat honom en början till astma, och nu förtog dessutom sinnesrörelsen honom nästan andedräkten. Polaniecki väntade, men slutligen fick hans naturliga liflighet öfverhand.

»Hvad har händt?» frågade ban.

»En olycka,» svarade Osnowski, djupt sorgsen

»Ignatius1 förlofoing är bruten.»

»Ignatius' förlofning bruten? Hvarför det?»

»Af skäl, som äro så bedröfliga, att det vore bäst, att Ignatius aldrig finge veta dem... Jag har till och med undrat, om jag icke borde iakttaga tystnad . . . Men nej! Han måste veta allt ... ty här gäller det mera än hans egenkärlek. Måhända skola harmen, afsmaken hjälpa honom att lättare bära hans olycka . . . Förbindelsen är bruten, ty fröken Castelli är inte värd att bära hans namn, och om det ännu kunde bli fråga om en möjlig öfverenskommelse, skulle jag vara den första att sätta mitt absoluta veto däremot.»— 288 --

komma där ifrån, Ijade genast skickat honom för att se efter hvad de båda nnga personerna gjorde.

NIONDE KAPITLET.

Två dagar efteråt ringde Osnowski på hos Polaniecki en half timme efter det denne kommit på sitt kontor. Stas öppnade själf.

Fru Annettes make tryckte hans hand med betydelsefullt eftertryck, såsom man plägar under högtidliga omständigheter, och då Polaniecki bad honom sätta sig, sjönk han ned på den stol han bjöd honom. Han sänkte hufvudet och förblef tyst några ögonblick. Han andades tungt. Den öfverdrifna ifver, med hvilken han öfvade sig för att magra, hade förskaffat honom en början till astma, och nu förtog dessutom sinnesrörelsen honom nästan andedräkten. Polaniecki väntade, men slutligen fick hans naturliga liflighet öfverhand.

»Hvad har händt?» frågade ban.

»En olycka,» svarade Osnowski, djupt sorgsen

»Ignatius1 förlofoing är bruten.»

»Ignatius' förlofning bruten? Hvarför det?»

»Af skäl, som äro så bedröfliga, att det vore bäst, att Ignatius aldrig finge veta dem... Jag har till och med undrat, om jag icke borde iakttaga tystnad . . . Men nej! Han måste veta allt ... ty här gäller det mera än hans egenkärlek. Måhända skola harmen, afsmaken hjälpa honom att lättare bära hans olycka . . . Förbindelsen är bruten, ty fröken Castelli är inte värd att bära hans namn, och om det ännu kunde bli fråga om en möjlig öfverenskommelse, skulle jag vara den första att sätta mitt absoluta veto däremot.»— 289 --

Här kippade Osnowski flera gånger efter andan . . . Polaniecki, som först blef alldeles förbluffad öfver hvad han hörde, utbrast:

»Men, store Gud, hvad har då händt?» »Jo, det här har händt: de där damerna afreste i morgse till utlandet med Kopowski i egenskap af fröken Castellis fästman.»

Polaniecki, som stigit upp från sin stol, satte sig igen. Hans af sinnesrörelse och oro förvridna drag uttryckte en obeskriflig häpnad. Han höll några sekunder sina blickar fästa på Osnowski och frågade slutligen, alldeles oförmögen att fatta tråden i hans tankegång:

»Kopowski? . . . Och med fröken Castelli? ...» »Ack!» sacle Osnowski, »ni vet, att jag är nära släkt med de där fruntimren. Min mor var köttslig kusin med fru Bronicz' syster; de uppfostrades tillsammans. Ni inser således, att det fastmer låge i mitt intresse att skona dem . . . Men lika godt! All förbindelse oss emellan är nu bruten. För öfrigt, om fröken Castelli också varit min egen syster, skulle jag inte fört ett annat språk. Hvad Zawilowski angår, så kan jag inte söka upp honom, ty jag och min hustru lämna redan i dag Warschau; jag tillstår alltför gärna, att jag skulle sakna mod därtill . . . Men er skall jag anförtro allt hvad jag sett, sett med mina egna ögon. . . Ni skall förstå att mildra slagets våldsamhet.»

Därpå berättade han för Polaniecki uppträdet i drifhuset i alla dess enskildheter; han var så upprörd, så uppskakad, att han oupphörligen miste andan. Men samtidigt förundrade han sig öfver Polanieckis feberaktiga upphetsning. Han hade väntat sig att finna honom mera kallblodig. Han anade icke, att Stas hade personliga orsaker till att särskildt intressera sig för denna berättelse.

»I första ögonblicket,» fortsatte Osnowski, »förlorade jag fullständigt hufvudet. Jag är visst inte en person, som förifrar sig, men jag förstår inte, 19. — Familjen Polaniecki.— 290 --

att jag inte slog armar och ben af honom? Kanhända hölls jag tillbaka af den tanken, att han var min gäst. Kanhända jag också tänkte på Ig-natius, och kanske tänkte jag på rakt ingenting. Kort sagdt, jag tappade alldeles hufvudet. . . Jag gick, men återvände nästa minut och tillsade honom att följa mig. Han var blek, men syntes besluten . .. Jag förebrådde honom hans ovärdiga uppförande att på detta sätt missbruka vår gästfrihet; Linetta var en slyna, som jag aldrig nog skall kunna förakta. Hennes giftermål med Zawilowski var i och med detsamma brutet; men jag skall nog tvinga den där Kopowski till att gifta sig med Lina, om jag också skall gå till det yttersta . . . Det såg för öfrigt ut som om de kommit öfverens och förutsett alla möjligheter, ty han svarade, att han sedan lång tid tillbaka älskade Linetta och stode färdig att föra henne till altaret; att, om så behöfdes, skulle han gifva Zawilowski upprättelse, ehuru han alls inte kände sig förpliktad därtill, enär fröken Linetta till slut ändå föredragit honom; så mycket sämre för Zawilowski och så mycket bättre för honom! Han måste ha upprepat den läxa, som Linetta lärt honom, ty jag tror inte, att han själf skulle kunnat komma på dylika tankar.

Jag vet inte hvad som under tiden tilldrog sig mellan Linetta och fru Bronicz; allt nog, jag hade ännu inte slutat med Kopowski, då tant Bronicz kom inrusande i mitt rum. En riktig furie! Hon ofveröste min hustru och mig med förebråelser. Vi hade hindrat Linetta att följa sitt hjärtas verkliga tycke och påtvingat henne Zawilowski, som hon aldrig älskat; Linetta grät hela nätterna; Linetta skulle betalat detta äktenskap med sitt lif; försynen själf hade nu dragit försorg om att befria henne från detsamma . . . och på det där sättet gick hon på en hel timme. Vi äro brottsliga; Zawilowski är brottslig... De allena äro änglar!»— 291 --

Osnowski förde båda händerna till pannan.

»Ah!» utropade han; »jag är snart fyrtio år, och ändå har jag inte haft en föreställning om hvad kvinnligt fördärf kunnat vara . . . Deras obegripliga lätthet att vända ut och in på sakerna öfvergår mitt förstånd . . . Vilja göra svart till hvitt och hvitt till svart! . . . Och om det ändå bara vore fråga om dem själfva! . . . Men här gäller det också vår väns öde! Han skulle naturligtvis blifvit mycket olycklig med en dylik hustru; men för ett så djupt betaget, så känsligt hjärta som hans är det ett fruktansvärdt slag, en grym missräkning! . . . Men den där Lina! .. . Hvem skulle någonsin kunnat tro henne i stånd till dylikt! . . . Och för ett sådant där dumhufvud! Och ändå är hon, Gud bevars, en flicka med så kallade upphöjda syften . . . Det är knappt fjorton dagar sedan de växlade förlofningsringar . . . Nej, sannerligen, kan man inte mista förståndet för mindre!»

»Ja, det är, så man kan mista förståndet!» upprepade Polaniecki som ett eko.

Det blef tyst några ögonblick.

»När tilldrog sig allt det där?» frågade Polaniecki.

»I förrgår. I morgse afreste de båda damerna till Scheveningen . . . Potyrzin lämnade de redan samma dag. Kopowski hade deras pass i fickan . . . Ser ni, ett sådant ärkenöt kan också ha sina knep! Han hade skaffat sig sitt pass; han låtsade göra Stefania sin kur, de skulle resa strax efter bröllopet... Ja han lurade det stackars barnet och förförde det andra!... Den stackars Ignatius!

Det är bäst för honom, att han inte är fäst för lifvet; men hvilken sorg! ...»

»Hvarför underrättade ni oss inte förr?» frågade Polaniecki.

»Hvarför jag inte underrättade er förr? Därför att min hustru blef sjuk. Nervattacker!... Gud vete hvad för öfrigt! Ni kan inte föreställa— 292 --

er, huru illa hon tagit vid sig öfver den här saken. Och det är inte att undra på! .. . En kvinna med så rena, så fina känslor 1 Och i vårt eget hus till på köpet! Hvilket slag för hennes känslighet! Hon älskade Linetta, och se sig så grymt bedragen! Och hennes medlidande med den olycklige unge mannen, och denna beröring med låghet och skam och en sådan uselhet! . . . Det är mer än som behöfves för en natur sådan som hennes.»

Polaniecki gaf honom en egendomlig blick; han bet sig i mustaschen och teg... Osnowski stannade icke.

»Jag har sändt efter doktorn, ty jag visste inte, hur jag skulle bete mig. Till all lycka kom Stefania till min hjälp, och, tänk er, likaså den förträffliga fru Maszko . . . Hon, som är så kall, förefaller så likgiltig . . . visade prof på hängifvenhet och hjärta.»

Polaniecki sökte gifva samtalet en annan vändning. Det plågade honom att höra fru Maszkos namn nämnas.

Jag tror för min del, att om gubben Zawilowski testamenterat en del af sin förmögenhet åt Ignatius, skulle det här aldrig ha inträffat.»

»Det kan nog hända; jag tror likväl, att om Linetta gift sig med honom, om han också fått ärfva gubbens hela rikedom, skulle hennes lösaktiga instinkter ändå alltid ha fört henne i armarna på hvarenda Kopowski, som hon råkat möta i sin lefnad. Allt noga taget, förstår jag mycket väl hvad som händt.. . men när jag tänker på saken . . . Hon var en alldeles för simpel, flack och ytlig natur för att verkligen kunna älska Zawilowski. . . Hon måste ha sådana som Kopowski, säger jag . .. Det finnes kvinnor sådana som er hustru och min älskade Annette, med det finnes också andra, sådana som Linetta och fru Bronicz . . . Jag kan föreställa mig fru Polanieckas förtrytelse . .. Om ni sett An-nettes förtviflan och till och med fru Maszkos upp-— 293 --

riktiga grämelse. Ja, det finnes kvinnor och kvinnor; vi borde på våra knän tacka Gud, morgon och afton, för att han gifvit oss sådana ledsagarinnor som vi ha den lyckan att äga!»

Hans röst skälfde af rörelse.

Polaniecki åhörde honom, häpen . . . Kunde verkligen den man, som talade med så mycken logik och sådant

rättsinne, i öfrigt visa sig så enfaldig och blind? Ett bittert leende sväfvade på hans läppar vid tanken på fru Maszkos påstådda dygd. Han kände sig gripen af en nedtryckande känsla. Ack! Lifvet! Han hade aldrig förrän nu så tydligt skymtat dess afgrunder.

»Tänker ni besöka Zawilowski?» frågade han efter ett ögonblick.

»Jag har redan sagt er, att jag inte har mod att göra det. För öfrigt skola vi resa redan i afton. Jag måste föra min hustru härifrån, först och främst därför att hon med tårar i ögonen bedt mig därom, och därnäst därför att hennes hälsa till stor del beror af de nya intryck, hon erhållit. Vi skola resa någonstädes till hafskusten, men inte till Scheveningen för att åter råka de där damerna och deras Kopowski! Jag har en bön till er. Ni vet, huru mycket jag älskar och aktar Ignatius

Skrif till mig och låt mig veta, huru han uthärdat slaget... och hvad han tänker göra.»

Han täckte sitt ansikte med båda händerna.

»Ack, hvad allt detta är sorgligt!» mumlade

han.

»Det lofvar jag,» sade Polaniecki, »skicka mig er adress, och jag skall underrätta er om hvad som torde hända. Men eftersom den tunga uppgiften faller på mig att upplysa vår vän om förhållandena, så underlätta den åtminstone för mig, därom ber jag er. Han måste ha upplysningarna inte ur tredje eller fjärde hand, utan af ett ögonvittne. Om han finge höra saken framställas endast af mig, skulle han kunna antaga, att jag bedroge

mig eller öfverdrefve. I dylika fall fäster sig människan till och med vid skuggan af ett hopp... Sätt er där och skrif till honom! Ert bref skall bekräfta sanningen af hvad jag har att säga honom ... I annat fall skulle han vara i stånd att skynda efter den där varelsen till Scheveningen. Jag anser ett bref vara absolut oundgängligt!»

»Skulle han möjligen inte komma hit?»

»Nej, hans far har fått ett af sina anfall. Han vårdar honom på anstalten ... vi skulle råka hvarandra på eftermiddagen ute i staden . . . Skrif, det är alldeles nödvändigt.»

»Ja, ni har rätt. . . det är nödvändigt,» svarade Osnowski.

Han satte sig vid Polanieckis skrifbord.

»Lifvets ironi! Lifvets ironi!» tänkte den senare, medan han feberaktigt gick fram och tillbaka i nästa rum . . . Var icke det slag, som drabbade poeten, en blodig ironi? Hvad var, då allt kom omkring, den där fröken Castelli med sin hållning af obefläckad svan och sina kammarjungfruinstinkter, »denna gudarnas utvalda», som senast i går Was-kowski kallat henne? Hvad voro fru Bronicz och den där Osnowski med sin blinda tro på sin Annette? . .. Och den där sä rena själens nervattacker, som framkallades endast af beröringen med synden, och fru Maszkos förtrytelse? . . . Intet annat än en mänsklig, usel och löjlig komedi, i hvilken den ena bedrager den andra och alla bedraga sig själfva; intet annat än bedragna och bedragare; intet annat än misstag, förblindelse, lögn; intet annat än en outredbar bärfva, en på samma gång löjlig och förtviflad ironi, som kastades öfver våra känslor, våra lidelser, våra förhoppningar, liksom snön täcker fälten om vintern!... Ja, sådant var lifvet.

Han fann dessa tankar så mycket bittrare som de uppväxte på ett underlag af helt och hållet personliga intryck och voro liksom ett slags uppgörelse med hans eget samvete . . . Han skulle velat

örfila upp fröken Castelli och kände samtidigt, att ingen mindre än han hade rätt därtill... I hvilket afseende skulle han kunnat anse sig bättre eller, riktigare sagdt, mindre brottslig? Hon hade bedragit en man med talang och hjärta för en slyngel — han hade bedragit sin hustru för en själlös och hjärtlös docka. Hon hade följt sina en lättfärdig slinkas instinkter, han sina djuriska drifter. Och ändå hade hon icke brutit ett gifvet löfte; han svek också andras förtroende, men hade dessutom brutit mer än sitt gifna löfte: han hade brutit en ed. Än sedan? Hade han rätt att fördöma henne?

Han erfor ett slags tröst genom att endast sysselsätta sig med sin väns olycka . . . Han hade ett förträffligt hjärta; hans tillgifvenhet för skalden var uppriktig och han deltog djupt i dennes missöde. »Och den andre se'n,» sade han för sig själf, »som uppsätter, så att säga, en motiverad dom . . . Stackars, stackars gosse . . . han har sannerligen inte förtjänat det!»

Ändtligen fick Osnowski slut på sitt bref. Han reste sig och gick fram till dörren.

»Jag har skrifvit i försiktiga ordalag,» sade han, »men inte på något sätt dolt sanningen . . . Gud gifve honom den styrka han behöfver!... Jag skulle aldrig kunnat tänka mig, att jag skulle behöfva meddela en dylik underrättelse! . . .

»Jag upprepar min enträgna bön5» återtog han. »Låt mig veta hur det går med Ignatius; endast några ord behöfvas . . . Ack, att olyckan också skall vara så ohjälplig! .. . Farväl, farväl!» — Han räckte Polaniecki handen. — »Jag skall sedermera skrifva till vår vän . . . Nu har jag inte tid . . . Min hustru väntar mig. Gifve Gud, att vi finge återse hvarandra under bättre tider! Farväl, min vördsamma hälsning till er fru!»

Han gick.

»Hvad skall jag göra?» tänkte Polaniecki . . . »Inskränka mig till att sända det här brefvet till— 296 --

hans bostad? Eller själf lämna honom det, eller kanske vänta honom här? ... Vi få emellertid inte lämna honom allena . . . men jag kan inte heller gå ifrån min hustru. Och dessutom, om han vill stänga in sig, slippa våra besök och våra tröstegrunder, hvem skall kunna hindra honom? Jag skulle då bestämdt gömma mig, om jag vore i hans ställe.»

Han beslöt sig omsider för att söka upp skalden och begaf sig genast på väg. Utanför porten mötte han Swirski, för hvilken han skyndade sig att berätta hela händelsen.

»Och hvad tänker ni nu göra?» frågade Swirski.

»Jag skall uppsöka Zawilowski.»

»Hvar tänker ni träffa honom?»

»Hos dårarna. . . det vill säga i den vårdanstalt, där hans far är innesluten . . . Om han inte är där, skall jag vänta honom hemma hos mig.»

Men i samma ögonblick styrde skalden kosan just till det ställe, där de befunno sig. Swirski varseblef honom först.

»Se där är han,» sade han.

»Hvar?»

»Han kommer på andra trottoaren . . . Jag skulle känna igen honom på en mils afstånd, bara på hans haka. Bedöfva honom med ens af slaget . . . Det är alltid bäst . . . Jag springer min väg . . . Ni behöfva inga vittnen.»

»Nej, verkligen inte,» svarade Polaniecki.

Skalden hade å sin sida känt igen dem. Han gick öfver gatan och närmade sig med hastiga steg. Han var klädd med omsorg, nästan elegant. Hans ögon strålade af lycka.

»Min far är bättre,» sade han, så snart han hälsat på dem . . . »Jag har några timmar på mig och tänker begagna dem för att fara till Pritylow.»

Swirski tryckte hans hand och aflägsnade sig— 297 --

utan ett ord. Den unge mannen såg öfverraskad efter honom några sekunder.

»Skulle herr Swirski på något sätt känt sig sårad?» frågade han.

Han kastade en frågande blick på Polaniecki. Då först märkte han det allvarliga, nästan stränga uttrycket i dennes

ansikte.

»Hvad vill detta säga? Hvad har händt?»

Polaniecki tog hans arm och sade med upprörd stämma:

»Min käre Ignatius, jag har alltid ansett er inte allenast som en person med talang, utan äfven som en man med karaktär! Jag har ledsamma underrättelser att meddela er . . . Men jag är säker på, att ni skall ha kraft att motstå olyckan.»

»Hvad har händt?» frågade den unge mannen, hvars ansikte plötsligt erhöll ett uttryck af ångest.

Polaniecki ropade an en droska.

»Stig upp,» sade han.

Han gaf kusken skaldens adress. Vagnen satte sig i gån g.

Då tog han upp ur fickan Osnowskis bref och lämnade det åt den unge mannen.

Zawilowski slet feberaktigt af kuvertet och började läsa ... I den mån han läste, återspeglades efter hvartannat i hans drag öfverraskning, tvifvel, häpnad och isynnerhet en obeskriflig förfäran. Hans kinder bleknade . . . men man kunde se, att, fast han drabbats af olyckan, hvarken förstod eller uppskattade han densamma till hela dess vidd. Han kastade en slö blick på Polaniecki och sade med låg röst och liksom stammande:

»Men . . . men . . . hur? . . . hur har hon kunnat?»

Han tog af sig hatten och började mekaniskt släta till sitt hår.

»Jag vet inte hvad Osnowski skrifvit till er,» började Polaniecki, »men jag kan försäkra er, att detta bref innehåller sanningen . . . Visa mod och säg er, att hvad som händt är ohjälpligt. Ni är— 298 --

mera värd än allt hvad hon kunnat erbjuda er. Jag vet nog... att det är en stor olycka 1 Er egen bror skulle inte heller kunna hysa mera deltagande med era lidanden än hvad jag gör . . . men ni måste underkasta er. Min käre Ignatius, var förnuftig! De ha kilat sin väg, fan vete hvart. Osnowskis resa också bort. Ni skall sålunda inte finna någon på Pritylow. Gud har förbehållit er en stor framtid. Ni tillhör jordens salt. Ni har ovanliga förpliktelser . . . både mot er själf och mot samhället. Jag begär inte, att ni genast skall glömma allt hvad ni älskat. . . men det är er inte tillåtet, att ni öfverlämnar er åt förtviflan, min käre, min stackars vän!»

Polaniecki talade länge på detta sätt. .. Han talade med öfvertygelse och blef själf rörd af sina egna ord. Han sade kloka och goda saker: att olyckan hade det egna med sig, att den stannade på samma fläck, där den drabbat. . . men att människan alltid gick framåt, antingen hon ville eller inte . . . och för den skull aflägsnade sig från olyckan. Smärtan släpades visserligen med som en tråd, som likväl blef allt mindre och mindre och slutligen spändes till dess den brast... ty, hur det än vore, så lefde man ändå endast för morgondagen.

Allt detta kunde ju vara sant nog, men en ändå verkligare, mera påtaglig sanning framstod för skalden ur Osnowskis bref . . . Utom denna sanning träffades hans öron endast af meningslösa talesätt, så oförklarliga för honom, så blottade på sannolikhet, att de för den olycklige återljödo som skramlet från järnräcket på bron, öfver hvilken de nu åkte. Zawilowski förmådde ännu endast känna och tänka på ett högst förvirradt sätt. Han hade den förnimmelsen, att hvad som hände honom var omöjligt. .. men ändå sant, att han icke fogade sig i denna olycka, att han aldrig skulle foga sig i den — men att hans uppresning mot den var fåfäng och vanmäktig. Allt annat tyckte han vara— 299 --

kaos. Han lyckades icke ens få klart för sig hvad han förlorade utom Linetta, hvarken sin saknad eller den hiskliga tomheten i sitt hjärta eller ramlandet af de grundvalar, på hvilka hans lif hvilade. Han såg blott en sak. Linetta fanns icke längre, hon älskade honom icke, hon hade öfvergifvit honom, rest bort med Kopowski! Allt detta hade händt, men han sköt undan det som något osannolikt, omöjligt, ohyggligt. Och ändå var det sant!

Polaniecki sökte fortfarande trösta honom:

»Res till Italien med Swirski! . . . Lid, gråt. . . Det kunde inte gå annorlunda . . . Men världen är stor . . . Den innehåller så mycket vackert att se och äfven att älska! Allt står er öppet... för er mer än för andra ... ni är skyldig världen mycket, ty den har satt stora förhoppningar på er . . . men världen är till gengäld också skyldig er mycket ... Se så, käre vän, lifvet är rundt omkring er, lifvet finnes öfver allt! Nya intryck skola slita er ifrån er själf och upptaga era tankar, lindra och dämpa er smärta. Nej . . . man får inte fästa sig vid ett enda minne. Swirski skall visa er Italien . . . Ni skall i honom finna en beundransvärd cicerone, och han skall för er öppna nya synvidder, om hvilka ni inte haft en aning. Ni bör för öfrigt veta, att en sådan man som ni måste äga pärlmusslans förmåga, som förvandlar allt till pärlor. Hör mig, följ en verklig och uppriktig väns råd . . . Res utan dröjsmål! Lofva mig, att ni reser! . . . Kanske skola vi söka upp er någonstädes i Rom, Neapel eller Venedig nästa vår ... Ni skall se, huru lyckliga vi ännu skola kunna känna oss; vill ni inte lofva mig det, min vän? Är det bra?»

»Bra!» upprepade Zawilowski. Han hade endast hört detta sista ord och visste icke hvarom det var fråga.

»Gud ske lof!» utbrast Polaniecki. »Låt oss nu återvända hem, vi skola tillbringa aftonen tillsammans,»300

Solen gick ned. Det var en praktfull afton mot slutet af sommaren. Öfver staden höjde sig ett fint guldstoft; taken, men isynnerhet tornen och kyrkornas tinnar, buro liksom skuggiga reflexer och aftecknade sina linjer mot den genomskinliga himlen.

De båda männen iakttogo några ögonblicks tystnad.

»Hvart vill ni, att jag skall skjutsa er?» frågade Polaniecki, »till mig eller kanske direkt hem till er?»

Bullret och rörelsen i staden återkallade skalden till sig själf. Han lyfte ögonen och svarade helt lugnt:

»Jag har inte varit hemma se'n i går, ty jag måste vaka hos min far. Kanske skall jag ha några bref. Låt oss därför åka hem till mig!»

»Hör nu på mig, min vän,» sade Polaniecki, sedan de kommit fram. »Detta är inte blott en fråga om er lycka eller olycka, utan om er personliga värdighet. . . Lid, men behärska er och visa er åtminstone som om ni inte brydde er om henne! Swirski kommer till mig i afton . . . Kom ni också. Vi skola prata bort några timmar och ordna er resa.»

»Nej,» svarade Zawilowski; »jag måste vaka hos min far i natt också. I morgon bittida skall jag komma till er och besöka Swirski med.»

Detta var emellertid endast en förevändning. Han ville nämligen förbli allena. Polaniecki trodde honom på hans ord och tänkte för öfrigt, att de omsorger han ägnade en sjuk skulle fängsla hans uppmärksamhet och rycka honom från hans tankar, att tröttheten därpå skulle inställa sig med det oemotståndliga behofvet af sömn; han beslöt emellertid att följa honom till vårdanstalten . . . Sålunda fångad i sin egen snara, måste skalden underkasta sig, men vid anstaltens port skildes de . . . Zawilowski frågade sjukvaktaren, huru hans far mådde,— 301 --

fick höra, att den olycklige lugnat sig och hv.ilade . .. och begagnade sig häraf för att genast återvända hem. Då han kommit in, tände han sin lampa och började med hufvudet stödt i händerna öfvertänka hvad som händt. . . Allt var således slut, det fanns ingen Linetta mer, det fanns ingen framtid, ingen lycka mera! Kopowski hade tagit alltihop, och för honom — Zawilowski — återstod endast öfvergifvenhet, förödmjukelse . . . intet, utom en hisklig tomhet. Han hade en förnimmelse, som om Linetta, om hon kunnat beröfva honom äfven hans talang, skulle plundrat honom äfven på denna för att ge den åt Kopowski. Hvad var han då för henne i jämförelse med Kopowski? »Det är en sak, som jag aldrig skall lyckas förstå,» sade han för sig själf, »men saken finnes emellertid till!» Han undrade hvad det väl kunde vara för uselt hos honom, för att hon på detta sätt offrat honom utan barmhärtighet, utan minsta hänsyn, och mindre frågat efter honom än hon sannolikt skulle gjort med en mask. »Hvarför älskar hon Kopowski och inte mig, som hon ändå lofvat älska?» . . . Och han mindes hur hon en afton skälfde i hans armar . . . och nu skälfde hon i Kopowskis famn! . . . Vid denna tanke grep han sin näsduk och stoppade den mellan tänderna för att icke skrika af raseri och förtviflan . .. »Hvad är det? Hvarför hände detta?»

Han kände, att han förlorade förmågan att skilja mellan sanning och lögn, mellan godt och ondt, mellan rättvisa och orättfärdighet. Linetta hade öfvergifvit honom, hon hade ändrat sig, hon hade fråntagit honom hans framtid, och nu sveko honom, den ena efter den andra, lifvets alla grundvalar — förnuft och alla sinnen, hopp och tro, ja, själfva lifvet. Han visste, att han ännu älskade Linetta högre än allt annat, att han skulle varit ur stånd att tillfoga henne minsta ondt; men utom denna visshet föll allt, som hos oss bildar det— 302 --

tänkande väsendet, till stoft, och som stoft sprid-des det också för den omätliga olyckans iskalla fläkt.

Och ändå älskade han! Linetta fördubblades för hans blickar till gårdagens och dagens Linetta. Han påminde sig ljudet af hennes röst, uttrycket i hennes ansikte, den ljusa guldfärgen hos hennes hår, hennes svarta ögon, hennes läppar, friska som en lefvande blomma, hennes händer, denna milda värme, som utstrålade från henne och som så ofta smekt hans läppar. Hans kraftiga inbillningsgåfva föreställde sig henne, så att säga, påtaglig . . . och han måste erkänna, att han icke allenast älskade gårdagens, utan fortfarande äfven dagens Linetta, att han förtärdes af dödande saknad och led omåttligt och gränslöst.

Sedan han på detta sätt blottat sin själ, tänkte han:

»Huru har du kunnat tro, att jag skulle kunna öfverlefva denna olycka?»

Han satt länge på detta sätt försjunken i sina tankar. Lampan var på god väg att slockna, då han uppvaknade, liksom ur en sällsam och ohygglig dröm.

Men då försiggick hos honom något utomordentligt.

Han tyckte, att han ensam i en båt aflägsnade sig från stranden — och fann, som det alltid synes oss i dylika fall, att det icke var han och båten, utan stranden, som flydde. Allt, som gömdes på botten af hans själ, allt som bildade hans lif, alla hans tankar, hans förhoppningar, hans ärelystnad, hans önskningar, hans planer, till och med hans kärlek, till och med Linetta, till och med förlusten af hans trolofvade — och hans tankars kretsgång och dessa plågor, han genomgått, syntes honom plötsligt icke allenast lösgöra sig från honom, utom liksom bli främmande för honom och liksom uteslutande tillhöra den flyende— 303 --

stranden . . . Gradvis försvunno de, gradvis smälte de bort och blefvo allt mindre märkbara, förvandlades allt mera till skuggbilder eller drömmar; och han, som dref fram sin båt, aflägsnade sig och kände, att han aldrig skulle nå denna främmande strand, att han aldrig kunde återkomma till den — och att allt, som ännu fanns kvar hos honom, hädanefter tillhörde dessa omätliga rymder, som öppnade sig för hans syn, som uppslukade honom i sig, oändliga och hemlighetsfulla.

TIONDE KAPITLET.

Tre dagar därefter firades Marie himmelsfärd, som också var fru Marie Polanieckas namnsdag. Makarna Bigiel och målaren Swirski begåfvo sig på eftermiddagen till Byczinek; de funno icke Marie där. Hon hade begifvit sig till aftonsången i Jasmiens församlingskyrka. Då de befunno sig ensamma, började herrarna sins emellan tala om den olycka, som sysselsatte hela staden, nämligen om skalden Zawilowskis självmordsförsök.

»Jag var hos honom i dag,» sade Bigiel, »men fröken Helenas tjänare hade sträng tillsägelse att inte släppa in någon annan än läkarna.»

»Jag har inte heller fått se honom i dag,» inföll Polaniecki; »men i går och i förrgår tillbragte jag några timmar vid hans säng . . . jag sade till min hustru, att jag hade viktiga affärer att uträtta på kontoret, ty hon är okunnig om allt.»

»Men säg mig då, huru detta gick till?» frågade Bigiel, som gärna ville veta de minsta enskildheter för att, efter sin vana, kunna öfverväga och idissla allt i sina tankar.

»Hur det gick till? Han föregaf, att han— 303 --

stranden . . . Gradvis försvunno de, gradvis smälte de bort och blefvo allt mindre märkbara, förvandlades allt mera till skuggbilder eller drömmar; och han, som dref fram sin båt, aflägsnade sig och kände, att han aldrig

skulle nå denna främmande strand, att han aldrig kunde återkomma till den — och att allt, som ännu fanns kvar hos honom, hädanefter tillhörde dessa omätliga rymder, som öppnade sig för hans syn, som uppslukade honom i sig, oändliga och hemlighetsfulla.

TIONDE KAPITLET.

Tre dagar därefter firades Marie himmelsfärd, som också var fru Marie Polanieckas namnsdag. Makarna Bigiel och målaren Swirski begåfvo sig på eftermiddagen till Byczinek; de funno icke Marie där. Hon hade begifvit sig till aftonsången i Jasmiens församlingskyrka. Då de befunno sig ensamma, började herrarna sins emellan tala om den olycka, som sysselsatte hela staden, nämligen om skalden Zawilowskis självmordsförsök.

»Jag var hos honom i dag,» sade Bigiel, »men fröken Helenas tjänare hade sträng tillsägelse att inte släppa in någon annan än läkarna.»

»Jag har inte heller fått se honom i dag,» inföll Polaniecki; »men i går och i förrgår tillbragte jag några timmar vid hans säng . . . jag sade till min hustru, att jag hade viktiga affärer att uträtta på kontoret, ty hon är okunnig om allt.»

»Men säg mig då, huru detta gick till?» frågade Bigiel, som gärna ville veta de minsta enskildheter för att, efter sin vana, kunna öfverväga och idissla allt i sina tankar.

»Hur det gick till? Han föregaf, att han— 304 --

skulle vaka hos sin far på vårdanstalten,» svarade Polaniecki. »Jag åkte med honom ända till porten, och där lofvade han att nästa dag på morgonen besöka mig. Han tänkte emellertid endast på att bli af med mig för att kunna jaga en kula genom sitt hufvud.»

»Ni var således inte den förste, som erhöll underrättelsen?»

»Nej, något dylikt väntade jag inte. Lyckligtvis kom fröken Helena till honom för att hämta honom, så snart hon fick höra, att förlofningen var bruten.»

»Det var jag, som underrättade henne,» afbröt Swirski . . . »Hon ville genast afresa; man skulle verkligen kunnat säga, att hon anade en olycka.»

»Sällsamma varelse!» inföll Polaniecki . . . »Kort sagdt, hon var den första, som fann honom, badande i sitt blod; hon ägnade honom den första vården; hon tillkallade en hel armé af läkare och lät slutligen genast flytta honom hem till sig »

»Nå, hvad säga läkarna? Kan han räddas?»

»Ännu uttala de sig inte. Han måste ha lutat på vapnet, då han sköt; kulan afvek ur sin bana, gick genom pannan och fastnade under hufvudskålens ben. De ha funnit den och tagit ut den utan svårighet, men skall han lefva, och, om han lefver, skall hans intelligens också förbli orubbad? Det vet man inte. En af läkarna förklarade, att han fruktade en fullständig förlamning af talförmågan . . . För öfrigt är det i nuvarande stund ännu fråga om lifvet.»

Dagen därpå inställde sig Swirski hos fröken Helena. Först fann ban endast stängda dörrar, men han var så envis, att man slutligen öppnade för honom. Fröken Helena förde själf in honom i det rum, där skalden hvilade . . . Där varseblef han i det halfdunkel, som vållades af de nedfällda gardinerna, Zawilowski, med hufvudet inveckladt i förbandet. Den sårade låg utsträckt med öppen— 305 --

mun, förändrad, oigenkännlig, åldrad, med svullna ögonlock och pannan dold af kompresser. Swirski tyckte mycket om honom, men i första ögonblicket fann han likväl, att han var afskräckande ful. »Där är en, som ställt bra till åt sig!» tänkte han, hvarpå han vände sig till fröken Helena och halfhögt frågade henne:

»Har han ännu inte återfått medvetandet?»

»Nej,» svarade hon.

»Hvad säger doktorn?»

Fröken Helena gjorde en obestämd åtbörd med sina afmagrade händer. Allt var ännu tvifvelaktigt! Därpå tillade hon sakta:

»Febern har minskats ...»

Swirski erbjöd sin tjänst Han var beredd att vaka hos den sjuke. Fröken Zawilowska betecknade med en blick den unge läkare, som han först icke varseblifvit i det skumma rummet. Han halfslumrade i en stol vid ett bord, hvarpå funnos ett paket jodoformgas och ett handfat, medan han väntade på den yrkesbroder, som skulle aflösa honom.

»Vi ha två läkare,» sade fröken Helena, »utom sjuksköterskor, som alltid äro mera erfarna än vi och bättre veta, huru de skola vårda den sjuke.»

»Men ni själf tyckes ju färdig att sjunka till golfvet af trötthet.»

»A! Det är visst fråga om mig; vi måste bara tänka på den sjuke,» svarade hon med en blick åt sängen.

Swirski följde riktningen af hennes blick. Sedan han vant sig vid skymningen, såg han tydligt skaldens stela ansikte och blåbleka läppar. Hans långa gestalt var alldeles orörlig, endast fingrarna voro stadda i en likformig rörelse och skrapade på täcket, utanpå hvilket hans hand hvilade.

»Vi skola få begrafva honom, lika säkert som det finnes en Gud,» tänkte Swirski och erinrade sig en af sina yrkesbröder, som under fjorton dagar 20. — Familjen Polaniecki.— 306 --

rosslat i dödskamp, innan han dog, sedan han skjutit sig en kula i hufvudet.

Han förde fröken Helenas hand till sina läppar, bugade sig och lämnade det dystra rummet. Väl utkommen på gatan, drog han djupt efter andan.

I sin målarefantasi såg han Zawilowskis bild, oigenkännlig, tio år äldre, med hufvudet inveck-ladt i bindlar och svullna, svartblå läppar.

Men ur sina tankar väcktes han af Plawicki. Maries far, elegant och sprättig, klädd efter senaste modet och som vanligt väl parfymerad, mötte målaren i ett gathörn och lät honom icke fortsätta sin väg ensam.

»Jag kommer från Karlsbad,» sade han. »Ah, min bäste herr Swirski, så många förtjusande små kvinnor! Jag skall begifva mig till Byczinek; jag träffade i går Polaniecki och han gaf mig lugnande underrättelser om Marie. Men, säg, tycker ni inte, att min måg ser klen ut?»

»Han har också haft många ledsamheter . . . Ni känner väl historien med Zawilowski?»

»Ja visst! Ja visst! Det var just ett vackert spektakel! Hvad säger ni själf om det?»

»En stor olycka!»

»Ja visst, en olycka . . . Men största olyckan är, att vi allesammans inte ha några grundsatser! Och vet ni hvad orsaken härtill är? Jo, alla dessa era nya påhitt, all er ateism, er hypnotism, er socialism, era alla slags ism med ett ord . .. Ungdomen har inga grundsatser mera... Det är sjukan!»

ELFTE KAPITLET.

Polaniecki hade blifvit så uppskakad af Zawilowskis olycka, att han helt och hållet glömde— 306 --

rosslat i dödskamp, innan han dog, sedan han skjutit sig en kula i hufvudet.

Han förde fröken Helenas hand till sina läppar, bugade sig och lämnade det dystra rummet. Väl utkommen på gatan, drog han djupt efter andan.

I sin målarefantasi såg han Zawilowskis bild, oigenkännlig, tio år äldre, med hufvudet inveck-ladt i bindlar och svullna, svartblå läppar.

Men ur sina tankar väcktes han af Plawicki. Maries far, elegant och sprättig, klädd efter senaste modet och som

vanligt väl parfymerad, mötte målaren i ett gathörn och lät honom icke fortsätta sin väg ensam.

»Jag kommer från Karlsbad,» sade han. »Ah, min bäste herr Swirski, så många förtjusande små kvinnor! Jag skall begifva mig till Byczinek; jag träffade i går Polaniecki och han gaf mig lugnande underrättelser om Marie. Men, säg, tycker ni inte, att min måg ser klen ut?»

»Han har också haft många ledsamheter . . . Ni känner väl historien med Zawilowski?»

»Ja visst! Ja visst! Det var just ett vackert spektakel! Hvad säger ni själf om det?»

»En stor olycka!»

»Ja visst, en olycka . . . Men största olyckan är, att vi allesammans inte ha några grundsatser! Och vet ni hvad orsaken härtill är? Jo, alla dessa era nya påhitt, all er ateism, er hypnotism, er socialism, era alla slags ism med ett ord . .. Ungdomen har inga grundsatser mera... Det är sjukan!»

ELFTE KAPITLET.

Polaniecki hade blifvit så uppskakad af Zawilowskis olycka, att han helt och hållet glömde— 307 --

det löfte han gifvit Osnowski att lämna honom underrättelser. Osnowski, som emellertid af tidningarna fått veta händelsen, formligen bombarderade honom med telegram. Hur mådde den sjuke? Fanns något hopp om hans räddning? I pressen cirkulerade nämligen de mest motsägande rykten. Vissa tidningar meddelade, att den sjukes tillstånd icke medgaf något hopp längre; andra åter förutsade ett hastigt tillfrisknande. Polaniecki kunde på länge icke uttala sig i någondera riktningen, men efter fjorton dagars förlopp telegraferade han till Osnowski. En vändning hade inträdt, den sjuke var räddad . . . läkarna ansvarade för hans lif.

Osnowski svarade genast med ett långt bref, i hvilket han slösade med alla slags enskildheter angående sin vistelse i Ostende.

»Måtte gud belöna er för den goda underrättelsen!» skref han. »All fara är således aflägsnad ? Jag kan icke beskrifva huru glad jag är öfver att känna mig befriad från denna ohyggliga tyngd. Säg vår käre Ignatius, att icke allenast jag, utan äfven min Annette, vi alla, med glädjetårar åhört denna underrättelse. Annette tänker bara på honom, talar bara om honom! Ack, min bäste herr Polaniecki . . . Hvad äro icke kvinnorna! Man skulle kunna skrifva hela volymer om dem! Annette är emellertid ett undantag; nåväl, skulle ni kunna tro det? Ignatius har i hennes ögon blifvit ändå större till följd af sitt förtviflade beslut! De söka alltid upp den romantiska sidan, och därför ser Annette till och med hos Kopowski, hvars bottenlösa dumhet hon ändå erkänner, nu mera något demoniskt . . . eftersom han varit anledning till olyckan. Men Gud ske lof, att Ignatius kunnat räddas! . . . Måtte han lefva till sitt lands ära, och måtte han finna en sig värdig ledsagarinna! .... Ert telegram låter mig förstå, att han vårdas af fröken Helena Zawilowska .. . Måtte Gud hundrafalt vedergälla henne! . . . Hon har ett ädelt hjärta .. .— 308 --

Nu, sedan ni lugnat mig med afseende på vår käre sjukes öde, kan jag meddela er några nyheter. Det angår tant Bronicz och lilla Castelli. Kanske ni redan vet, att de kommit hit i sällskap med Kopowski? Kopporna ha förjagat dem från Sche-veningen; de visste icke, att de skulle träffa oss i Ostende. Vi ha några gånger mött hvarandra på dammen och i' kursalongen ... Vi känna hvarandra icke mera. Kopowski har hos oss lämnat sitt kort, men jag har icke besvarat hans besök, ehuru min hustru med rätta ansåg, att han är vida mindre brottslig i denna sak än Lina Castelli. . . Jag har emellertid trott, att medlidandet föreskref mig att meddela dem det telegram, hvari ni försäkrar, att Ignatius är utan fara... Jag ville, att de skulle veta, att de åtminstone icke ha en människas lif på samvetet, ty Linetta synes mig ha blifvit djupt gripen af Ignatius' förtviflade tilltag . . . Samma dag kommo de på besök, och denna gång tog min hustru emot dem . . . Hon säger med rätta, att det onda är en moralisk sjukdom och att man för den skull icke bör öfvergifva de sjuka. Allt nog, detta första besök var pinsamt och tryckande för oss alla. Vi sade icke ett ord om Ignatius. Kopowski uppträder allestädes såsom Lina Castellis förklarade fästman; jag tycker emellertid, att de just icke se särdeles lyckliga ut. Oss emellan sagdt, passar hon i alla fall oändligt mycket bättre för Kopowski än för Ignatius. Ur den synpunkten betraktar jag hvad som händt

som en försynens skickelse. Jag vet af tredje person, att tant Bronicz också framställer saken på detta sätt. Tänk er bara, att hon för några af våra gemensamma bekanta berättat, att första anledningen till deras brytning med Ignatius varit hans brist på religiös öfvertygelse; för andra har hon också beklagat sig öfver hans despotism; han skulle ha krossat Linettas ömma och fina natur!

Allt det där tjänar icke allenast till att föra världen bakom ljuset, utan äfven till att bedraga— 309 --

dem själfva. Tant Bronicz har också, nnder sina försök att öfvertyga sig själf och sin omgifning, slutat med att tro på Linettas upphöjda karaktär ... I detta hänseende har hon emellertid lidit en grym missräkning. Det är visserligen sant, att hon anser sig skyldig att täcka och försvara Lina; därför hittar hon också på en massa historier och anfäktar sig som en demon, men i grunden står missräkningen kvar och plågar henne, och hon har verkligen blifvit blek och fallit af. Häri spelar emellertid förbindelsen med oss en stor roll. De hoppas, att allt skall komma på samma punkt som förut, men fast min hustru bifallit att mottaga dem, är den gamla förtroligheten oåterkalleligt förbi. Jag skulle vara den förste att motsätta mig ett fullständigt närmande. I min egenskap af make måste jag välja det umgänge jag anser lämpligt åt Annette. Linettas och Kopowskis bröllop skall om två månader firas i Paris. Vi skola icke deltaga i det. Min hustru motser för öfrigt detta giftermål med skeptisk blick. Jag har utbredt mig väl vidlyftigt, men detta har jag gjort i den förhoppning, att mitt bref skall förskaffa mig ett allra minst lika långt svar från er. Meddela mig, jag ber er, de minsta enskildheter om Ignatius' hälsa! Så snart ni, utan olägenhet och besvär för honom, kan, så omfamna honom af allt hjärta å mina vägnar och säg honom, att han i mig haft och alltid skall ha en uppriktig och hängifven vän.»

Polaniecki visade just detta bref för Bigiel. Han hade begifvit sig till kontoret för att därstädes tillbringa sin dag och spisade sedan middag hos Bigiels.

»Det är bäst, att hon gifter sig med Kopowski!» förklarade fru Bigiel. »Eljest fruktar jag, att vår stackars skald återvänder till henne.»

»Nej! Zawilowski har för mycket karaktär därtill,» svarade hennes man.

»Jag skulle vilja gifva mycket för att få be-— 310 --

söka honom,» fortsatte fru Bigiel, »men det är sannerligen lättare att storma en fästning. Jag förstår inte, hvarför fröken Helena försvarar honom så där, till och med emot hans vänners intresse!»

»Doktorn har föreskrifvit absolut hvila,» svarade Polaniecki. »Sedan han återfått minnet, gör anblicken äfven af hans vänner ett pinsamt intryck på honom . . . Han kan inte tala med dem om sitt själf mordsförsök; men han ser, att alla, som komma till honom, tänka endast på detta.»

»Kanske han alltid tänker på Linetta? Talar han om henne?»

»Fröken Helena har försäkrat mig, att han aldrig talar om henne.. . Jag har inte heller hört honom nämna hennes namn. Det är sällsamt. . . Han har fullständigt medvetande, vet sig vara sårad, sjuk — men ingenting tyckes påminna honom om det förflutna; det är som om det aldrig funnits till . . . Läkarna säga, att skador på hjärnan ofta framkalla dylika företeelser. För öfrigt känner han igen alla och betygar dem, som vårda honom, den lifligaste tacksamhet.»

»Hvad säga läkarna?»

»De hoppas, att detta skall gå öfver. Men då han i går såg mig inträda, sade han: 'Min fru . . och stannade tvärt. Han tänkte tydligen på Marie, men förmådde inte uttrycka sin tanke . . . Jag fruktar storligen, att dessa spår till hjärnrubb-ning skola stå kvar under bela hans lefnad.»

»Känner Marie till händelserna?»

»Jag dolde allt för henne, så länge den sjukes lif sväfvade i fara. Nu har jag omtalat en del af sanningen och sagt henne, att skalden blifvit lätt sårad af en tillfällig olyckshändelse . . . Att läkarna föreskrifva honom ensamhet och hvila. Hon erfor en liflig sorg.»

»När flyttar ni tillbaka till staden med henne?»

»Jag föredrager att, så länge det är vackert, låta henne kvarstanna på landet.»— 311 --

Här afbröts samtalet af en betjänt, som inträdde och]ämnade Polaniecki ett bref.

Det var en skrifvelse från Maszko, som innehöll följande rader:

»Jag önskar träffa dig i en affär, som rör dig . . . Jag skall vid femtiden vänta på dig hemma hos dig.»

»Jag kan just undra hvad han vill!» sade Polaniecki helt högt.

»Hvem?»

»Maszko ... Han vill tala med mig!»

»Affärer, aldrig annat än affärer,» svarade Bigiel. »Sådana har han då öfver öronen på sig . . . Jag undrar hvarifrån han hämtar sina krafter. Vet ni, att fru Maszkos moder återkommit från Wien alldeles blind? Före vår inflyttning till staden gjorde vi de båda damerna ett besök. . , Med ett ord, ingenting annat än idel elände .. . öfver allt, hvart man vänder hufvudet . . . Det är sannerligen riktigt ömkansvärdt!»

»Men olyckan visar oss också människorna i deras sanna dager,» anmärkte fru Bigiel.. . »Kommer ni ihåg, att vi anklagade fru Maszko för hjärtlöshet och likgiltighet, och ändå kan ni inte tro hvilken oändlig godhet hon visar sin mor! . Hon låter ingen taga sin plats, hon lämnar henne inte, leder henne själf och gör henne alla möjliga tjänster. För mig har detta sannerligen varit en angenäm öfverraskning! För öfrigt ha båda mycket förändrats; fru Kraslawska har förlorat mycket af sin forna självtillit. .. Men det är en glädje att se, huru innerligt mor och dotter älska hvarandra . . . Vi ha inte förstått att låta fru Maszko rättvisa vederfaras.»

»Båda två,» fortsatte Bigiel, »äro intagna af förtrytelse öfver fröken Castellis uppförande. 'Om min Therese betett sig på detta sätt', sade fru Kraslawska till mig härom dagen — 'skulle jag, så blind och sjuk jag än är och bragt till att anropa— 312 --

andras hjälp — förskjutit henne! . . . Ja, sannerligen fru Maszko på det sättet skulle kastat sig i armarna på den förstkommande . . . Hon är ett annat slags kvinna!»

Polaniecki tömde sin kaffekopp, tog afsked af sitt värdfolk och aflägsnade sig. Hvarje hänsyftning på fru Maszko var honom odräglig, och dessutom tyckte han sig åter skåda ett af dessa uppträden i den groteska mänskliga komedi, i hvilken han själf spelade en roll.

Tvärt emot hans förmodan kom Maszko icke för att be honom om pengar.

»Jag sökte dig först på ditt kontor och sedan i ditt hem,» sade han. »Slutligen trodde jag, att du måste vara hos ßigiels och ditsände följaktligen mitt kort. Jag vill tala med dig om en sak, som angår dig!»

»Jag hör på.»

»Jag ber dig emellertid endast om, att du behåller hvad jag säger dig för dig allena.»

»Du kan lita på det. Tala!»

Maszko höll några ögonblick sina blickar fästa på Polaniecki, liksom för att förbereda honom på en stor nyhet . . . Därpå sade han med sällsamt lugn röst och liksom af vägande hvarje ord:

»Jag kommer för att underrätta dig . . . att jag är förlorad . . . absolut förlorad!»

»Du har tappat processen?»

»Nej . . . Saken skall förekomma först om några veckor.. . Men jag vet på förhand, att jag tappat den, såsom du säger.»

»Huru kan du veta det?»

»Du minnes kanske, hvad jag vid ett tillfälle sade dig. Man kan nästan alltid vinna sin sak, då det är fråga om att

vräka testamenten, därför att angreppet merendels är eftertryckligare och kraftigare än försvaret. Ett testamentes ogillande intresserar vanligen flera personer än dess stadfästande.— 313 --

I juridiken kan man alltid hänga upp sig på någon småsak.»

»Ja, du sade det.»

»Nåväl, jag skulle också i fråga om Ploszow-skis testamente lyckats visa, att det stode i strid med lagens bokstaf, om jag inte mött en motståndare, som lidelsefullt förnekat detta. Jag har inte allenast haft att strida med en motståndare, drifven i sin sak som få, utan äfven med en personlig fiende, som inte så mycket håller på att vinna sitt mål som fastmer att störta mig. Jag har en gång misshandlat honom . . . och nu hämnas han. Kort sagdt, jag måste förlora min sak under sådana förhållanden, att jag skulle förlora den, äfven om jag förde motpartens talan. Det vet jag på förhand . . . och gör mig inga illusioner.»

»Du går väl till högre rätt.»

»Nej, min vän . . . jag kan inte gå till högre rätt.»

»Hvarför?»

»Därför att jag har mera skulder än hårstrån på mitt hufvud ; därför att, så snart första domen fallit i målet, mina fordringsägare skola kasta sig öfver mig, och därför att. . . (Maszko sänkte rösten) jag ser mig nödsakad att rymma!»

En stunds tystnad uppstod. Advokaten stödde hufvudet i händerna och satt några ögonblick på detta sätt nedlutad. Utan att lyfta upp hufvudet återtog han därpå, liksom om han talat för sig själf:

»Repet har brustit . . . jag knöt med förtviflans energi ihop stumparna ... en annan skulle ha afstått därifrån, af kraftuttömning. . . jag knöt alltjämt ihop dem. Men nu är det slut. . . Jag förmår inte mer! Gud är mitt vittne... Allt måste ha ett slut . . . Nå väl, må det då bli ett slut på detta också?»

Han drog en djup suck, liksom en dödstrött människa. Därpå lyfte han upp hufvudet och sade:— 314 --

»Men det där angår endast mig, och jag har kommit för att tala om dina affärer. Hör på 1 Enligt Krzemiens köpekontrakt är jag skyldig att betala fru Polanieckas hemgift. Dessutom är jag skyldig dig några tusen rubel mot enkelt kvitto . . . Slutligen skall jag betala en lifränta åt din svärfar . . . Nåväl . . . jag rymmer till utlandet. . . som bankruttör . . . och ni skola inte se ens en kopek af dessa pengarl Det var hvad jag ville säga dig.»

Då Maszko sagt dessa ord med hela djärfheten och beslutsamheten hos en man, som ingenting mera har att förlora, såg han Polaniecki rakt i ögonen, liksom om han sökt framkalla stormen.

Men han misstog sig alldeles. Polanieckis drag mörknade visserligen för ett ögonblick; men han lugnade sig genast och sade:

»Jag var säker på, att det inte kunde sluta annorlunda.»

Maszko, som fastmer väntat, att Stas skulle gripit honom i kragen, betraktade honom öfverraskad.

»Hvad kommer åt dig?» tycktes han vilja säga. Samtidigt tänkte Polaniecki: »Om han ber mig om respengar, skulle jag inte kunna afslå hans begäran » Högt sade han emellertid: »Ja, det var att förutse.»

»Nej!» invände Maszko med förtrytelsen hos en person, som söker visa, att han varit offer för ett oförmodadt sammanstötande af omständigheter . . . »Nej, du har inte rätt att säga så . . . Om jag också låge på mitt yttersta, skulle jag ändå påstå, att allt kunnat ordna sig annorlunda.»

Men Polaniecki frågade med en lätt anstrykning af otålighet:

»Må vara, men hvad önskar du egentligen af mig?»

Maszko lugnade sig och svarade:

»Jag önskar absolut ingenting af dig ... Jag— 315 --

kom hit därför att jag, utom för penningar, också häftar i en tacksamhetsskuld till dig . . . Jag har kommit för att öppet för dig tillstå min belägenhet . . . och för att säga dig: rädda hvad som ännu kan räddas!»

Polaniecki bet ihop tänderna. Han hade trott, att till och med den lifvets ironi, hvars hvissling han tyckte sig förnimma rundt omkring sig, ändå skulle bevara en viss måtta. Men nu tyckte han, att Maszkos ord: vänskap . .. tacksamhetsskuld .. . öfverskred denna måtta. »Må fan ta dig och dina pengar!» tänkte han, »bara du ger dig af härifrån så fort som möjligt!»

Han tillbakahöll likväl detta utrop, som var nära att undfalla honom.

»Jag ser ingen utväg att rädda något!» sade han.

»Jo! Det finns en,» svarade Maszko. »Så länge min konkurs ännu inte offentliggjorts, så länge testamentsfrågan ännu tillåter några förhoppningar, så länge som mitt namn och min underskrift ännu gälla något. . . kan du sälja fru Polanieckas fordran. Du kan säga köparen, att du vill göra upp dina affärer, eller använda någon liknande förevändning . . . Köpare finner man alltid, då man beslutar sig till att sälja med förlust! Första bästa jude skall låta locka sig af vinstbegäret. Jag föredrager att se andra bära förlusten hellre än du. Du behöfver inte ha vetat hvad jag yppat för dig om min bankrutt och kan ge dig sken af att tro på en lycklig utgång af processen. Var för öfrigt öfvertygad om att den, som köper din fordran, alldeles bestämdt skulle ha sålt den åt dig, äfven om han vetat, att den inte var värd en enda kopek nästa dag! Världen är en börs, och alla börsaffärer behandlas på detta sätt. Detta kallas skicklighet.»

»Nej, det har ett annat namn,» svarade Polaniecki . .. »Da nämnde nyss judar. Nåväl, det finnes ett slägt affärer, som de kalla: schmutzig! Jag skall rädda min hustrus hemgift på annat sätt.»— 316 --

»Som du vill . . . Du kan vara öfvertygad, att jag är fullt lika uppbyggd om mitt medels redlighet som du själf . . . jag har endast velat antyda det. Det är måhända en blifvande bankruttörs hederlighet . . . För öfrigt visste jag på förhand, att du inte skulle antaga det. Haf nu den godheten att bjuda mig på en kopp te och en konjak, ty jag står inte ut längre!»

Polaniecki ringde. Några ögonblick därefter kom en tjänare med te och konjak på en bricka.

Maszko fortsatte:

»Jag skall ådraga vissa personer stora förluster .. . så mycket värre! Det måste emellertid ske. Jag föredrager åtminstone att tillskynda för mig likgiltiga individer dessa förluster framför dem, som gjort mig tjänster. Min belägenhet tvingar mig att dagtinga med mitt eget samvete.»

Maszko smålog bittert.

»Jag skulle inte själf ha trott det,» sade han, »men nya synvidder öppna sig för mina blikar. Människan lär, så länge hon lefver. Vi bankrut-törer ha också vår hederskänsla.»

Han fyllde sin kopp med konjak, och sedan han låtit teet svalna, drack han ur den i ett enda tag.

»Du känner bättre än jag din ställning,» sade Polaniecki, »du har sannolikt mer en än gång själf öfvervägt allt hvad jag skulle kunna framhålla mot att du rymmer till utlandet, och för att du stannar och söker komma till en uppgörelse med dina^ fordringsägare. Jag vill för den skull göra dig en annan fråga . . . Har du något att uppehålla dig på i utlandet?. . . Har du hvad du behöfver till resan?»

»Ja, tack! . . . För en bankruttör betyda några tusen mer eller mindre ingenting. Tack emellertid!»

Maszko slog på nytt i en kopp te och konjak och sade:— 317 --

»Tro inte, jag ber dig, att jag tänker berusa mig af förtviflan. .. Nej, men jag är ohyggligt trött. . . det är allt! . . . Ah, hvad detta åter ryckt upp mig! .. . Jag vill emellertid tillstå, att jag ännu inte håller partiet för alldeles förloradt. . . Som du ser, har jag inte skjutit mig för pannan. . . det smakar för mycket af melodram. . . det är gammalmodigt! Jag vet nog, att allting är slut för mig här hemma . . . Här skulle jag i alla händelser aldrig åter

förmå komma flott . . . Hos oss ligga affärerna i konstens linda . . . Fältet är inte fritt. Se däremot på Västern ... t. ex. Paris! Där kan folk tio gånger förlora och återvinna en förmögenhet . . . Man faller och reser sig åter! Vet du, att Hirsch inte ens hade tre hundra francs i sin ficka, då han började... A, jag vet! För oss, som möglat och intellektuellt och moraliskt äro stadda i förmultning ... är detta endast en bank-ruttörs drömmar. Men där borta förtjäna de, som äro sämre än jag, millioner. . . jag skall vinna eller förlora .. . om jag någonsin återkommer hit...»

Teet och konjaken upphetsade honom.

»Ah! du skall få se,» sade han och gned nervöst händerna.

Polaniecki återtog emellertid med större otålighet än förut:

»Om det där inte är drömmar eller yra, så är det i alla fall en mer eller mindre tvifvelaktig framtid, men hvad är din afsikt för den närmaste tiden . . .?»

»För närvarande,» svarade Maszko, »skall jag gå och gälla för en skurk .. . Det skall inte falla någon in att göra skillnad mellan fall och fall. . . At dig . . . kan jag likväl säga, att jag, exempelvis, inte rört en kopek af min hustrus förmögenhet; jag har aldrig bedt henne en enda gång om hennes underskrift eller borgen. Hennes förmögenhet är fullkomligt orörd ... Så länge mitt öde inte blifvit afgjordt, skall hon stanna här hos sin mor . . . Jag— 318 --

kan för närvarande inte ta henne med mig, alldenstund jag ännu inte vet, hvar jag skall stanna, i Paris eller Antwerpen! . . . Jag hoppas emellertid, att vår skilsmässa inte skall bli långvarig... De veta absolut ingenting . . . Men häri ligger också det sorgliga; det är detta, som plågar mig!»

Maszko slöt till hälften ögonen och lade handen på pannan.

»När tänker du resa?» frågade Polaniecki.

»Det beror på . . . Jag skall i alla händelser gifva dig en vink . . . Du erbjöd dig att hjälpa mig med pengar, men jag skulle vilja be dig om en annan tjänst. Man skall i början draga sig ifrån min hustru. Öfvergif henne inte alldeles . .. Tag henne under ert skydd . . . Vill du det? Du har alltid visat mig välvilja, visa också henne litet vänlighet!»

»Det är minsann, så man kan bli galen!» tänkte Polaniecki.

Han svarade emellertid högt:

»Det lofvar jag!»

»Tack, af själ och hjärta tack! Ännu en bön. Du har mycket inflytande på de båda damerna. De skola tro dig . . . Tag en smula mitt försvar hos min hustru, isynnerhet i början! Sök att få henne att förstå, att det finnes en ofantlig skillnad mellan oredlighet och olycka. Nej, vid Gud, jag är ingen skälm, som världen måhända tror . . . Som du ser, skulle jag kunnat ruinera min hustru för att rädda mig .. . det har jag emellertid inte gjort. Jag skulle kunnat aflocka dig ytterligare några tusen rubel, men det har jag inte velat. Du skall ju förklara detta för henne? Hon skall tro dig . . . Lofvar du mig det?»

»Ja, jag lofvar det!» upprepade Polaniecki.

Maszko stödde åter pannan mellan händerna, och med af smärta förvridna drag upprepade han:

»Detta är min verkliga ruin! Detta gör mig så ondt!»— 319 --

Han steg upp och tog afsked. Polaniecki följde honom ut på gatan, där han ropade an en droska och lät skjutsa sig till ßyczinek.

På vägen tänkte han på Maszko och hans öde och råde: »Också jag har gjort bankrutt.» Det var sant . . . Han kände sig sedan någon tid förföljd och plågad af en instinktiv, oförnuftig ångest. Rundt omkring såg han endast missräkning, motgång och ruin. Han kunde icke värja sig mot den känslan, att allt detta endast förebådade en

olycka, som hotade hans framtid. Han sökte bekämpa denna förnimmelse och öfvertala sig, att dylika farhågor härrörde från en orimlig öfvertro . . . Men lika fullt fanns denna dolda oro i hans innersta. . . och han sade sig: »När allt kommer omkring, hvarför skulle jag allena vara ett undantag?» Men då sammanpressades hans hjärta af fruktan för den olycka, som skulle inträffa. Denna plåga öfvergick vida alla de nålstyng, hvilka hans närmaste och till och med käraste, utan att veta det, tillfogade honom. Hans till ytterlighet spända nerver hade slutligen gjort honom nervös. Hvarje dag undrade han, då han återkom hem, om icke olyckan lurade för att oförmodadt falla öfver honom.

Maszkos besök hade denna afton kvarbållit honom i staden längre än vanligt. Mörkret inföll, då han kom fram till Byczinek. Han gick genom den finsandade allén och varseblef genom det öppna fönstret Marie, syster Angelika och professorn, hvilka sutto vid ett bord midt i salongen. Marie, lade patience; sannolikt förklarade hon densamma för fru Emilia, ty hon vände sig till hälften mot henne med fingret på ett af de på bordet utbredda korten. Då Polaniecki varseblef henne, tänkte han åter samma tanke, till hvilken han numera oupphörligt återkom och som uppfyllde hans sinne på en gång med en känsla af lycka och bitterhet: »Det är den renaste själ jag någonsin råkat i lifvet!»— 320 --

»Du kommer sent i dag,» sade hon; »men vi ha väntat dig till aftonmåltiden!»

»Maszko har uppehållit mig... Hvad nytt här ute hos oss?»

»Ingenting . . . allt är bra »

»Hur känner du dig?»

»Som en fisk i vattnet,» svarade hon muntert och närmade sin panna till sin makes läppar.

Därpå bad hon honom om underrättelser om Zawilowski. Efter sitt stormiga samtal med Maszko andades Polaniecki åter fritt: »Hon mår väl, ingenting ledsamt har händt!» tänkte han. Han erfor ett mildt och ljuft intryck i denna salong — midt i denna stora frid, tillsammans med dessa välvilliga människor, hos detta så pålitliga och goda, älskade väsen . . . Här återfann han den sanna lyckans alla element, men han insåg på samma gång fullkomligt, att han med vett och vilja förstört denna lycka, att han i denna så rena atmosfär infört frön till fördärf och synd . . . och att han, sanningen att säga, icke längre hade rätt att bo under sitt eget tak.

TOLFTE KAPITLET.

Den första kölden inställde sig redan vid midten af september. Stas och Marie flyttade åter in till Warschau.

Några dagar efter deras återkomst inträffade underrättelser från Ostende, som förebådade allvarsamma förvecklingar för framtiden. En morgon kom målaren Swirski till Polaniecki och, i det han tog Bigiel och Polaniecki afsides, sade han med hemlighetsfull uppsyn:

»Vet ni hvad som händt? Krekowski har— 320 --

»Du kommer sent i dag,» sade hon; »men vi ha väntat dig till aftonmåltiden!»

»Maszko har uppehållit mig... Hvad nytt här ute hos oss?»

»Ingenting . . . allt är bra »

»Hur känner du dig?»

»Som en fisk i vattnet,» svarade hon muntert och närmade sin panna till sin makes läppar.

Därpå bad hon honom om underrättelser om Zawilowski. Efter sitt stormiga samtal med Maszko andades Polaniecki åter fritt: »Hon mår väl, ingenting ledsamt har händt!» tänkte han. Han erfor ett mildt och ljuft intryck i denna salong — midt i denna stora frid, tillsammans med dessa välvilliga människor, hos detta så pålitliga och goda, älskade väsen . . . Här återfann han den sanna lyckans alla element, men han insåg på samma gång fullkomligt, att han med vett och vilja förstört denna lycka, att han i denna så rena atmosfär infört frön till fördärf och synd . . . och att han, sanningen att säga, icke längre hade rätt att bo under sitt eget tak.

TOLFTE KAPITLET.

Den första kölden inställde sig redan vid midten af september. Stas och Marie flyttade åter in till Warschau.

Några dagar efter deras återkomst inträffade underrättelser från Ostende, som förebådade allvarsamma förvecklingar för framtiden. En morgon kom målaren Swirski till Polaniecki och, i det han tog Bigiel och Polaniecki afsides, sade han med hemlighetsfull uppsyn:

»Vet ni hvad som händt? Krekowski har— 321 --

nyss kommit från Ostende. Han tittade in hos mig. Osnowski har skilt sig från sin hustru. Han har grundligt mörbultat Kopowski; en oerhörd skandal! Hela Ostende talar inte om annat!»

Båda åhörde honom med häpnad.

»Det måste förr eller senare sluta på det sättet!» sade omsider Polaniecki.

»För min del begriper jag rakt ingenting af allt ihop,» mumlade Bigiel.

»En oerhörd historia!» upprepade Swirski. »Hvem skulle kunnat tro något dylikt?»

»Nå, men hvad berättade egentligen Kre-kowski?»

»Jo. Osnowski skulle följa några engelsmän på fiske till Blankenberg. Slumpen ville, att han kom för sent till tåget eller spårvagnen, sak samma hvilket det nu var. Kort sagdt, han återvände hem och fann där Kopowski i förtroligt samtal med Annette. Ni kan tänka er i hvilken situation han måste ha öfverraskat dem, eftersom han, den fredlige Osnowski, nära på slog ihjäl Kopowski. Kopowski kan hvarken röra armar eller ben ännu. Ni kan tänka er hvilken skandal!»

»Han älskade så djupt sin hustru! Det förvånar mig, att han inte dödade honom eller själf blef tokig,» inföll Bigiel . . . »Herre Gud, en så'n olycka!»

»De ha således verkligen skilts åt?» frågade Polaniecki.

»Ja, så grundligt ... att hon genast lämnade den gemensamma bostaden.»

Den alltid praktiske Bigiel gjorde följande anmärkning:

»Jag undrar just hvad hon nu skall ta sig till! Hela förmögenheten tillhör hennes man!»

»Eftersom han inte dödade henne på fläcken, skall han nog inte låta henne dö af svält. Kre-kowski sade, att han stannat i Ostende och utmanat Kopowski. Men Kopowski har fått alldeles

11. — Familjen Polaniecki.— 322 --

tillräckligt för allra minst ännu en vecka, innan han kan röra sig. Med ett ord, nu skola vi till råga på allt också få en duell! . . . Fru Bronicz och hennes systerdotter äro i Paris.»

»Hur går det nu med Linettas bröllop?»

»Deras förbindelse är naturligtvis bruten, tack vare fästmannens så öppendagliga trolöshet. . . Det onda bär frukt ... Nu befinna sig båda två på bar backe. Ah! Efter allt det onda de tillfogat Igna-tius, antar jag, att endast ett nöt eller en skurk vill gifta sig med henne. . . Zawilowski skall inte om igen råka under hennes förtrollning.»

»Det tror jag också,» inföll Bigiel, »men min bolagsman säger: 'hvem vet?'»

»Hvad för slag?» utbrast Swirski, »tror ni verkligen, att det kan vara möjligt?»

»Jag vet inte, jag vet sannerligen inte,» svarade Polaniecki nästan våldsamt. . . »men jag går inte i god för någonting, jag svarar inte för någon . . . inte ens för mig själf!»

Swirski såg på honom med en blick, som uttryckte en viss förvåning.

»Då allt kommer omkring, har ni kanske rätt,» sade han efter ett ögonblick . . . »Om någon i går försäkrat mig,

att Osnowskis skulle skiljas, skulle jag ansett denne någon för tokig.»

Med dessa ord aflägsnade han sig, ty han hade brådt att återgå till sitt arbete. Bigiel och Polaniecki förblefvo ensamma.

»Man måste alltid böta för det onda,» var den slutsats, den allvarlige Bigiel drog; »men vet ni hvad som mest förfärar mig! Det är den moraliska ståndpunktens sjunkande: tag fru Bronicz, en Castelli, en Osnowska . . . Hvilket fördärf, hvilken förnedring! . . . och hvilken dumhet till på köpet! Jag förstår inte hvad det är för en besyner-tig blandning af gränslösa anspråk och simpla pig-instinkter! Man känner sig rent af äcklad! Och— 323 --

tänka sig, att sådana utsökta naturer som Ignatius och Osnowski få försona allt detta!»

»Ja, man skall aldrig lyckas förstå logiken häri,» mumlade Polaniecki med dyster min.

Bigiel gick långsamt fram och tillbaka i rummet och skakade på hufvudet. . . Plötsligt stannade han framför Stas med strålande anlete.

»Nåväl, min gubbe,» sade han och slog honom vänligt på axeln, »vi kunna lyckönska oss till att ba vunnit högsta vinsten ... Vi ha inte varit några helgon, vi heller, men Gud har ändå välsignat oss, kanske just därför att vi inte som tjufvar smugit oss in på förbjuden mark för att där förföra andras hustrur!»

Polaniecki gick utan att svara.

TRETTONDE KAPITLET.

Efter middagen begaf sig Polaniecki till fröken Helena. Zawilowski bar ännu en svart sidenbindel om pannan med ett större plåster på midten, som täckte hans sår . . . Han stammade något litet och skelade . . . men hans krafter återkommo dagligen. Doktorn försäkrade, att dessa förändringar i syn och röst i sin ordning skulle försvinna utan att lämna spår.

Då Polaniecki inträdde i hans rum, satt skalden i den länstol, som förut varit den gamle Zawilow-skis. Med halft slutna ögon åhörde han de verser, som fröken Helena uppläste.

Den unga flickan lade bort boken vid anblicken af den nye gästen.

»God dag, min fröken,» sade Polaniecki. »Huru

mår ni, Ignatius? Jag kommer och afbryter er läsning. . . Får man fråga hvad det är?»— 323 --

tänka sig, att sådana utsökta naturer som Ignatius och Osnowski få försona allt detta!»

»Ja, man skall aldrig lyckas förstå logiken häri,» mumlade Polaniecki med dyster min.

Bigiel gick långsamt fram och tillbaka i rummet och skakade på hufvudet. . . Plötsligt stannade han framför Stas med strålande anlete.

»Nåväl, min gubbe,» sade han och slog honom vänligt på axeln, »vi kunna lyckönska oss till att ba vunnit högsta vinsten ... Vi ha inte varit några helgon, vi heller, men Gud har ändå välsignat oss, kanske just därför att vi inte som tjufvar smugit oss in på förbjuden mark för att där förföra andras hustrur!»

Polaniecki gick utan att svara.

TRETTONDE KAPITLET.

Efter middagen begaf sig Polaniecki till fröken Helena. Zawilowski bar ännu en svart sidenbindel om pannan med ett större plåster på midten, som täckte hans sår . . . Han stammade något litet och skelade . . . men hans krafter återkommo dagligen. Doktorn försäkrade, att dessa förändringar i syn och röst i sin ordning skulle försvinna utan att lämna spår.

Då Polaniecki inträdde i hans rum, satt skalden i den länstol, som förut varit den gamle Zawilow-skis. Med halft slutna ögon åhörde han de verser, som fröken Helena uppläste.

Den unga flickan lade bort boken vid anblicken af den nye gästen.

»God dag, min fröken,» sade Polaniecki. »Huru

mår ni, Ignatius? Jag kommer och afbryter er läsning. . . Får man fråga hvad det är?»— 324 --

»Det är Ignatius' verser,» sade den unga flickan.

»Hvad för slag? Ni hör era egna verser uppläsas?» frågade Polaniecki. »Nå, hur finner ni dem då?»

»Jag tycker, att de inte äro af mig,» svarade Ignatius.

Och långsamt tillade han, litet stammande:

»Men . .. men . . . jag skall skrifva andra . . . då .. . jag . . . jag blifvit alldeles frisk.»

Man såg, att denna tanke sysselsatte honom.

»Hvad det var snällt af er att komma hit!» sade fröken Helena. »Jag ville just be er om ett råd!»

»Jag står till er tjänst, min fröken.»

»Nej, inte här, behagar ni följa mig till salongen!»

Några ögonblick därefter sutto de midt emot hvarandra. Fröken Zawilowska tycktes samla sina tankar.

I dagsljuset, som fullt belyste henne, varseblef Polaniecki för första gången några silfverhvita strån vid hennes tinningar. »Och tänka sig, att hon ännu inte är trettio år!» var den reflexion han sorgset gjorde för sig själf.

Därpå började hon med sin lugna, kalla och beslutsamma röst:

»Jag skulle vilja rådfråga er om bästa sättet att komma min kusin till hjälp. Jag vet, att ni är hans vän. Ni har också visat mig mycken godhet, då min stackars far dog; jag skall bli er tacksam därför hela mitt lif. . . och börjar med att anförtro mig åt er, såsom jag aldrig skulle gjort åt någon. Af personliga, mycket smärtsamma skäl har jag beslutit, att för framtiden skapa mig nya lefnadsvilkor. Så länge min far lefde, tillhörde jag framför allt honom. Se'n inträffade den här olyckan. Jag ansåg, att plikten ålade mig att inte öfvergifva min siste släkting, som bär vårt— 325 --

namn och för hvilken jag hyste djup sympati Han är nu, Gud ske lof, räddad! Läkarna ansvara för honom, och efter som Gud bestämt honom till att skapa stora och vackra verk, bör ingenting ställa sig i vägen för uppfyllandet af denna bestämmelse !»

Hon teg, liksom om hon öfvervägt denna framtid och fortsatte därpå:

»Hvad mig själf beträffar, kan jag, sedan jag uppfyllt min plikt, återtaga mina förra planer. Den ansenliga förmögenhet, min far efterlämnat, är alldeles öfverflödig för det lif, jag hädanefter tänker föra. Om jag ansåg den såsom min tillhörighet, skulle jag utan tvifvel använda den på annat sätt. . . men som den är ett familjearf, finner jag mig inte äga rätt att använda den efter mitt godtycke, så länge en Zawilowski, d. v. s. en medlem af vår familj lefver. Jag förbehåller mig för den skulf en del, inte på långt när så ansenlig som den, min far anvisat mig, men mer än tillräcklig för mina behof. Mitt öfriga fäderne-arf tillfaller Ignatius. Min juridiska rådgifvare har redan uppsatt gåfvobrefvet i enlighet med lagens föreskrifter . . . Ignatius skall inträda i besittning af detta hus, af kapital och alla gods och egendomar, utom den del, som jag förbehållit mig. Det återstår endast att öfverlämna gåfvobrefvet till Ignatius. Jag har inhämtat hans läkares mening. De tyckas inte befara några för tidiga verkningar af en våldsam sinnesrörelse. Tvärtom kan hvarje lycklig händelse endast bidraga till att påskynda hans tillfrisknande. Jag har inte heller något skäl till uppskof och har själf brådtom.»

Då hon sade dessa sistnämnda orden, flög ett matt leende öfver hennes drag. Polaniecki bugade sig och förde hennes hand till sina läppar:

»Det är inte nyfikenhet, utan det vördnadsfulla intresse jag hyser för er, min fröken, som— 326 --

berättigar mig att fråga, hvilket besiat ni fattat för er egen del?»

Utan att direkt svara honom återtog hon:

»Hvarje människa har alltid rätt att söka en tillflykt så nära Gad som möjligt. . . Jag vet, att Ignatius har ett förträffligt hjärta, en ädel karaktär, som hans plötsliga rikedom inte skall försämra . . . ty det är verkligen en ansenlig förmögenhet, och han är ung och oerfaren. Han skall börja om sitt lif under helt och hållet nya och förändrade förhållanden; jag ville för den skull bedja er att inte förvägra honom er erfarenhet och era råd . . . Skydda honom, afvärj från honom dåliga människor, och, framför allt, underlåt aldrig att påminna honom, att han måste arbeta, skrifva, dikta verser som förut . . . Mitt mål har inte allenast varit att rädda hans lif, utan äfven att rädda hans stora talang . . . Måtte han för den skull skapa, måtte han betala sin skuld till samhället icke allenast för sig själf, utan äfven för dem, som Gud skapat till deras lands största ära och nytta . . . och som, ty värr, tappat bort sig och fördärfvat sin talang!»

»Detta,» sade Polaniecki, »skall sannerligen bli en fullständig omhvälfning i Ignatius1 lif. Jag tror för min del också, att den endast skall lända hans andliga människa till nytta. . . Vore det emellertid inte bäst att uppskjuta gåfvobrefvets öfverlämnande ännu på ett år eller åtminstone några månader?»

»Hvarför det?» frågade fröken Helena.

»Af skäl, som i själfva verket äro oberoende af Ignatius, men som dock nära röra honom. Jag vet inte, min fröken, om ni redan hört, att fröken Castellis och Kopowskis förlofning blifvit uppslagen . . . Dessa damers belägenhet är ingalunda afunds-värd. Deras brytning med vår vän hade vändt allmänna meningen emot dem; nu är deras namn åter på allas läppar. Hvilken lycklig skörd skulle det inte vara för dem att åter kunna bemäktiga—

sig Ignatius? Eller måste man inte antaga, att de, så snart de lärt känna denna förändring i hans öde, skulle uppbjuda allt för att nå sitt mål? .. . Skall Ignatius, som är försvagad af sjukdomen och kanske inte heller fullständigt botad från sin kärlek, inte låta förleda sig?»

Fröken Helena betraktade honom några ögonblick med rynkade ögonbryn, men hon samlade sina tankar; hon öfvervägde de ord, han nyss yttrat.

»Nej!» sade hon slutligen. »Jag är nästan säker på, att Ignatius skall välja annorlunda.»

»Jag ber er likväl inte glömma, att den kärlek, han hyste till fröken Lina Castelli, var så djup, att han inte ville öfverlef va förlusten af densamma!»

Men då hörde Polaniecki från fröken Helenas bleka läppar ord, som han aldrig trott, att denna så stränga och så behärskade person skulle kunnat uttala. Fröken Zawilowska utsträckte sina magra armar, liksom förkrossad af känslan af sin vanmakt.

»Nåväl, om det förhåller sig på det sättet,» sade hon, »om ingen lycka är möjlig för honom utan henne . . . Ack, min herre, ja, jag vet nog, att han inte borde handla så . . . men omständigheterna äro starkare än människan . . . det finnes känslor, som betvinga hela tillvaron . . . och dessutom ...»

Polaniecki betraktade henne, stum af Öfverraskning.

Efter ett ögonblicks tystnad återtog hon:

»Och dessutom, människan kan alltid, så länge hon lefver, återkomma på den rätta vägen!»

FJORTONDE KAPITLET.

Brytningen mellan de båda makarna Osnowski och den stora förmögenhet, hvilken, så att säga,—

sig Ignatius? Eller måste man inte antaga, att de, så snart de lärt känna denna förändring i hans öde, skulle uppbjuda allt för att nå sitt mål? .. . Skall Ignatius, som är försvagad af sjukdomen och kanske inte heller fullständigt botad från sin kärlek, inte låta förleda sig?»

Fröken Helena betraktade honom några ögonblick med rynkade ögonbryn, men hon samlade sina tankar; hon öfvervägde de ord, han nyss yttrat.

»Nej!» sade hon slutligen. »Jag är nästan säker på, att Ignatius skall välja annorlunda.»

»Jag ber er likväl inte glömma, att den kärlek, han hyste till fröken Lina Castelli, var så djup, att han inte ville öfverlef va förlusten af densamma!»

Men då hörde Polaniecki från fröken Helenas bleka läppar ord, som han aldrig trott, att denna så stränga och så behärskade person skulle kunnat uttala. Fröken Zawilowska utsträckte sina magra armar, liksom förkrossad af känslan af sin vanmakt.

»Nåväl, om det förhåller sig på det sättet,» sade hon, »om ingen lycka är möjlig för honom utan henne . . . Ack, min herre, ja, jag vet nog, att han inte borde handla så . . . men omständigheterna äro starkare än människan . . . det finnes känslor, som betvinga hela tillvaron . . . och dessutom ...»

Polaniecki betraktade henne, stum af Öfverraskning.

Efter ett ögonblicks tystnad återtog hon:

»Och dessutom, människan kan alltid, så länge hon lefver, återkomma på den rätta vägen!»

FJORTONDE KAPITLET.

Brytningen mellan de båda makarna Osnowski och den stora förmögenhet, hvilken, så att säga,

från himlen föll på skalden, voro de båda händelserna, som syselsatte hela världen.

Snart fick sällskapsskvallret också ny näring af en annan händelse: duellen mellan Osnowski och Kopowski. Den bedragne äkta mannen hade i densamma blifvit sårad, och Kopowski återkom med den dubbla strålglansen af en hjälte och en eröfrare af kvinnohjärtan. . . dummare, men också vackrare än någonsin. Vid hans blotta anblick våndades de unga och till och med de gamla damerna af förtjusning.

Osnowski lät vårda sig i Bryssel. Han hade meddelat Swirski sina planer. Hans sår gaf icke anledning till oro; vintern tänkte han tillbringa i Egypten för att på våren återvända till Pritylow.

»Jag är säker på,» sade Swirski, »att om han blef sårad, skedde detta med hans egen vilja. Jag vill slå vad om, att han tänkte låta döda sig. Vi ha tillsammans ofta skjutit hos Brufini, och jag känner hans skicklighet. Jag har sett honom skjuta bort tio tändstickor uppställda i rad, och ingen skall få ur mig den öfvertygelsen, att om han velat blåsa bort Kopowski, skulle vi redan fått anlägga sorg efter honom.»

»Må han då resa till Egypten,» sade Polaniecki, »och ta Zawilowski med sig!»

»Ja, sannerligen, det skulle inte skada vår skald att få se en bit af världen . . . Hur är det med honom?»

»Kom med mig till honom. Jag skall just gå dit. Han mår bra, men jag finner honom . . . besynnerlig. Ni minns nog hvilken stolt och inbunden själ han fordom hade; nåväl, nu är han som en liten gosse . . . För ett intet börjar han gråta.»

Strax därpå gingo de. På vägen frågade Swirski:

»Är fröken Helena fortfarande hos honom?»

»Ja. Hennes afflyttning går honom så djupt till hjärtat, att hon dagligen uppskjuter den.»

»Hvad har hon för planer?»

»Det yppar hon inte för någon. Jag tror, att hon har för afsikt att taga slöjan och helga sitt lif åt att bedja för Ploszowskis själ.»

»Här afbröts deras samtal. Bådas blickar fängslades nämligen af en förbifarande vagn. De hade känt igen fru Maszko och hennes mor. Den unga kvinnan höll just på att med verkligt rörande omsorg svepa en mantilj om den

blinda och var så upptagen af sin sysselsättning, att hon icke ens hälsade tillbaka på dem.

»Jag var i förrgår hos dem,» sade Swirski . . . »det är verkligen en liten bra hustru.»

»Jag ser, att hon isynnerhet är god dotter,» inföll Polaniecki.

»Det har jag också sett; men som gammal tviflare föll det mig in, att hon finner nöje i rollen af uppmärksam och öm dotter. Har ni inte märkt, att kvinnorna ofta göra en god gärning endast därför att de tro, att detta klär deras ansikte?»

Polaniecki lämnade Swirski hos skalden och återvände till sitt kontor. Han hade ännu inte gått igenom föregående aftons post. Han stängde för den skull in sig i sitt enskilda rum för att företaga den nödiga sofringen, men hade knappast börjat sitt bestyr, förrän vaktmästaren anmälde, att ett fruntimmer ville tala med honom.

Polaniecki reste sig förtretad. Det föll honom in, att den besökande icke kunde vara någon annan än fru Maszko, och han väntade sig för den skull en stormig förklaring, förebråelser och uppträden; hans hjärta klappade af oro.

På tröskeln uppenbarade sig emellertid i stället på det mest oförutsedda sätt Maries älskliga och leende ansikte.

»Det är bestämdt en öfverraskning, som du inte väntade dig!» sade hon.— 330 --

Han hade vid hennes anblick stigit upp, och med hjärtat öfversvallande af glädje kysste han hennes båda händer.

»Ah! Älskade! Ja, i sanning, en tjusande öfverraskning! Men hur kom du på den idén?»

Han sköt fram en länstol åt henne och behandlade henne med hela den aktning, som han förbehöll framstående kunder. Hans strålande ansikte uttryckte hela den glädje han erfor af att se henne.

»Jag har något besynnerligt att visa dig,» sade Marie, »och som jag på läkarnas tillsägelse bör gå så mycket som möjligt, har jag gått ända hit . . . Men du, hvem väntade du att få se i mitt ställe? Bekänn bara?»

Medan hon talade, hotade hon honom leende med fingret.

»Här hopa sig så många affärer!» "svarade han. »I alla händelser väntade jag mig sannerligen inte att få se dig ...»

»Se här! Läs det här brefvet, som jag fått.»

Polaniecki tog det papper, hon räckte honom, och läste:

»Min kära, goda fru! Ni skall måhända bli öfverraskad af mitt steg; men ni, som snart skall bli mor, ni ensam skall förstå hvad en moders hjärta måste känna, inför sitt barns olycka. Var öfvertygad, min kära fru, att jag har endast ett mål, nämligen att i någon mån lindra min älskade systerdotter Linettas lidande, och jag måste vilja det med så mycket större ifver, som jag känner mig särskildt brottslig. Dessa ord skola kanske förvåna er; men så förhåller det sig verkligen. Ja! Jag är den brottsliga, ty därför att en karl utan betänkligheter och utan samvete missbrukat ett ögonblicks svaghet eller opasslighet hos Linetta för att våga snudda vid hennes läppar, borde jag icke förlorat min sinnesnärvaro ända därhän att offra mitt barns lycka. En del af felet faller också— 331 --

på Josef Osnowski, som ställt giftermålsfrågan på knifspetsen . . . Om han haft för afsikt att befria sig från Kopowski, därför att han misstänkte en annan intrig, skulle han icke kunnat hitta på något bättre. Må Gud förlåta honom! Ack, min kära fru, jag tyckte ock i första ögonblicket, att den enda möjliga utvägen vore Linettas giftermål med denne ohederlige man. Linetta, Kopowskis hustru! O, nej! Försynen har icke tillåtit det. . . Och då jag slutligen fann, att detta äktenskap skulle varit mitt älskade barns dödsdom, hade vi ingen annan tanke, hon och jag, än att befria oss från dessa grymma band. Numera är det icke längre fråga om att återknyta våra gamla förbindelser. Linetta är till den grad nedslagen, hon har sett sig till den grad bedragen i sin tro på lifvet och människorna, att hon skulle vara den första att vägra en möjlig försoning. Hon vet icke ens, att jag skrifver detta bref till er. Ack, min fru, om ni visste hvad herr Zawilowskis förtviflade handling låtit henne lida, huru rubbad hennes hälsa blifvit, skulle ni ha medlidande med henne! Han borde icke ha gått till denna ytterlighet, endast af undseende för henne; men, ack! karlarna, som alltid äro sådana egoister, fråga i dylika fall endast efter sina egna

driffjädrar. Hon, stackars liten, är i hela denna sak lika oskyldig som ett nyfödt barn, men 3ag> Jag ser henne förtvina inför mina ögon; jag ser, hur hon pinar sig från morgon till afton och förebrår sig, att hon varit den ofrivilliga orsaken till hans olycka, att hon krossat hans lif! I går bad hon mig, med sitt ljufva ansikte badande i tårar, att vara som en moder för Ignatius. Hon känner, att hon dör! Hon upprepar hvarje dag, att han måste förbanna henne... och mitt hjärta vill brista, ty doktorn har förklarat, att han icke svarar för något, om detta tillstånd fortfar . . . Jag tror emellertid på den gudomliga rättvisan! Men ni också, min fru, kom en förtviflad moder till hjälp!— 332 --

Gif mig, om också endast med långa mellanskof, underrättelser om vår käre Ignatius; eller skrif åtminstone till mig, att han mår väl, att han är lugn, att han glömt henne ... så att jag kan visa ert bref för Linetta och skaffa henne någon lindring i hennes smärta. Jag vet, att jag icke har all min förståndsklarhet, men ni förstår, min fru, hvad som försiggår inom mig vid åsynen af mitt älskade barn, detta stackars offer? Gud skall belöna er, och jag skall hvarje dag anropa Gud, på det att er dotter, om himlen gifver er en flicka, må bli lyckligare än min stackars Linetta.»

»Hvad tänker du om det där?» frågade Marie.

»Jag tänker,» svarade Polaniecki, »att nyheten om den förändring, som inträdt i Ignatius' förmögenhetsvillkor, hastigt spridt sig i världen, och tror dessutom, att det här brefvet som sändts till dig, icke förty är afsedt åt skalden ...»

»Det skulle jag också tro. Det är inte ett uppriktigt bref ...»

»Visa det framför allt inte för Ignatius!»

»Nej, nej! Jag skall inte visa honom det,» svarade Marie.

Då följde Stas den tankegång, hvilken sedan så långt tillbaka undergräfde hans lugn, och upprepade hvad han nyss sagt sig själf:

»Ja, ser du, det finns en logik, som tvingar oss att försona våra fel . . . Nu skörda de, hvad de sått. Synden är som vågen, hvilken aflägsnar sig från stranden, men återkommer!»

»Ja, det är sant, Stas,» svarade den unga kvinnan, »det onda har vågornas återflöde; men det kan också återkomma till oss såsom samvetskval, såsom lidande, och då inskränker sig Gud till denna vedergällning och straffar oss inte mera!»

Polaniecki förde hennes hand till sina läppar.

»Du har rätt,» sade han, »och du är verkligen bra god.»— 333 --

Helt lycklig öfver detta beröm, smålog hon mot honom, i det hon lagade sig till att gå.

Då hon aflägsnat sig, gick Polaniecki fram till fönstret. Han följde henne länge med blicken. Han såg henne, med kroppen något bakåtböjd, gå med tunga steg. Han såg hennes mörka flätor, hopvridna under hennes hatt, och åter kände han, men med den vida mäktigare styrka än någonsin, att där gick den enda kära varelse, som han älskade mera än allt i världen, som han älskade ända in i döden.

FEMTONDE KAPITLET.

Två dagar därefter erhöll Polaniecki en biljett från Maszko. Advokaten hade skrifvit några hastiga ord till afsked:

»Jag reser i kväll; jag skall försöka att, om också blott för ett ögonblick, titta upp till dig. . . Men om detta är mig absolut omöjligt, så farväl och tack för alla de vänskapsbevis du slösat på mig. Måtte Gud göra dig lyckligare, än jag själf hittills varit! . . . Om jag kan få en minut öfver, skall jag vid fyratiden titta in på ditt kontor. Nu förnyar jag min bön, att du icke skall glömma min hustru, ta dig an henne, ty världen skall öfvergifva henne! Jag ber dig dessutom försvara mig hos henne mot alla onda tungor. Jag reser klockan nio till Berlin — jag ger mig sken af att göra en affärsresa. Farväl, lycka till — och ännu en gång

Helt lycklig öfver detta beröm, smålog hon mot honom, i det hon lagade sig till att gå.

Då hon aflägsnat sig, gick Polaniecki fram till fönstret. Han följde henne länge med blicken. Han såg henne, med kroppen något bakåtböjd, gå med tunga steg. Han såg hennes mörka flätor, hopvridna under hennes hatt, och åter kände han, men med den vida mäktigare styrka än någonsin, att där gick den enda kära varelse, som han älskade mera än allt i världen, som han älskade ända in i döden.

FEMTONDE KAPITLET.

Två dagar därefter erhöll Polaniecki en biljett från Maszko. Advokaten hade skrifvit några hastiga ord till afsked:

»Jag reser i kväll; jag skall försöka att, om också blott för ett ögonblick, titta upp till dig. . . Men om detta är mig absolut omöjligt, så farväl och tack för alla de vänskapsbevis du slösat på mig. Måtte Gud göra dig lyckligare, än jag själf hittills varit! . . . Om jag kan få en minut öfver, skall jag vid fyratiden titta in på ditt kontor. Nu förnyar jag min bön, att du icke skall glömma min hustru, ta dig an henne, ty världen skall öfvergifva henne! Jag ber dig dessutom försvara mig hos henne mot alla onda tungor. Jag reser klockan nio till Berlin — jag ger mig sken af att göra en affärsresa. Farväl, lycka till — och ännu en gång

På bestämdt klockslag befann sig Polaniecki på sitt kontor. Han väntade emellertid förgäfves— 334 --

mer än en timme. »Så mycket bättre, han kommer inte,» tänkte han. Detta pinsamma möte skulle åtminstone besparas honom . . . Han återvände hem, nöjd med Maszkos uteblifvande. . . Mot aftonen vaknade emellertid hans medlidande. Han tänkte på den stackars saten . . . En man, som lämnat den rätta vägen, men som slafvat, lidit och i det hela försonat sina fel; om de, hvilka förutsett denna upplösning, mottagit honom under hans banas mest lysande tider, så borde de icke nu förkrossa honom med sitt förakt, därför att hans oundvikliga fall inträffat. Han föreställde sig, att Maszko skulle bli mycket glad att få se honom komma till järnvägsstationen. Efter någon tvekan begaf ban sig dit.

På vägen erinrade han sig, att han sannolikt också skulle träffa fru Maszko . . . Det betydde emel-tid icke mycket, förr eller senare skulle han ju i alla fall möta henne!

Han inträdde på stationen, medan han hvälfde dessa tankar i sitt hufvud. Några personer befunno sig redan i väntsalen. Han såg bord och stolar upptagna af resväskor och resfiltar. Han spanade förgäfves efter Maszko. Slutligen varseblef han i ett af salens hörn advokatens hustru.

»God afton, min fru,» sade han, i det han gick fram till henne. »Jag kommer för att säga er man farväl. Hvar är han?»

Hon böjde litet på hufvudet.

»Min man håller på att köpa biljetter,» svarade hon. »Han kommer strax.»

»Biljetter? Skall ni åtfölja honom?»

»Nej, jag borde ha sagt biljett.»

Börjadt på detta sätt hotade samtalet att af-stanna, då Maszko visade sig, åtföljd af ett stadsbud, som han lät expediera sitt bagage. Klädd i en lång ulster och en mjuk filthatt, liknade han med sina polisonger och sin pincenez en diplomat på resa. Polaniecki väntade sig, att han skulle betyga honom sin glädje öfver att få se honom . ..— 335 --

men han sade blott: »AhI Hvad jag tackar dig för att du kommit!» och i dessa ord förrådde sig den flyktighet och brådska, som äro så egendomliga för resande.

»Ändtligen,» sade han och kastade en blick kring salen, »så är jag då färdig... Men hvar är mitt bagage? ... Jaså, där! Allt är i ordning.»

Först nu vände han sig med större uppmärksamhet till Polaniecki.

»Tack för det du kommit. Gör mig ännu en tjänst och följ min hustru hem till sig eller hjälp henne åtminstone att få en vagn. Therese, herr Polaniecki skall följa dig tillbaka . . . Ett ord ännu, om du tillåter; jag har ännu något att säga dig.»

Han stack sin arm under Stas' och drog bort honom på några stegs afstånd.

»Följ henne tillbaka, jag ber dig, det är absolut nödvändigt,» sade han feberaktigt. »Jag har gifvit en förklaring af min resa, men du måste söka förbereda henne. Säg henne, att min afresa förvånar dig, ty om domen faller i min frånvaro, skulle man kunna anse processen förlorad. Jag skulle velat meddela dig detta hemma hos dig .. . men ser du, man blir så jäktad den dag man reser! Om åtta dagar skall saken förekomma. Jag skall bli sjuk, och mitt första biträde skall i mitt ställe infinna sig . . . Det är en ung advokat, som gör sin lärospån. Han skall förlora målet. . . Du ser, hur jag ordnat saken . . . Jag har betryggat min hustru. Allt tillhör henne, och jag skall inte bedraga henne på ett glas eller en tallrik . . . Jag har själf en idé, som jag skall förelägga sjöfartssällskapet i Antwerpen . . . Om vi göra upp kontrakt, skola skogarna darra i vårt land. Jag skall snart återkomma, ty hela processen och Plos-zow med äro bara en småsak i jämförelse med denna affär. Jag kan inte säga dig mera . . . Fruktade jag icke att lämna min hustru ensam, skulle— 336 --

jag nog värja mig mot bekymren . . . men ser du, den tanken kväfver mig!»

Det ringde första gången. Genom glasdörrarna hörde man lokomotivets pustande... Människorna kommo i rörelse, knuffades och trängdes . . . »Jag skulle vilja veta hvad han känner i sitt innersta!» undrade Polaniecki . . . Maszko kunde icke rycka sig ur lögnens band . . . Måhända sammanpressades hans hjärta; måhända förutsåg han, att han aldrig skulle återse den unga kvinna, han älskade; måhända anade han, att ödet skulle, som en spillra, föra honom i elände och förakt till ett slutligt sista fall, men det blef honom icke tillåtet att förråda dessa kvalfulla farhågor eller ens skilja sig så ömt han velat från sin hustru.

Andra ringningen! Dörrarna öppnades och perrongen öfversvämmades. Maszko stannade ett ögonblick framför den öppna dörren till sofvagnen. Skenet från en lykta föll rakt på hans ansikte och upplyste de båda djupa vecken kring hans mun. Men han talade med lugnet hos en man, hvars angelägenheter göra en kort och förutsedd frånvaro nödvändig.

»Se så, farväl, Therese. Omfamna svärmor från migl Lycka till! Farväl! Farväl!»

Han lyfte upp den unga kvinnans hand och tryckte den några ögonblick till sina läppar.

Polaniecki, som med flit aflägsnat sig några steg, tänkte:

»De se hvarandra i dag för sista gången. Innan året gått till ända, skall hon begära skilsmässa.»

Nu ringde det för tredje och sista gången. Maszko steg in i vagnen. Ett ögonblick kunde man genom vagnens stora fönster se hans långa svarta polisonger och hans pincenez med guldbågar; därpå satte sig tåget i rörelse och försvann i mörkret.

»Jag står till er tjänst, min fru.»— 337 --

Han var nästan säker på, att fru Maszko skulle vägra. Detta antagande nästan förargade honom. Han hade nämligen föresatt sig att icke allenast tala med henne om hennes man, utan en gång för alla klargöra deras personliga ställning till hvarandra. Han blef emellertid ganska öfverraskad, då den unga kvinnan till svar nöjde sig med en lätt samtyckande böjning på hufvudet. Också hon hade sin föresats. I hennes hjärta hade så mycken bitterhet, så mycket agg hopat sig, att hon nu hoppades få tillfälle att hämnas. Ensam med henne, skulle han utan tvifvel söka en förlikning. O, med hvilket hat och förakt skulle hon icke tillbakavisa honom 1 . . .

Allt under det han bjöd henne handen för att hjälpa henne upp i vagnen och medan de därefter sutto vid hvarandras sida i den trånga kupén, förblef han emellertid fullkomligt likgiltig och lugn. Utan att förlora tiden började han genast tala om Maszko . . . Var det icke ett barmhärtighetsverk att bereda henne på den stundande katastrofen och åtminstode söka mildra dess häftighet?

»Jag beundrar er mans mod, min fru,» sade han. »Ett vanligt olycksfall på vägen, och han skall inte kunna återkomma i tid för att vara närvarande vid den rättegång, af hvilken hans framtid i viss mån beror. Han måste utan tvifvel ha mycket viktiga skäl för att aflägsna sig så där; det är i alla fall att lämna bra mycket åt slumpen.»

»Inga olycksfall skola hända på vägen!» svarade fru Maszko.

Utan att låta afväpna sig af detta svar, fortsatte han emellertid och lyfte småningom den slöja, som dolde framtiden för den unga kvinnan. Han talade länge och med öfvertygelse. Vagnen stannade slutligen utanför porten till det hus där Maszkos bodde. Utan att förstå den verkliga meningen med hans ord och dessutom uppretad öf-

ver att han icke satt henne i tillfälle att få visa honom hela sin motvilja, sade hon, i det hon steg ur vagnen:

»Har ni ett personligt intresse af att på detta sätt skrämma upp mig?»

»Nej, min fru,» svarade Polaniecki, som nu ansåg stunden vara inne för en afgörande förklaring. »Mellan oss kan endast finnas ett helt och hållet opersonligt intresse: att erkänna min oförrätt; jag har mot er handlat på ett ovärdigt sätt och därför ber jag er af allt hjärta förlåta mig.»

Utan ett ord till svar gick den unga kvinnan in genom porten. Polaniecki fick aldrig veta, om detta var hatets eller glömskans tystnad.

SEXTONDE KAPITLET.

Mot slutet af november försämrades Maries hälsa på ett fruktansvärdt sätt. Så länge hon kunde, hade hon kämpat emot det onda. Nu slog det henne till marken. Hon plågades af hjärtklappning, mattighet och en sådan kraftuttömning, att hon, liksom liflös, låg på sin soffa; svindel och värk i korsryggen förvärrade ytterligare detta tillstånd. Under loppet af en vecka magrade hon till den grad, att detta väckte allvarsam oro hos läkarna, hvilka dittills betraktat hennes krämpor såsom en naturlig följd af hennes tillstånd. Den genomskinliga blekheten hos hennes ansikte antog en blåaktig färgskiftning, isynnerhet under skuggan från hennes slutna ögonlock. Då liknade hennes drag en döds. Själfva fru Bigiel, som ändå var den modigaste i hennes omgifning, förmådde icke längre dölja sin oro. Läkaren för sin del förklarade utan

ver att han icke satt henne i tillfälle att få visa honom hela sin motvilja, sade hon, i det hon steg ur vagnen:

»Har ni ett personligt intresse af att på detta sätt skrämma upp mig?»

»Nej, min fru,» svarade Polaniecki, som nu ansåg stunden vara inne för en afgörande förklaring. »Mellan oss kan endast finnas ett helt och hållet opersonligt intresse: att erkänna min oförrätt; jag har mot er handlat på ett ovärdigt sätt och därför ber jag er af allt hjärta förlåta mig.»

Utan ett ord till svar gick den unga kvinnan in genom porten. Polaniecki fick aldrig veta, om detta var hatets eller glömskans tystnad.

SEXTONDE KAPITLET.

Mot slutet af november försämrades Maries hälsa på ett fruktansvärdt sätt. Så länge hon kunde, hade hon kämpat emot det onda. Nu slog det henne till marken. Hon plågades af hjärtklappning, mattighet och en sådan kraftuttömning, att hon, liksom liflös, låg på sin soffa; svindel och värk i korsryggen förvärrade ytterligare detta tillstånd. Under loppet af en vecka magrade hon till den grad, att detta väckte allvarsam oro hos läkarna, hvilka dittills betraktat hennes krämpor såsom en naturlig följd af hennes tillstånd. Den genomskinliga blekheten hos hennes ansikte antog en blåaktig färgskiftning, isynnerhet under skuggan från hennes slutna ögonlock. Då liknade hennes drag en döds. Själfva fru Bigiel, som ändå var den modigaste i hennes omgifning, förmådde icke längre dölja sin oro. Läkaren för sin del förklarade utan

omsvep, att under dessa förhållanden den afgörande stunden syntes honom lika farlig i och för sig som

fruktansvärd till sina följder. Endast Marie själf, fastän för hvarie dag allt mera matt och svag, förlorade icke sin förtröstan.

Polaniecki däremot hade ingen förtröstanlängre. Han genomgick den smärtsammaste pröfningen i sitt lif. Alla de lidanden, alla de plågor, han hittills uthärdat, syntes honom rena småsaker i jämförelse med denna fruktansvärda ångest, som beröfvade honom hvarje hopp. Efter hans giftermål, i hans föreställningar om det äktenskapliga lifvet och i hans drömmar om framtiden hade barnet spelat förnämsta rollen; nu skulle han icke allenast afstått från ett barn, utan från alla barn, som till äfventyrs kunde födas, blott för att rädda den älskade makans lif. Hans hjärta sönderslets af medömkan, då Marie med helt svag röst gjorde honom den fråga, som hon förut så ofta gjort honom: »Stas, men om det blir en gosse?» Han hade lust att kasta sig till hennes fötter, stödja sitt hufvud mot hennes knän och ropa: »Må det gå som det vill med både flicka och gosse, bara du stannar hos mig, älskade!» Hans gamla skräckbilder återkommo på nytt, och åter greps han af fruktan. Det hopp, Maries kloka ord uppväckt i hans hjärta, nämligen att syndens våg stundom återkommer ombildad till ånger, hade slocknat. Han trodde tvärtom, att hans hustrus sjukdom just var återsvallet af det ondas våg. Huru och hvarför? Det förmådde han icke förklara för sig. Mellan fru Osnowskas och fröken Castellis fel och det straff de ledo fanns ett omedelbart samband, som han icke kunde upptäcka för Maries del. Hans vidskepliga skräck svarade honom då, att det onda sipprade in i och genomträngde lifvet på så hemlighetsfulla underjordiska vägar, att de helt och hållet undandrogo sig mänskligt öga . . . Den människa, som öfvermannas af olycka, förlorar för-— 340 --

mågan att göra riktiga slutledningar och lefva under trycket af en hotelse . . . Detta var Polanieckis öde. Han såg afgrunden till hälften öppen för sina fötter och sin egen vanmakt. . . Stundom tänkte han med blicken fäst på Maries stackars tärda ansikte: »Den är galen, som inte ser, att hon måste dö!» men lika fullt sökte han med förtviflan att i deras drag, som omgåfvo honom, läsa om också blott en skugga om hopp, och hvarje hans bloddroppe, hvarje minsta partikel i hans hjärna uppreste sig mot denna fåniga död. Han tyckte det vara en oerhörd, obegriplig orättvisa, att Marie för alltid måste sluta sina milda ögon, innan han fått bevisa henne sin gränslösa kärlek, innan han genom sin oändliga ömhet, sin oafbrutna, ständiga uppmärksamhet godtgjort henne för sin obesvärade tölpaktighet, sin egoism, sin otrohet, innan han visat henne, att hon blifvit själen i hans själ, och icke blott det mest älskade, utan också det mest vördade väsen.

Till råga på ironiens grymhet måste han dessutom visa sig lugn och full af tillförsikt hos den sjuka. Både läkarna och fru Bigiel påminde honom hvarje dag, att man framför allt icke finge skrämma Marie, och till hans marter sällade sig nu också fruktan, att hon skulle taga hans låtsade optimism för likgiltighet, att hon skulle dö i den bittra öfvertygelsen, att hon aldrig varit älskad. Hans hela skaplynne förändrades. Sömnlöhet, trötthet, den ångest, i hvilken han lefde, framkallade hos honom ett slags sjuklig öfverspändhet. Den redan verkliga faran antog sålunda i hans ögon öfverdrifna proportioner. Han tyckte, att allt hopp var ohjälpligt förloradt.

I början af december erfor Marie själf en känsla af dödsfruktan. För sin man dolde hon sina farhågor; men en dag började hon gråta i fru Bigiels närvaro. Hon saknade lifvet och sin Stas . . . Hur skulle han motstå slaget? . . . Hon— 341 --

önskade, att han skulle begråta henne mycket . . . men att han ändå icke skulle lida.

Då hennes svimningsanfall blefvo allt tätare och allt längre, hade hon mod att öppna sitt hjärta för honom. Då han en natt vakade vid hennes hufvudgärd, tog hon hans hand i sina och sade:

»Stas, jag har en bön att göra digl»

»Hvad då, min älskling?»

Hon tycktes tänka efter, som om hon tvekat att framställa sin önskan.

»Lofva mig,» sade hon slutligen, »att i alla fall, om jag skulle lämna dig . . . och det blir en gosse . . . att du skall älska honom . . . att du skall vara god emot honom ...»

Med uppbjudande af hela sin viljekraft undertryckte han de snyftningar, som tillsnörde hans strupe, och svarade

med nästan lugn röst:

»Min älskling! . . . Jag skall älska er båda, både dig och honom. Tvifla aldrig på den saken!»

Den unga kvinnan ville föra hans hand till sina läppar, men förmådde det icke . . . och log i stället tacksamt mot honom.

»Ännu en bön,» sade hon efter en stunds tystnad. »Jag ber dig, blif inte förskräckt, tro inte, att jag anser någon fara förefinnas . . . nej, visst inte . . . men jag skulle ändå vilja, jag skulle vilja bikta mig.»

Polaniecki genomilades af en rysning från hjässan till fotabjället.

»Det är bra, mitt barn,» sade han med sloc-nad stämma.

Hon påminde sig de ord, hvilka förr tyckts behaga honom, och, liksom för att visa honom, att det endast vore fråga om att uppfylla en vanlig religiös plikt, upprepade hon, denna gång med ett nästan gladt småleende:

»Stasl Gudstjänst! Ser du!»

Följande dag biktade hon sig. Stas var så säker på att se sig förlora henne, att han förvå-

nådes öfver, att hon ännu var vid lif. Mot slutet af dagen inträdde emellertid en märkbar förbätt-ring.

Han vågade inte öppna sin själ för hoppet. Men hon kände sig starkare; hon kunde andas fritt och obehindradt. Vid midnatt började den vanliga striden, då Marie fordrade, att Stas skulle taga sig litet hvila. Först nekade han göra detta, men gaf slutligen vika.

Såsom han gjorde hvarje natt, så satte han sig äfven denna gång i en länstol vid dörren i nästa rum, lyssnande med uppmärksamt öra och färdig att resa sig vid minsta hviskning. Denna gång öfvermannades han likväl af tröttheten. På tio dagar hade han icke varit afklädd; kaffe utan grädde och orons feber upprätthöllo hans krafter.

Slutligen besegrades han af tröttheten, kraftuttömningen och så många nätters sömnlöshet. Han föll i en blytung oemotståndlig sömn, en sömn utan drömmar, i hvilken verkligheten och världen försvunno ... i hvilken själfva lifvet syntes tillin-tetgjordt.

Han vaknade först på morgonen vid att man bultade på dörren.

»Herr Stanislas!»

Han igenkände fru Bigiels röst.

Med ens var han på benen, och minnet återkom. Han skyndade till sin hustrus sängkammare . . . Han såg gardinerna tilldragna kring Maries säng... »Min Gud!» och benen vägrade honom sin tjänst.

»Hvad!... Hvad har händt?» mumlade han, krithvit om läpparna.

Då svarade fru Bigiel honom lika sakta, litet flämtande:

»Ni har en son ...»

Och hon lade fingret pä sina läppar.

SJUTTONDE KAPITLET.

Ännu återstodo flera pröfningens dagar, som måste genomlefvas. Den unga moders kraftuttömning var så stor, att hennes lif tycktes flämta som en låga. Skulle den slockna, skulle den åter uppflamma? Det kunde ingen säga . . . Stundom skulle man trott, att denna sista gnista vore på väg att dö . . . Omsider kommo ungdomen och den tröst, som födelsen af ett barn alltid medför åt organismen, vågskålen att luta åt lifvets sida. Efter en lång sömn vaknade den sjuka en morgon stärkt och uthvilad.

Den gamle läkaren, som vårdade henne, ville förvissa sig om, att den förbättring, han fann, icke vore en gäckbild, och fordrade för den skull en ny rådplägning med den ämbetsbroder, som biträdt honom under krisens farligaste timmar. Polaniecki skyndade själf ut för att hämta honom. Han förlorade halfva dagen med att söka honom ur

hus i hus. Hans tankar förvirrades, ty också han vågade icke ännu hoppas alltför mycket. Slutligen fick han tag i läkaren. Redan i förmaket lugnades han emellertid af anblicken af fru Bigiel, som kom emot honom med tårfyllda Ögon, men strålande ansikte.

»Hon mår afgjordt bättre! ...»

Den förträffliga kvinnan förmådde icke säga mera, så öfverväldigad blef hon af sinnesrörelsen.

Polaniecki lyssnade till henne med vidöppna ögon och alldeles blek. Slutligen återtog hon leende under sina tårar:

»Vet ni, hon har bedt att få litet att äta . .. Och så hon log mot den lille! ... En verklig åter-uppståndelse . . . Gud vare lofvad! Gud vare lofvad!»

I sin hänförelse omfamnade hon Polaniecki, som förde denna oförlikneliga väninnas hand till— 344 --

sina läppar och länge höll den tryckt mot dem, medan han darrade i alla lemmar. Hans glädje gaf sig tillkänna genom klagande suckar, som frampressades ur detta bröst, hvari under så långa dagar så mycken ångest och dödsfruktan samlat sig.

Under tiden undersökte de båda läkarna den sjuka. Då de efter sin rådplägning kommo ut, logo deras ansikten. På Polanieckis feberaktiga frågor gaf den gamle husläkaren, en tvärvigg med glasögon och hjärta af guld, det snäsiga svaret:

»Hur hon mår? . . . Hur hon skall må? . . . Tacka Gud! ... Det är allt!»

Polaniecki tackade också Gad. Äfven om han icke varit troende, skulle han ändå gjort det, med ett hjärta, som öfverflödade af tårar och tacksamhet; han skulle ha tackat den gode Guden, som haft förbarmande med honom och tillåtit, att syndens återsvall kommit i form af ånger, af sorg, af marter — men icke i dödens gestalt.

Nu först inträdde han på tåspetsarna i sin hustrus rum. Marie gaf honom en af dessa blickar, i hvilka hälsan och lifsglädjen redan återföddes.

»Ser du, Stas, jag mår bättre,» sade hon.

»Ja, älskade,» svarade han sakta, »du mår bättre. Du skall nu bli alldeles bra!»

Han satte sig tyst bredvid henne. Han erfor liksom fruktan att skrämma de goda utsikterna. Men lyckan, kärleken öfverflödade i hans själ. Han lutade sig öfver henne, omfattade hennes knän med sina armar, stödde sitt hufvud mot dem och förblef länge orörlig i denna ställning.

Så försvagad och utmattad hon än var, log hon strålande mot honom. Hon insvepte honom med sin ömma blick och pekade därpå med sitt afmagrade och genomskinliga finger på honom åt fru Bigiel:

»Han älskar!» mumlade hon.

Dagen därpå vaknade hon vid full besinning,— 345 --

och hvarje timme tycktes medföra en förbättring och nya krafter. Snart var det icke ett blott tillfrisknande, utan en ny blomstring, en hänförande återkomst af våren, som efterträdde vintern. Själfva doktorn syntes öfverraskad.

Den varelse, som återföds till världen efter en svår sjukdom, genomgår på visst sätt barndomens och den första ungomens alla skeden, blott med den skillnaden, att de forna åren numera endast motsvara veckor, ja dagar. Denna företeelse upprepades hos Marie. Fru Bigiel, som först kallade henne »lillan», påstod, att »lillan» blef en liten flicka; och därpå framträdde hos den lilla flickan de första tecknen till behagsjuka. Då man nu kammade Maries hår, fordrade hon, att man lämnade henne en spegel. Med mycken uppmärksamhet rådfrågade hon denna för att se, om fru Bi-giels förutsägelse förverkligades: »Hade hon blifvit vackrare?» Under de första dagarna lämnade spegeln intet tillfredsställande svar, men snart log den mot henne och visade sig tillmötesgående. Hon speglade sin bländande hy, sina klara ögon, sin förtjusande mun, sitt mörka hår, sitt intagande ansiktsuttryck, med ett ord allt, som hon fann värdt att se och beundra.

Herr Stas, som fullkomligt gjorde sig reda för denna underbara förvandling, var också alldeles yr af kärlek. Han icke allenast tillbad henne som sin hustru och ledsagarinna, utan var henne innerligt tacksam för att hon icke dog. Han bemödade sig på allt sätt att förutse och förekomma hennes minsta önskningar. Marie skulle aldrig kunnat tro, att hon till den grad skulle bli medelpunkten i hans lif, hans ögonsten, själen i hans tankar, driffjädern i alla hans handlingar. Med detta hälsans återvinnande inträngde i deras boning en lycka och en glädje, som hittills varit okända.

Det är sant, att den nye världsborgaren Po-— 346 --

laniecki hade en stor del i denna lycka och denna glädje. I trots af Maries invändningar hade man anförtrott honom åt en amma, en ung och full-saftig hustru från Masovien, och häraf kunde den unge världsborgaren endast ha gagn. För öfrigt var Polaniecki junior en personlighet, som allt ifrån sitt inträde i världen visade de mest despotiska känslor och tycken. Hela huset tillhörde honom, han frågade icke efter någon och tänkte endast på att tillfredsställa sina behof och sina nöjen. I enlighet med denna regel för sitt uppförande, ägnade han sina sällsynta fria stunder åt öfningen af sina lungor medels så gälla skrik, som hans tillvaros morgonrodnad ännu förmådde uthärda. Då bar man honom merendels till Marie, och genast började oändliga öfverläggningar. Man undersökte utförligt och noggrant hans intellektuella och fysiska egenskaper äfvensom hans slående likhet med hans dagars upphof. På detta sätt fann man, att han ärft sin mors vackra näsa. Den masoviska ammans anmärkning, att den lille redan såg ut som »en otäck karl», ogillades med rörande enhällighet. I stället fann man, att Polaniecki junior hade ett oemotståndligt leende, att han skulle bli mörk, högväxt, smidig, liflig och begåfvad med ett utomordentligt minne.

Fru Bigiel meddelade till och med en dag de lyckliga föräldrarna en beundransvärd upptäckt, som hon gjort.

»Tänk bara,» sade hon, »han har bredt ut alla fem fingrarna på sin lilla hand, alldeles som om han räknat dem. Han skall bli en stor matematiker!»

Och med största allvar svarade Marie:

»Det har han ärft efter sin far.»

Polaniecki senior betraktade emellertid nykomlingen med en öfverraskning, som icke var alldeles fri från misstroende. Han hade lifligt önskat en flicka och inbillat sig, att all den ömhet han erfor— 347 --

inom sig endast kunde ägnas ett barn af det svaga könet. I hans tankar måste en gosse ovillkorligen likna en grof bängel. Föga fattades, att han icke också försett honom med mustascher. Omärkligt öfvertygade han sig emellertid vid anblicken af den lilla gestalten, som sof i sina lindor, att herr Polaniecki junior, i stället för att likna en grof bängel, endast var en stackars liten varelse, värd medömkan. O, så liten, så svag, så värnlös, att han hade lika stort behof af omvårdnad, och kärlek som den spädaste lilla flicka. Men då greps han af djup rörelse . . . och från den dagen sökte han till och med taga honom i sina armar för att bära honom till Marie, och med hvilka onödiga försiktighetsmått, hvilken tafatthet sedan! Marie och fru Bigiel skrattade, så tårarna kommo i ögonen på dem. Till och med amman skrattade; men då kände Polaniecki senior sig sårad i sin dubbla värdighet af husbonde och far.

ADERTONDE KAPITLET.

Några dagar efter lille Stas' dop uppsökte Swirski Polaniecki på hans kontor. Han ville anförtro honom några angelägenheter, som lågo honom mycket om hjärtat. Polaniecki, som slutat sin bref skrifning, stod just i begrepp att gå ut.

»Jag skall inte uppehålla er,» sade målaren. »Om ni vill, kunna vi språka på gatan. Belysningen är för öfrigt i dag så skarp, att jag omöjligt kan arbeta. Jag skall för den skull passa på och följa er till er port.»

»Tyvärr har jag inte mycken tid; min hustru och jag skola äta middag hos Bigiels. Hon måste — 347 --

inom sig endast kunde ägnas ett barn af det svaga könet. I hans tankar måste en gosse ovillkorligen likna en grof

bängel. Föga fattades, att han icke också försett honom med mustascher. Omärkligt öfvertygade han sig emellertid vid anblicken af den lilla gestalten, som sof i sina lindor, att herr Polaniecki junior, i stället för att likna en grof bängel, endast var en stackars liten varelse, värd medömkan. O, så liten, så svag, så värnlös, att han hade lika stort behof af omvårdnad, och kärlek som den spädaste lilla flicka. Men då greps han af djup rörelse . . . och från den dagen sökte han till och med taga honom i sina armar för att bära honom till Marie, och med hvilka onödiga försiktighetsmått, hvilken tafatthet sedan! Marie och fru Bigiel skrattade, så tårarna kommo i ögonen på dem. Till och med amman skrattade; men då kände Polaniecki senior sig sårad i sin dubbla värdighet af husbonde och far.

ADERTONDE KAPITLET.

Några dagar efter lille Stas' dop uppsökte Swirski Polaniecki på hans kontor. Han ville anförtro honom några angelägenheter, som lågo honom mycket om hjärtat. Polaniecki, som slutat sin bref skrifning, stod just i begrepp att gå ut.

»Jag skall inte uppehålla er,» sade målaren. »Om ni vill, kunna vi språka på gatan. Belysningen är för öfrigt i dag så skarp, att jag omöjligt kan arbeta. Jag skall för den skull passa på och följa er till er port.»

»Tyvärr har jag inte mycken tid; min hustru och jag skola äta middag hos Bigiels. Hon måste— 348 --

redan vara i ordning; men en halftimme kan jag alltid offra.»

»Er hustru är således åter frisk?»

»Ja, då; frisk som ett vinterny!»

»Och den unge mannen?»

»Den unge mannen med!»

»Lyckliga människa! Om jag hade en dylik kurre hemma, för att inte tala om en sådan hustru, vet jag sannerligen inte hvad jag kunde falla på för galenskaper i min glädje!»

»Ni kan inte heller föreställa er, huru den där bytingen fångat mitt hjärta. Han bemäktigar sig det för hvarje dag allt mer. . . Jag skulle sannerligen aldrig kunnat tro det; jag måste nämligen säga, att jag helst önskade en flicka.»

»En flicka kommer nog i sin ordning. Allt har sin tid . . . Men låt oss gå, eftersom ni har brådtom.»

Polaniecki tog på sig sin päls. Dagen var kall, men strålande vacker. Öfverallt omkring dem hördes bjällrornas klang, och slädarna ilade förbi och om hvarandra. De förbigående hade rockkragarna uppslagna och nedisadt skägg, medan andedräkten stod som en rök ur deras mun.

»En härlig dag,» sade Polaniecki. »Jag är för Maries skull glad, att det är så vackert!»

»Glädjen råder i er själ, och därför tycker ni, att allt är vackert,» återtog målaren, i det han stack sin arm under Polanieckis.

Därpå släppte han den plötsligt, ställde sig midt framför honom och sade nästan utmanande:

»Vet ni bara, att ni gift er med stadens vackraste kvinna? Det säger jag er!»

Därmed slog han sig omväxlande med båda händerna för sitt bröst, liksom ville ban riktigt inskärpa, att det var han, Swirski, som talade på detta sätt.

»Ja, visst!» svarade Polaniecki leende, »och— 349 --

med den bästa, den klokaste! Men låt oss gå, det är smällkallt!»

De gingo några sekunder tysta. Därpå frågade Polaniecki målaren, hvart han tänkte resa.

»Jag skall först stanna några veckor i Firenze,» svarade målaren, »ty där håller jag på med en tafla. Jag längtar efter ljus . . . efter San Miniatos hänförande ljus! Jag har brådt att få återse Gi-nevra Benci, min forna flamma; ni

kommer väl ihåg Rucellais kapell i Santa Maria Novella? Därifrån reser jag till Rom. Jag ville just tala med er om min resa. Zawilowski kom till mig i morgse. Han föreslår att få följa mig.»

»Jaså,» inföll Polaniecki, »och ni biföll hans begäran?»

»Jag hade inte hjärta att afslå .. . ehuru han, vare det sagdt oss emellan, blir bra tråkig. Ni känner den vänskap jag hyser för honom, det deltagande jag alltid visat honom, ja, det kostar på mig att säga det. . . men han tråkar alldeles ut en stackare. Det kan inte bestridas, att han förändrat sig oerhördt! Jag har jämfört honom med en dyrbar, men sinkad vas; och så är det! Han berättar nu för hvem, som vill höra det, att han skall återtaga sitt arbete, men den olycklige börjar tvifla på sig själf. Han grämer sig. Jag vet, att han grämer sig!»

»Det skulle vara en oerhörd olycka,» svarade Polaniecki, »inte allenast för honom, utan också för fröken Helena. Om ni visste, hvad hon skulle bli förtviflad, om han möjligen förlorade sin talang!»

»Ja, det skulle vara en stor olycka,» instämde Swirski.

I detta ögonblick varseblefvo de Osnowski. Annettes olycklige make kom ut ur en frukthandel med en påse i handen.

»Se bara . . . där är Osnowski!» inföll målaren.

Under hans pälsmössa syntes verkligen ett— 350 --

magert, gult ansikte, som åldrats minst ett tiotal år. Pälsen hängde som en säck kring honom. Vid åsynen af de båda vännerna tycktes han förlägen. Han tvekade ett ögonblick. Skulle han gå utan att låtsa se dem?

Trottoarerna voro emellertid nästan öde, och blott några steg skilde dem. Med ett plötsligt beslut vände han sig för den skull emot dem och tilltalade dem med feberaktig häftighet och hög röst, som om han velat förbrylla dem och förmå dem glömma hvad alla tre tänkte på.

»God dag! Det kan man kalla en lycklig slump! Jag är begrafven på landet och kommer blott sällan till staden. Jag har varit i frukthandeln; man har föreskrifvit mig en drufkur . . . Men de drufvor, som komma hit i lådor, smaka sågspån. De här skola kanske vara bättre. Så kallt det är, eller hur? På landet ha vi två fots snö.»

De fortsatte sin väg tillsammans utan att kunna frigöra sig från den förlägenhet, som plågade dem alla tre.

»Ni tänker resa till Egypten, efter hvad jag hört?» frågade Polaniecki.

»Ja, det är ett gammalt förslag . . . som jag ändtligen tänker förverkliga. Vintern på landet, och alldeles ensam till på köpet . . . det är inte roligt!»

Han tystnade tvärt, då han märkte, att han vågat sig ut på glanskis.

De gingo tysta ett stycke med den pinsamma känsla, som man erfar för hvarje gång man efter tyst öfverenakommelse talar om likgiltiga och obetydliga ämnen för att undvika andra viktigare och smärtsamma, som undanskjutas i hjärtats bakgrund. Osnowski skulle velat taga afsked; men världsmänniskorna äro slafvar under formen och söka på allt sätt rädda skenet till och med under de bittraste sorger. Han sökte för den skull ett enkelt— 351 --

och naturligt skäl. Som intet dylikt föll honom in, försvårades endast deras ömsesidiga förlägenhet. Slutligen skildes han från sina följeslagare liksom en man, som icke längre förmår härda ut. Men i sista ögonblicket greps han af blygsel och återvände till dem. Denna komedi syntes honom outhärdlig . . . Han hade fått nog af den. Nej, ingen hemlighetsfullhet längre. Den omsorg, med hvilken han sökt undvika hvarje hänsyftning på sin olycka, var blott feghet. Hans ansikte vittnade om hans smärta. .. och med sin andfådda, afbrutna röst sade han, i det han oupphörligt drog efter andan;

»Mina herrar, jag ber er förlåta mig, att jag ytterligare uppehåller er. Men som ni vet, har jag skilt mig från min hustru. Jag ser intet skäl, hvarför jag skulle dölja det för er. Dessutom vill jag förklara . . . att detta varit mitt fel, det vill säga, skett med min egen vilja . . . och att min hustru inte har . . . absolut inte har ...»

Men hans röst kväfdes, han förmådde icke säga mera. Han hade velat anklaga sig själf och insåg huru förtvifladt orimlig denna osanning var. Meningslösa ord, som hvarken pliktkänsla eller umgänges* och sällskapshänsyn skulle kunna motivera eller rättfärdiga.

Då aflägsnade han sig förtviflad med sina drufvor och hela tyngden af sin olycka.

Swirski och Polaniecki fortsatte sin väg under intrycket af denna händelse.

»Sannerligen, gör det mig inte riktigt ondt om honom!» sade slutligen Polaniecki.

Och målaren tillade:

»Jag tror, att det bästa man kunde önska honom vore att få dö!»

»Och ändå, om någon finnes, som inte förtjänar denna olycka, så är det han.»

»Ja visst,» återtog Swirski. »För hvar gång jag tänker på honom, ser jag honom kyssande sin— 352 --

hustrus händer. Detta var hans ständiga sysselsättning. Man skulle inte kunnat tänka sig honom annorlunda.»

Därpå tillade han efter en stund:

»Må fan ta den där fru Annette. Fröken Helena har väl sagt er, att man inte bör förtvifla om en själ . . . Det är detsamma, men måtte i alla fall fan ta den där själen!»

Polaniecki återtog:

»Det fanns måhända ingen mera tillbedd kvinna i världen.»

»Nå!» återtog målaren harmset... »För att taga kvinnorna i allmänhet ...»

Han fullbordade icke meningen; i det han lade sitt handskbeklädda finger på sina läppar, sade han:

»Se så! Åter den gamla vanan. Jag hade ändå svurit på att inte mera döma kvinnorna i klump!»

Men Polaniecki fäste ingen uppmärksamhet vid målarens bedyranden, utan återtog:

»Han tillbad henne . . . och man kan sannerligen inte fatta, hur han hädanefter skall kunna lefva henne förutan.»

»Han är så illa tvungen!» sade Swirski.

Det var sant. Osnoswski var tvungen att lefva utan sin Annette, men han kunde icke finna sig i sitt öde. På Pritylow, i Warschau, där vid hvarje steg allt påminde om henne, blef lifvet outhärdligt för honom. En månad efteråt lämnade han landet. Opasslig vid sin afresa, förkylde han sig på vägen och måste lägga sig till sängs i Wien. Förkylningen urartade till en häftig feber. Den sjuke förlorade sansen. Ensam i ett vanligt hotellrum, beroende af främmande läkares välvilja, ett rof för febern, som brände hans hjärna och förvirrade hans tankar, tyckte han sig vid sin hufvudgärd se ett ett ansikte — det käraste ansikte i världen, alltjämt lika innerligt älskadt. Han såg det äfven sedan han återfått sansen . . . men han var så svag,— 353 --

att han icke förmådde röra sig eller tala eller ens samla och ordna sina tankar.

Därpå försvann synen.

Han började förhöra barmhärtighetssystrarna, som detta älskade ansikte sannolikt skickat till honom. Systrarna skötte honom omsorgsfullt, men han förtärdes af saknad.

NITTONDE KAPITLET.

Efter målarens och skaldens afresa lefde Polanieckis alldeles för sig självfva och sågo knappt någon utom makarna Bigiel, fru Emilia och professorn. Men denna lilla krets förslog fullkomligt, och ändå lyckligare voro de, då de befunno sig på tu man hand.

Enformigheten i denna molnfria husliga lycka erhöll för öfrigt alldeles tillräcklig omväxling af de små nyheter, fru Bigiel hörde ute i staden och meddelade. På detta sätt fick Polanieckis veta, att Osnowski slutligen

förverkligat sin dröm att resa till Egypten; han hade företagit denna resa, men icke ensam, utan i sällskap med sin Annette, i hvilken han tycktes vara mera förälskad än någonsin. Kresowski — som varit vittne i duellen mellan Gatowski och Maszko — hade träffat dem i Trieste och berättade småleende, att fru Osnowska hade en »ödmjuk botgörares» uppsyn, men, såsom en person, hvilken af erfarenhet visste, huru olyckan förkrossar själarna och huru uppriktig ångern kunde vara, svarade Polaniecki med öfvertygelse, att från den stund som Osnowski förlåtit sin hustru, hade ingen rätt att visa sig strängare mot henne än han.

Kort därefter hörde de en annan nyhet, som var ännu mera öfverraskande och till den grad 23. — Familjen Polaniecki. — 353 --

att han icke förmådde röra sig eller tala eller ens samla och ordna sina tankar.

Därpå försvann synen.

Han började förhöra barmhärtighetssystrarna, som detta älskade ansikte sannolikt skickat till honom. Systrarna skötte honom omsorgsfullt, men han förtärdes af saknad.

NITTONDE KAPITLET.

Efter målarens och skaldens afresa lefde Polanieckis alldeles för sig själfva och sågo knappt någon utom makarna Bigiel, fru Emilia och professorn. Men denna lilla krets förslog fullkomligt, och ändå lyckligare voro de, då de befunno sig på tu man hand.

Enformigheten i denna molnfria husliga lycka erhöll för öfrigt alldeles tillräcklig omväxling af de små nyheter, fru Bigiel hörde ute i staden och meddelade. På detta sätt fick Polanieckis veta, att Osnowski slutligen förverkligat sin dröm att resa till Egypten; han hade företagit denna resa, men icke ensam, utan i sällskap med sin Annette, i hvilken han tycktes vara mera förälskad än någonsin. Kresowski — som varit vittne i duellen mellan Gatowski och Maszko — hade träffat dem i Trieste och berättade småleende, att fru Osnowska hade en »ödmjuk botgörares» uppsyn, men, såsom en person, hvilken af erfarenhet visste, huru olyckan förkrossar själarna och huru uppriktig ångern kunde vara, svarade Polaniecki med öfvertygelse, att från den stund som Osnowski förlåtit sin hustru, hade ingen rätt att visa sig strängare mot henne än han.

Kort därefter hörde de en annan nyhet, som var ännu mera öfverraskande och till den grad 23. — Familjen Polaniecki.— 354 --

osannolik, att den blef föremål för hela stadens betraktelser. Målaren Swirski, sades det, hade friat till fröken Castelli och fått hennes ja. Deras bröllopp skulle firas i Rom strax efter påsk. Marie kände sig så upprörd häröfver, att hon förmådde Stas att direkt skrifva till målaren. Svaret kom tio dagar därefter. En morgon inträdde Polaniecki i sin hustrus rum med ett bref i handen. »Det är från Rom!» sade han, och den eljest så allvarliga fru Polaniecka skyndade mot honom, röd ända ut i sina fina örsnibbar af nyfikenhet. Med tinning vid tinniug läste de följande:

»Om det är sant? Nej, min bäste vän, det är icke sant! Men för att ni väl skall förstå, hvarför det icke kunnat och aldrig skall kunna vara sant, måste jag tala med er om Zawilowski. Han kom hit för knappt tre dagar sedan —jag hade bedt honom förlänga sin vistelse i Firenze och därpå besöka Siena, Parma och framför allt Ravenna. Nu skickar jag honom till Grekland, och i morgon afreser han till Brindisi. På senaste tiden har han icke lämnat mig från morgon till kväll. Jag såg nog, att något plågade honom. I går förde jag för den skull också samtalet på den brännande marken och frågade honom, om han icke förde med sig ett halft dussin sonetter. Men kan ni tänka er hvad som hände? Först svarade han mycket blek, att han ännu icke skrifvit något . .. men det skulle nog komma, hvarpå han plötsligt kastar sin hatt på golfvet och börjar snyfta, o! snyfta som ett litet barn. Jag har aldrig varit vittne till en sådan smärta. Han vred sig formligen mellan mina händer, i det han upprepade, att ingenting mera funnes hos honom, att han aldrig mera skulle skrifva en vers, att han hundra gånger hellre sett att fröken Helena låtit honom dö . . . Detta är hvad som försiggår inom honom, detta är hvad han lider, medan folk pratar, att han upphört att skrifva, därför att han blifvit— 355 --

rik!.. Ja, det är obotligt! De ha dödat honom, den stackars gossen; de ha kväft hans hjärta, hans snille, de ha släckt en stor låga, en härd, som kunnat upplysa och värma tusende och åter tusende själar. Ser ni, detta kan jag aldrig förlåta dem! Må Gud ta fröken Castelli i sitt nådiga hägn, men detta skall jag aldrig kunna glömma! Man har ingen rätt att tillgifva andra än sina egna oförrätter, men icke andras. Det skulle verkligen vara alltför bekvämt! Detta är allt hvad jag kan säga er om den här saken; resten vet ni.

Det skvaller, som kommit till era öron, har sin grund däri, att man på senaste tiden verkligen några gånger sett mig i sällskap med dessa damer. Fru Bronicz skref först till mig, och då jag sedermera gjorde dem ett besök, började fröken Castelli, i stället för att söka undanflykter, i min närvaro anklaga sig själf. Jag tillstår, att hon rörde mitt hjärta. Man må säga hvad man vill, men jag finner ändå, att ett fel, som erkännes, redan är ett uppvaknande till heder, ett visst mod, en början till återgång, ett ångerns skri, hvilket, om det också icke försonar felet, åtminstone upprättar själen. Betänk också, att de verkligen äro mycket olyckliga. Har jag icke sett, med hvilken tvekan de närma sig personer, ovissa om det mottagande de skola erhålla, åtminstone af dem, hvilka ha mod att stå för sina åsikter? En sådan bitterhet har samlat sig hos dem, att de nu förebrå hvarandra; sannerligen ingen afundsvärd belägenhet. Man tillhör ännu, så att säga, stora världen och släpar allestädes efter sig, liksom en kanonkula, ett äfventyr, som väckt allmänt uppseende. Jag har till och med medlidande med fru Bronicz. Hon sargar den stackars världens öron, liksom med en borr, med sina lögner; men hennes öfverdrifna kärlek till systerdottern inger henne dem.

Skall jag väl ha mod att besöka dem, sedan jag varit vittne till Ignatius' hiskliga förtviflan?— 356 --

Det vet jag icke. Jag ångrar emellertid icke mina föregående besök. Människorna skola prata, sedan skola de tröttna, och om ett år, om Gud låter mig lefva, skola de varsebli, att de endast pratat dumheter.

För öfrigt tror jag, att Gud är starkare än det mänskliga färdärfvet eller den mänskliga elakheten och på samma gång oändligt barmhärtig. Jag tror nu till och med på en Osnowskas återlösning. Detta är måhända höjden af enfald, men stundom tycker jag, att det icke finnes några absolut dåliga själar! Som ni ser, har något rört sig till och med i en fru Annettes inre. eftersom hon skyndat att vårda sin man under hans sjukdom . . . O, de kvinnorna! De ha till den grad vändt upp och ned på alla mina tankar och föreställningar, att jag snart skall bli alldeles oförmögen att bedöma icke allenast dem själfva, utan att i allmänhet uttala ett omdöme alls om hvad det än må vara!»

Målaren gjorde sig därpå underrättad om huru den lille världsborgaren Stas mådde och slutade sitt bref med hjärtliga försäkringar om vänskap och med löfte att återkomma med vårens första solsken.

TJUGONDE KAPITLET.

Våren kom i själfva verket hastigt och tidigt. I slutet af mars och under de första dagarna af april var Polaniecki åter ofta borta. Han var till och med några dagar hemifrån. Både han och Bigiel syntes så upptagna, att de stundom stannade till sent på kvällarna på kontoret. Den goda fru Bigiel antog, att de förberedde något företag i vid- — 356 --

Det vet jag icke. Jag ångrar emellertid icke mina föregående besök. Människorna skola prata, sedan skola de tröttna, och om ett år, om Gud låter mig lefva, skola de varsebli, att de endast pratat dumheter.

För öfrigt tror jag, att Gud är starkare än det mänskliga färdärfvet eller den mänskliga elakheten och på samma gång oändligt barmhärtig. Jag tror nu till och med på en Osnowskas återlösning. Detta är måhända höjden af enfald, men stundom tycker jag, att det icke finnes några absolut dåliga själar! Som ni ser, har något rört sig till och med i en fru Annettes inre. eftersom hon skyndat att vårda sin man under hans sjukdom . . . O, de kvinnorna! De ha till den grad vändt upp och ned på alla mina tankar och föreställningar, att jag snart skall bli alldeles oförmögen att bedöma icke allenast dem själfva, utan att i allmänhet uttala ett omdöme alls om hvad det än må vara!»

Målaren gjorde sig därpå underrättad om huru den lille världsborgaren Stas mådde och slutade sitt bref med hjärtliga försäkringar om vänskap och med löfte att återkomma med vårens första solsken.

TJUGONDE KAPITLET.

Våren kom i själfva verket hastigt och tidigt. I slutet af mars och under de första dagarna af april var Polaniecki åter ofta borta. Han var till och med några dagar hemifrån. Både han och Bigiel syntes så upptagna, att de stundom stannade till sent på kvällarna på kontoret. Den goda fru Bigiel antog, att de förberedde något företag i vid-— 357 --

sträckt skala. Hon undrade endast öfver sin makes envisa tystnad, enär han eljest hade för vana att inviga henne i alla affärer, rådfråga henne och plägade tänka högt i hennes närvaro. Det undgick icke heller Marie, att Stas tydligen syntes mycket upptagen. Han visade sig visserligen ändå ömmare än vanligt, men den unga kvinnan märkte, att han i alla samtal med henne, i sina smekningar dolde en tanke, som helt och hållet tog honom i anspråk och från hvilken han icke ett ögonblick förmådde lösslita sig. Under första dagarna af maj ökades denna tankfullhet, denna sinnesfrånvaro till ett rent af feberaktigt tillstånd, som slutligen började oroa Marie. Hon undrade, om hon icke borde tillfråga sin make, men fruktan att synas nyfiken afhöll henne, och därför beslöt hon att vänta. Ett tillfälle skulle nog erbjuda sig, och kanske skulle han själf, ehuru indirekt, göra några antydningar om sitt förehafvande.

Detta tillfälle lät icke heller vänta på sig. En dag återkom Stas tidigare än vanligt från kontoret med ett så lugnadt och förnöjdt, ehuru allvarsamt och tankfullt ansikte, att hon vid första anblicken icke kunde afhålla sig från att fråga honom :

»Något angenämt måste ha händt dig, min vän?»

Han satte sig hos henne och utan att besvara hennes fråga, sade han med en sällsam röst, som skälfde af rörelse :

»Se bara, så vackert vädret är! Vet du, hvad jag tänkt på under alla dessa dagar? . . . Det skulle vara bäst för din hälsas och för den lilles skull att så snart som möjligt lämna staden.»

»Är Byczinek fortfarande att hyra?» inföll hon.

»Byczinek är såldt.»

Därpå tog han sin hustrus båda händer och, i det han betraktade henne med outsäglig kärlek, sade han:

»Hör mig, älskling; jag har en nyhet att med-— 358 --

dela dig ... en nyhet, som utan tvifvel skall glädja dig mycket, men lofva mig att inte ta alltför häftigt vid dig.»

»Nej, Stas . . . Hvad är det?»

»Ser dn, mitt barn, Maszko har rymt. Han har lämnat efter sig mera skulder än tillgångar. Hans fordringsägare ha kastat sig öfver hvad de kunnat . . . Allt har sålts på auktion . . . Men då, ser du, har jag .. . men sök nu framför allt bara vara lugn . . . har jag återköpt Krzemien; jag har köpt det åt dig! ...»

Marie höll sina blickar fästa på honom; hennes ögonlock darrade; hon trodde icke sina öron . . . Men nej, hon hade hört rätt. . . Han var själf så rörd, att han icke tänkte på att skämta . . . Tårar droppade från hennes ögonhår, och plötsligt slog hon sina båda armar om hans hals.

»Stas, o Stas!» mumlade hon.

Hon kunde icke finna andra ord. Men i detta enda namn inneslötos både hennes tacksamhet och hennes stora kärlek och kvinnliga beundran för den man, som alltid nådde sitt mål. Polaniecki förstod henne, och i känslan af en omätligt lycka, som han aldrig dittills erfarit, sade han, i det han tryckte henne till sitt bröst:

»Jag visste, att det skulle göra dig glad . . . Gud är mitt vittne, att jag inte har någon större glädje än att se dig lycklig ... Jag mindes din saknad; du kunde inte trösta dig öfver förlusten af Krzemien. Man har gjort dig ondt, älskade . . . och därför att jag kunde godtgöra denna oförrätt, har jag handlat enligt mitt hjärta och samvete. . . Det betyder ingenting! Om jag också köpte tio Krzemien, skulle jag ändå aldrig kunna vedergälla allt, som jag har dig att tacka för; jag skulle ändå aldrig vara värd min kära Marie.»

»Min älskade Stas! Jag vet nog, att du gjort det för min skull .. . Men skall inte detta bli till besvär i din affär?»— 359 --

»I min affär? Tror du kanske, att jag låtit skinna mig? A nej! Jag har köpt egendomen för mycket godt pris, mycket godt till och med . . . Bigiel, som ändå är räddhågad som få, erkänner, att det är en utmärkt affär . . . För öfrigt fortgår ju vår firma som förut. Nej, älskade vän, frukta intet; vi skola visst inte möta fattigdomen på Krzemien, men kunna lefva fria och utan bekymmer . . . Vi skola ha medel att uppbruka och draga fördel af vår egendom . . . Och vet dessutom, älskling, att om ditt kära Krzemien i denna dag försvunne från jorden, skulle det ändå vara tillräckligt för vår lille Stas och oss själfva, för att kunna lefva rikligt och bekvämt.»

»O!» inföll Marie och betraktade honom, såsom hon ofelbart skulle ha betraktat Napoleon eller hvarje annan eröfrare af samma slag, »jag tviflar inte på, att du genomför allt hvad du föresätter dig! Men det hindrar inte, att du köpt Krzemien endast för mig!»

»Ja visst, det har skett för din skull! Eftersom din mor hvilar där, eftersom jag älskar dig, eftersom du älskade ditt Krzemien .. . och det är du, min älskling, som omvändt mig och lärt mig fatta kärlek till jorden Jag minnes ännu hvad du sade mig i detta ämne i Venedig, då Maszko ville sälja egendomen till Bukacki. Du kan inte föreställa dig, huru djupt jag känner ditt inflytande. Du säger stundom ord. . . stundom ser det ut, som om de halkade af mig. . . men de stanna inom mig, genomtränga min själ och före-stafva mig sedan i ett visst ögonblick mina beslut och förmå mig att handla. Så har det gått denna gång . .

Han tog hennes händer, drog henne åter till sig och höljde hennes panna, hennes läppar och hennes ögon med kyssar. I sin tacksamhet ville hon böja sig ned och trycka sina läppar mot hans hand, men han drog hastigt undan handen, och— 360 --

därpå började de förfölja hvarandra som två barn, medan de sade hvarandra ord, som gingo från hjärtat, så goda, så ömma, så klara och lysande som solstrålar . . . Marie hade sådan ifver att begifva sig till Krzemien, att hon förklarade sig icke kunna stanna ett ögonblick längre i staden. Stas hotade henne. Hon gjorde honom svartsjuk... svartsjuk på Krzemien; han skulle åter sälja det.

»Nej, nej! Du skall inte åter sälja det!» sade hon och skakade på hufvudet.

»Hvarför det då?»

»Därför att du älskar migl...»

Nu blef det hans tur att skaka på hufvudet.

>0, ja, ja... jag älskar dig!» sade han.

TJUGUFÖRSTA KAPITLET.

Dagen efter Polanieckis ankomst till Krzemien befanns vara en söndag. De hade anländt dit efter midnatt ... På boningshusets tröskel väntade dem de gamla tjänarna med bröd och salt. . . Skrattande och gråtande om hvartannat genom-ströfvade Marie alla vrår i det gamla kära huset; ända till daggryningen höllo själsrörelsen och lyckan henne vaken. Hennes man lät henne sofva. Som hon ville begifva sig litet tidigare till kyrkan för att, innan mässan började, bedja på sin mors graf, lofvade han henne att låta spänna för och väcka henne i lämplig tid. Efter sin morgonfrukost gjorde han själf ett slag såsom ägare kring sin nya egendom. Man befann sig i senare hälften af maj, och dagen var praktfull. Det hade regnat på natten; solen speglade sig i vattenpussarna på den stora gården; dess strålar bröto sig i rika färger i de på bladen hängande vattendropparna och kommo de fuktiga taken på lador, ladugårds- — 360 --

därpå började de förfölja hvarandra som två barn, medan de sade hvarandra ord, som gingo från hjärtat, så goda, så ömma, så klara och lysande som solstrålar . . . Marie hade sådan ifver att begifva sig till Krzemien, att hon förklarade sig icke kunna stanna ett ögonblick längre i staden. Stas hotade henne. Hon gjorde honom svartsjuk... svartsjuk på Krzemien; han skulle åter sälja det.

»Nej, nej! Du skall inte åter sälja det!» sade hon och skakade på hufvudet.

»Hvarför det då?»

»Därför att du älskar migl...»

Nu blef det hans tur att skaka på hufvudet.

>0, ja, ja... jag älskar dig!» sade han.

TJUGUFÖRSTA KAPITLET.

Dagen efter Polanieckis ankomst till Krzemien befanns vara en söndag. De hade anländt dit efter midnatt ... På boningshusets tröskel väntade dem de gamla tjänarna med bröd och salt. . . Skrattande och gråtande om hvartannat genom-ströfvade Marie alla vrår i det gamla kära huset; ända till daggryningen höllo själsrörelsen och lyckan henne vaken. Hennes man lät henne sofva. Som hon ville begifva sig litet tidigare till kyrkan för att, innan mässan började, bedja på sin mors graf, lofvade han henne att låta spänna för och väcka henne i lämplig tid. Efter sin morgonfrukost gjorde han själf ett slag såsom ägare kring sin nya egendom. Man befann sig i senare hälften af maj, och dagen var praktfull. Det hade regnat på natten; solen speglade sig i vattenpussarna på den stora gården; dess strålar bröto sig i rika färger i de på bladen hängande vattendropparna och kommo de fuktiga taken på lador, ladugårds-— 361 --

byggnader och stall att glänsa. Badadt i hennes strålar, erbjöd Krzemien i sin ljusa vårgrönska en hänförande anblick . . . Kring de långa hvitmenade byggnaderna syntes intet lif, ingenting förrådde arbete . . . Endast några unga drängar kommo och gingo vid stallet och beredde sig till att spänna for, för att köra husbondfolket till kyrkan. Denna tystnad, denna dvala hos allt väckte Polanieckis uppmärksamhet... På den senaste tiden hade han flera gånger tillbringat några timmar på Krzemien, angelägen om att själf, före sitt inköp, bese allt, och han hade därvid kunnat öfvertyga sig om det öfvergifna tillstånd, hvari egendomen befann sig. Maszko hade visserligen börjat bygga en ny lada, hvars tegeltäckta tak muntert log i solen, men han hade icke förmått fullborda den. Själf kom han aldrig till stället; icke heller hade han några tillgångar, som han kunde offra på det, och förfallet framstod också vid hvarje steg Polaniecki hade emellertid aldrig fått detta till den grad klart för sig som nu, då han sade: »Det är mitt gods.» Han tyckte, att byggnaderna knappt hängde ihop, de rämnade murarna lutade, i häckar och inhägnader funnos gapande hål; här och där lågo sönderbrutna redskap kringströdda på marken; allestädes varseblef man detta passiva försummande af allt, allestädes märkte man likgiltighet och förfall.

Hvad landtbruksvetenskapen beträffade, inskränkte sig Polaniecki till det axiomet: »att iakttaga försiktighet i utgifter och penningars nedläggande.» Utom några allmänna grundsatser, hvilka han uppsnappat och som slagit an på hans praktiska sinne, hade han för öfrigt ingen sakkännedom och erkände sig vara mycket okunnig, Då han tog en öfverblick öfver sitt nya konungarike, drog han emellertid af hvad han såg den slutsatsen, att jordbruket på godset måste stå i öfverensstämmelse med byggnadernas förfallna skick. Han fick det intrycket, att allt skedde efter gammal vana, i en-— 362 --

lighet med de oföränderliga traditionerna för tio, tjugu och hundra år sedan. Ingenting kunde upptäckas, som ens på långt håll liknade denna andliga spänning, denna oupphörliga, vaksamma energi, på hvilken handel och industri och städernas verksamhet i allmänhet hvila. »Om jag också endast sätter en smula lif och rörelse i denna förstening,» tänkte han, »är redan detta ett stort steg framåt.» Han påminde sig sin vistelse i Belgien och huru därstädes själskraften, viljans spänning, tog försteget framför de starkaste maskiner. I detta afseende kunde han lita på sig; han visste med sig, att han var i besittning af ihärdighet och energi. Allt hvad han dittills företagit hade måst gå med godo eller ondo I affärer måste man anställa noggranna beräkningar. Han skulle också nu göra detta, och i stället för att slå ned hans mod, blef det öfvergifna skick, hvari hans egendom befann sig, en sporre. Denna dvala, denna försummelse, denna tröghet, denna sömnaktighet tycktes utmana honom, och då han blickade omkring sig, sade han nästan glädtigt: »Det är bra, vi skola mäta oss med hvarandra!» Han brann af ifver att börja striden.

Denna första mönstring och de tankar, den ingaf honom, fördärvade icke hans goda lynne. En blick på klockan

visade, att om de ville deltaga i mässan, måste de skynda sig: hans rund hade räckt längre än han trodde. Men vagnen var förspänd. Han återvände till boningshuset och knackade på sin hustrus dörr.

»Hennes nåd, borgfrun!» sade han, »gudstjänsten väntar!»

»Du kan komma in,» återtog Maries glada röst; »jag är färdig.»

Han trädde in i rummet och såg henne, förtjusande i en ljus klädning af tunt tyg, liknande den hon bar, då han första gången kom till Krzemien. Det var en fyndig och öra uppmärksamhet— 363 --

från hans hustrus sida. Han förstod den och sträckte sina armar mot henne.

»Fröken Plawicka!» utropade han, »o, var hälsad!»

Hon kom förvirrad till honom, stödde sin rosiga nätipp mot hans kind och pekade på vaggan, i hvilken den lille Stas sof.

Därefter begåfvo de sig till kyrkan, åtföljda af pappa Plawicki. O, hvilken vacker, strålande vårdag, uppfylld af ljumma fläktar och glädje! . . . Göken gol i skogen, storkarna vandrade gravitetiskt omkring på de fuktiga ängarna. Längs vägen flögo härfåglar och skator framför vagnen från träd till träd. Då och då gled en vindpust öfver plogfårorna som öfver vågor, kom grässtråna att nicka och utbredde flyktiga skuggningar öfver fältens ljusa grönska. Man inandades en doft af jord, gräs och vår.

Då grepos de båda makarna af minnenas mängd. Hos Marie vaknade åter den gamla af vistelsen i staden något dämpade kärleken till landet, till födelsebyn, till skogarna, de grönskande bladen, vildaplarna, som självsått sig på ängarna, plogfårorna, som sammandrogo sig i fjärran, de vida rymderna, himlahvalfvets oändlighet, som knappt märktes mellan husraderna i de folkrika städerna. Allt detta uppfyllde henne med en halft omedveten vällust, som gränsade till berusning. Polaniecki åter tänkte på den dagen, då han begaf sig till kyrkan i sällskap med samme pappa Plawicki, då, liksom nu, härfåglarna och skatorna flögo från träd till träd. Med ens stod hela deras roman för hans ögon . . . deras första möte på aftonen i matsalen, då hon bjöd honom en 'kopp te, och den förtjusning, med hvilken hon genast intagit honom, och deras missförstånd och den sällsamma del, hon tagit i Litkas lif, och deras giftermål och deras samlif och dessa svängningar i lyckan och de förvandlingar hans inre genomgått under inverkan af denna så rena själ och hans— 364 --

nuvarande tillvaros lyckliga lugn. Han kände, att det onda försvunnit utan återvändo, att han fått mer än han vågat hoppas erhålla; att äfven om andra olyckor skulle träffa dem, skulle hans lif hädanefter vid hennes sida lika fullt alltid vara lika molnfritt och ogrumladt, oändligt aktnings-värdt och nästan liktydigt med »gudstjänst» samt så mycket mera solbelyst soui det fanns mera sol, mera luft, mera utrymme hos den synkrets, som omgaf dem. Den omätliga och fria landsbygden och icke mera den kväfvande och trånga staden 1 Vid denna tanke öfverflödade hans själ af kärlek och gränslös lycka, och då de kommo till kyrkogården, bad han för den moders själsro, hvilken han hade att tacka för en så beundransvärd maka; hans andakt var nästan lika stor som Maries. Han älskade denna graf och dyrkade den med sonlig vördnad.

Men nu kallade kyrkklockan dem till mässan, som skulle börja. I den blygsamma bykyrkan återkommo de gamla minnena massvis för Polaniecki. Allt, som omgaf honom, syntes honom så bekant, som om han sett det föregående dag.

Under kyrkans skepp återsåg han böndernas böjda pannor, man andades där samma doft af hö; samma präst förrättade altartjänsten; samma pilgrenar, vaggade af vinden, slogo mot fönstren; och liksom då tänkte Polaniecki, att allt förgår — att lifvet förgår, liksom våra sorger och våra förhoppningar, att människotankens olika riktningar, de skilda filosofiska systemen förgå — men att mässan alltid hålles, som om hos densamma funnes en oföränderlig kraft, en evig dygd. Marie ensam representerade en ny figur i den gamla taflan. Då hennes make betraktade hennes lugna ansikte, hennes på altaret riktade ögon, förstod han, att hon bad af hela sin själ och allt sitt hjärta för deras lefnadslycka, och han bemödade sig på allt sätt att stämma sin egen själ i samklang med hennes och började äfven bedja.— 365 --

Vid utgången från kyrkan efter mässans slut omgåfvos de på kyrkplanen af grannarna, Plawickis och Maries gamla vänner. Fru Jamisz hade ännu icke lämnat staden; till gengäld syntes landt rådet, som blifvit kvitt sin magkatarr, föryngrad och vederkvickt, alldeles utom sig af glädje vid åsynen af Marie.

»Ack, se där har jag ju min kära elev,» upprepade han och kysste hennes händer, »där ha vi ju vår förtjusande värdinna, vår 'goda Marié'! Fåglarna ha således återkommit till boet!... Och så vacker man är se'n . . . Gud förlåte mig, en ung flicka, en liten söt stumpa . . . och jag vet... jag vet, att ni blifvit mor och har en vacker och duktig pojke!»

Marie log, rodnande af glädje, och alla om-gåfvo henne: herr och fru Zaminski med deras barnskara, sex blonda hufvud, och »björnen» Ga-towski, Maries forne och olycklige friare, advokaten Maszkos misslyckade mördare. Han närmade sig, blyg och tafatt som vanligt, bländad af den unga kvinnans skönhet, som utan tvifvel hos honom väckte saknaden af den förlorade lyckan. Den unga kvinnan tog också emot honom med någon förvirring; men Stas räckte honom handen, fritt och oförbehållsamt med en segrares storsinthet.

Marie, som visste, att landtrådet Jamisz var ensam hemma, inbjöd honom till middagen . . . Plawicki å sin sida, som kände sig en smula förtretad öfver den vackra fru Jamisz' frånvaro och påminde sig sina partier piquet med Gatowski, anmodade denne att deltaga i denna kärlekens och dygdens måltid. Pappa Plawicki och landtrådet stego upp i den vagn, som följde det unga paret och Gatowski följde ensam i sin briska.

På vägen gaf Plawicki landtrådet Jamisz sina förtroenden.

»Jag kan inte beklaga mig! . . . Min dotter är lycklig. . . min måg är en duktig och energisk karl, men ...»— 366 --

»Men hvad då?» frågade landtrådet.

»Litet vildhjärna! Ni vet ju, granne... -att han på sin tid tryckte mig mot väggen för usla tjugutusen rubel; jag måste sälja Krzemien. Och se'n? Se'n köper han tillbaka samma Krzemien . . . Om han visat sig mindre hård mot mig, skulle han vid min död ha ärft Krzemien, i egenskap af min dotters make, och följaktligen hade han inte behöft köpa igen det. Ja, bevars, en duktig karl . . . men där . .. (han lade spetsen af pekfingret på pannan) där jäser och kokar det ännu! . . . Nå, det är då inte någon stor synd . . .»

»Hm!» nöjde sig landtrådet med att svara.

För sig själf tänkte han: »Det skulle inte funnits kvar något alls af Krzemien, om den där gamle narren längre skött det.» Hans naturliga godhet afhöll honom emellertid från att meddela denna tanke åt sin följeslagare.

Plawicki suckade.

»Nya bekymmer på min ålderdom, ty jag vet nog, att allt kommer att falla på mitt hufvud!»

Landtrådet var nära att låta sitt hjärtas skri undfalla sig.

»Gud bevare dem därifrån! ...»

Han betvang sig emellertid på nytt och erinrade sig i tid, att faran icke var stor annat än i orden. Plawicki själf trodde icke särdeles mycket på den. Hans måg ingaf honom en hälsosam aktning, och han förstod mycket väl, att om också allt hädanefter skulle hvila på ett enda hufvud, så skulle detta icke vara hans.

Då vagnarna stannade nedanför förstugubron, väntade Marie dem på första trappsteget med sitt barn i sina armar.

»Jag får presentera min son för er,» sade hon till landtrådet, »en vacker gosse och så snäll se'n!» Med dessa ord räckte hon barnet mot Jamisz, som likväl nöjde sig med att nypa det i kinden . . . Vid detta obetydliga ynnestbevis började den unge mannen skrika.— 367 --

Snart var middagstimmen inne. Gästerna satte sig till bords . . . Jamisz, som var en intelligent och fin natur, borde dessutom i sin egenskap af medlem af jordbruksbankens förvaltningsråd äga den officiella takten och vältaligheten. Han vände sig för den skull också till Polaniecki och tilltalade honom i följande ordalag:

»Ni återkommer till oss, käre granne; ni återtager er plats hos oss, utan särskilda kunskaper i landtbruket, men i

stället utrustad med två egenskaper, som merendels saknas bos våra godsägare: kapital och insikter i en god förvaltning. För den skull är jag säker på, att ni skall draga er ur all förlägenhet med Krzemien. Er återkomst bereder mig en stor glädje, inte allenast därför att vi händanefter skola bli grannar med er och min kära elev, utan äfven därför att jag däri ser bekräftelsen på hvad jag aldrig tröttnat att upprepa: nämligen att om också en stor del af oss ser sig nödsakad att lämna våra familjegods för att annanstädes skaffa oss vår utkomst, skola våra söner eller i alla händelser våra sonsöner med säkerhet återkomma. Och de skola återkomma starkare, mera härdade i kampen för tillvaron, utrustade med förmågan att beräkna, att uppgöra noggranna räkenskaper och goda öfverslag, med vanan vid arbete. Minnes ni hvad jag en gång sade er just här? 'Jorden drager oss till sig, hon allena är rikedomens sanna källa . .Då hade ni en annan åsikt. . . och nu, ser ni, nu har ni själf blifvit ägare af Krzemien!»

»Det hal- skett genom och för henne!» försäkrade Polaniecki och pekade på sin hustru.

»Genom och för henne!» upprepade landtrådet. »Tror ni då, att det inte finnes plats för våra kvinnor i mina teorier; tror ni, att jag inte förstår att uppskatta deras förtjänster? De ana med hjärta och samvete hvar plikten är; de drifva oss med hjärtat att uppfylla den. Men den verkliga— 368 --

plikten, liksom den verkliga rikedomen, ligger åter hos jorden!»

Herr Jamisz, som i likhet med mer än ett »råd» hade den lilla svagheten att gärna höra sig själf tala, slöt till hälften ögonen, liksom för att höra sig bättre, och fortfor:

»Ja, ni har återkommit genom henne, er kära och värdiga hustru! Ja! Det är hennes förtjänst; måtte vi kunna räkna på många dylika kvinnor bland oss; men detta hindrar inte, att ni själf, Polaniecki, utgått från jorden och att jorden dragit er till sig och återtagit er .. . Vi borde allesammans inte bära annat emblem i våra vapen än plogen! Och jag säger er åter en gång: det är inte allenast herr Stanislaus Polaniecki och fru Marie Polaniecka, som återkomma till oss, utan familjen Polaniecki, därför att den ärft så många på hvarandra följande generationers instinkt, hvilka alla vuxit upp på landet och hvilkas stoft är liksom denna jordtorfvans sekulära gödningsämne.»

Därpå lyfte landtrådet Jamisz sitt glas och utropade:

»Jag dricker en skål för fru och herr Polaniecki, för familjen Polaniecki!»

»Familjen Polanieckis skål!» upprepade med dundrande stämma den förträfflige Gatowski, hvars ömma hjärta, i brist på vältalighet, i detta ögonblick förlät familjen Polaniecki alla de plågor, alla de sorger han uthärdat för dess skull,

Alla gästerna närmade sig med glaset i hand Marie. Den unga kvinnan tackade dem rörd med ett småleende; då ordningen kom till den älskade maken, lutade hon sig intill hans öra och hviskade: »O Stas, hvad jag är lycklig!» Sedan alla återtagit sina platser, hördes därpå pappa Plawickis röst:

»Ja, hålla fast vid jorden, klänga sig fast vid henne, det är hvad jag aldrig upphört att predika!»